

LÉVAY JÓZSEF KÖLTEMÉNYEI
MÁSODIK KÖTET

LÉVAY JÓZSEF KÖLTEMÉNYEI

MÁSODIK KÖTET

Szerkesztette
és a bevezető tanulmányt írta
PORKOLÁB TIBOR

A szövegeket gondozta
TÓTH PÉTER

KÉSZÜLT A MISKOLCI EGYETEM BTK
MAGYAR NYELV- ÉS IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZETÉBEN

A kötet a Magyar Tudományos Akadémia és Könyvtára
alapításának 200 éves évfordulója,
az MTA200 ünnepi programsorozata keretében,
az Akadémia támogatásával jelent meg.

Lektorálta
KOLESZÁR KRISZTIÁN

© Porkoláb Tibor, 2025
© Tóth Péter, 2025
© II. Rákóczi Ferenc Könyvtár, 2025
© Miskolci Egyetem, 2025

Felelős kiadó
Varga Gábor, a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár igazgatója,
Prof. Dr. Horváth Zita, a Miskolci Egyetem rektora

Készült a Kapitális Nyomdaipari Kft.-ben Debrecenben,
2025-ben 700 példányban
Felelős vezető: ifj. Kapusi József ügyvezető igazgató

ISBN 978-963-9645-19-6

TARTALOM

ELSŐ KÖTET * KÖLTEMÉNYEK 1846–1880

LÉVAY JÓZSEF KÖLTEMÉNYEINEK FORRÁSKIADÁSA

Lévay-bicentenárium.....	7
Lévay József gyűjteményes kötetei – kiadás- és fogadtatástörténeti áttekintés (1850–1925).....	7
A szerkesztés és a szöveggondozás elvei.....	43
Rövidítések	53

KÖLTEMÉNYEK

1846–1853	61
<i>A műzsa búcsúja</i> (1909) 1848–1849 függelékében közölt költemények	167
Függelék 1. A <i>Költeményekből</i> (1852) az <i>Összes költeményekbe</i> (1881) fel nem vett költemények	183
1854–1864	229
Függelék 2. Az <i>Ujabb költeményekből</i> (1856) az <i>Összes költeményekbe</i> (1881) fel nem vett költemények	408
1865–1880	417

MÁSODIK KÖTET * KÖLTEMÉNYEK 1881–1918

KÖLTEMÉNYEK

1881–1897	9
1898–1908	183
1909–1918	321
Forgácsok a költő <i>Tárva</i> -könyvéből.....	403
Jegyzetek.....	419

MUTATÓK

Címmutató.....	441
Személynév-mutató.....	454

KÖLTEMÉNYEK 1881–1918

1881–1897

FEHÉR HÁZUNK

Isten áldjon, kicsi fehér házunk!
Kebeledben hajh! beh rég tanyázunk.
Ide-tova kihívnak belőled
S nem lesz, aki hírt adna felőled.

Jó nekem még most is ide nyitnom;
Igazán csak itt vagyok én itthon,
Hideg szállás, akármerre nézek,
Ez az egy a biztos, meleg fészek.

Ide mutat a jó Isten ujja,
Itt azután gyermek vagyok újra,
S mintha most is gyermekutam járnám,
Öregapám s édesanyám vár rám.

Körülöttünk a nagy idő hallgat,
Múlt örömként emléken mulatgat,
S hármunk vállán, gyöngé mécsvilágnál,
Majd huszonkét évtizedet számlál.

Mert lefutott hosszú múlt időnkben
Öröm is volt, ürm is volt bőven;
Nehéz könnyet röpke mosoly váltott,
Szegénységet hű szorgalom áldott.

Apám, anyám kedveltje az égnek,
Véghatárán jámbor öregségnek,
Alkonyi nap derítgeti őket,
Aranyozván a vén fatetőket.

Lehajtott fa nagy nehezen nő fel...
Lassan jártak, de felemelt fővel;
Gyöngé szív is bátorra feszülhet,
Bátorító a tiszta becsület.

Föl se vették, ha reájok néha
Le-lenézett holmi büszke, léha,
Kinek máját úri gögje fúrta...
Rá gondolták, hogy eb ura kurta! –

Mesebeli két öreg valóban;
Bennök mennyi szeretni valóm van!
Poraikból két szent fa nőhetne,
Kicsi házunk templommá lehetne.

Kicsi házunk! Őket is te óvod,
Sokért vagyok örökös adósod;
Tartozásom annyi sok ezernyi,
Gyöngé lantom ki se tudja verni.

Amit bírok, annyi édes emlék,
Jó s szép magva mind benned szülemlék,
Hűség, munka, egyszerűség, ihlet,
Mindezért a hála téged illet.

Nem is tudom, hogy' lehet, mi végre,
El-kiszállni idegen vidékre
S beolvadni a világ zajába,
Mint egy csöppnek a nagy óceánba.

Jobb időket más ég alatt várni,
Ismeretlen földet túrni, járni
S holt kincseket, messze bujdoskolva,
Szíved árán gyűjteni halomba.

Oh kis hajlék! csak te maradj nékem
Egyetlenegy biztos menedékem,
Hűlt poromat áldásoddal hintsed
S szülőföldem porába vegyítsed.

GYULAI MARGIT ESKÜVŐJÉRE

1883. április 21.

Ha e percek üdve álom,
Merengő egy ideálon:
Új meg új bájty nyerve tőle,
Sohse ébredj fel belőle.

Ha nem álom, de valóság,
Égi malaszt, földi jószág:
Egyebet ah! mit kívánnék,
Mint: álommá sohse váljék!

HORATIUS ÓDÁJA (Lib. II. Od. X.)

Jobb lesz az úgy, Licin, ha csónakod
Nem mindig a mélység fölött evez,
Se amidőn véstől kell tartanod,
Közel nem jár a part sekélyihez.

Arany középszer állandó hívét
Se ronda hajlék szennye nem lepi,
S mely bánatán a más irigy szívét,
Királyi fénycsarnok se kell neki.

A szél az égbe szökkenő fenyőt
Meghajtogatja, lásd, kegyetlenül,
Villámok verdesik a hegytetőt,
S magas torony nagyot zuhan, ha dül.

Balsorsban jót remél, és félve tart
Jóban a rossztól az edzett kebel,
Az ég idéz föl éktelen vihart,
Ő gyűjti össze, ő széleszti el.

Habár most szenvedsz, lesz még szüneti
Ímé, Apolló néha megjelen,
A hallgatag múzsát ébresztgeti,
De íja nincs feszítve szüntelen.

Légy bátor és erős, ha zúgva kél
Fejedre a baj s minden földi gond:
S midőn felettébb kedvező a szél,
Duzzadt vitorlád bölcsen összevond.

ARANY JÁNOS EMLÉKEZETE A Kisfaludy-Társaság közülésén. 1883. október 28.

Arany sem volt hát a miénk örökre,
A végzet őt sem úgy adá nekünk!
Porhüvelyét a szellem összetörte,
Egy csillaggal szegényebb lett egünk.
Alakja, bár folyvást buzdít s emel még,
Csak képzelet már, csak tünékeny emlék,

Melyet a lant szelíd zengése közt
Dicsfény, avagy könny hasztalan fűöszt.

Búskomoly ősz! mely lassú hervadással
Álomra inted a természetet,
Az ő elszenderülte is terád vall,
Megérintvén fagyos lehelleted.
Oh! add késő virágodat cserébe,
Hadd fonjuk a költő sírján fűzérbe;
Bár hervatag minden kis levele,
Öröklétét hadd hirdessük vele.

Öröklétét, mert akit így magának
Múzsák kegyével választott az ég,
Nem lesz zsákmánya a nagy éjszakának,
Bár földi napja rég leáldozék.
Elzúg felette az idő patakja,
Nevét egyik bérc a másiknak adja,
S új nemzedékek szellemfényinél,
Mindig feltámad, mindig újra él.

Emlékszünk ah! lelkünk szép álmaképpen,
Hogy lantjával először meglepett,
Az elragadtatás édes hevében,
Mint ült múzánk egyszerre ünnepet;
Koszorúkat a hír mint nyújta néki,
Habár nevét csak most rebegte még ki,
S a szép úton, mely ég felé vezet,
Két láng-szellem miként ölelkezett.

Hogy egyiket magához felragadta
Értünk, tőlünk a harcok istene,
Hazánk, midőn szabadságát siratta,
Kárpótlásul Őrá tekintete le.
»Van még – szólt – a madárnak enyhe bokra,
Menj, szőj repkényt a megszentelt romokra
S hogy sarjat óvjon a vérfödte hely,
Biztass, taníts, vigasztalj, énekelj.«

S csodás hang volt, amelyen ajka szólalt,
Oly ősi, oly lélek szerint miénk;
Bűvös lantján az egyre változó dalt,
Szebb régi kor visszhangjának hívénk.
Mint holdfényen a tél komor vidéki,
Új, bájoló szint ölte ott a régi...

A hang szívünkben ott zsibonga, ott,
De zöngelmet annak csak ő adott.

Művészkezeben a gyarló agyagnak
Lágy kelméje márvánnyá domborult,
És melyre csak gyér sugárok ragyognak,
Jelenné vált a köd burkolta múlt,
Érintésén a holt anyag megéledt,
Szín ömle rá, jellem s valódi élet...
Minden művét, minden kicsiny dalát
Teremtő lelke sugározta át.

A báj s erőt összhangban egyesíteni
Ki tudta úgy, oly játszi-könnyedén?
Bennünket oly édesen elmeríteni
Saját szívünk s népünk történetén?
Lantja felett, hogy egy is el ne veszne,
Könnyű pillangó-szárnynon járt az eszme
S a mint hevítgeté az égi láng,
Dicsőítve, gyönyörrel bámulánk.

De a dicsőség fényét ő kerülte,
Futott előle, az meg kergeté;
Fénynél, zajnál üdítőbb volt körülte
Egy kis léggör, a csendes ihleté.
Dalos madár, szerény kalitba zárva...
Míg a nemzet hevült, tapsolt dalára
És glóriától tündökölt feje:
Világa lón parányi tűzhelye.

Tündéri körbe, fel, magasra hága
Lelkével a teremtő képzelet,
Hol a költő önnönmagának átka,
Álomban él s való létet feled.
Ő onnan is folyvást a földre látott,
Forrón ölelt barátot és családot
S mint egybehangzó mindenik dala,
Ember s költő egy szép összhang vala.

Mert egyszerű fenség volt jellemében:
Távol ha nézted, észre sem vevéd,
Igénytelen, miként egy gyermek éppen,
Ki porba írogatja a nevét,
Magyar népünk átszűrődött alakja,
Melynek letisztult minden csöpp salakja:

Komoly, nemes kedély, mi ott maradt,
Valódi kincs, rejtett aranydarab.

S ez a csendes szív, mint a bérci tónak
Fenéktelen szép sima tüköre,
Nyugalmat hirdetett a bámulónak,
Melyet vihar s hullám meg nem töre.
Pedig volt, ah! volt ott a mélyben örvény,
Kétely, küzdés, bú, fájdalom gyötörvén:
De amit a mélységből felhozott,
Az is közkinccsé, dallá változott.

Szülnet, tudom, sőt szüljön is magának
Egy-egy időszak művészt, dalnokot;
Termő kegye az idők folyamának,
Habár pihen, kifogyni nem szokott:
De eltűnik nem egy-két emberöltő,
Míg megjelen ama fejedelmi költő,
Ki majd Arany sugárzó csillagát
Önfényivel homálynak adja át.

Csak gyöngé, tört hangon zeng, ím, ez ének
Emlékedért, dicső, nagy énekes!
Homályosan lobog csak a szövétnek,
Mellyel híved áldozva fölkeres.
Eltölti bár a szeretet s csodálat,
Érzelmének hű hangot nem találhat, –
Hogy a dal hozzád méltón zengene,
E percben a te lantod kellene.

És a szerény dal mégis ég felé tör,
Szárnyat kap itt, felbátrodik s hevül;
Emlékeden nem e kis ünneplő kör,
Egész nemzet hódolva lelkesül.
Neved' harsogja, szobrodat faragja,
Művész kezéből a jövőnek adja,
S szónál, szobornál ami többet ér,
Emlékednek helyet szívébe kér.

És elmorzsoljuk a könyűt szemünkben,
Büszkén érezve, hogy miénk valál.
Magasztalás zeng ünneplő körünkben,
Nem nyom le bús árnyával a halál;
Mert amit ő elvett tőlünk te benned,
Porok közt a por csendesen pihenhet,

Nem volt egyéb, csak elmúló alak,
A szellem elviselt ruhája csak.

Lényed jobb részét, azt a föld felettit,
Műveidben örökségül hagyád,
Az minnyájunk drága közkincse lett itt
S száll nemzedékről nemzedékre át;
Lángszellemed, honnan szikrája gyúla,
A népszellemben olvadt vissza újra,
Él, működik, bájol szünetlenül,
Míg egy magyar szív a szépért hevül.

Oh! éljen is! nyomában dal fakadjon,
Mint ifjú hajtás a dús régi tőn, –
Reményt, vigaszt, erőt népünknek adjon,
Túl szenvedésen és múló időn.
S ha majd egykor szép, nagy jövőnk sugára,
Lövell a dalnok rég kihűlt porára,
Nevét, amelyre annyi fényt hozza,
Áldón hirdesse a boldog haza.

A TETŐN

Lásd! mily fáradalom, míg ide felértünk,
Hol a fa gyümölcsöt bőven terem értünk,
Hol a szőlő-tőke mézfürtje nevet ránk
S búcsúzó madarak éneke szól hozzánk.

Nagy meredek part volt, pihegve haladtunk,
Nyugodtan terült el a város alattunk.
Az őszi határon merre szemünk nézett,
Búskomoly halvány színt festett az enyészet.

Fáradsz ezután is... ne félj! kevés az már:
Lent enyhe lakunkban békés nyugalom vár;
Testünket a lejtőn már önsúlya hajtja,
Lankadva, de gyorsan érünk le az aljba.

A HÁMORI VÖLGYBEN

Ille terrarum mihi praeter omnes

Angulus ridet.

Horác

Ez a zugocska, hol most
Az én időm telik,
Nekem való hely, ámbár
Költők nem hírlelik.

Nem a szabini völgy, nem!
Annyit nem érdemel,
De ám nem is Horác az,
Ki most itt énekel.

Erdős hegyek csoportja
Ölelte ezt körül,
Alant a völgy, miként egy
Zöld szőnyeg, úgy terül.

Kristály-patak közepén
Zúgatja hús vizét
S haragjában fehérítő
Fátyollá tépi szét.

És amint megtüremlik,
Ahol mintegy pihen,
Pettyes pisztráng cikázva
Sikamlík mélyiben.

A bércek lába tartja
Néhány viskó falát;
Biztos fészket lel abban
Egy-egy szegény család.

Dús volta, gazdasága
Édes-kevésre mén:
Egy-két áldott gyümölcsfa
S a dúsnak egy tehén.

Az udvarral határos
A bükkös rengeteg
S hozzánk lakói gyakran
El-eltekintenek.

A talpalatnyi kertet
Vad emse túrja fel,
A csirkét a pitarból
Ölyű ragadja el.

És vámot szedni éjjel
Rőt róka sort veszen,
Félénk őz oltja szomját
Lent a patakvizen.

Csendes szerény világ ez
S talán vad egy kicsit,
De énnekem pihenni
Oly kedves mégis itt.

Ahol mindent feledve
Egy-két pillantatig:
A múzsa s a szegénység
Boldog frigyben lakik.

IFJÚ LANTOS

Még alig vetted kezedbe
Gyermek-ifjú! lantodat,
Mért hogy első pendülése
Már szomorú hangot ad?

Oh! ne zengj te fájdalomról,
Gyötrelmről, oh! ne még,
Mikor arcodon az élet
Üde hajnalfénye ég.

És ne zengj sötét vihart se;
Téged az még elkerül...
Csend körötted és fölötted
Csillagos kék bolt derül.

Lantodon a bánatos hang
Oly elütő idegen,
Ajkadon van születése,
Nem forrongó szíveden.

Várj csak, várj! ha majd az élet
Hajnalfénye haldokol,
S mindazt megcselekszi véled
Miről most csak álmodol.

Ha éber kín és csalódás
Lángja veszti lelkedet,
Menekülnél futva tőle
S oltanád, de nem lehet.

Tartsd e hangot akkorára,
Ne bántsod addig ezt a hűrt,
Vedd elő majd, hogyha szíved
Nagy igazán rászorult.

Míg dalod lesz, bánatoddal
Nem borongasz egyedül,
S bármi súlyos, mély keserved,
Dalba öntve megkönnyül.

A HOLLÓ

(Poe Edgar)

Egyszer egy bús, késő éjen,
Amint elmerülve mélyen,
Rég feledt tan könyve mellett
Tört s bágyasztott a tudás, –
Amint fő-lehajtvá ültem,
Szinte félig szenderülten:
Koppanás hallék az ajtón,
Némi gyöngé kopogás...
Talán vendég? így susogtam,
Övé az a kopogás;
Az lesz, az! és semmi más.

Ah! hisz' igen jól emlékszem:
Decemberben volt az éppen;
Árnyait a falra hímzé
Minden hamvadó sugár.
A hajnalt epedve lestem,

Enyhet hasztalan kerestem
Könyveimben bánatomra,
Hogy Lenóra oda már!
Angyalok közt a dicső, szép
Lány Lenóra néven jár;
Itt többé nincs neve már.

S a lefüggő bársonyleplek,
Amin búsán ott lebegtek,
Megragadott némi rémes,
Még nem érzett borzadás.
S hogy szívenem csillapítsak,
Egyre azt ismétélém csak:
Vendég áll itt az ajtómnál,
Övé ez a jeladás,
Késett vendég az ajtómnál,
Övé ez a jeladás...
Az lesz, az! és semmi más.

Mindjárt bátorodni kezdtem
S többé nem is révedeztem,
»Uram! vagy hölgyem! kiálték,
Bárki légy ott, megbocsáss!
De kissé elszenderültem
S te oly csenddel jársz körültem,
Oly halkan zörögve jöttél,
Oly lassú a kopogás,
Hogy csak alig vettem észre;
Ajtót nyitok, íme láss!«
Sötétség volt, semmi más.

Mélyen nézve a sötétbe,
Ott álltam bámulva, félve,
Aggva, álmodat álmodozva;
Nincs több ilyen álmodás! ...
Ámde a csend nesztelen volt,
A sötétben senki sem szólt,
Csak az egy Lenóra szócskát
Ejté némi suttogás;
Azt susogtam s a Lenóra
Szó lett a visszhangozás,
Csupán az, és semmi más.

Majd szobámba visszanéztem,
Lelkem felgyulladt egészen;

Újra hangzott s hangosabban,
Mint előbb, a kopogás.
»Ah bizonynyall! szóltam, ott áll
Valaki az ablakomnál.
Hadd lássuk hát, vaj' mi lesz ez
A rejtélyes látomás, –
Hadd nyugtasson percre is bár
E rejtélyes látomás!«
A szél volt, és semmi más.

Ekkor ablakom' kitártam:
S ím' suhanva, zúgva bátran
Nagy holló röppent be rajta,
Régi, régi származás.
Magát még csak meg se hajtva,
Nyakra-főre neki hajta
S úr vagy úrnő-módon ült le
Ajtóm felett, a csodás,
Éppen egy Pallás-szoborra
Ajtóm felett, a csodás;
Szállt s leült – és semmi más.

És mosolyra bővölé el
Bölcs, komoly tekintetével,
Lelkem gyász, sötét eszméit
Ez az ébenszín madár.
»Bár tollad zilálva, tépve,
Nem vagy, mondám, gyáva mégse.
Régi, rémes, ritka holló,
Kit az éj vidéke zár,
Mondd, becses neved mi légyen,
Ott, hol Plútó éje vár?«
Szólt a holló: Sohamár.

Így szólván a furcsa állat,
Elfogott a nagy csodálat.
Bár szavában értelem sincs
S a vigasz csekélyke bár;
De nem volt még így megáldva
Halandó, hogy élve lássa,
Mint telepszik ajtajának
Tetejére egy madár
S metszett szobron mint ül ott meg
Egy kis állat, vagy madár,
Melynek neve: Sohamár.

Ám a holló fent a szobron
Azt az egy szót vitte folyton,
Mintha lelkét ez egyetlen
Szóba öntené ki már.
Többet egy betút se monda,
Többé meg se moccant tolla,
Míg én alig hallva súgtam:
»Barátom mind tova jár,
Holnap reggel ő is elhagy,
Mint reményem tova jár.«
A madár szólt: Sohamár.

Ily találón törve csendet,
Az a válasz megdöbbsentett.
Egész tudománya, mondám,
Amit fecseg, abban áll;
Olyan gazdától tanulta,
Kit a végzet átka dúla
S űze-hajta zordan, amíg
Minden bajt egy hangba zár, –
Tört remények gyász dalából
Mindent ez egy hangba zár:
Soha, soha, sohamár.

Míg a holló lelkem bűját
Mosolygássá bűvölé át,
Én egy zsöllye-székre dőltem...
Szemben a szobor s madár.
Szék bársonyán elheverve,
Képzeletet képzeletre
Halmozék, hogy eltaláljam,
Vajon mit vél, mire vár
Ez a baljós, furcsa, rémes,
Cinga, szörnyű, vén madár,
így káromva: sohamár.

Ezt forgatva üldögéltem,
A madárhoz egy ígét sem
Szólva, ámbár tűzszemével
Szívemet égette már –
Ezt s több ilyet vetve, hányva,
Fejem' a szék bársonyára
Hajtottam le, melyen játszva
Rezg a lámpa-fénysugár;
Ah! de ő a bársonyt, melyen

Rezg a lámpa-fénysugár,
Nem érinti soha már!

Ekkor úgy tetszett, hogy a lég
Sűrűbbé vált s illat ömlék
Látatlanul egy szeráfról,
Mely szobámban lengve jár.
»Isten küld, drága lélek!
Angyaltársaidra kérlek,
Lenóraért nyugtot, enyhet
Adj egy pillanatra bár,
A felejtés enyhe csöppjét,
Csak egy pillanatra bár!«
Szólt a holló: sohamár.

»Jós! rossz szellem! vagy jós mégis!
Ördög, avagy madár légy is, –
Légy kísértő, vagy vihartól
Úzve lát e bús határ,
E megbűvölt puszta kis hely,
De mely félelmet nem ismer,
Ez a borzalom tanyája;
Mondd igazán, ugy-e, vár
Majd *ott* gileádi balzsam,
Oh mondd, oh mondd, ugy-e, vár?«
Szólt a holló: sohamár.

»Jós! rossz szellem! vagy jós mégis!
Ördög, avagy madár légy is,
Kérlek istenünk nevére,
Kérlek az égboltra már:
Mondd, e búterhelte lélek,
Ha a távol mennybe érek,
Átkarolja még Lenórát,
Angyalok közt, ugy-e bár?
Angyalok közt átkarolja
Még Lenórát, ugy-e bár?«
Szólt a holló: sohamár.

»El tehát el! e szavadra
– Felkiálték felriadva –
Repülj vissza a viharba,
A hol Plútó éje vár...
Ne hagyj itt egy pelyhedet se,
Mely hazugságod jelentse;

Hagyd magányomat magára,
E szobrot hagyd oda már;
Vond ki csőrödet szívemből
S ajtómról szállj tova már!«
Szólt a holló: sohamár.

És a holló meg se rezdül,
Mindig ott ül, mindig fent ül
A halovány Pallás-szobron,
Ajtóm felett várva vár.
Szeme úgy néz rám meredve,
Mintha démon szenderegne
S árnyával a lámpa fénye
Szobám padlatára jár.
Lelkem ez árnyképtől, amely
Szobám padlatára jár,
Nem menekszik soha már!

MÁS ÉG, MÁS FÖLD

... *Quis patriae exul*
Se quoque fugit?
Horác

Menj, fuss ama helyről, hol keserv és bánat
Fellege torlódik előtted, utánad,
Hol szívedbe tört a szerelem tövisse
És nincs hatalom, mely onnan azt kivesse.

Szállj el sohse látott nagy messze vidékre,
Hol senki nem ismer: ott lelsz menedékre.
Keresd fel az erdő csend-ülte homályát:
Ott sebedet írral tündérek kínálják.

Lábad alatt más föld, más égbolt feletted,
Észre se veszed, hogy a gyászt levetetted;
Idegen világban búd is idegen lesz
S messze bolyongtában majd kimerül s elvesz.

De midőn elindulsz, hogy idegent járnál
S összefacsarodik szíved a határnál,
Míg elhal utánad végbúcsúban a dal:
Vigyázz, hogy magadat el ne vidd magaddal!

A RENGETEGBEN

Üdvözlég, bükkös rengeteg!
Rég ismerősom, jó barátom;
Ím, újra fölkerestelek,
Bár képed' én gyakorta látom.

Nem űzöm vadjaid nyomát,
Nem űzöm azt most vad szeszéllyel,
Nem hóból van most koronád,
Sűrű lomb fed zöld ernyejével.

Fejdelmi szarvas, fürge őz,
Csörtető vadkan, sanda róka
S mind, ami nálad él s időz,
Bátran ballaghat nyugovóra.

Csend, béke jár most énvelem,
Nincs öldöklő fegyver kezemben,
Bokrász-ebecském, hű felem,
Itt heverészik közelemben.

Hozzád jövék szívem miatt,
Egy ábrándos lánykát keresve...
Enyém volt s tőlem elriadt,
Mikor minden titkom kileste.

Epedve, vágyva járdalok
Fehér agg bükkjeid homályán,
Völgyet, bérceket beszárnyalok,
Ha itt, vagy ott még feltalálnám.

Rejtett magányod csendje vár;
Halld meg szavam, oh! esdve kérlek,
Add vissza őt, percekre bár
S végpercemig téged dicsérlek.

És zárd be szűk sikátorod,
Melyen hozzád imént bejöttem,
Utánam más ne járjon ott,
Maradjon a világ mögöttem.

Apró bajok, gond, küzdelem,
Bú, gyöttelelem, mely rám van mérve,

Ne szálljanak meg itt velem
E rég óhajtott enyhe révbe.

S ő is, ki a menny tájiról
Éjjel-nappal rám veti fényét,
Csillagszemét hunyja be jól,
Míg szívem itt éldeli kényét.

Nyugodt medrét itt lelje fel
Szerte zilált lelkem hulláma
S tükrében hadd merengjen el
Múzsám, a megtért csalfa lányka.

SZÁMADÁS

»Jöszte! számadásra vonlak,
Már tovább nem tűrhetem;
Látom én már, hogy veled csak
Gyötrődés az életem.

Én volnék a házigazda,
Én szabnék határt éléd,
Te meg álnok, te mihaszna!
Nem egyéb vagy, mint cseléd.

Mért hát ez a zsarnok élet?
Mért nem húzod meg magad?
Minden lépted egy ítélet,
Melynek súlya rád szakad.

Most velem a mennybe szállasz,
Festett üdvöd ízlelem;
Majd sötét örvénybe rántasz
S elnyel ott a gyötrelem.

Ifjú hölgyek bája fáraszt,
Felzajong indulatod,
Pedig egy perc múlva már azt
Magad is kacaghatod.

Messze nagy jövőn merengsz el,
Hogy a szűk jelent se bírd;

Majd meg oktalán keservvel
Ostromolsz egy néma sírt.

Vége e komédiának,
Többé rád nem hallgatok,
Szenvedélyed játékának
Tért, irányt majd én szabok.

Meg fogom majd vonni tőled
Mindazt, ami jól esik,
Élv, multság, tétlen élet,
Ajtód messziről lesik.

Tévedésed bánva bánod,
A múlt rád sem ismerend,
Szigorúan veszek számot
S vissza áll a régi rend...«

Balga szívem, rossz cselédem
Hallgat, hallgat eleget,
Érti szigorú beszédem
S végre aztán rám nevet.

»Sohse törjed magad' értem,
Édes gazdám, oly nagyon:
Tévedésben is van érdem,
Mért mondjam, hogy elhagyom?

Új erkölcsöket tanulni
Vén vagyok már, láthatod;
Jobb, ha együtt békén múlni
Hagyjuk e néhány napot.«

ÁRVÁCSKÁK

1.

Ne sírj, fiú, a síron,
Ne sírj a fülmilével,
Hagyd őt bokrán borongni
Bűbájos énekével.

Keserved mind hiában!
Se ég, se föld nem érti,
Sőt mélyen alvó híved
Nyugtát zavarja, sérti.

Zárd jól szívedbe képét,
Ha most is vonz s emel még:
S ne gyötrelem kísérjen,
De nyájas régi emlék.

2.

Hogy szeme szép csillagpárja
Felragyogott éjszakádra,
Addig nézted, addig nézett,
Hogy örökre megigézett;
Most szavadat hallom
Meg kell azért halnom.

Hogy angyali volt a lelke
S az ég üdvét rád lehelte, –
Hogy míg őrködött feletted,
Földi voltát elfeledted;
Most szavadat hallom:
Meg kell azért halnom.

Hogy szerelme úgy megáldott,
Adva gyönyört, éber álmot, –
Hogy mindent egy lapra tettél
S büszke dusból koldus lettél;
Most szavadat hallom:
Meg kell azért halnom.

3.

Néma volt sokáig bánatom,
Ez a hang az első, lantomon;
E hangot is neked szentelem,
Aki eszembe vagy szüntelen.

Té sugallod minden kis dalom,
Té kíséred éjem' s nappalom';
Körülöttem most is itt lebegsz,
Velem beszélsz, tréfálsz, enyelegsz.

Hallom lágyan csengő hangodat,
Látom nevető szép arcodat,
Boldog múltam megtér teveled...
Ah! hogy ez már mind csak képzelet!

Álom ez valóban, semmi más,
Szomorú az éber folytatás;
A komor valóság szele fú,
Ébredj álmaidból, jó fiú!

4.

Míg földön élt s dús szíve kincsét
Pazar kézzel osztá neked,
Hozzád kötötte a szerencsét
S a földre hozta az eget.

Most, hogy tőled a mennybe szálla:
Ég, föld, szerencse odavan,
Fölvitte mind, ott maradt nála
S te semmi vagy, boldogtalan!

5.

Úgy dicsóítod-e,
Ha magadba mélyedsz,
S némán emelkedel
Az ő szép lelkéhez,
És nem hullatsz könnyet
Kemény földi rögre
S alakján függ szemed
Titkosan, örökre?

Úgy-e, ha fájdalmad
Sziklája fölenged,
S erdőnek, mezőnek
Hangosan kizenged,
S rejtett erényeit
Napvilágra hozza
A bánatba merült
Énekes koboza?

Úgy-e, ha a földnek
Határit átlépted,
Az égen keresve
Azt az eltűnt képet,
S nyári éjeken át,
Merengő álomban
Csillagoktól kérded,
Hogy melyikben, hol van?

Vagy úgy, ha szívedet
Nyugalommal tölti,
Földnek engedvén át,
Ami benne földi,
S fájdalmad' elviszed
A sír üregébe,
Lelke fényét pedig
Lelkeddel az égbe?

6.

Fel-feltűn egy karcsú termet,
Szinte kérded: nemde ő?
Mozdulása kellem és báj,
Dús életkedv és erő.

Szemed egy pár szemre téved,
Csillogó szép fekete...
Hirtelen csaknem azt véled:
Ez az ő tekintete.

Látsz egy-egy pirosuló ajkat,
Mely éppen úgy mosolyog
S valami vesz erőt rajtad,
Mitől szíved felsajog.

Feltűn egy-egy pici láb is,
Mely éppen úgy lépeget,
Csak azért, ah! csak azért, hogy
Ámítgasson tégedet.

S hallasz tiszta csengő hangot
Mint egy ezüst csengettyűt...
Az ő hangja! lelke abban
A te lelkedig repült.

Rész szerint még hallod, látod
Minden báját, elhiszem;
Ah! de együtt, egy alakban,
Soha többé, sohasem!

TAVASZI MENNYDÖRGÉS

1885. március 6.

Zűrzavargó márciusnak
Még csak alig kezdete,
Hó csillog a hegytetőkön,
A mező még fekete.

S ím, az éji zord setétben
Egyszer megdördül az ég,
Villám tüze fel-fellobban,
Egyre gyúlong s reng a lég.

Nagy nehéz felhők csoportja
Egymást űzi, kergeti.
S verítékét a szorongó
Földre sűrűn pergeti.

Nemde, az öreg mogorva
Tél csatázik odafent,
Aki az ifjú tavasszal
Ott végső birokra ment?

S amint egyre zúg, viharzik
Felettünk a bős elem,
Dörgés, villám azt jelenti:
Tavasze a győzelem?

Megenyhül a lég körülünk,
Csodás hévség hatja át,
Mintha benne érzezők már
A kikelet illatát.

S megdöbben a földi ember,
Elmereng és kétkedik,
Lelkét sejtő aggodalmak
A jövőn hányják-vetik.

Félve olvas a jelekből:
Istenem, mi vár reánk?
Boldogabbak, nyomorúbbak
Leszünk-e, mint rég valánk?

Bőség áldja-e az évet?
Áldott lesz hegy és mező?
Felvidul a népek arca
S kevés lesz az éhező?

Vagy ne várjunk jót az égtől,
Kenyér botja eltörik;
Meddő lesz a bor vesszője,
Aláhullunk a porig?

S bár villámmal, dörrenéssel
Meggzúnt ott fenn a harag,
Szíveinken, téreinken
A komor tél itt marad?

RÉGI ÁRNYAK

Ha elrepülén számos éved,
Szemed tán e kis lapra téved
S szemléletében elmerülsz:
Mint hamv alól a tűz parázsa,
Felcsillan a múltak varázsa
S egy percre tőle még hevülsz.

Körödbe akkor visszaszállnak
Rokonszenvvvel a régi árnyak
S ott lesz közöttök szellemem.
Meleg sóhajra készti ajkad',
Midőn átvillan tőle rajtad
Egy édes, áldó érzelem.

A HALÁSZ

I.

Patak vize mellett a méla halász
Csendes mélyre vetett horgára vigyáz;
Van kapzsi halacska a mélyben elég,
Sellők szeme őrzi, mert ők nevelék.

A víz tükörén csügg, mint akit oda
Titkon levarázsolt egy némi csoda,
Hőség veri testét és arca kigyúl,
Pedig nem is a nap sugáraitúl.

Már pedzi a pisztráng a vész fonalat,
Már partra vet egy-két szép fürge halat,
Buzdítja, hevíti tovább a siker,
Nem méri időjét, hogy mint telik el.

Várja pedig otthon sok sürge dolog,
Nem tudja, ha megtér, vajon mibe fog,
Hű kedvese is vár s aggódva eped,
Dolgot, időt, kedvest ő egyre feled.

Patak vize mellett, mondd meg minek állsz,
Hálóba kerülten oh! ifjú halász?
Mert bárha szerencséd csak gyéren akad,
De horgon akadtál, hidd el, te magad.

II.

Szólt a patak tündére:
Legyen szíved, kímélj!
Ne tartson már tovább itt
Ez ádáz szenvedély.

Ég, föld s vizek nevében
Könnyezve kérlek, ím',
Ne pusztítsd már ki végkép
Vidor kis gyermekim.

Ott fenn téged gyönyörre
Vár száz, meg száz alak:

Itt lenn a hűs habokban
Engem csak a halak.

Zsákmányod is elég már,
Ne kívánj szertelen;
Gondolj szeretteidre,
Ne légy könnyörtelen.

De a halász a parton
Csak jár föl és alá,
Mintha nem értené őt,
Vagy mit sem adna rá.

Horgát a mély teberben
S csurgókon megveti,
Csalétke a halacsát
Halálra kergeti.

S szólt a tündér: no várj hát!
Legyen, ha lenni kell.
És egy kis fürge pisztráng
Alakját ölti fel.

Horogra hogy kerüljön,
Nem telt egy pillanat:
A gyors halász kirántja
A fürge kis halat.

Vickándozik szegényke,
Szúrós sziklákon át;
Egyszerre csak lerúgja
A horogról magát.

A vízbe visszaszökken,
Halász utána kap,
De megcsuszamlík, eldől
S fürdeti őt a hab.

Didergve mász a partra,
Csuromvíz mindene,
S mintha reá valaki
Kacagva intene:

»Lakolj a szenvedélyért,
Hogy így bántál velem,
Viseld soká a kékjét,
Ne légy könnyörtelen.«

HÁMORI LEVÉL

Horváth Lajosnak. 1883. július 20.

Hámor volna, de nincs már kalapács,
Se hangos pöröly, se barna kovács;
Kohó kihamvadt, izzó vas kihűlt,
Gép szerte korhadt, műhely összedűlt,
A zuhatag szabad kényén halad,
Olcsó erő haszon nélkül marad.
Nincs régi pezsgés, nincsen régi zaj,
Csend van s az itt nem boldogság, de baj. –
Az új kor itt ekképp állíta rendet,
Elrontván, mit a múlt idő teremtet.

Hámortalan Hámorban így ülök,
Ma megfagyok, holnap majd megsülök.
Körültem az őrálló zöld hegyek,
Tanácsolják, hogy csak nyugodt legyek:
Egy kis túlság! nincs abba semmi dőre,
Ne egy napról ítéljek az időre:
»Vég együvé hideg s meleg napot,
Így a legszebb légymeletet kapod.«
A jó tanácsot szépen köszönöm...
Az erdőkbe vonz vágyam, ösztönöm.
És szerte bolygok, bár nem mint veled
Sokszor, midőn a zord, havas telet
Áldottuk itt futó vadak nyomán,
Mély völgyeken, magas bércek fokán.
Szenvedélyünk gátat nem ismere,
Könnyű volt a legsúlyosabb tereh,
Elejtett zsákmány, tűzrakás körül,
Megtelt pohár, mely összecseng s ürül,
Hangos barátság, habzó érzemény,
Ma régi dal, holnapra új remény!

Nem így, nem így most... Egymagam vagyok,
Barátkozást, zajt, munkát elhagyok.
Nehány könyvnél alig van egyebem,

Család helyett is csak kis hű ebem. –
Az apró baj úgy össze-vissza hányt,
Hogy epedve kívántam a magányt,
Csendes magányt, mely elzár a világtól
S utamból elhárít mindent, mi gátol,
Lelkem szárnyáról a nyűgöt lefejtí
S az eget értem a földön felejtí,
Lassan-lassan magamnak visszaad,
Szívem, kedélyem, szellemem szabad
S mind arra, mi eddig zaklatva sérte,
Úgy nézek, mint egy elhagyott vidékre,
Mint aki partról nézi a habot,
Melyen előbb csónakja hányatott. –

Rejtőzködöm, ne lásson senki meg;
Kedvét, bűját, ne lássam senkinek.
Napestig búvom a sűrű vadont,
És hallgatom, mit titkos ajka mond,
Midőn zúg már a bérc tetője hosszan,
De itt alatt még egy levél se moccan, –
Avagy midőn zöld ernyőjén keresztül
A napsugár néhol villanva rezdül,
Eme fénytől derengő félhomályban,
Miként olvad fel a mély csend imában,
Mint egy templomban, melynek boltjait,
Márványoszlopként bükkfa tartja itt. –
Szívom a lomb üdítő illatát,
Bámulom a völgy nagyszerű tavát,
A pusztulásból ez még megmaradt:
Bérc foglalatban óriás smaragd.
Partján egykor a hűsben idefent
A lángszellem, Petőfi is pihent
S ahol legszélesb a tó tükre, ott
Egy kétgarasost keresztül dobott,
Sete kézzel kétgarasost hajinta,
Mert, gondolom, nem volt sok a forintja.

Mulatgat itt nem egy szép ifjú hölgy,
Bájt s életet nyer így a néma völgy;
De én most nem nézek szemökbe sem,
Csupán múzsám tekintetét lesem,
Intését várom; ő hozott ide
S minden módon járnék a kedvibe.
Nyájas szóval hízelgek, unszolom,
Most biztatom, majd kérem, korholom.

Erdőn, mezőn sétálgatok vele,
Mély hallgatásáról csak tenne le!
Tejjel táplálom s tiszta vízzel őt,
Pihentetem minden forrás előtt;
Bornak színét se látja, nem is kéri,
E böjti kosztal is szépen beéri;
Sőt mit mondok? fürgebb, üdébb leszen,
Ha olykor jéghideg zuhanyt veszen,
Mintha látná, hogy már fele se tréfa,
Hogy mégis csak meg kell mozdulni néha, –
Hiában a tejet s vizet se nyelje,
S magát kissé mégis megemberelje.
Emberli-e? No, majd talán, talán
Lel egy morzsát Apolló asztalán.

De hát, Lajoskám, vékony vigasz az.
Ha egyszer elrepült már a tavasz,
Nemcsak tavasz, de rég a nyár is el
S hátán az ember több x-et visel...
Lásd! bérc ez itt, akárhová tekints,
De az a bűvös szikla közte nincs,
Melyhez ha a vén sasnak orra ér,
Fiatalsága rögtön visszatér...

Úgy, úgy, barátom! Pár nap múlva majd,
Ha sorsom ismét körötökbe hajt,
Fülembe cseng a régi múlt szava
S új embert innen nem viszek haza, –
Egy-két virágnál alig egyebet,
Melyet múzsám az erdőn szedeget, –
Deres főmnél, melyben száz eszme fő,
De tettben egy-egy alig lép elő, –
S szívemnél, mely még nem kapott deret,
Mely tégedet most is hévvel szeret.

HIÚ KÜZDELEM

Megteszem bármit kívánna
Bacchus, Ámor és Diána;
Bűbajos kört vontak ők körültem,
Benne forgok, hiában kerültem:
Vergődésem hasztalan,
Visszaesem untalan.

Bűvös kehelyből itatnak,
Azt se tudom, hogy mit adnak:
Félig nektár, félig méreg íze...
– A pokollal harcot állni bírsz-e? –
Mert kelyhökben némikor
A pokol tűzlángja forr.

A természet ifjú mezt ölt,
Bús színét elveszti a föld
S fejem fölött a derengő égnek
Csillagai szebb sugárral égnek
S míg a bűbájt élvezem,
Megrontottak, úgy hiszem.

Néha, hogy magamba térek
S nyugtot, enyhet esdve kérek:
Amikor már partot érni hittem,
Az a *három* csak mosolyg felettem
És a tündértájakon
Új habon ring csónakom.

»Nem hagyunk el – így susognak –
Engedj a nyájas haboknak;
Az parancsol s őrzi lépteinket
Aki titkon hozzád küldte minket:
Sírodig vezet kezünk,
Ott pedig megkönnyezünk.

Bacchus ott áll majd pohárral,
Ámor egy kis rózsággal,
Koporsódat szép Diána karja
Bükkös erdők lombjával takarja
S lelked, amit érdemel,
Könnyű szárnyon röppen el!»

LÁTOGATÓK

Szeretem az estvét, az estveli csendet,
A lámpa világa derengve ha gyúl;
Miért nappal a szív híjában esengett,
Gyötrelme nyűgétől ekkor szabadul,

Felnyílik a lélek titkos birodalma
S a hallgatóg érzés bátran ömöl dalba.

Ajtó, ablak zárva; ment vagyok a bajtól,
Édes lesz az ábránd, könnyű a dolog.
Ott künn a sötétben északi szél zajdul
S egy-két járókelő gyors lépte kopog,
Majd az is elhangzik... elmélyedve érzem,
Hogy magamé vagyok osztatlan, egészen.

Egy lelket se várok, egy lélek se moccan,
Ringathat ölében biztos nyugalom...
A lámpavilágot nézem, nézem hosszan,
Amint játszadozva rezeg a falon.
És ím, lendül a lég... látogatni járnak
Lebbenve, suhanva igézetes árnyak.

Mind jó ismerősöm, nagy messziről jönnek,
Mind égi jelenség, nem földi alak,
Emlékei régmúlt izgalmas időnek,
Eltűnt nap után még felszállt sugarak.
Lebbenve suhannak, szívem meg se döbben,
Sőt magasztalódik bűvös közelökben.

Ő néz legelől rám nagy okos szemével,
Kit folyton emésztett a honszeretet,
Tar homloka boltját bánatja fedé el
A letiport nemzet gyász sorsa felett.
Ihletett ajkáról amint szava zendül,
Láng lobog a szívben, könny pereg a szemből.

Mennyei beszédét elmerülve hallom:
Ott, ahol én járok, fény árad elém,
Csüggedő reménnyel kelle bár meghalnom,
A bús haza sorsát ott sem feledém.
Most is komor a lég, tájéki sötétek:
Buzdítani, védni szálltam le közétek.

S kézfogva közelget zárt, néma lakomba,
Két dalnok is, édes aranyszívű pár;
Lényöket felfogni földi eszem tompa,
Tisztulva alakjok oly isteni már.
Hol az ész nem láthat, a szeretet lát: ím
Omoljatok ide keblemre, barátim!

Sértetlen, örökzöld lantjok koszorúja,
Körülöttök bájos harmónia zeng;
Látják a jövődöt szebb fényben újulva
S lángszemük a múlton málázva mereng.
Ah! hogy egy kis felhőt, mely soha nem széled,
Dicsőült arcokon ott hagyott az élet!

És szellemi sorban érkeznek utánok
Az egykori hívek, az egykori jók,
Mind, akiket onnan még vissza kívánok,
Eltűntök után is hű látogatók.
Nyájas bizalommal szállnak le körültem,
Mint mikor éltökben kedvöknek örültem.

Ez komolyan hallgat, bár nem őrzí titkát,
Az meg csupa jószág és játszi kedély;
Ez a túlvilágra mély szerelmet vitt át
S még most is emészti a bús szenvedély.
Ismerősnek látszik, csak hogy még se földi
Az érzelem, amely lényöket eltölti.

Ám ti is itt vagytok a mennyei körben,
Kikért ez a szív még életre dobog,
Kik velem osztotok bánatban, örömben,
Ah! már ma kevés, de kedvelt alakok;
Röppenő szellemek biztatnak az éggel,
Ti vontok a földhöz édes kötelékkal.

S szeretem az estvét, az estveli csendet,
A lámpa világa derengve ha gyúl;
Miért nappal szívem hiában esengett,
Gyötrelme nyűgétől akkor szabadul.
Felnyílik a lélek titkos birodalma
S a hallgató érzés bátran ömöl dalba.

KERTED VIRÁGI KÖZT

Járdalva kis kertet virági közt,
Őket szemed sugáriban füröszd,
Vess reájok nyájas tekintetet,
Szeresd úgy, mint saját testvéridet.
Megértik ők örömed, bánatod',
Titkod ha van, reájok bízhatod;

Értsd meg te is, s érezze kebeled,
Ha ők bízvást beszélgetnek veled:
Az ártatlanság üde kellemét,
Mít a rózsán tövisek ezre véd,
A pompát, mely diszül jutott nekik,
De melyben egyik sem kevélykedik,
És a szerelmet, melynek lángja még
Az ő kis kelyhökben is áldva ég...
S ah! értsd meg ősszel a bús hervadást,
Hervadt virágon a megnyugvást.

ERÉNY

Könnyű épen állni az oly vár falának,
Mely előtt ostromlók sohasem valának,
Melyre nem rohantak szenvedély hevével
S nyíl hegyén röpített csábító levéllel.

Könnyű általlépned vékony csermely-éren,
Hogy a víz cipődnék színéhez se érjen.
Pelyhet elfuvalni nem kerül erődbe,
Magától is felszáll az a levegőbe.

Akkor álljon a vár régi szilárd fényben,
Majd ha az ellenség döngeti keményen,
Ha ezer kar vívja, ezer ágyú rontja
S birtokáért verít egy hős sereg ontja.

Vékony csermely-éren lépkedve haladj át,
Majd ha megáradva hömpölygeti habját...
S próbáld elfuvalni ha utadat állja,
Nem pehely, de a bérc szikladarabkája.

Tündöklük erényed, nyugodt vagy egészen,
Kár volna azért azt kürtölni merészen:
Várjon az időtől feldicsekvő kedved,
Játszik veled a sors, könnyen kinevethet.

ÚGY ELTŰNÖK...

Úgy eltűnők, mint az árnyék,
Mintha köztetek se járnék;
Pedig itt van szívem, lelkem,
Itt lehet csak üdvöt lelnem.

Ne kérdjétek, mi a bajom,
Ne hallgassátok sóhajom';
Hordja ki-kí maga terhét
S rejtse mélyen a keservét.

Elmulatok, bárha törten,
Én is e kis nyájas körben,
Az örömet nem riasztom,
Sőt szívesen itt marasztom.

Ámde, ha itt egy pár szép szem
Csillagát borulni érzem,
Úgy eltűnők, mint az árnyék,
Mintha köztetek se járnék.

T. ARANKA EMLÉKKÖNYVÉBE

Ha az élet rózsafénye
Mennyet rajzol arcodon,
Vagy ha füstté vált reménye
Gyász-setét fátyolba von;
Ha szerelmed bája, kéje
Jókedvében üdvezít,
Vagy ha átkozott szeszélye
Gyötrellemmel üld s veszít:
Légy te méltó szép nevedhez,
Földi port s homályt levetkezz,
Légy, Aranka! untalan
Tiszta, fénylő színarany.

AZ ANGYALOKHOZ

(Heine)

Ez ő, az ádáz Thanatosz,
Akit fakó paripa hoz;
Hallom, patkója mint dobog.
Értem jön a setét lovag,
Magával visz, itt kell hagyni Matildot...
E gondolat ah! szívembe nyílallott.

Nőm s gyermekem volt ő nekem
S midőn kialszik életem,
Ő majd özvegy és árva lesz
S magára hagyva tévedez,
A nő, a gyermek, aki oly bízottan
Pihent szívem fölött híven s nyugodtan.

Ti angyalok az égbe, fent!
Zokogva kérlek idelent,
Sírom felett védjétek őt,
Kit úgy szerettem én – e nőt,
Viseljetek képmásotokra gondot,
Védjétek a szegény gyermek Matildot.

A könnyre, melyet valaha
Érettünk sírtatok vala,
A szóra, melyet csak pap ért
S mindig borzadva ejt azért,
A szépségre, báj s kegyre, mely tiétek:
Esdve kérlek, Matildomat védjétek!

EMLÉKSOROK

K. P.-nak

1.

Szólott az ész a szívhez: tarts velem!
Testvérem vagy, tehát követelem.
Szólott a szív: bár testvéred vagyok,
De nálad olykor majd jéggé fagyok.
A végzet a magasból nézte őket,
Mosolygván a bohó vetélkedőket.

Harmat a szomjú virágon,
 Enyhely a zord pusztaságon,
 Bátorító fény az éjben,
 Oh! merülj szívembe mélyen;
 Síromig vigy lánggal égve,
 S lelkemmel te szállj az égbe:
 Egyetlen kincsem te vagy,
 Oh szeretet, el ne hagyj!

FURCSA TYÚK

Van nekünk egy furcsa tyúkunk,
 Híresebb a többinél,
 Kényesebb is, kedveltebb is,
 Csupa tiszta szemmel él;
 Nem tudom, méltó-e arra?
 Tolla göndör, sűrű, barna,
 Lába, nyaka meztelen,
 Lépte könnyű, fesztelen.

Ha az udvart végig járja,
 Egyedül megy többnyire,
 Mintha tudná, hogy nincs párja,
 Rá se néz a többire.
 Olykor szótalán kíséri,
 Majd kegyét epedve kéri,
 Hogyha kedve már magas,
 A sarkantyús vén kakas.

Ámde ritkán engedelmes,
 Meg-meglippenő kegye,
 Tőle azt a vén szerelmes
 Nagy szerencsének vegye.
 Fészkelődik, vagy bukdácsol
 S nap-nap estig kotkodácsol,
 Egyre szól a kotkodács:
 S alig akad egy tojás.

A szomszédba gyakran átnéz,
Ott szavát se hallani;
Enni sem kap ott, de mégis
Oda vonja valami...
Ne tagadja, tyúkom-asszony,
Ha tagadná, megharagszom,
Azért jár, mert ott kapar,
Egy derék, ifjú gavar.

Szívesen ott tölti kedvét,
Élv, mulatság ott telik,
Odahaza csak kodácsol
S a szomszédban eltojik.
Így van az, hiába! nála
Gyenge lábon áll a hála;
A szomszéd garádon át
Elfelejté otthonát.

Azt az egyet kell megadni,
Hogy anyának jó anya:
Könnyen népesül körulte
Szárnyasokkal a tanya.
Híven őrzi kis csibéit
S megbocsátjuk így bibéit;
Nála is mennyből ered
Az anyai szeretet.

Mint ápolja, mint vezérli
Fürge apró seregét!
Mint tanítja túrni, élni,
Keresgélni szerte szét!
S mily kétségbeesve híjja,
Ha felettök leng a héja!
Valamennyi egyedül
Szárnya alá menekül.

Amit egyszer-másszor vétett,
Egyszer azért meglakolt:
Azt hivé, hogy kis csibét költ,
Pedig az mind kacsá volt.
Kis kacsá mind vízbe szökkent,
Anyjok rémült, szíve döbbent;
Lubickoltak a fiúk
S jajgatott a furcsa tyúk.

ERDŐ SZÉLIN

Erdő szélén egy terepély bükkfa alatt
Szólt a vándor: utam oh! be messze haladt.
Így gyöttrődve s el törődve, oh! be régen
Csetlek-botlok sok idegen zord vidéken!

Mélázgatván, egy kis kunyhó jut eszembe,
Abból szálltam én ki hajdan jó hiszembe,
Lelkemet ott hő szeretet fénye várta,
Most is kísér még belőle egy sugárka.

Csüggedezve utaimban meg-megálltam;
Pihenőre kis időre csak találtam:
Jaj, de sorsom nem pihent meg, mindig űzött,
S veritékből homlokomra gyöngyöt fűzött.

Hevertem én rossz viskóban hideg szalmán,
Gond, fájdalom gyötire soká, míg elalvám;
Jött az álom csudatevő nagy hatalma
S puha bársony lett a kemény hideg szalma.

Mikor az éj utolért az erdők mélyén,
Ledőltem én ott egy bokor zöld mellyékén;
Párnám a gyepp, takaróm a felhős égbolt,
Nyugovásom csak remegő szendergés volt.

Úgy is hozta néha sorsom jó szeszélye,
Fényes lakba hívogatott egy-egy éjre,
Oh istenem! nem találtam én ott jónak,
Lázás álma volt a selyemtakarónak.

Csak egy ágy volt örökké jó s kedves nékem,
Anyám keze vetette azt réges-régen, –
Szalmazsákján kemény volt a fejem alja,
De velem az ég áldása pihent rajta.

Elkerül már engem az a boldog álom,
Azt az ágyat én már soha nem találok,
Hacsak ott nem, hol az ember többé nem fél,
A hol utam véget ér majd egy gödörnél.

S szólt egy madár a terepély bükkfa galyján,
Vetett ágyad ott lesz bizony sírod alján,
S nem is soká vársz ez örök pihenőre,
Csak egy kissé vándorolj még! csak előre!

TIZENHAT ÉVES

Xivkovich Lilikének

Virágbimbó még a leány,
Megfejtést váró szép talány;
Most ébredő nap, mely körül
A természet vidul, örül.
Szelíd benne az indulat,
Édes minden hang s mozdulat;
Hogy' is ne volna édes;
Mikor tizenhat éves!

Szárnyát emelni nem meri;
Magát még alig ismeri,
Szívében ami megjelen,
Csak néma vágy, csak sejtelem,
Figyel, mint egy félénk madár,
Szót alig ejt, csak szóra vár,
Oly kedvesen szemérmes:
Hiszen tizenhat éves!

Arcának vonzó bíbora
Az ártatlanság hímpora,
És lelke tiszta, mint a hó,
Melytől csak áldás várható.
A kellem jár együtt vele,
Mert benne hű társat lele,
Ezernyi bájjal ékes;
Hiszen tizenhat éves!

Maradjon is soká üdén
E báj arcán s tekintetén.
Szívét mindig üdvvel töltse
Női nemes szép erkölcsé.
Varázsoljon mennyet nála
A szerelem tündérálma,
Hisz' álmodozni képes,
Ha már tizenhat éves!

ZÖLD HEGY OLDALÁN

Zöld hegy oldalán heverve,
Pihennék, de nem tudok;
Nézek a szűk völgyteberbe
S épp, hogy oda nem futok.

Úgy von, úgy édesget engem
Arra felé valami;
Szívem fél, hogy majd kizengem
S nem meri megvallani.

Ahol az út kifehérlik
A fák közül itt-amott,
Hol az utast látni félig,
Ott csügg szemem, folyton ott.

S egy kis porfelleg ha felszáll,
Azt is jó jelnek veszem,
Majd időbb, a völgynyilatnál
Megvigasztal, úgy hiszem.

Ah! csalódás mind szünetlen...
Nem is hegy ez, csak lapály;
Ez az erdő egy kietlen,
S azt költi fel, ami fáj.

Ez a völgy egy zordon árok
S fénye-vesztett a vidék:
Nem jön, akit várva várok,
Kiért szívem titkon ég.

PIROSKA

Jaj, Piroskal! jaj lett hát ez a név!*

Csalfán adta ezt egy zaklatott év:
Emlegetjük, mint bűbajos álmod,
Mely szemünkről hajnalban elszállott.

Édesanyád haldokló szívének
Közeléből mikor elvivének,
Arcodon volt már a titkos írat:
Téged a föld nem sokáig bírhat.

Csak addig, míg bepillantasz félve
Az ifjúság tündérszép kertjébe,
És homályán egy kis méla körnek
Vidám fényét gyűjtöd az örömek.

Míg küszködve borongó napokkal,
A bús költő énekébe foglal,
Avagy míg egy fehér liliomnak
Levélkéi a földre omolnak.

Villanó fény! mi maradt utánad?
Csak setétség s szót kerülő bánat
S hogy felejtve mégse légy egészen,
A dal őriz s egypár könnyező szem.

* Lásd Arany: *Toldi szerelmének* VI. énekét: „Piroska ... ez a név! jaj nekem ez a név!”

ELKÉSETT MADÁR

Szív! ne csaljon csalfa mámor,
Hamvadó szív már neved;
Bár körülted repdes Ámor
S meg-megcsikland: kinevet.

Elkésett vándormadárnak,
Mely ősz végén itt maradt,
A jóisten sem teremthet
Tél derekán új nyarat.

VIKTA

Hámori idyll

No Vikta, kis Vikta! neked ma megesett:
A barna fiút már hiába keresed;
Úgy elriadt az ma a tüzes szitoktól,
Mint a rigó szokott az eperfátokról.

Templomba siettél szép tisztán, ékesen,
Imádkoztál is ott buzgón és kegyesen;
Ártatlan lelkedet imádságba szótted
S a lelkeddel együtt ifjú szeretődöt.

De míg te a mennyben mulattál odafenn,
Bezzeg neki zúdult a pokol ideleinn;
Kitört miattatok, mint valami orkán,
A két mérges anya, vagy a két boszorkány.

Könnyel azért, Vikta, ne áztasd a földet,
Ne sirasd el végkép barna szeretődöt;
Bár udvarotokba s házatokba nem jó:
Mire való itt e sűrű bükkös erdő?

ŐSZI BOKRÉTA

Kertünkben mélézva járok,
Névetnek rám a virágok,
Hogy tavaszról álmodozom köztök
S minden lombot ábrándban fürösztök.

A tavaszt elvitte a nyár,
A nyárnak is vége van már;
Séta közben bokrok árnya mellett
Meg-megcsap egy őszi bús lehellet.

Szép lakói kis kertemnek,
Virágaim, jertek! jertek!
Bokrétának ifjú lány kezébe,
Juttassátok önkörát eszébe.

ÁLDÁS

Szeretem benned az ifjúságot,
Szeretem benned az élénk örömet;
Szép múltamat az visszaidézi,
Ez kideríti setét körömet.

Szemedet rám vetni ne sajnáld,
Ne tagadja meg a szót piros ajkad;
Éretted az isten engem is áld
S áldva pihen meg az ég kegye rajtad.

Rohanó kerekét az időnek
Nem félve, nem aggva, mélán nézem,

Szerető szíved dobogásán
Titkos öröklét perceit érzem.

Szemedet hát rám vetni ne sajnáld,
Ne tagadja meg a szót piros ajkad
Éretted az isten engem is áld
S áldva pihen meg az ég kegye rajtad.

A SZENTLÉLEK HEGYÉN

Bú ha gyötör, jöjj ide meghitten,
Imádkozni megtanulhatsz itten,
Látva ormán a magas tetőknek
Műveit a teremtető erőnek.

Itt az egykor pompás zárda romja
Lelkedet majd andalgásra vonja
És tanítgat és örülni késztet
A körülted hallgató természet.

Hány érző szív dobogott itt hajdan!
Hány lelt vigaszt ájtatos sóhajban!
Kripta mélyén rég por lett belőlök,
Csak a szellő suttog már felőlök.

Szomorú nyír lombjait ha kérded,
Meghallgatnak, lehajlanak érted,
Beszélgetnek messze letűnt múlttól,
Rég feledett szerelemről, búról.

Keservedet kiöntheted bátran
Hűvös erdők enyhe sátorában,
Könnyeidet mihelyt szemed érzi,
Fű, fa, virág sajnálkozva nézi.

Ha boldogság élvein csügg leked,
Könnyű lesz itt ég felé emeled,
Sziklatetőn közelebb vagy hozzá
S mintha üdvét éretted lehozná.

A Látókő, íme, mint egy oltár,
Közel a menny boltjaihoz ott vár,

S tár elődbe oly tündéri képet,
Hogy örökké őrzi azt emléked.

Elszórt falvak, városok csilláma,
Halmok, hegyek végtelen hulláma,
Előtted a szép Hetemér-völgynek
Síkja terül, mint egy perzsaszőnyeg.

Köröskörül a Bükk rengetegje
Őrködik, hogy álmaidat fedje;
Egész világ néma csendben hallgat,
Nem zavarja békítő nyugalmad.

Te vagy itt úr, hatalmas természet!
Tőled száll ránk a csodás ígélet,
Hogy kebleden reméljünk, feledjünk,
A menny maga nyílik meg felettünk.

DAL

Hogy én mindig kéknek látom az eget,
Azon ugyan csodálkozni nem lehet;
Kék üvegen által nézve, kék az ég,
Az én szemem pedig, látod, tiszta kék.

Kék az égbolt neked ugyan lehet-e?
A te szemed ragyogó szép fekete;
Bűvös világ! ... aki egyszer belenéz,
Onnan többé ki nem talál, odavész.

Hogy setéség ne szálljon a vidékre,
Éjjel tekints, barna lánykám, az égre:
Boltján akkor eloszlik a borulat,
Örömében minden csillag kigyullad.

ÓRÁK, NAPOK

Órák, napok mélázva folynak
Árnyában e kedves zugolynak,
Hűsét könnyen elérhetem.
Itt, mint a tó vizén a sajka,

Csak a szellő szárnyától hajtva,
Úgy himbálódik életem.

Az elmaradt otthon zajában,
Apró bajjal örök csatában
Lelkem fárad, eszménye rom;
Bágyadva, resten mozdul elmém
S bár lankadó szárnyát emelném,
Nem ég felé tör, földre von.

Szállást ad itt egy szűk vadász-lak;
Kényelme bár csekély a háznak,
Van benne biztos nyugalom,
Bár ajtaját is nyitva tartja,
Gond, bú mégsem suhan be rajta
S méltó, hogy róla zeng dalom.

Nincs itt pazar fény, úri vétek:
Fenyőfa-asztalán az éték
Csak egyszerű ízes falat.
Nyújt, amit kis kertjébe' termel,
Vagy megszerezhet könnyűszerrel,
Patak-növelte friss halat.

Magas hegy oldalán merengve
Nézek a szálló föllegekre...
Mind arra dél felé repül;
Velők lelkem szövetkezésben,
Az égboltnak kék tengerében
Mennyet keresve elmerül.

Ébreszt a vízesés moraja,
De nyugtomat meg nem zavarja,
Sőt édesebb ábrándba ejt.
Kacagva, jó kedvét kínálja
Fütytös rigó pajkos danája,
Kit a bokrok sűrűje rejt.

Vihar, villám, hatalmas orkán,
Zúg el olykor a szikla ormán,
De a völgy sértetlen marad.
A lombos fák ernyőin által,
Biztatva pillant fénysugárral
Az égből egy-egy kék darab.

S körültem a vén sziklabércek
Örök-némán figyelve néznek,
A bükkös erdő is figyel,
Hogy bokraik hús árnyasában,
Órát, napot mély hallgatásban
Miért is töltök én így el!

Oh! nem tudnék bankódni rajta,
Ha kurta életem patakja
Itt, e magányban futna le,
S midőn az erdők lombja sárgul
S hull a levél az őszi fákról,
Csendben hervadnék el vele.

ÜNNEPLŐ DAL

A Miskolci Polgáregylet 50 éves fennállása emlékére.
1887. július 3.

Ne kezdjünk, múzsa! hangos éneket,
A harsány szó most nem való neked.
Szerény dalban köszöntsd ezt a napot,
Megünnepelve egy félszázadot,
Mint a madár, mely őszi alkonyon
Csicsereg a fán, a sárga lombokon,
És visszagondol, míg hangzik danája,
Hogy neki is volt egykor itt tanyája.

Üdv e kis körnek, mely felett az ég,
Védő szárnyát keggyl terjeszti rég
S megadta érni boldogan neki,
Hogy ötven évét ünnepelheti.
Hosszú idő! ... elvett tőlünk sokat,
Hiába lőn sok égő áldozat;
Hol csendesén folyt, hol zúgva viharzott:
S megállta itt kis menhelyünk a harcot.

Rügyecske volt ez; felhős ég alatt
Nyíló tavasz leheletén fakadt;
Ébredt a nemzet ébredésivel,
S köztünk izmos fává serdüle fel.
Erős gyökével föld mélyében él,
A múltak romján szebb jövőt remél

És híveit, megemlékezni rája,
Üdítő hús árnyékkal kínálja.

Születését sohsem feledte el:
Hogy a nemzet keblén eszméle fel.
Amint vidult, vagy túrt az agg szüle,
Együtt örült, együtt búsult vele.
Mint egy parányi érező ideg,
A változást együtt érezte meg.
Szívdobbanási e baráti körnek,
A hon szívével mind egy célra törtek.

A fáradt honfi, akit annyi gond
És annyi baj ostromló serge ront,
Bizalmasan üdülni tért ide
És tört reményén újat épít.
Az esti órán, mely gyorsan haladt,
Gyógyszere lőn itt egy-egy pillanat
S társas körben, ha gond felhője széledt,
Derültebb volt másnap neki az élet.

Közös családi tűzhelyünk vala,
Közelb jövének egymáshoz általa;
Komor napokban új erőt adott
Könnyebben túrni a közbánatot.
S midőn kezdtek a felhők oszlani,
Örömről kész volt megosztani,
Töprengni, várni eszméket cserélni,
Közjót nézván, nemcsak magunknak élni.

Te is, szabadság! mennyi tündére, te,
Köztünk lebegtél, fényed ihlete.
Tanítgattál szeretni lényedet,
Szeretni minden földi lény felett;
Haladni, bár zord vészes utakon,
Amerre zászlód lobogása von;
Benned keresni bárki ellen vértet,
S vagy bírni téged, vagy meghalni érted.

Maradj, kis kör, maradj sértetlenül,
Míg kebledben sok hű szív egyesül;
Polgárerények és a drága hon
Szerelme égjen itt oltárodon.

Szép hívásodon csüggvén szemed,
Adj a közüdvhöz egy-egy porszemet
S boldog hazában e tündéri tájon
A másik ötven év is itt találjon.

TÉLI TÁJ

Gyönyörű e téli tájék,
Leple bár hó, útja bár jég.
Míntha tündérország volna
E nyugodt fehér világ,
Amint fényével bevonja
Nap, csillag és holdvilág.

Künn bolyongok, túrni készen,
Vadat űzve még merészen.
Bércre hágok, völgyre szálllok,
Tavak tükrét szegdelem
S visszatérő régi álmok
Serge együtt száll velem.

Képzeletben, izgalomban
Keserédes fájdalom van,
Hallva, hogy mit suttog a lég
Míg ábrándom elragad:
»Lábad alatt vékony a jég,
Vigyázz! könnyen leszakad.«

FOGADÁS

Oh! megfogadtam szentül a minap,
Hogy nem leszek többé szerelmi rab,
Élek, mint a puszták zarándoka
S lánykára többé nem nézek soha,
Derű nem szédít, nem csüggeszt ború,
Tövis nem sért, nem bájol koszorú;
Elégszem a perc adományival,
Míg rövid létem mécslángja kihál.
S ím', a bokorban titkon valami
Kacajt véltem egyszerre hallani;
Szívem dobogni kezdett hangosan,
Nem is láttam többé világosan.

És mintha egy tündérajk mondaná:
Fogadni könnyű! nincs mit adni rá!
Pörölj velem! ím', itt az alkalom;
E dalba is lánykát foglalom.

NAGY DOLOG

Hogy egy szép lánykát megszerettem,
Tudom, hogy ez nem nagy dolog;
Szépsége hódít, rabja lettem,
Örökké csak rá gondolok.

Őt látom éjjel álmaimban,
Őt akkor is, ha ébredek,
És felkiáltok: itt van, itt van,
Bú-gond, bajok széledjete!

– Elnézem a rideg hegyormot,
Rá a kelő nap csókja száll,
Előbb még felhőben borongott
Most oly búbajos fényben áll.

Biztat a bérc koronás tölgye,
Melynek mohlepte derekát,
Mint hervadatlan ifjú hölgye,
A zöld repkény ölelte át.

Hozzám beszél a búcsúzó tél,
Melynek kezét nyújt a tavasz,
Reá mosolyg még a küszöbnél
S behinti hóvirággal az.

Hogy egy szép lánykát megszerettem,
Tudom, hogy ez nem nagy dolog;
Szépsége hódít, rabja lettem,
Örökké csak rá gondolok.

De hogy lánykám is megszeressen
S epedve, vágyva emlegessen
Midőn képemmel andalog:
Tudom, hogy ez már nagy dolog.

NYUGTALAN MADÁR

Vágyó lelkem nyugtalan madár,
Titkon mindig ablakodra jár...
Néha örvend, néha kesereg,
De mindig csak érted csicsereg.

Nappal úgy-e, tenger a bajod,
A madárdalt meg se hallhatod?
Éjjel úgy-e, álom s képzelet
Messze, messze száll innen veled?

Tél van itt künn, nem vidám tavasz,
Itt nekem már nem is nyílhat az,
S mégis ez a szegény kis madár
Éjjel-nappal ablakodra jár.

EGY VONÁS

Kár tűnődnöd és epedned,
Oly nagy vétek nincs tebenned;
Az én hibám, hogy szeretlek
S mint az árnyék, úgy követlek.

Az én hibám ez a mámor,
Melyet rám lehelle Ámor,
Hogy ne lássak, hogy ne halljak
S szenvedély tüzébe haljak.

Ím', hibámat dalba zengem;
Te magad bírálj meg engem,
De ha ítélsz, légy kegyelmes,
Légy te is, mint én, szerelmes.

Mert szeretlek, nem tudom, mért;
Nyílvessződ baloldalon ért,
Ne csudáld, hogy megsebezten,
Közeledben foglyul estem.

Üde szépség bája rajtad,
Hirdetője arcod, ajkad...
Álmomat te hímzed éjjel,
Elborítasz égi kéjjel.

Néha mégis rád tekintve,
Mintha hűs szellő legyintne;
Ajkad körül, drága lélek!
Egy vonás van – attól félek.

LÁTOGATÁS A HEGYEN

Kétszer látogattalak meg
E mosolygó szép hegyen;
Oh! hogy minden fája, bokra,
Emlékül ama napokra,
Örökké áldott legyen.

Nyájas ősz volt: szerte hangzott
A szüret vidám zaja,
Dala kedvnek, szerelemnek...
Csak az én bohó szívemnek
Esett akkor nagy baja.

Édes öröm poharába
Méreg csöppent titkosan,
Lelkemet kétség gyötörte
S kíméletlen összetörte...
Itt bolygtam magánosan.

Úgy futottam volna tőled,
Mint vad, a melyet nyíl ért;
Ámde ez az összezúzott
Szív mégis csak visszahúzott
Hozzád, nem tudom, miért.

És előtted hogy kitárult
Titkon lángoló sebe,
Ajkad azt egy szép szavával
Megenyhülés balzsamával
Nyájasan hintette be.

Majd tavasz lőn: minden éledt,
Újra zöldült a bor-ág,
Kiomlott a fák virága,
Testvérül közöttük járva
Magad, a legszebb virág.

Lopva jöttem én utánad,
Kerülgetvén a határt...
Fejem fölött a derűs ég,
Melletted a gyönyörűség
Üdvözítő perce várt.

És a sors engesztelődve
Nyújta itt felém kezét;
Szívemet mámorba ejté
S így tavasszal elfelejté
Amit ősszel vétkezett.

TÁVOL TŐLED

Tőled ugyan mért vagyok én távol?
Tér, meg' idő oh! minek is gátol?
Mikor a vágy, a szívbeli bánat
Éjjel-nappal úgy kerget utánad.

Nem vagyok itt, ahol mozgok, élek,
Nálad maradt belőlem a lélek...
Piros almát kár kétfelé vágni,
Kár volt bizony tetőled elválni.

Körül vesznek itt szerető képek,
Mindenütt csak nyájas körbe lépek;
Mégse tudok itt az öröm nyelvén,
Örökké csak rajtad csügg az elmém.

Ónlábon jár, nem repül az óra,
Nem is hallgat esdekelő szómra;
Jaj, istenem! milyen gyorsan szállott,
Mikor téged kebelemen látott.

Tűnj el, oh nap! jöszte csendes éjjel!
Boríts engem nyugalommal, kéjjel
S míg a hajnal küszöbét átlépnéd,
Álmaimba sződd be az ő képét.

HAJNAL DERÜL

Ott kint már a hajnal derül,
De engem az álom kerül,
Csak hánykódom nyoszolyámon,
Nyugalmamat nem találom!

Mért is kellett látni téged?
Oh! ez a láng mért is éget?
Miért üldöz ébren, alva,
Szerelmed varázs hatalma?

Nem vádollar, hogy így történt,
Így akartam magam önként...
Érted lángoló szerelmem
Haj! többé nem alszik el, nem.

Oh! hisz ott szenderge mélyen
Szívem titkos rejtekében
S rád kellett pillantanom csak,
Hogy belőle lángot ontsak.

Most hiában oltanám már,
Mikor tűzben, lángban a vár,
Mikor birtokába vette
Nem az ellenség, hanem – te.

ÖNVÁD

Ha látom halvány arcodat,
Lelkemre súlyosul az önvád:
A titkos bút, fájdalmakat
Én költém fel, én küldözöm rád.

Az érzés, mely eddig talán
Nyugodtan szendergett szívedben,
Most egy-egy perc sugallatán
Sóhajba tör s ajkadra lebben.

Napod fényét én vettem el...
A csendes éjt hiába várod;
Álmod panaszt csak rám emel,
Midőn pilláidat lezárod...

Gyógyítnálak, de nincs erőm,
Vonz, visz, ragad a bűvös szellem;
Fölidéztem nagy vakmerőn,
S hiába küzdök most az ellen.

Bennünket ah! együtt ragad...
Hol áll meg majd velünk, ki tudja?
Hová vezet, meddig halad
Szerelmünknek rejtelmes útja?

Lásd meg, hogy én is szenvedek,
Hogy bús lelked visszfénye rajtam...
Hogy szívünk egymásért beteg
S egymásba olvad egy sóhajban.

Érezd háborgásid között,
Mit ragadtam én meg tenálad:
Szegény, szegény hajótörött,
Azt a mentő kis deszkaszálat.

ESŐS NAPOK

Mi lelte az eget?
Nem tudom, mi lelte,
Régi vidámságát
Hogy így elfeledte.
Arcát sűrű felhők
Fátyolába vonta
S bőségesen önti
Könnyeit naponta.

Oh! áldjanak érte
Áldott, kegyes égbolt,
Hol permetegedre
Igazán szükség volt.
Új életet adtál
A tikkadt mezőnek,
Élesztve reményét
Számos éhezőnek.

Azt sem igen bánom,
Ha vádolnak érte,

Hogy könnyed a földet
Nem idején érte;
Érlelő napsugár
Kellett a határnak,
Te meg vizet adtál
Szembetűnő kárnak.

Vádollak ám én is,
De nem úgy, mint mások,
Legyen akármilyen
Az ő aratások:
Énnekem az fáj csak,
S ezt a bút te adtad,
Hogy kedvesemet nem
Láthatom miattad.

VÁLTOZÁS

Futsz előlem, bújsz előlem,
Ne is tagadd, tudom én:
Ott lebeg már a megunás
Szép szemed tekintetén.

Hang, mozdulat megjelenti,
Midőn észre sem veszed,
Hogy szerelmed rózsafénye
És varázsa elveszett.

Sőt haragszol a gyönyörre,
Mellyel a múlt megkínált,
Mely most szívedet gyötörve
Hazug váddal rád kiált.

Értem, értem, mit jelent az,
Hogy nincs nyitva ablakod,
S leskelődni, vágyakozni
Többé már nem látlak ott.

Már tudom, hogy amit égő
Szerelemnek gondolék,
Nem egyéb volt, mint egy színes,
Elpattanó buborék.

Szíved, ez a gyöngye félénk,
Perbe nem száll már veled,
Sőt megnyugszik benne, látom,
Hogyha elhűl és feled.

Minek is volt, ah! minek volt
Ámítgatni magamat,
Ha nálad az örök élet
Íme! néhány pillanat.

KÉTKEDÉS

Oh! jaj nekem, ha úgy ítélsz meg,
Amint ajkadról hallgatom;
Így kincseit a szívnek, észnek
Magamtól már eldobhatom.

Így nem tudom, mi vonz körödbe,
Mi tart folyvást lekötve ott,
Így jobb részem kihalt örökre,
Vágyam, reményem mind halott.

Az a felleg s mogorva bánat,
Mely arcomon el-elborul,
Nem ellened, de érted támad
S magamnak szolgál ostorul.

Villámot, vést ott rejtegetni
Oh! hogy tudnék, kegyelmes ég!
Te ellened, akit szeretni
Boldogság, élv és büszkeség.

Átok szállna végnapjaimra,
Szép múlt időm emlékéül,
Ha lelkemben egy árva szikra
Rajtad kívül másért hevül.

FÉNYBOGÁR

Míg arcodon a hajnal és a rózsza
Testvérileg játszott s ölekezett,
Szívem szívednek örökös adósa,
Körödben csak vidult, csak élvezett.

Élvezte csillogó vidám kedélyed
Mennyből eredt üdítő balzsamát,
Mint vándor, aki zord pusztába mélyed
S egy zöld virányra véletlen talált.

És most, hogy arcodon a méla holdfény
Halvány liljommal búsan egyesül,
Lelkem szemed tükrében elmerülvén,
Éretted még emésztőbben hevül.

Félt, szán, remeg, kínját magába zárva,
Rajtad kívül mindent, mindent feled
S mint lomb között bujdokló fénybogárka,
Erőködik deríteni éjjeled!

MÁJUSBAN

Zöld hegyünkön mulatozva jártunk,
Gond, baj messze elmaradt utánunk,
Merre néztem, lomb s virág köszönte
S elbűvölt, mert ott voltál velem te.

Örömed telt minden kis levélben,
Napsugárban, szellőlebbenésben;
Heverésztél gyöngye pázsit-párnán,
Szökdécseltél, mint egy fürge bárány.

Játszva loptál mézet a vadméhtől,
Édesb lett az szíved örömétől;
Kínálgattál, énnekem is adtál,
Bár tudok én édesbet is annál.

Figyeltél a zengő fülmilére,
Mely dalával enyhét kért sebére,
Hogy hallgassam, oda hívogattál,
Pedig tudok zengőbbet is annál.

S hogy az alkony kapui kinyíltak,
Felragyogott az esthajnal-csillag,
A csillagra gyönyörrel mutattál,
De tudok én gyönyörűbbet annál.

A teli hold utunkra világolt,
Szívünkben is olyan szép világ volt,
A hold fényén merengve mulattál,
Tudok én ám bájolóbbat annál.

Ami szépet a földre idézhet
Májusban a tavaszi természet,
Ami fény a derült égen játszik
Mind az, mind az benned együtt látszik.

TAVASZI FÉNY

Ne ragyogj rám hízelegve,
Tavaszi fény, napsugár!
Kedvedet a föllegekre
Még ma vesztegetni kár.

Lelkemen egy kis borúlat
Elfedé a kék eget,
És titokban könnyet hullat
S gondra, búra integet.

Mosolyodra még virágot
A kopár föld úgyse hajt
S örömet mért hazudnál ott,
Hol egy árva szív sóhajt?

Zaklatott szív, távol attól
Akiért lobogva ég,
Kinél egy-egy pillanattól
Olykor üdvét várta még.

Mégse tűnj el beborulva,
Tavaszi fény, napsugár;
Hátha tudsz valamit róla,
Min tűnődik? merre jár?

Hátha ép e pillanatban
Szemét, ajkát csókolod
S egy sugáron ide pattan,
Ami téged bájol ott!

Oh! akkor csak rám lövelljen
Legvakítóbb lényed is,
Egy szavam se lesz az ellen,
Nem, ha összeéget is.

KETTŐS ALAK

Mondod néha, van nálad ok,
Hogy én kettős ember vagyok:
A kettős alakban
Szívedet mi bántja,
Hogyha mind a kettő
Képedet imádja?

Az egyik szótalan, rideg,
Merengő, bús, gyakran hideg;
Ámde merengése,
Rideg némasága
Csak téged rejteget
Örökké magába.

A másik víg, nyájas, meleg,
Szeret, remél, kér, hízeleg,
Lelke beléd olvad,
Vágyait megérted,
Az eget is vívja
Szerelmével érted.

Mért tünődöl, hátha látod,
Hogy mind a kettő sajátod?
Ha a kettő nálad
Eggyé lenni restell,
Büntetésül őket
Szívedben temesd el.

NE SÍRJ

Ne sírj, galambom! szép szemednek
Könyűje mind lelkemre hull;
Légy, ami vagy folyvást: nemednek
Példánya változatlanul.

Hétköznapi árja, durva szellem
Ne érhesse fel trónodig,
Milyen a jószág s női kellem
Oly hódítón uralkodik.

Ha szívedet miattam vérzed
S a kétség érettem gyötör,
Oh vedd észre, hogy szenvedésed
Engem lesújt és összetör.

Érezd, hogy szíveddel szívemben
Az egyetlen lakó te vagy
S azt esdi e szállás szünetlen,
Hogy mindörökké benn maradj.

Te látsz ebben fényt vagy borúlást
S minden csekély mozdulatot,
Te hozhatsz erre üdvet, áldást
Vagy bús romokká dúlhatod.

JEGYES NAP

Nem hagyom én ezt a napot
Elrepülni jeltelen;
Nem felejttem én el azt, ki
Jót tett egykor énvelem.

Marasztgatom, mint kalitból
Tova szálló madarat,
Elrepül, de egy-két fényes
Tollacskája itt marad.

E nap üdve, álma, kedve,
Bájos tündéri kép,
Nyájas emlék tükörében
Újra mind előmbe lép.

Csodás érzet, mely az égből
Észrevétlen áradott
S két szívet egy pillanatban
Mint a villám, áthatott.

Megdöbbenés, védtelen harc,
Égő vágy és küzdelem,
Önmegadás, csüggeteg dac
És remegő félelem.

Tűz, mely önmagát emésztí
És körülünk összefut,
Pillanat, mely hosszú évek
Sorsa előtt nyit kaput.

Ketten voltunk csak tanúi,
Kedvesem, hogy mint esett,
Meg' az a szárnyas kis isten,
Mely felettünk repdesett.

REPÜLJ, EMLÉKEZET!

Repülj, repülj emlékezet,
Te csendben zümmögő méhecske;
Ez a szép nap majd elvezet
Egy rejtelmes tündérberekbe.

Évek növelték bokrait
S pázsítja illatos virágát,
Az még most is bájolvá nyit
S édes gyönyört ígérve vár rád.

Titokban döngicsélj nekem...
Oly jól esik merengni rajta!
És dúslakodjék mézeden
Egy barna lyányka szíve, ajka.

NYITOTT ABLAK

Szomorún szól most az én dalom,
Vadgalamb bűgását hallgatom...
Bús neki most a fa levele,
Mert szerelmes párja nincs vele.

Távol szenvedsz, árva madaram,
Intenek, korholnak komoran;
Szép szemedbe bánat könnye gyűl,
Könnyeiddel lelkem elvegyül.

Együtt mulatoztunk csendesen
S lecsapott a villám tüzesen...
Nyitva volt az ablak, így esett;
Nagymamád bennünket meglesett.

Kigyulladt a harag ellenünk...
Hogyan oltsuk már el? mit tegyünk?
Tudom én, mit, édes, tudhatod:
Zárjuk be máskor az ablakot.

KÉRLELÉS

Ha sértettelek szavammal,
Oh! bocsáss meg, angyalom,
Ne harcoljon így magammal
Ez a rejtett fájdalom.

Mit ajkam tán sértve mondott,
Szívem nem vett abba' részt:
Ne zúdíts magadra gondot
És az én nyugtomra vész.

E szív minden dobbanása
Oh! biz' éretted remeg;
Ha ellened kél tusára,
Magát semmisíti meg.

Büntetőm lett a megbánás,
Látva omló könnyedet:
Bánat, önvád, szemrehányás
Gyötrő lánggal égetett.

Ne takard azért felhőbe
Hű szerelmed csillagát,
Ne boríts rám fényes délbe'
Csillagatlan éjszakát.

NÉVNAP

Ezek a tar sziklabércek,
Melyek rám nyugodtan néznek
És dacolnak emelt fővel
A rajtok típrő idővel.

Ez a lombos erdő, melynek
Levelei rám figyelnek, –
Szellő lengi, gerle bújja
S titkait fülembe súgja.

Ez az égbolt itt felettem,
Mely csodásan vonja lelkem,
Amint zöld pázsitra dűlve,
Kékjén csüggök elmerülve:

Mind megunna, megtagadna,
Pihenést egyik sem adna,
Ha képedet most feledném
S nevedet nem emlegetném.

Szavamat hallgatni készek,
Azt is tudják, hogy mit érzek;
Becse van nálok nevednek
S érted engem is szeretnek.

VALAKI

Erdei hűs magányom,
Öröm nálad megszállnom:
Nem egyedül vagyok itt,
Itt találok valakit.

Sétálgatok merengve
Sűrű bokros berekbe,

De valaki titokban
Mindjárt előmbe toppan.

Tükrén a bérci tónak
Simul velem a csónak;
Mikorra észrevettem,
Valaki ül mellettem.

Búgó gerle, madárdal
El-elragad magával,
Mintha valaki volna,
Nem is madárka szólna.

Szélén egy kis pataknak
Nefelejcssek mulatnak,
Suttognak, ki tudja, mit?
Emlegetnek valakit.

Ott künn ablakom felett
Fecskecsalád enyeleg,
Már hajnalban dallogat,
Valakihez hívogat.

Megyek is már, sietek,
Erdők, isten veletek!
Ajkam nektek vallja ki,
Hogy otthon vár valaki.

CSAK VISSZA

Nem messze távozom,
Nem is nagy időre,
A búcsútól mégis
Félek már előre.
Kis idő néhány nap,
Percnyi múlandóság,
De nélküled nekem
Örökkévalóság.

Nem elég kárpótlás
Hogy szívembe zárlak,
Hogy behunyt szemmel is
Mindent téged látalak...

Mintha kezem, lábam
Láncba volna verve,
Úgy kísér utamon
A válás keserve.

Börtönné lesz a hely,
Ahol öröm várna,
Fejem alatt szűrő
Tövis lesz a párna...
Csak vissza! csak vissza!
Minden visszakerget...
Ki látott valaha
Ily zsarnok szerelmet?

REJTETT ARCKÉP

Legalább az arcképedet lássam.
Az legyen itt egyedüli társam,
Azt hoztam el, őrzögetem híven,
Úgyis azzal van tele a szívem.

Vadon erdő, sűrű bokrok árnya,
Zúgó patak érkezésem várja...
Bérc, völgyek ismernek itt engem.
Nekik mindig szépségedet zengem.

Szépségedet s jószágodat szinte;
Szebb és jobb már nem is lehet, mint te.
Alakodnak annyi bűve-bája,
Hogy patak, bérc, völgy, erdő csudálja.

Erre sóhajt valamennyi, hallom,
De képedet rejtegetve tartom,
Még nekik se mutatom azt én meg,
Attól félek, beleszeretnének.

FÉLTELEK

Féltelek én fűtől, fától,
Akárhon képzelvelek...
Hozzád közel, tőled távol,
Jaj! mindenütt féltelek.

Szívem ellen szót emelni
Nem mer már a büszke ész,
Hangja immár, mint egy semmi,
A viharban elenyész.

Lásd! engem az ősi fészek
Nyugalomra hívogat;
Ámde amit én ott érzek,
Messze űzi nyugtomat.

Ott is képeden tűnődöm,
Éjjel, nappal szüntelen...
Erényem-e, avagy bűnöm?
De eggyé forrt az velem.

Úgy nézek rád, mint madárra,
Mely zöld ág hegyében ül,
Melynek már emelve szárnya
S mindjárt, mindjárt elrepül.

Hisz' az élet minden üdvét
Rád könyörgöm, védelek;
De nélkülem távol innét,
Még attól is féltelek.

Több már ez a szerelemnél,
Ami engem így gyötör,
Velem fekszik és velem kél
Míg egészen összetör.

EGY NYÁRI NAP

Perzselheti a nyár
A virágos rétet,
Kopárrá teheti
A termő vidéket,
Háboroghat, zúghat
Mennydörgő viharja,
Áldott mezeinket
Hogy összetiporja.

De nekem az isten
Mindig ad a nyárban
Egy napot, enyhítőt
Tavaszi sugárban...
Éppen ma derült rám,
Üdvét magam érzem
S tán még egy valaki,
Vagy ő sem egészen.

RÖVID VERSEK

Mondod, édes, hogy rövidkék
Rólad zengő verseim
S lobbog egy-egy percre vetnek
Lángoló érzéseim.

Hogy midőn már eltűznél
Lantom édes zengzetén,
A gyönyörnek küszöbénél
Önmagadra hagylak én.

Nézd csak, nézd a lomha évet,
Mely felettünk áthalad:
Nem drágább-e az egésznél
Egy-két röpké pillanat?

Egy megejtett kéz-szorítás,
Mely titokban kérd s felel?
Vagy egy csók, mely két szerelmes
Ajkán lopva röppen el?

KIS BOKRÉTA

Kis bokréta, kedves nekem
Minden szálad;
De a küldőd még kedvesebb
Ám te nálad.

Áldom is én kezecskéjét,
Mellyel gyűjtött,
S vadvirágból ilyen szépen
Összefűzött.

Virágaid tarka színe
Összehangzó,
Mint az ő piciny, beszédes
Ajkán a szó.

Búzavirág a bokréta
Közepében...
Legyek én így, éppen így az
Ő szívében.

ÉV UTOLJA

Ez a nap is búcsút vesz,
Mely a tűnő évet bezárja...
Vádolja más, én nem teszem,
Én áldást mondhatok reája.

Vihet tőlem bármennyit el,
Nem siratom én veszteségem...
Mit gondolnék a többivel,
Ha őt magát meghagyta nékem?

Pedig meghagyta ám híven:
A holnap már ki tudja, mit hoz?
Oh! áldd meg e napot, szívem,
S öleld a szép jelent magadhoz.

SZERETEM

Szeretem őt, mikor öröm dereng rajta
S mosolyogva cseveg keskeny, piros ajka...
Meggzépül, megifjul körében az élet,
Ott még ez a szív is új tavaszt remélhet.

Szeretem, ha olykor búval gyötri lelkem
S kétség örvényében miatta vezeklem...
Könny árja borít el: nem vádolom érte,
Hisz éltetett eddig csak áldva kísérte.

Szeretem, ha bájos közelében ülök
S éj szeme tükrében némán elmerülök...

Egy-egy pillantása, egy ujj-érintése,
Nevezhetlen gyönyör boldog élvezése.

Szeretem, ha távol epedek utána,
Napjaimnak gondja, éjeimnek álma...
Elüldözhet tőle haragos végzetem,
Síromig üldözhet, de ott is szeretem.

FOGY A DAL

Ah! veszem észre, fogy, fogy a dal,
Gyengül is hangja minden nappal;
Szegen függő lantom nem zendül újra,
Legföljebb ha lepattan egy-egy húrja.

Zsibbaszt, lehúzza e sűrű légkör,
Benne lelkem nem ég felé tör,
És mint akit megronta némi bűbáj,
Szívem örökké csak a múlt felé fáj.

Gyűjtő szikráit rám nem ontja
Versenyző szellemek csoportja,
Nem villan át rám tőlök a hevülés,
A munkakedv, a dicsvágy, lelkesülés.

Utalgattok a fülmiléhez,
Mely kora hajnalban felérez,
Zeng énekétől a mezők csaltja
S a néma éjfélt is dalra tanítja.

Elnézem őt, jó ismerősöm;
De vigaszt ah! nem adhat ő sem:
Nyár derekán, ha Szent Iván közelget,
Bokrába ül s többé nem énekelget.

A nyár hevéen hajh! túlhaladtam,
Ősz derét is fűrtömre kaptam,
Jön a komor tél, már hallik zúgása,
Kihűl a szív, elfagy a dal forrása.

SZERELMES IFJÚ

A holdhoz

Tündökölj, szép éji tündér,
Amint csak kedved telik,
Enyelegj a csillagokkal
Az ég boltján reggelig.

Nézd örömmel, nézd megáldva,
Bárha ilyet látsz te rég,
Hogy szívemben véghetetlen
Nagy szerelem tüze ég.

Nem vagyok én holdimádó,
Szó nélkül is tudhatod
Fényes pályádat felőlem
Kedved szerint futhatod.

Lámpád mellett a vidékén
Gyakran bolygok egyedül,
Sohse kérdem, vajon benned
Szent Dávid mit hegedül?

*A*hval, óhval sem kínozlak,
Hadd vegye azt más elő:
Álmodozó, gyöngé lányka,
Vagy egy sápadt verselő.

De most mégis kérve kérlek,
Kérve, félve, csendesén:
Ne áruld el, hogy velem van
Gyönyörű kis kedvesem.

Nála szebbet hűn kísérf
Csillagid közt sem találisz;
Nézd meg őt jól s úgy megigéiz,
Úgy, hogy utadon megállisz.

Tőled bizony félteném is,
Mert engem féltés gyötör,
Csakhogy ily távolba mégis
Nem veszélyes a gyönyör.

Tündökölj, szép éji tündér,
Amint csak tőled telik,
Enyelegj a csillagokkal
Az ég boltján reggelig.

De értem egy pillanatra
Vond felhőbe arcodat,
Míg előled eltakarva
Csókolom galambomat.

JÓ SZÍV

Ne tagadd, jó szívem, ne tagadd meg magad,
Ha eléd az úton egy-egy tövis akad;
Hitvány, hideg por vagy, ha benned kihűlhet
Az emberszeretet és a könnyörület.

Nézd e háládatlant, mint ellened támad,
Bár földre szegezte a nyomor és bánat;
Könnyítgesd titokban szenvedése terhét
S tűrd elrejtve némán a magad keservét.

SZÜRET ELŐTT

Oh! derülj ki, elborult ég,
Oszoljatok, fellegek;
Bennetek most már nem áldás,
Csak veszély és kár lebeg.

Hegyeinken ím', a szőlő
Érett fürtje kérve kér;
Őszi hideg könnyetektől
Valamennyi veszni tér.

Ne tartsátok rejtve tőlünk
A nap arany sugarát,
Hadd legyen az ég a földhöz
Most is régi jó barát.

Hadd zendüljön völgyön, ormon
Szüretelők víg dala,

Hogy a búskomoly természet
Felviduljon általa.

Lányok, ifjak örömetől
Éledjenek a hegyek,
S lányok, ifjak örömében
Én magam is részt vegyek.

Én is vágyom ám közéjük,
De nem mondom meg, miért?
Köztök egyért ég a szívem,
Nem mondom meg, melyikért?

ANGOL BALLADÁK

I. A KIRÁLY MENYASSZONYA

Ti szép hölgyek, dús és szegény!
Nektek írok, csak nektek én,
Hogy ebből mind lássátok át
Nagy szenvedéseim sorát.

Születtem szép kisasszonynak,
Örököse dús vagyonnak,
S hogy agg szülém eltemettem,
Ifjú lovag nője lettem.

Épített nekem palotát,
Virág környezte csarnokát;
Szebb palota nem is lehet,
Mint amit hívem épített.

Boldog, vidám nő voltam ott;
De sorsunk gyászra változott:
Zord ellenség jött, vad pribék,
Zsákmánya lőn egész vidék.

Éjjel fölgyújtá házamat,
Meggyilkolá az uramat,
Magam férfiruhát öltve,
Futva menekültem tőle.

A végső nagy veszély alatt
Cselédségem mind szétszaladt...
Így maradtam egyedül el,
Kőnél is hidegebb szívvel.

De bár gondtelt szívű valék,
Kétségben nem hagyott az ég;
Cserébe más nevet vettem:
Erzsi helyett Vilmos lettem.

Tövíg levágtam fürtömet,
Így kívánta az öltözet;
Rajtam nadrág, kalap, kabát...
Sok földet így bújdostam át.

Kifáradván már szertelen,
Pihenni dültem egy helyen.
Úgy eltöltött a fájdalom,
Hogy könnyek folytak arcomon.

Ép ott vadászott a király
S nagy úri nép kísérte bár,
Kérdezte tőlem: ki legyek?
Honnan jöttem? hová megyek?

S feleltem: én egy elhagyott
Szegény, szegény fiú vagyok,
Nemes vérből, kétségtelen;
De most szolgálni kénytelen.

Kelj fel! szólt a király legott,
Én nálam nyersz szolgálatot...
Miben vagy jártas, mondd, miben?
S helyedre állsz egyszeriben.

Akarsz lenni felügyelőm,
Főemberimre figyelőm?
Vagy pohárnokká tegyelek,
Szolgálni, ha ebédelek?

Vagy körültem járni-kelni,
Komornyikom akarsz lenni?
Vagy testőrim sorába állsz?...
Nálam dús jutalmat találsz.

No, szép gyerek, válassz tehát!
Ah! felség, szóltam, megbocsát,
Ha már nyújt ilyen nagy kegyet,
Komornyikává hadd legyek.

Király mosolygva engedett
És rögtön udvarába vett
S ott oly híven szolgáltam őt,
Hogy kedvezése egyre nőtt.

S ím' a szerencse mit mívell
Vadászni ment vendégivel,
Vitt sok népet, sok nagyurat...
Szegény Vilmos otthon maradt.

S hogy otthon így magam valék,
Régi sorsomra gondolék,
Öltönyömrre sírva néztem:
Nem vagyok már nő egészen!

Egy nőderekat kerestem,
Abba szorítám be testem,
Selyemszoknyát, gyönggyel rakva,
Úrnőként ölték magamra.

Ott leltem egy hárfát, azon
Játszani kezdtem szabadon,
Dalolni is mertem hozzá,
Hogy a terem visszhangozá.

»Híres gróf volt az én atyám,
Különb nála most sincsen ám;
Anyám nagyúri szép alak,
Férjem pedig vitéz lovag.

S vidám ifjú nő én magam,
Fényben, díszben, dúsgazdagan,
Egész vidéken, nagy körön,
Egy nőre sem várt több öröm.

Naponként bájolt a zene
Összhangja, új-új kelleme;
Körültem sok szép lányka járt
S szolgálatomra készen állt.

De férjem, ah! most már halott,
Barátom is mind elhagyott,
Jobb napom eltűnt, odavan
Szolga vagyok, boldogtalan.«

Egyedül hívének magamat,
Keblemből mély sóhaj szakadt
S elmerengve sorsom felett,
Szememből a könny megeredt.

A király azonban legott
Megunta a vadászatot
S elhagyva a kíséretet,
Egyszerre csak megérkezett.

Palotájához már közel,
A csengő dalra felfigyel,
Megáll, meglesni titkosan:
Vajon ki dall ott oly búsan.

Minden szavam kihallgatá,
Minden könnyűm' jól láthatá
S fölnyílt előtte a talány:
Hogy Vilmos egy csinos leány.

S belépett: Szép hölgy, mond, jövel!
Szemedből a könny tűnjön el:
Hallám, hogy bánatod mi mély!
Javadra fordul az, ne félj.

A szégyen pírja elfutott,
Csüggedt fővel állottam ott,
Hogy, azt hívének, nincs más velem,
Elárultam sorsom' s nemem'.

Szóval, minek beszélni már?
Belém szeretett a király;
Kínálta a legfőbb kegyet:
Hogy a szeretője legyek.

Oh! nem, szilárdan szóltam én,
Inkább a sírt választom én;
Felséged bírja bár szívem,
De azt sohsem, sohsem teszem.

Bocsánat, szép hölgy, így felel,
Erényed díjat érdemel:
S mert ily próbát kiállt, nosza
Légy a király menyasszonya.

Kalandja véget ért – végül
Vilmost vette feleségül...
Nem is lett még soha előbb
Királynévá férficseléd.

II. LORD THOMAS ÉS SZÉP ELINOR

Lord Thomas derék ifjú vadász,
Királyi vadak üldözője;
Szép Elinor finom hölgyecske,
Lord Thomas volt a szeretője.

»Tanácsolj, így szól, édes anyám,
Tanácsodat nosza, hadd halljam:
Szép Elinor legyen-e a nőm
S a barna lánykát oda hagyjam?»

»A barna lánynak házai, földje,
De semmije szép Elinornak:
A barna lányka legyen a nőd,
Áldásomat így nyered el csak.«

Történt egy szent ünnepen, amint
Ülik az ilyen ünnepeket,
Fölkeresi Thomas Elinort,
Akit arájaként szeretett.

Szép Elinor lakához elérve,
Hangzott a kapun kopogása:
Ki volna készebb, mint Elinor,
Hogy lord Thomast bebocsássa?

»Mi hír, lord Thomas, monddsa, mi hír?
Hadd hallom az új híreket.«
»A lakodalmamra hívlak most,
Az biz' elég rossz hír teneked.«

»Oh! lord Thomas, mondd, mentsen az ég!
Nem történhetik ez meg;
Én hittem arádnak magamat,
Téged pedig a jegyesemnek.«

»Tanácsolj, szólt a lány, édesanyám!
Tanácsolj, merre szakadjak:
Ott legyek Thomas lakodalmán,
Vagy itthon ülve maradjak?«

»Van, lányom, egy-két jó barátod,
De van ellenséged akárhány:
Úgy áld meg az ég, úgy akarom,
Ne légy ott Thomas lakodalmán.«

»Van, anyám, egy-két jó barátom,
Volna ellenségem akárhány
S kerülne életbe, halálba:
Ott leszek Thomas lakodalmán.«

S felölté díszes öltözetét,
Zöld színűben volt a cselédség;
Amint a falukon áthaladott,
Királynőnek vélte a népség.

Mikor a Thomas lakához elért,
Hangzott a kapun kopogása:
Ki volna készebb, mint maga Thomas,
Hogy szép Elinort bebocsássa?

»Ez hát az arád? szép Elinor mond,
Úgy látom, barna, de szörnyen...
A legszebb nőt, akit a föld hord,
Nyerhetted volna te könnyen.«

»Ne becsméreld őt, szép Elinor,
Rajta hibákat ne keress te:
Kedvesb nekem a te kisujjad,
Mint íme, ennek egész teste.«

Kis tollkés volt a barna aránál,
Hosszú, éles kés volt az övé:
Ott, hol az öltöny redőkbe hajol,
Szép Elinor szívébe dőfé.

»Oh! mentsen az ég, így szólt Thomas,
Hisz' az arcod halott halovány;
Színed előbb még oly üde volt,
Mint rózsza a nap sugarán.«

»Oh! vak vagy-e Thomas? mond a lány,
Vagy tán a szemed nem lát jól?
Nem látod-e, hogy szívem vére
Már a térdemen is aláfol?«

Lord Thomasnak kard volt az oldalán,
Sétálva kapott a kardhoz,
Arája fejét leütötte vele
És úgy vágta azt a falhoz.

Földre szegzé a kard markolatát,
A hegyét pedig a szívének...
Együtt egymástól három szerető,
Ennél gyorsabban sohse tért meg.

III. A BARÁT

Ment a barát, hogy olvasó
Imáit rója le;
Zarándok-öltönyben egy szép
Hölgy jött szembe vele.

,Dicsértessék az úr Jézus!
Óh mondd, őt keresem,
Nem láttad-e e szent helyen
Az én hű kedvesem?'

»Hogy' ismerném én kedvesed'
A többi közt, hogyan?«
,Oh neki csiga-fövege,
Botja, szandálja van.

S főképp arcán, tekintetén,
Mit kéjjel néztem én;
Szép szőke göndör fürtein,
Gyönyörű kék szemén.'

»Oh! lányka, meghalt, oda van,
Meghalt, oda van ő,
Fejénél zöld pázsit terül,
Lábánál puszta kő.

E szent falak között soká
Senyvedt, míg elhala:
Egy hölgy szerelme s gögje volt
Halálos nagy baja.

Hat karcsú szép ifjú vivé
Gyászos ravatalát;
A temetőn megkönnyezve
Adták sírjának át.«

,Ha meghaltál, szép ifjam, óh!
Meghaltál, odavagy,
Ha értem haltál: akkor óh!
Kőszív, szakadj, szakadj.’

»Ne sírj úgy, lányka, oh ne sírj!
Keress vigasztalást;
Ne tépje szívedet keserv,
Hagyd a könnyhullatást.«

,Ne bánts, kegyes barát, ne bánts
Az én keservemet:
Ifjat veszték, kinél különb
Már nőt sohsem szeret.

S most veszteden ah! szüntelen
Sírok, sohajtozom;
Érted kívántam élni és
Meghalni is bizony.’

»Ne sírj már, lányka, oh ne sírj,
Hagyd már keserved’ el:
Letört virágot langy eső
Nem költhet újra fel.

Örömünk álomként repül,
Mért hát kesergened?
Bú csak súlyosbít terheden,
A múltakat feledd.«

,Ne mondd ezt, oh! kegyes barát,
Oh! kérlek, ezt ne mondd;
Értem halt meg, okom van rá
Szemem ha könnyet ont.

S többé nem tér ő vissza már,
Nem tér ő vissza már...
Ah! nem! meghalt, sírban pihen,
A sír örökre zár.

Arca a rózsánál pirosb,
S legszebb ifjú maga...
De odavan, sírban pihen
S nekem csak bút hagyta.'

»Ne sóhajtozzál, lányka, ne!
A férfi mind csalárd,
Ez tengeren, az szárazon:
De hűségét ne várd.

Megláttad vón', hogy csalfa ő
S búddal maradsz magad...
Ilyenek ők, mióta csak
A fákon lomb fakad.«

,Oh! ne mondd ezt, kegyes barát,
Kérlek, ne mondd nekem;
Hű szíve volt, örökre hű
Volt az én kedvesem.

Meghaltál, szép szerelmesem,
Értem haltál te meg;
Isten veled, hazám, én már
Zarándoknő leszek.

De fáradtan a sírjára
Borulok még előbb,
Megcsókolom a zöld hantot,
Mely elfedezte őt.'

»Maradj, szép hölgy, várj még, ne menj;
E zárda befogad;
Hideg szél zúg a bokrokon,
Az eső is szakad.«

„Ne marasztalj, kegyes barát,
Kérlek, ne engemet;
Hulló eső se mossa el
Az én nagy vétkemet.”

»Fordulj vissza, szép hölgy, s maradj,
Szárasd fel könnyeid:
E szürke öltönyben, ímé,
Hű kedvesed van itt.

Reménytelen szerelmem s bűm
Ez öltönyt adta rám;
Éltemet e szent falak közt
Végezni gondolám.

Szerencsére nem tölt még el
A próba éve, nem:
Szerelmedet ha bírhatom,
Nincs itt többé helyem.«

„Tűnj el, keserv; öröm, jövell
E szív epedve vár...
Föllételek, hű kedvesem!
S el sem válunk mi már.”

IV. MARGIT SZELLEME

A csendes órában, midőn
Az éj reggelre vált,
Fölkél Margit dúlt szelleme
S Vilmos ágyához áll.

Arca, mint ápril hajnala,
Melyet felhő borít;
Magához jéghideg kézzel
Halottlepet szorít.

Ilyen lesz a szép arc, ha már
Eltűnt ifjú kora, –
Így öltözik a holt király,
Ilyen lesz bíbora.

Viríta, mint tavaszvirág
Gyöngyharmattal teli,
Az arca bimbó-rózsá volt,
Mely épp most fesle ki.

Szerelme hajh! dúló féreg
Gyanánt gyötörte őt;
Rózsája elsápadt, lehullt,
Meghalt idő előtt.

»Ébredj! hű kedvesed szólít,
Sírjából lép elé;
Oh! szánd meg a lánykát, kinek
Szerelmét megvetéd.

Sértett panaszló szellemek
Sötét órája ez:
Hűtlent zaklatni a sírok
Népe most ébredez.

Jusson eszedbe most hibád
És megszegett szavad,
Hitemet, szűzi eskümet
Add vissza nékem, add.

Miért ígérted, hogy szeretsz,
Holott föl sem vevéd?
Mért mondtad bájosnak szemem',
Ha sírni engedéd?

Mért nyerted meg szűz szívemet
Ha széjjel szaggtád?
Mért mondtad szépnek arcomat,
Ha hervadni hagyád?

Miért édesnek ajkamat,
Ha elrablád színét?
S én, gyöngye lány, mért hittem el
A hízolgő mesét?

Ah! többé már nem szép ez arc,
Ez ajk már nem pirul...
Szemem lecsukta a halál,
Minden báj felvirult.

Éhes férgek testvéreim,
Ruhám halottlepel...
Éjünk hideg és hosszú, míg
A végnap fényre kel.

De csitt! intett már a kakas,
Immár isten veled!
Jer, hűtlen, lásd, mi mélyre száll
Halott-szerelmesed.«

Pacsirta zeng, mosolyg a reg,
Pirosuló fényivel...
Vilmos halvány és reszketeg,
És ágyából kikel.

A gyászhelyre tántorga, hol
Szegény Margit pihent,
Elomla a zöld pázsiton,
Mely testét földte lent.

Háromszor hívta Margitot,
Háromszor könnye hullt
S arcra borulva a síron,
Egy szó nélkül kimúlt.

V. AZ ÖRDÖG ÉS A VÉNASSZONY

Egy vénemberhez amint szántogat,
– A cserje s a démut együtt fakad
Az ördög egyszer csak ellátogat
– A démut hervad, a cserje marad.

»Nem kell az ökröd, szamarad se, nem,
– A cserje s a démut együtt fakad
De zsémbes nődet, azt már elviszem.«
– A démut hervad, a cserje marad.

,Csak vidd el, vidd el, szólt mindjárt a vén,
– A cserje s a démut stb.
Nem soká bírod, attól félek én'
– A démut hervad stb.*

Az ördög a nőt gyorsan kapta fel,
S mint egy szatócs, nyargalt a terhivel.

A pokolig ment ekképpen vele,
Ott azután duzzogva lökte le.

Saját karos székébe ülteté,
Száz ördög jött s bámészkodott felé.

S amint bosszanták gúny s kacaj között,
Nehányat mindjárt jól pofon ütött.

»Uram! segíts, mindnyájunkat megesz,«
Kiált egy a pokol fejedelmihez.

Az ördög erre ott termett nyomon
S az asszonnyal kiszállt az ablakon.

Ott künn gyorsan hátára vette fel,
S mint egy szatócs nyargalt a terhivel.

Vonszolta, vitte tüskön-bokron át
Míg föllelé a vénembert magát.

Az még akkor is vígan dúdolá:
Vén bordámat nem bírod te soká.

A mint meglátta, majd elváltozott...
»Úgy-e, hogy az öregemet hozod?«

,Próbáltam vele üstöt, serpenyőt:
Hiába! a kénkö se fogja őt.

A pokolba alig hogy behaladt,
A kárhozott nép mind széjjel szaladt.

Ne! töltsd erszény... magad vigyázz reá,
Nálunk egész pokolt megrontaná.'

* Minden versszak ismétli e két sort.

VI. KÉT HOLLÓ

Egy fa gallyán két holló üldögélt
Nagyobb s barnább e földön még nem élt.
Az egyik mindjárt ilyen szóra kap:
Vajon hol lesz ebédünk mai nap,
A sós tenger mellett eszünk talán,
Vagy zöld erdő terített asztalán?

Amint a mély porondon ültem el,
Egy hajót láttam a parthoz közel...
Csőröm meghajtom, szárnyam egyet üt,
Jajszót hallék – a hajó elmerült...
Egyet, kettőt vagy hármat ott lelek,
Én a tenger mellett ebédelek.

Megállj! annál különbet leltem én:
Megölt vitézt egy mély völgy fenekén;
A gyöpre folyt pirosuló vére ki,
Kardot se vont, nyilát se lőtte ki;
Hogy itt maradt, nem tudja senki se,
Csak ebe, sólyma és hű kedvese.

De ám ebe távol, vadászni jár,
Sólyma pedig apró csibékre vár,
Hű kedvese mással illant tova;
Kedvünk szerint lesz itt a lakoma...
Körmünk között már biztos a falat,
Ebédeljünk hát zöld erdő alatt.

Te a mellét szedd lakmározva szét,
Magam pedig kivájom kék szemét;
Szőke hajából a fürtöt te vedd
S javítsd ki azzal ócska fészkedet;
Álláról az ifjú pehely enyim,
Abból kapnak ágyat kicsinyeim.

Oh! puszta, zord az ő nyugvó helye,
Ha zúg a völgyön a vihar szele,
Fejénél rög, lábánál szikla-kő...
A lányka sírhat, meg nem hallja ő;
Csontja felett kering a vad madár,
Vonít a róka, az őz félve jár.

VII. HÁROM HOLLÓ

Három holló egy ágon üldögélt,
Nagyobb s barnább e földön még nem élt.

Párjához egyik ekképp közelít:
„Mondd, vajon hol kapunk ma reggelit?”

»A zöld mezőben egy megölt vitéz,
Paizsával borítva heverész.

Lába mellett derék ebe pihen,
Gazdáját őrzí még most is híven.

Felette sólyma körbe-körbe jár,
Hogy meg ne merje szállni vadmadár.

Hozzáfut egy fehéres őzike,
Amely kicsinyt hord immár keblibe.

Véres fején az gyöngéden emel,
Piros sebét csókjával hinti el.

Lehajlik érte, hátára veszi
S a hullámos tengerpartig viszi.

Hajnal előtt földbe takarja ott;
Esthajnalra már maga is halott.

Oh ég! mutass minden vitéz előtt
Ily ebet, ily sólymot, ily szeretőt.«

VIII. HENRIK ÉS KATALIN

A brit sziget lord Henriket
Hajdan jól ismeré,
Nem volt nála külön lovag,
Nagy hírnév környezé.
Csak dicsőség sarkalta őt,
Szeretni nem tudott;
Hideg szívére női báj
Még soha nem hatott.

Hölgyek között, ha megjelent,
Legszebb volt Katalin,
Fénylő, mint a hajnalsugár
Az arcán rózsza nyílt.
Habár alanti sorsba nőtt,
Hódíta szerfelett,
Az ifjú, ha meglátta őt,
Azonnal rabja lett.

Ám egyszer elborult szeme,
Az arc halvány, setét;
Gyötrelmes baj ragadta meg,
Nem lették gyógyszerét.
A kórt senki nem ismeré,
Mely rajta dülva dült;
Álma zavart, éj s napja csak
Sóhajtva, sírva múlt.

Álmában egyszer fölkiált:
Oh! Henrik, végem ez,
Oh! szörnyű sors, oh! lány, titkod
Örökké rejtve lesz...
Mert ilyen a nő végzete,
Baját titkolni kell...
Meghalok, de szerelmemet
Sohsem árulom el.

Ezt hallva, Henrikhez siet
A gyöngéd ápoló
És mond: mért hervad Katalin,
Most már nyilvánvaló.
Álmában titkát fölfedé,
Mit más nem sejtethet;
Gyötrődik ő, mert téged ő
Halálosan szeret.

A jó Henrik meghatva áll,
Szíve lángolni kezd...
»Szegény boldogtalan leány,
Ne ródd fel nekem ezt.
Szerelmedről, oh! Katalin,
Semmit sem tudtam én...
Megmentelek!«... s kórágýához
Szélként repülve mén.

»Ébredj! ébredj! hévvel kiált,
Ébredj, én kedvesem;
Könnyet sohsem hullatsz, ha én
Szerelmed sejthetem.
Henrik szólít, ne sírj többé,
Nyerd vissza bájodat,
Kétségedből kimentelek,
Forró keblem fogad.«

A haldokló fölemelé
E szókra szép fejét;
S kórágýában felült, midőn
Meglátta kedvesét...
Karját nyakára kulcsolá,
S lázában felsikolt:
Szeretsz tehát? enyim vagy hát?
S azonnal halva volt.

IX. A KIRÁLYNÉ GYÓNÁSA

A királyné Elíanor
Halálosan beteg;
Frankhonból kér két szerzetest,
Szólni kíván velek.

Király hívatja nagyjait,
Mind sorba megjelen...
»A királynét én gyóntatom;
Udvarnagy! jössz velem.«

„Csak egy kegyet!” az udvarnagy
Térdre borulva kér,
„Bármit beszél Elíanor,
Nem állsz bosszút azér.”

»Itt a kezem, szólt a király,
Országom, koronám:
Bármit beszél Elíanor,
Bosszút nem állok ám.

Eredj s mint én magam teszem,
Ölts szerzetes ruhát:
Királynéhez együtt megyünk,
Két szerzetes barát.«

Ígyen öltözve amidőn
Witthehallba értenek:
Csengettyű cseng, karének zeng
És fáklyák fénylenek.

Jutván a királyné elé,
Mindkettő térdre hull:
»Hogy értünk küldtél, nagy kegy az
Kimondhatatlanul.«

,Frank szerzetesek vagytok-e
Valóban, mint hiszem?
Ha angolok, jutalmatok
Úgy a bitó leszen.’

»Mind a kettőnk frank szerzetes
Valóban, mint hiszed...
Nem is miséztünk még, hajónk
Épen most érkezett.«

,Első gonosz tettem vala,
Megvallom vétkemet,
Az udvarnagy rabolta el
A szűzességemet.’

»Súlyos a bűn, mond a király,
Isten bocsássa meg!«
,Ámen, ámen!’ mormol reá
Az udvarnagy s remeg.

,Másik gonosz tettem vala,
El nem tagadhatom,
Henrik királyt méreggel volt
Megölni szándokom.’

»Súlyos a bűn, mond a király,
Isten bocsássa meg!«
,Ámen! ámen!’ az udvarnagy
Mormol ,bocsássa meg.’

,A harmadik gonosz tettem,
Be kell azt vallani,
A szép Rosamund életét
Mérgem oltotta ki.’

»Súlyos a bűn, mond a király
Isten bocsássa meg!«
,Ámen, ámen!’ az udvarnagy
Mormol, ,bocsássa meg.’

,S nézzétek ezt a kis fiút,
A lapdát dobja ő:
Az udvarnagy idősb fia,
Az én kedvencem ő.

Nézzétek azt a kis fiút,
A lapdát kapja ő:
Henrik király kisebb fia,
Az én gyűlöltöm ő.

Egész ökörfej a feje,
Az orra medveorr’...
»Mindegy! kiált Henrik király,
A vérem érte forr.«

Ledobta a barát-csuhát,
Királyként állt ott...
A nő sikolt, kezét töri,
Hogy így kijátszatott.

Fejét csóválja a király
És vet szörnyű szemet:
»Hej, udvarnagy! függnél, ha nem
Nézném az eskümet.«

X. A KISBÍRÓ LYÁNYA

Volt egy fiú, kedves fiú,
Úri nemes gyerek,
Islingtonban a kisbíró
Lyányát szerette meg.

Szerény volt a lyány, nem hívé,
Hogy őt szeretheti;
Mutatni sem tudott soha
Nyájas képet neki.

Baráti látva ezt a mély
Őrült indulatot,

Londonba küldték a fiút,
Hogy tanulgasson ott.

Hét hosszú évet tölte el
A lány nélkül, magán...
Sok könnye hullt érette s az
Rá sem gondolt talán.

Islingtonban künn a lányok
Mulatgattak sokan,
Csak a kisbíró lánya nem...
Az eltűnt titkosan.

Szép zöld ruháját eldobá,
Koldus-rongyot cserélt
S Londonba indult egyenest
Kutatni kedvesét.

A nagy országúton haladt,
Rekkenő a meleg;
A gyepre dőlt s ím' kedvese
Lóháton közeleg.

Meghökken a lány, elpirul
S a zabolába kap:
,Egy fillért, egy fillért, uram!
Szánd meg balsorsomat.'

»Adok fillért, de mondd előbb,
Hol van szülőhelyed?«
,Islingtonban, uram, hej ott
Sok bú ért engemet.'

»Kérlek, oh! kérlek, mondd nekem,
Nem ismeréd-e ott
A kisbíró lányát?« ,Uram!
Hisz, az már rég halott.'

»Ha rég halott, szerszámostól
Ím vedd a paripám;
Én elbújdosom messze, hol
Nem ismer senki rám.«

,Oh! szép ifjú, maradj, maradj,
Itt áll ő, íme nézd!

Életbe' van, nem halt meg ő
S aráddá lenni kész.'

»Tűnj el, keserv! öröm, jövell
Jer üdvezíteni még:
Fölleltem hű galambomat,
Amit sohsem hívék.«

XI. MARGIT ÉS VILMOS.

Történt egy hosszú nyári napon,
Egy halmon ült két szerető,
Együtt ült hosszú nyári napon
S rövidelte azt a két csevegő.

»Nem látsz bút rajtam, Margitom, úgy-e?
Nem látok én se te rajtad;
De holnap nyolc órakor ám
Láthatsz majd dús lakodalmat.«

Szép Margit ülén ablaka mellett,
Fésülgette haját,
Kémlette amint Vilmos, a kedves,
Arájával ott lovagol át.

Ivor fésűjét letévé,
Feltűzte haját;
Eltávozott s a küszöböt
Többé nem lépte át.

Eltűnt a nap, megjött az éj,
Ki-ki nyugodni ment,
Akkor szép Margit szelleme
Vilmosnak megjelent.

„Nász-ágyadon sok, sok öröm
Árasszon téged el...
Lásd! én már síromba megyek,
Ruhám halottlepel.’

Megjött a nap, eltűnt az éj,
Mindenki ébredett...

Nejéhez Vilmos így beszél:
»Siralmas egy nap ez.

Álmod láték; ily álommal
Az ember jót nem ér:
Szobám' rőt sertés lepte el,
Nász-ágyadat meg vér.«

,Ily álommal, uram, bizony,
Az ember jót nem ér:
Szobád' rőt sertés lepte el,
Nász-ágyadat meg vér.'

Hívatja s jőnek sorba mind
Derék cselédei.
»Szép Margit házához megyek;
Hölgyem megengedi.«

S hogy szép Margit házához ért,
Csendít ott sebtibe',
A lányka hét fivére őt
Gyorsan ereszti be.

Szétvonta a halottlepet.
»Hadd lássam halva még!...
Sápadt, halvány... elvesztette
Bájló piros színét.

Veled, Margit, többet teszek,
Mint bármelyik rokon:
Halvány ajkad', bár nem mosolyg,
Ím' én megcsókolom.«

Szavára ám a hét testvér
Sóhajtván így felel:
,Barna arád' csókolni menj,
Húgunkat hagyd te el'

»Ha szép arámat csókolom,
Azt én joggal teszem,
Mert húgotoknak eskümet
Nem adtam én sohasem.

Nos, mennyi fehér kenyeret s bort
Akartok kiosztani szépen?

Amennyit osztotok ma torán,
Annyit osszatok holnap enyémen.

Ma holt meg szép Margit, ma holt,
Vilmos holnap hal el!...«
Margitot a hű, igaz szerelem,
Vilmost a bánat ragadta el.

Margitot a kar alá temeték,
Vilmost pedig annak felibe,
Amannak kebléből rózsza nőtt,
Emezéből szeder-inda leve.

Felnőttek egész a boltozatig,
Feljebb már nem nőhettek
S egy szerelmi bogba kötődvén,
Bámulat tárgya lettek.

ÁRVA LÁNYKA EMLÉKKÖNYVÉBE

1.

Magad légy magadnak a legjobb barátja,
Úgy tégy, úgy haladj, hogy szíved meg ne bánja,
Könnyű elviselned mástól, ami bánthat;
Jaj! ha magad ellen magad emelsz vádat.

Örülj szép korodnak, és ha sért az élet,
Hidd el, hogy van ott fent, aki gondol véled,
Akinek kegyéből soha sincs kizárva
A búsongó lélek, vagy a gyöngye árva.

2.

Lányka! csüggednél-e vajon,
Hogyha sorsod búra vár?
Nézd csak, egy száraz fagallyon
Csicsereg a kis madár.
Nézd csak, egy tövis-bokorban,
Alig éri napvilág,

Elfeledten és titokban,
Mint virít a vadvirág.
Aki őrájok figyel,
Ne félj, téged sem hagy el.

SZELLŐ ÉS PATAK

Így szóltam a szellőhöz egyszer:
»Bohó szellő, megállj!
Hogy bős vihar gyanánt ne vessz el,
Tovább ne szálldogálj!

Térj vissza hold sugára mellett
Nyugalmas fészkeidig,
Ahol fény és tavaszlehellet
Virágágyad vetik.

Hol gyöngyharmat reng a fűszálon
S a báj nem hervatag,
Az ébredés egy tündérálom
Szép folytatása csak.«

Így szóltam a patakhoz egyszer:
»Te, csörge kis patak,
Miért rohansz, miért igyekszel?
Nem vagy te zuhatag.

Minek magad' folyvást gyötörni
A kétes távolért?
Ezerszer esni, összetörni,
Hogy a tengert elérd?

Bölcsőd a bérc tövében ott áll
S feléd vággyal tekint;
Térj vissza hozzá s ami voltál,
Légy hús forrás megint.«

Szellő, patak tovább iramlott
És szóla könnyeden:
»Intésedet, ha jónak vallod,
Próbáld meg szíveden.

A szenvedélyt, a lángszerelmet,
Mely téged is ragad,
Oltsd el, ha egyszer felszökellett,
A tűzhelyen magad.

Hisz' arra int, hallani hangját,
Ég, föld és büszke ész;
Mégsem teszed: mi hogy' tegyük hát,
Amit tőlünk te kérsz?»

TÚZ

Az eperjesi tűzkárosultak albumába

Hiába dúltál, szörnyű bossz elem!
Nem a tiéd a végső győzelem;
Ébren vagyunk s fölépül újra még
Nyomodban a füstölgő omladék.

Zúgó viharból, mely társad vala
S szárnyára vett, hogy pusztíts általa,
Erősebb lesz, meglásd, a lengeteg
Sóhaj, mely szerte ajkunkon lebeg.

S ha tűz valál, tűz ver meg tégedet,
Tűz, melyet a szív áldva rejteget,
Fellángoló hit, égő szorgalom,
Emberbaráti részvét, irgalom.

HAJNALKÉP

Egy jelmezestélyen X. Lilikének

Láttam én a hajnalt, amint földre szálla,
Fény, öröm, élet volt minden haja szála,
Homlokán ragyogott a hajnali csillag,
Léptén a virágok bimbói kinyíltak.

Halvány rózsalevél képezte ruháját,
Gyermeki félénkség arca szelíd báját;
Nem egy szív, nem egy ajk sóhajta is érte,
A szeretet s remény kéz fogva kísérte.

Istenem! áldd őt meg, én is felsóhajték,
Reggeli derűből majd szép napot adj még,
S ha ifjú szeméből elröppen az álom,
Álma helyett százszor szebb valót találjon,

Oh! lányka, e hajnal ép olyan volt, mint te,
Hajnali köntösben magad voltál szinte...
Üde fényét soká hordjad még magaddal
S kísérjen ez áldás, kísérjen ez a dal.

A TÖPRENGŐ

Nem te vagy az oka, ha foly szívem vére,
Ne búsulj miatta, nem vádollak érte:
Számomra az égben ez a sors volt írva,
Hasztalan vergődöm súlya alatt sírva.

Nem tehetsz te arról, hogy elmúlt idődnék
Emlékei hozzád látogatni jőnek
És úgy elmerengesz, eltűnődöl rajtok,
Míg melletted én épp e miatt sóhajtok.

Fáj nekem az a múlt, mely emlékedben él,
Melyben szemet egykor másokra vetettél,
Fáj, hogy nem én bírtam minden perc-idődet,
Jeleneddal együtt múltadat, jövődet.

Mind, mind azt a lángot, mind, mind azt az álmot,
Mely szívedben másért valaha csillámlott,
Érzelmek egész kincses birodalmát,
Szerelmednek összes mennyei hatalmát.

Oh! ne mondd, hogy foltot keresek a napban;
Meghalnék én érted minden pillanatban,
Túrni és szenvedni volna erő bennem,
De szíveden mással osztakozni: nem! nem!

Ez a rém kísértget engem néha-néha,
Ezért szemem borús s ajkam olykor néma,
A lelkemre szakad, mint egy nehéz álom,
S porba omlik tőle fényes ideálom.

Ám azért ne szenvedj te is lelki harcot,
Bánatomért bánat ne borítsa arcod,
Ragyogjon rám szemed s nem tévedek én el,
Új frigyét kötök az ingatag reménnyel.

A világot nekem ismét visszaadja
Jóságos szerelmed egy-egy pillanatja,
S szívemet, ha híven örökké szeretsz te,
Meggyógyítja végképp, aki megsebezte.

VÍZKÁROSULTAK EMLÉKLAPJA

1888. május 21.

Az éhezőt, a szenvedőt
Ne hagyd el, oh segítsd meg őt;
Könnycseppel enyhíts a hullám zaján,
Sóhajjal a vihar-dúltak baján.

„Könnny és sóhaj részvét jele,
Szívet vigasztalhatsz vele:
De egy fillér, vagy egy falat kenyér,
Könnynél, sóhajnál, hidd el, többet ér.”

EGY LÁNYKÁNAK

A lánykának, hogy szeressék,
Egy kis pajzán elevenség,
Tudom én, hogy meg nem árt:
De fagyos szív, vagy szilaj tűz,
Állandón hozzád sosem fűz
Egy hű szívet, azt ne várd.

A tulipán égő színnel,
Hiú tarka-barka hímmel
Kápráztatja szemedet;
De azért a bokrokon át
Illatozó kék ibolyát
Úgy-e, jobban szereted?

A TÉL HARAGJA

Előhang a vízkárosultak
segélyezésére tartott műkedvelői előadáson.
Miskolc, 1888. június 9.

Nem volt elég: küzdelmünk, veszteségünk
És elrabolva tőlünk annyi kincs;
Újabb napokkal új sebekben égünk,
Bajnak, csapásnak vége-hossza nincs.
Mely ősidőktől észak ormain dült,
Reánk a tél bosszús haragra indult
S terítgetvén sűrűn a hólepelt
Hegyet bérccé, völgyet hegygé emelt.

Szövetkezett az oldó napsugárral
S tavaszra hagyta a bosszú hevét:
Lenyargalt ekkor szörnyű tengerárral
S rombolt a sík alföldön szerteszét.
Elnyelte dús termését a mezőnek,
Falatját a régóta éhezőknek
S a hol hullámsergével áthaladt,
Ott pusztulás, kétségb'ésés maradt.

»Hitvány poreMBER – ekképp szólt haragja –
Hiába küzd nádszál-erőd velem;
Gőgös művét eszed hiába rakja,
Egy percben én mind összetördelem.
Hatalmamat kincsed romjára írom,
Omolj le aztán ott a pusztá síron
S ha rajta még szíved meg nem szakad,
Javulj, okulj s alázd meg önmagad'.«

Ah! tudjuk mi, mi tudjuk csak, miként ölt,
Nem rég volt az, csekély időközön,
Midőn éjféli álmunkban reánk tört
Gyilkos módon a rémítő özön:
Hogy reggel a kelő nap szerte nézett,
Előtte állt az iszonyú enyészet
S gyász-omladékink közt mást nem talált,
Csak mindenütt jajszót, könnyet, halált.

S ím, mégis ifjú városunk arcáról
Feltisztult a hullámok szennye már,
Utcáinkon, tanúskodván magáról,
Erély és szorgalom sűrőgve jár;
Hirdeti, hogy nyomán bármily csapásnak
Reménye szenderg a feltámadásnak
S zord éj után is lesz még reggelünk:
Ember segít, isten virraszt velünk.

Mert tél haragja, hullám tengerárja
Csak néha jó és gyorsan elsiet;
Vihar torkát az ég hamar bezárja,
Ha zúzva már az illatos liget.
De szívünk lángja, szellemünk hatalma,
Ádáz veszély után sincs még kihalva,
Egy-egy esdő pillantást égre vet,
Örökké küzd, áldoz, remél, szeret.

Oh! talpra álltok még ti is bizonytal,
Kiket lesújtja most a vészes ár, –
Dúlt fészketek kínál még nyugalommal
S rónátok ismét dús kalászra vár.
Tél föllegét szép nyár derűje váltja.
Az isten a verejtéket megáldja,
Vidám falvak s tanyákkal leng tovább
Tündéretek, a játszi délibáb.

Lobogjon itt is e testvéri körben
A részvét lángja buzgón értetek.
Művészet és kedély áldó örömben
Fogjon kezet, hogy örvendezzetek.
Ha gyöngéden így könnyeket törültünk
S a megtiport tér fölzensendül körülünk,
Feledve a múltak nehéz baját,
Munkáljuk együtt szép hazánk javát.

RÖPKE MÚZSA

Röpke múzsa! térj magadba,
Ne keresd a föllegét;
Hagyd el most egy pillanatra
Földi tárgyért az eget.

S földre szállva, szenvedélyek
Szomja ösztönözne bár,
Ne mulass ott, hol az élvek
Lángra gyújtó kelyhe vár.

Ne is zengd a szerelemnek
Édes üdvét s kínjait,
Várva, hogy valóra kelnek
Önteremtett álmaid.

Méla honfibú se bántson,
Hagyd most szenderegni azt,
Majd magános éjszakádon
Esdekelhetsz rá vigaszt.

A dicsőség koszorúja
Ha eddig nem ingerelt,
Nyugalmadat most ne dúlja;
Szárnyad másfelé emeld.

Oda röppenj, hol nyomorban
Sírnak a bús szenvedők,
Hol sok élet kincse romban
S gyászt hirdetnek a tetők.

Törlögesd szárnyad hegyével
A felsajgó könnyeket,
Hisz egy boldogsággal ér fel,
Hogyha törlögetheted.

Bátorítsd őket szavaddal,
Új reménnyel is kínáld.
Ajkadon így zengjen a dal,
Így az isten is megáld.

EGY KIS SZELENCÉHEZ

Övé légy, barna kis szelence!
Lakozzék benned a szerencse
S ha szép szemét reád veti,
Boldogságról regélj neki.

Rejteked egyik szögletébe'
Álljon a múlt tündéri képe;
Másikban ábrándos remény
S talán egy szögletkében – én.

ARA EMLÉKKÖNYVÉBE

Belépsz hát a kertbe...
Már küszöbén állasz,
Arakoszorúdat
Látja, várja már az.
E kis könyvben kísér,
Szárnyait emelve,
Tudósok eszméje,
Költők zengedelme.

Oh! vajha lelkedet
Égi kéjjel töltse
Ama tündéri kert
Virága, gyümölcse!
S ábrándot, szerelmet
Maradandó tűzzel
Rejtsen ott számodra
A családi tűzhely!

DÉLIBÁB

Fáradtan lobogó mécsed mellett ülve,
Lelked a múlt időn andalg elmerülve
S mint csalóka tükrén lenge délibábnak,
A távoli képek mind elődbe állnak.

Látszik a gyermekkor, e bezárult éden,
Melyből egy-két sugár most is ragyog még fenn,
Apró örömének újra érzed báját,
Míntha aranyozná élted puszta fáját.

Boldog ifjúság vett vezető karjára
És veled egy tündérvilágot bejára,
Akármerre néztél, rád csak rózsza intett,
Nem vihar zúdult rád, csak szellő legyintett.

Könnyek közt hagyád el áldott jó anyádat,
Könnyek fátyolán át szép szivárvány támadt,
Biztató reménység csillogott előtted
S a jövő vidékét fényével beszótted.

Érezted fullánkját a csatatkozásnak,
Gyermeteg szívedet balgán dobva másnak;
A sötét kétség is gyakran állta utad,
Míg sorsod játékát tűrni megtanultad.

Az emberben mindig csak embert kerestél,
Hiú csillogásnak rabjául nem estél,
Áldozatot eszmék oltárára hordva,
Senkiért, semmiért nem csúsztlál a porba.

Ha itt-ott tövissel volt rakva a pálya,
Ha sziklák közé vitt a habok dagálya,
Mindig elődbe tűnt édesanyád képe
S léptedet jóságos őrangyalként védte.

Oh! te, csudatevő anyai szeretet,
A te lángod bizony a mennyekből eredt;
Melegít az mindig, mikor már nem gyúl is,
Elkísér bennünket még a síron túl is. –

Majd a haza terhe nyomta ifjú vállad?
S a vészben te is egy porszem helyét álltad,
Vívta a keserű élethalál-harcot,
Mely zúgva, tiporva, rajtunk átviharzott.

Mily küzdelem volt az, oh minő, nagy isten!
Az ég s a föld küzdött vértengerben itten;
Elhanyaglott a nap, győzött a setétség,
Nem maradt más benne, csak iszonyú kétség.

Bújdosott, vagy meghalt a bús haza híve,
Nem dobbant meg értünk Európa szíve;
Fel a komor égre némán nyögve néztünk,
Ha volna még ott fenn egy sugárka részünk.

Oh! hazaszeretet, te kész istenáldás,
Nálad volt a remény, nálad a megváltás...
Szózatodtól szívünk mi mindenre képes!
Lengő zászlód alatt a halál is édes. –

És feltűnt a hölgy is, a bájos jelenség,
Arculatján, keblén nyájas égi fenség,
Szép sötét szeméből, amint rád tekintett,
Nem is sejtett ábránd fényvilága intett.

Örök tüzet gyújtja égő szenvedélye;
Övé lett azon túl élted napja, éje.
Kedvet nem találtál már a szabadságban,
Vergődöttél az édes önkéntes rabságban.

Szeretted kellemét, bájos egész lényét,
Árnyaival együtt ragyogó erényét,
Amit benne mások jegyzettek hibának,
Neked gyöngéi is erények valának.

Szíved csordulásig megtellett gyönyörrel,
Ha mellette ültél, ha rád várt örömmel,
Ámde tőle távol, magadba vonulva,
Szívedet a féltés gyötrő kínja dúlta.

Pedig angyal volt ő, hűn szerető lélek,
Annyi üdvöt nyújtott, hogy nem érdemléd meg...
A nemes nő szíve drága, titkos oltár,
Üdvezülsz e földön, ha részese voltál.

Egy személyben minden: anya, testvér, barát,
Szerелеmből érted feláldozza magát,
Veled tűr és szenved, éhezel, vagy fázol,
Fényt, rangot, kényelmet eldobva magától.

S míg a te lényedbe olvad egész lénye,
Minden áldozatért csak egy a reménye,
Annyit vár csupán csak, hogy híven szeresd őt,
Az éretted élő, az utánad esdő.

Délibáb tükrében ne is láss több képet,
Csak ezt a három jót, ezt az örök-szépet,
Ennek bűve-bája kíséren szüntelen:
Gyönyörű ifjúság, haza és szerelem.

HÍMZETT LEPEL

Barna lányka hímzi a szép leplet,
Napvilágon s lámpafénye mellett,
Azzal telik minden napja s éje,
Mintha lelkét hímzené beléje.

Hímezi is bájos egész lényét,
Szíve titkos álmaít, reményét
S rejtegeti, hogy senki ne lássa,
Minden öltés egy szívdobbanása.

Nem kell neki sokféle szín hozzá,
Tarka-barka csak zavarba hozná;
Ékes leplét két színnel akarja:
Egyik piros, másik setét barna.

A piros szín képi víg kedélyét,
Örömeit, játszi szenvedélyét,
Égő piros a szerelem lángja,
Mely szívét most tán gyötri, vagy áldja.

Halvány arca piros lesz, ha gyullad
Keble mélyén az édes indulat,
Nyíló bimbó keskeny piros ajka
Mikor mosoly fénye dereng rajta.

Azután az égő piros színhez
Rózsaujja setét-barnát hímez,
Bánatot a vidor öröm mellé,
Hogy az élet összhangját emelné.

Jelképezi barna fűrtje árnyát,
Szemöldöke barna szívárványát
És bájjait, melyek szíven érnek,
Szép ragyogó fekete szemének.

A vonalak szeszélyes alakja
Ábrándjait s vágyait mutatja
S mikor művét merengve bevégzi,
Egész lényét abba szöve érzi.

Hímes lepell oh be boldog lesz az,
Akit te majd gyöngéden borítasz:
Barna lányka képe, álma, lelke,
Örökifjan ott lebeg felette.

MÁLYVALEVÉL

Egy mályvalevél
Mily gyöngé, míg él!
Ha letörted, zöld üde színe
Pár óra alatt mily halovány!
Majd száraz lombként összeomol
S a légbe vegyül illatja korán.
Porait merengve ha nézed,
Szomorún int rád az enyészet...
Egy mályvalevél.

Egy mályvalevél,
Bár gyöngé, míg él,
Ha lánykád keze lopja kezédbe,
Dacol a győzhetlen idővel,
Behatol szívedbe, eszedbe,
Pora is vonz bűvös erővel,
Nem távozik illata tőled,
Ott árad örökre körülte...
Egy mályvalevél.

ESTI DAL

Nyílj ki nekem, kapu! csendesen,
Meg ne hallja más, csak kedvesem.
Kis fekete kutya, ne ugass,
Inkább te is hozzá hívogass.

Nem a világ egyikét pillanat...
Hadd mulatom vele magamat,
Addig vagyok boldog, míg szeret,
Míg ajaka, szeme rám nevet.

EGYET SZERESS

Egyszerre csak egyet szeress, ne kettőt,
Egyszerre csak egy lehet a szeretőd;
Kettős ugyan a te szíved kamrája,
De mindkettő azt az egyet,
Azt az igazit várja.

Hiába szó, mind hiába hited is,
Hármat csalsz meg: magadat is, őket is;
Az az érzés nem forró, csak lágymeleg,
Hűséged is csak szellő, mely
A virággal enyeleg.

Trón a szíved, de nem vendégfogadó,
Egy király fér abba, egy uralkodó;
Annak hódolj, őt ölelj szüntelen,
Érte, ha kell, életeddel
Fizessen a szerelem.

SEREGHAJTÓ

Szobránci fürdő, 1889. szeptember

Füstölög a hegyek viharlító feje,*
Rossz napokat jósol, itt van az ideje:
A lombok közt híves őszi szél kesereg,
Hallgass el, muzsika! oszolj, vendégsereg!

Magam vagyok még itt, mintegy sereghajtó,
Én utánam végképp bezárul az ajtó,
Bús hervadás lép a virulat helyébe,
Téli komor csend a víg zaj örökébe.

Itt marad a liget némán, elhagyottan,
Melynek bokrai közt sokszor andalogtam
A magányt keresve emberektől távol,
Vágyam s képzeletem rajzó alakjával.

Szerelmes párokra figyeltek e nyírfák
S gerlice bűgását lombjaikba szívták,
Oda a sóhajt is, mely üdülést kérve,
Halovány ajakról szállt köztök az égre.

Ha a szellő lendül s fa levele rezdül,
Csodás hang vonul itt a légen keresztül,
Mintha a magasban a nyírlombok itt-ott
Susogva csevegnék egymásnak a titkot.

Mintha tőlök aztán felhatna az égig,
Hol az ember sorsát őrszemmel kísérik
S búgó gerlicéken betelik a végzet:
Vagy édes boldogság, vagy keserű érzet.

Ahol éjjel-nappal fenn van, aki hallja,
Mikor ellebben egy szenvedő sóhaja
S megkönnyíteni a súlyos fáradalmat,
Balzsamot küld neki, vagy örök nyugalmat.

Oda van az ünnep, hétköznapiak jönnek
Forgó kerekén a múlékony időnek...
Kandallónkban a tűz mélán, csendesen ég
S meg-megcsillan benne egy-egy kedves emlék.

* A Viharlító, vagy »Vichorlat« a Szobránc vidékét környező hegyek legmagasabb csúcsa.

KIS BARNA KÖNYV

Emléklap

Kis barna könyv, térj vissza már;
Az ifjú lányka várva vár,
Vigy hozzá vig tavaszt,
Mely nyájasan, örök-híven,
Kopár mezőn, borús szíven
Új életet fakaszt.

Magadra, kis könyv, jól vigyázz:
Azt, ami fáj, azt, ami gyász,
Őnéki el ne mondd;
Sőt légy derítő szelleme,
Még akkor is, ha szép szeme
Titokban könnyet ont.

Szerelmet, ábrándot, reményt,
Vidám emléket, röpke fényt
Árassz mindég elé:

S ha rá bús éj borulna itt,
Lelkét emeljék lapjaid
A csillagok felé.

EMLÉKEZÉS KÖNNYEI

Nem jelensz meg többé köztünk,
Bár esdő könnyben füröszttünk,
Könnyben, ah! de már nem téged',
Csak sugárzó szép emléked.

Sőt az is, bármint sirassam,
Halványodik lassan, lassan
S lelkemben, hogy újra lássa,
Alig marad egy vonása.

Elmerül az örök éjben,
A felejtés tengerében;
Bús szívemnek drága vigasz,
Hogy engem' is elborít az.

FŰSZERES-BOLT

Ebben a kis fűszer-boltban
Mennyi szép és drága jó van!
De bárha ezerszer
Több volna is ennél,
A legszebb, legdrágább
Mégis csak te lennél.

Te lennél az bizonyára
Fűszeráros barna lányka!
Hallgatna melletted,
Nehogy szégyen érje
Dél, kelet és észak
Minden csemegéje.

Aki boltodba benézett,
Mégfogja azt az ígézet:
Egy pillantás szívét
Ámulatba ejti

S mért jött? ad-e, vagy vesz?
Azt is elfelejti.

Én magam is elfeledtem
Minden mást, csak tégedet nem;
Csupán annyit tudok,
Fürge, vidám lélek:
Éltem fűszerél
Szívesen vennék.

JÁTSZI SUGÁR

H. M.-nak

Mulattunk egy nyájas hegy oldalán,
Szép nyári nap volt... emlékszel talán?
Zöld fű között virult még a virág,
Gyümölccsel volt megrakva minden ág.

Tőlünk az ég nem szánta a mosolyt,
Ábránd s való, lelkünkben összefolyt;
Élveztük a fényt és az őszi tájt,
És elfeledtük percre, ami fájt.

A nyári napból íme, itt maradt,
Vedd emlékül e játszi sugarat,
Hittel, reménnyel röppenjen feléd
S derítgesse magányod éjjelét.

A SZOBRÁNCI NYÍRFÁK ALATT

Ha ezek a szomorú nyírfák
Földre lecsüggő lombjaikkal,
Felfogni és érzeni bírják,
Miről zeng e félénk, rövid dal:

Még többször bolyganék alattok
A fürdő pázsitos határán, –
S mint madár, mely kedvre csattog,
Előttök titkomat kitárnám.

Nem is félnék, hogy elcsevegjék
Könnyű ajakkal fünek, fának,

Nem is kérném, hogy elfeledjék;
Visszhang kell a madár dalának.

Nyugot felé szálló szellőre
Bíznák majd vágyam', érzeményem',
Lassan repülne az előre,
Hogy a Bükkig csak estve érjen.

Az éj csendjében egy kis ablak
Zárt redőjén halkán kopogna;
Ott egy alvó, neszére annak,
Fölérezne tán szívdobogva.

S tán vissza is üzenne nékem,
Nem többel, csak egy hő sóhajjal,
Hogy másnap itt, e más vidéken
Azzal ébresztene a hajnal.

EGY AJÁNDÉK MACSKÁRÓL

Egy macska, kis macska
Nem oly nagy ajándék:
Nincsen annak becse,
Csak oly csecse-becse,
Csak tréfa, vagy játék.

Az se hiba talán
S nem lesz baj miatta,
Hogy az ajándékot,
Fürge kis játékot
Lánykádnek ki adta?

Mégis megszáll téged
Oly valami érzet,
Hogy a kismacskára
Rávall nem sokára
A macskatermészet.

Esti dorombolás
Ábrándos örömmel,
Megnyerő hízélgés,
Játékos enyelgés
Elrejtett körömmel.

S kicsi kis félelmed
Mindig nagyobbacska,
Hogy a kis barna lány
Szívecskéjét talán
Elviszi a macska.

KÉT IMA

Reggel

Istenem! az álom karjából kikelvén,
Hozzád emelkedik hálás szívem s elmém,
Hogy az éjszakának mélyén nem maradtam
S kegyelmedből ismét új napra virradtam.

Adj erőt ez új nap megújult terhéhez,
Bátoríts, ha lelkem csüggedezést érez,
A kísértetek közt segíts, hogy megálljak
S örök menedéket csak benned találjak.

E napon is terjeszd áldásod a jókra,
A közel és távol hozzám tartozókra
S arra, kit leginkább vonz felém hűsége,
Az igaz szeretet édes köteléke.
Oh! ne legyek soha kegyedből kizárva,
Hallgass könyörgésem rebegő szavára.

Estve

Már setét éjszaka vesz körül engemet,
Pihenésre hajtom elfáradt fejemet;
Nem tudom, miképpen fogad kebelére
A csapongó álom, a halál testvére.

Oh! atyám, te virrassz éjjel is felettem,
Őrző angyaliddal te állj őrt mellettem;
Őrizz a zaklató lelki háborgástól,
Engedj megújulást a megnyugovásból.

Könyörgök nemcsak a magam jóvoltáért,
Hanem szeretteim éjjeli álmáért,
Minden szenvedőért, kire sorsa bajt hoz,
Aki a setétben tehozzád sóhajtoz.
Szent kezedre bízom nappalom', éjjelem',
Életben, halálban, uralom! te légy velem.

A VÁLASZTOTTHOZ

(Goethe)

Kezet kézbe! s ajkat ajkra!
Kedves lányka, hű maradj;
Isten áldjon! kedvesed míg
Szirten, gáton áthalad.
De ha egykor, vész után, majd
Újra biztos révbe száll,
Őt az isten verje meg, ha
Kedvet nélkülöd talál.

Gyors határzat is siker már
Pályám' félig megfutám...
Nap nekem a csillagsugár,
Gyávának van éj csupán.
Hogy ha melletted hevernék,
Bánat nyomná szívemet;
A távolban küzdve küzdök
És csak érted szenvedek.

Feltaláltam már a völgyet,
Melyben együtt járdalunk
S estenként a lágyan ömlő
Folyamnál mulatgatunk.
Íme, bükkök a berekben!
Ím' a réten lenge nyár!
S ah! ezek mögött reánk majd
Egy kunyhó is várva vár!

HÁROM VIRÁG

Emléklap

Három virágot ismerek
Vidám Avashegyünk tövében;
Bár puszta most mező s berek,
Virulnak ők mindegyre szépen.

Mindhárom egy töről fakadt,
Szemfénye, dísze a családnak,
Télen is hő sugárokat
Ennek védő keblén találunk.

Ha szívök ábránddal rokon,
Szeretni fog korán, vagy későn:
Áldás legyen mindhármukon
S legelsőben is – a középőn.

A MI KERTÜNK

A mi kertünk nem virágos,
Csak falusi árva kert,
Melyet olykor a vízár mos
S elsöpri ott a sikert.

Bomlófélen a garádja,
Épség abban nincs sehol;
Itt-ott jeltelen határa
A szomszédal egybe foly.

Egymást érik heverészve
Silány földjén a rögek...
Édesanyám a kertésze,
Alig mozdul, oly öreg.

Az ég mégis ad a kertnek
Meleg esőt, harmatot,
Benne a magvak kikelnek
S szintúgy felvirulnak ott.

Az ég áll felette őrülni
S virága is megakad,
Mely ott a múlt évi törőn
Tavasszal mindig fakad.

Egynéhány szál bús árvácska,
Illatozó rezedák,
Fattyú székfű, majorána
S egy pünkösdi rózsafa.

Kedvesemnek kedvesb innét
Egy kis csokrot adni át,
Mint ha díszkertből kerítnék
Jácintot, kaméliát.

S elmerengve, ide térve,
E vén gyümölcsfák alatt,
Szabadabban kelhet érte
Az érzés s a gondolat.

A SZINNAI KŐ VIRÁGA

Kék magasban születtem én
A szinnai kő tetején,
Szülőm volt az isten napja,
Nevelőm az ég harmatja.

Emberi szem ritkán látott,
Ember csak elvétve járt ott:
Csak ki merész vágyat érte
Felkúszni a sziklabércre.

Szíve dobbant, lelke ámult,
Amint a tájkép kitárult;
Széles látkör távolába,
Zöld hegyek tengerhulláma.

Haj! engem hogy oda lépett
Sziklabölcsőmből kitépett
Nem vihar, nem romboló vész,
Ifjú vándor, nyugtalan kéz.

Most egy lányka, gyöngé árva,
Tart emlékkönyvébe zárva;
Itt álmodom halvány-holtan,
Hogy hol éltem? és mi voltam?

Nem vádolok senkit érte,
Hogy engem ily végzet ére;
Ki a magasban nevelt fel,
Itt a mélyben sem felejt el.

Szinna-kői virág sírja
Boldog, hogy egy lányka bírja,
Sápadt szirmomat könyvében,
Sorsom emlékét szívében.*

* A szinnai kő az ungi és zempléni hegyek közt, a két megye határán, egy igen magas sziklaorom, melyről felséges a kilátás. Alatta van az ungi hegykatlanban a tengerszemnek nevezett tó.

NEFELEJCSEK

1. MÁSOKÉRT

Mért legyek én mások bolondja?
Az ember ezt gyakorta mondja;
Verítékét mégis csak ontja,
Nem önmagáért, másokért,
Míg útja végpontjához ért;
Érzi, hogy amit így veszít,
Látatlanul is idvezít.

2. EGY HIMZETT VIRÁGKÉP ALÁ

Álmodd vissza még a tavaszt,
Ha már többé nem látod azt;
Tavaszhelyett: ábrándvilág,
Élő helyett: himzett virág.

3. VÉG

Lassan enyészve, vagy hamarabb,
Ahova dől a fa, ott marad.
Égre törő vágyad, mondd, mit ér?
Elnyeli azt egy ötlábnyi tér.
Utad bármi messze tévedez,
Egy kicsi halomnál vége lesz.

4. HIÚ KIVÁNAT

Vállaidról az évek terhét
Lerázni oh! tudom, szeretnéd,
Hogy új pályát ifjodva láss
S vezessen bölcs tapasztalás.
Üres ábránd, hiú kíváнат!
Bezáródott a múlt utánad.
Bár új pályán, ifjan haladj,
Csak odaérsz, ahol ma vagy.

5. ZÖLD LEVÉL

Gyulai Pálnak. 1895. február 11.

Hiába volt hallgatva rejtene
Az évek számát és az érdemet!
Ma mind a kettő napfényre kerül
S koszorút fon halántékid körül.
Virága közé tűzni ne feledd
Tőlem is ezt a kis zöld levelet.

6. RÉSZVÉT

Sz. Herminnek

Ha búsnak látod a jelent,
S fölleg borul egedre fent:
Kérlelem a jövőt,
Hogy föllegen által
Derítse homlokod'
Egy reménysugárral,
Ha búsnak látod a jövőt:
Kérlelem én a múlt időt,
Hogy szép emlékidet
Szemed elé tárva,
Mézet öntsön szíved
Ürömpoharába.

7. LENGE NŐ

Két kamarája van a szívnek,
Több a tiédnek sem lehet:
Az egyikbe szép ifjakat zárj,
De a másikba engemet.

Én csendes, hű rabod leszek,
Segítlek is egész erőmből,
Ha majd a lázongó sereg
A szomszéd kamrában dörömböl.

8. ÜRÖM

Életemben ha van öröm,
Békén tűröm;
Örömet is ad az ég.
Könnyei keserv s mosolynak
Egybe folynak
S nap letűntén egy a vég.

9. KIS KERESZT

Rejtsd kebledbe tőlem
Ezt a kis keresztet,
Könnyítse azt, melyet
Rád a sors eresztett
S békült szíved, magába térten,
Dobbanjon egyet néha értem.

10. IMAKÖNYVBE

Imádkozzál, higgy és remélj:
Veled van az isten, ne félj!
Számlálja titkos könnyedet
S megnyitja néked az eget.

EGY HANG

Vadnai Károlynak. 1893. január 8.

Egy hang innen is száll s tudom, nem hiába,
A körülted buzgó ünneplők zajába;
Szülőfölded hangját zajban is megérted
S felkölti azonnal ezer szép emléked’.

Röpíti a hangot, szellő most nem ered,
A törekvésidet méltányló szeretet,
Egy csöppel nevelni örömeid árját,
Virággal hinteni küzdve futott pályád’.

Érezd ki belőle, hogy üdén, hogy épen
Él emléked itt a vén Avas tövében,
Hogy poharam együtt ünnepel ma veled
S nevedre csendül a Jézus kútja felett.*

* A Jézus kútja Miskolc legkitűnőbb forrásvize az Avashegy aljában. Felette pincesorok vannak.

AZ ÜZLET ZÁRVA

Bezártam a boltot,
Vége a vásárnak!
Kerülik a vevők,
Más üzletbe járnak.
Régi árucikket,
Hogy ne lássa senki,
Jobb a kirakatból
Végképen beszedni;
Hiszen ha kérnek is
Jó alkalom adtán,
Én tudom legjobban,
Hogy kárommal adnám.

MÚZSA

Esdek érted, kiáltalak:
Merre tűntél, tündéralak?
Egykor veled röpülve bátran,
Az éther kék mezőit jártam.

Magamra hagytál itt alant
Csüggedező boldogtalant;
Alig bírom hangod kivenni:
»Leszállt az éj, eredj pihenni.«

EGYEDÜL

Patak partján merengve ülsz,
A víz játékán elmerülsz:
Hullám hullám után siet,
De köztök egy sem a tied.

Majd a felhők játéka von
A kéklő mennyboltozaton:
Száll a felhő, se hall, se kérd,
Egyik sem áll meg kedvedért.

Körülted csillogó sereg,
Vásári zaj, víg emberek:
Nélkülök, vagy velök haladj,
Te mindig csak magadba' vagy.

NÉMA BÁNAT

Ez az a nap! jaj, egy éve már ma,
Hogy a szívem olyan igen árva:
Ideje volt, jól tudta az ég is,
Alig bírom elviselni mégis.

Elvesztettem jó édesanyámat,
Rám szakadt egy súlyos, néma bánat...
Ott ül velem, ott borong a síron
S szóba, dalba önteni nem bírom.

MÉLÁZÁS

Minden eltűn, minden elhagy,
Nincs az ellen védelem,
Amivel csak boldogított
A szeretet s szerelem.

Hosszú múltad kárpótlását
Nyugtalanul keresed;
A rövid jövő reménye
Előtted mind kétesebb.

A világnak idegen vagy,
Neked is az a világ,
S mint a költöző madárka,
Szíved innen csak kívágy.

Két barátod van csupán még:
A föld, mely keblére zár,
És az ég, mely csillagok közt
Röppenő lelkedre vár.

ŐSZ HAJ

Elkomorult a vidék,
Hófelleg az égen...
Fejemen a tél havát
Viselem én régen.

Arcom ifjú, üde volt
S már őszülni kezdtem...
Magamat a múltakért
Hiában epesztem.

Ha gond és bú festette
Fürtömet fehérre,
Barna többé nem lesz az,
Bármily öröm érne.

FEHÉR LAPOK

Fehér lapok! hiába vártok,
Nem hull lelkem virága rátok:
Zöldülni hasztalan kíván,
Nincsen virág a téli fán.

Árnyat rátok nagy néha vetnek
Képei az emlékezetnek,
Jegyezve egy-egy bús napot,
Melyen szívem sebet kapott.

BARÁTOM HALÁLÁN

Enyhül a lég, itt a tavasz,
De rád telet boríta az,
Sugártalan örök telet,
Melyből többé nincs kikelet.

Nem az évek száma vitt el,
Élhetnél még éveiddel;
Pályatér még volt előtted
S reményedet tovább szőtted.

Egy perc lesett rég utánad,
Egy perc, mely orozva támad;
Szíved közelébe csúszott,
Lecsapott rád, összezúzott.

S barátságunk szép körének
Képei mind széttörének,
Búsan nézem, fájva látom:
Már csak emlék, már csak álom.

AMOTT

Amott majd felnyílik, tudom,
A nagy titok előtttem,
Melyért itt e nehéz úton
Oly gyakran tépelődtem.

De nem vár-e ott is reám
Újabb kétség szünetlen?
Túl a föld elhagyott porán
Egy új megfejthetetlen?

SZÍNÉSZNŐ EMLÉKKÖNYVÉBE

1.

Hogy életünk el nem vadul,
Ha rajtunk sors haragja dúl,
Hogy bár sötétül is napunk,
Derült égen mulathatunk:
Neked van abba' fő részed,
Oh művészet! oh költészet!

Művész a pók is, amint a mező
 Virányain hálót terítve sző, –
 S a fecske, a kis barna építész,
 Sár-palotát ajkával rakni kész;
 De lelket művében egyik se hagy:
 Lelkes művész te vagy, csupán te vagy.

SZÁNALOM

Ki porba sújtva sínli végzetét,
 Ne mérlegeld hibáit, életét:
 Ha száналommal rá emlékezel,
 Akkor járulsz az istenhez közel.

Midőn a porból felsegíted őt,
 Nagyobb segélyt te nyersz az ég előtt:
 A könnycseppet, mit szemed hullatott,
 Drágagyöngyként őrzik számodra ott.

KÖLCSEY SÍRJÁNÁL

Cseke, 1890. augusztus 10.

Rendülj örömtől, néma földkebel,
 Mely itt az ő szent hamvát rejtet el,
 Érezd a nemzet dobbanó szívét,
 Midőn ünnepli leghívebb hívét
 És bölcsejétől sírjáig kíséri
 És száz évét egy pillanattal méri.
 S ha eddig zord, göröngyös volt az út,
 Sírjára tesz most hálakoszorút.

Lángzó kebellet jégkeblek között,
 Csalódások szirtjébe ütközött;
 Körülvevő borongó éjszaka,
 De volt az égboltján sarkcsillaga,
 Könyűs szemmel mindig csak arra nézett
 És az vezette, mint csodás ígézet,
 Az volt erőforrása szüntelen:
 Sarkcsillagod, égő honszerelem!

Alakját a föld szennye és pora
Nem érinté, nem lepte meg soha...
Ős bérczető, mely dicsfényben ragyog,
Míg alatta köd s felhő kavarg,
S midőn leroskadt, ah! bizony valót szolt
Az a sóhaj, hogy »nem közénk való volt,«
Finomabb lénye a mennyel rokon,
Bús vándor a bús földi hantokon.

A szellem oh! leng tőle még felénk,
Kik vész után biztosb ösvényt lelénk,
Még lantja zeng, mélázva a dalon,
Mintha pengetné gyöngé fuvalom,
Csodás szép összhangját el nem felejtí,
Szívünket édes ámulatba ejti,
Velőkgig hat síró, intő szava,
Melynek lelke mindig csak a haza.

S fölzsenedül a mag, melyet szerte szórt;
A honfi munka nem hiába volt
S az aggó kétség, a félénk remény,
Az önmagát emésztő érzemény:
Oh! vajha még a mennyben is örülne
S halvány arcán a felleg földerülne,
Hogy a nemzet, melyet imádva lát,
Letette immár özvegy-fátyolát.

Letette! és derengőbb ég alatt,
Kinyílt pályán, emelt fővel halad
S midőn a múltra vissza-visszanéz,
Megrázkódik, feszül a szív, a kéz,
Zászlója már buzdítva leng a légben,
A szabadság megifjító szelében;
Ha érte küzdve, győzelmet nyerünk,
A költő lelke együtt győz velünk.

ŐSZI KIKIRCSEK

Ne virítsatok itt, hol nincs szükség rátok,
Szép őszi kikircsek, halovány virágok!
Hideg a levegő, zordon szele itt ér
S megcsípi hajnalban orcátokat a dér.

Nemigen akarja az erdők tisztása,
Hogy itt zöld pázsitján végeteket lássa;
Keblen születétek, ott vala bölcsőtök,
De nem akar lenni rideg temetőtök.

Éjjel tündérszárnyon szálljatok el innen;
Virágtársatokat föllelitek könnyen:
Egy kis fehér házban, távoli magányban,
Csendesen pihelve szendereg magában.

Ha titkon, látatlan közelébe értek.
Súgjátok meg neki, hogy miért jövétek:
Nyughelyét virító füzérrel övezni,
Álmait tavaszi pompával hímezni.

Súgjátok fülébe, a mit tán kívántok:
Hogy kedvéért nem száll hervadás tirátok,
Hogy itt virultatok a völgyben előttem
S múltó képeteket én már dalba szőttem.

A NŐ

Emléklap

Szeretni mélyen, tisztán, végtelen,
Hogy üdvre váljék múlt, jövő, jelen;
Romok felett is hinni és remélni,
Emlékben is csak egy eszménynek élni,
S a szívbe zárni könnyet és panaszt:
Csak a nő, ah! csak a nő tudja azt.

Kórágéhoz kötni éjét, nappalát,
Szerettiért kérlelni a halált,
A haldoklót is hő szívére zárni,
Fészkét elhagyni, idegenbe járni,
S el nem csüggedni, bármi vész riaszt:
Csak a nő, ah! csak a nő tudja azt.

BOLDOG PERC

Nem minden nap, nem minden óra
Hagy emléket maga után;
Száll az idő, – esdeklő szóra
Nálad pihenni sem kíván.

Száll az idő, mint szél viharja
A sík homokpusztákon át
S egyként feledséggel takarja
Örömed, fájdalmad nyomát.

Örvendj, ha ifjú életedben
Egy-egy megáldott perc akad,
Melynek búbájától szívedben
Édes, tartós emlék fakad.

Mint gyöngye mag, melyet lehullajt
Szájából az égi madár,
Hideg tájon, látatlanul hajt
S vidul tőle a bús határ.

A VÉN DIÓFA

A terepélyes vén diófa
Itt áll, ki tudja már, mióta!
A gazda hányadik nagyapja
Ültette azt ide az aljba...
Vagy mint gazdátlan csemete,
Véletlenül került ide.

Ráborul a silány tetőre,
Mint állandó, hűséges őre...
A nyár heve, a tél viharja
Nem bír könnyen áthatni rajta
S ővele itt egy kis család
Együtt védi a ház falát.

Est-alkonyon, ha nincs dolog már,
Terem helyett e vén fa szolgál;
A szomszédok is ide gyűlnek

S tréfás enyelgésbe vegyülnek...
A susogó lombok alatt
Jól esik a sovány falat.

A szegénynek nem jut zenére,
Aligha jut száraz kenyérre...
Apró öröm, mely élvezet adjon,
Csak ingyen forrásból fakadjon:
Estve, reggel fütyülni jár
A vén fára egy kis madár.

Hálás, öreg fa sokkal ér fel,
Nekik legalább egy tehénnel:
Enni nem kér s nincs még adója,
Tartozását mégis lerója;
Körülte nincs szűszék, verem,
Amit lehet, hát ő terem.

Óvja is ezt a szegény háznép,
Gyönyörködik, mikor alálép...
Nagy gondja van rá: minden évbe'
Lúgzott hamut hint a tövébe;
Gyümölcsöt így teremhet ő,
Mely két ujjal megtörhető.

S ünnep van akkor szinte félig,
Ha a gyümölcs ősszel megéri;
Az apróság is talpra szökken,
Füles kosárával kezükben,
S az örömet, úgyis kevés,
Pótolja a dióverés.

És verve, törve, évek óta
Erőben díszlik a diófa;
Talán mert a kunyhó családja
Firól-fira örökké áldja,
Szivők hálás imában ég
És meghallgatja azt az ég.

MÁRTONNAP UTÁN

Post Martinum novum vinum.

Mártonnap elmúlt, itt jön a tél,
Zúg már szele az ugaron:
Ízleld az újbort tűzhelyednél,
Édes búsongó magyarom!
Derűs, avagy borús az égbolt,
S bár szenvedésed már elég volt,
Kétkedve nézed az időt,
Nem mersz remélni szebb jövőt.

Ragadj pohárt! locsold belőle
Hervadozó reményedet;
Talán erőt fog nyerni tőle
S virágot is hajt, úgy lehet.
Űzi holnapod aggodalmát
És megtanít becsülni a mát,
Mely, míg tőled el nem siet,
Minden kincsével a tied.

Lásd! a nem rég szűrött itálnak
Kinyílt már félig a szeme,
Nem csillog még, de már ma annak
Nem must, hanem bor a neve.
Csecsemő-póláit lerázva,
Ifjúságot öltött magára
S örökre vár, dallal kínál
Kis tűzhelyed szikráinál.

Ha ellaktad baráti körben
Márton lúdjának is torát,
Csorgasd utána még örömben
A vén idő ifjú borát;
Úgysem soká lesz benne módod,
A végzet titkát meg nem oldod,
Utolsó tőkéd is kihál
S eltűnik a nektár-ital.

A hosszú őszi est unalmát
Dal, tréfa rövidítse meg:
András estéjén, mért ne hagynád?
Lánykáid ólmot öntsenek.

Másnap, lehiggadván salakja,
A vőlegény karcsú alakja,
Bizony tisztán ismerhető:
Pap, katona, szántó-vető.

És várj is, láss is jobb időket,
Nem álomban, de igazán,
Ébreszd a szunnyadó erőket
Amerre jársz e szép hazán;

Vágyad mesés tündéri tájon,
»Három tengerpartig« ne szálljon:
Siker csak szűk téren kísér,
Ameddig verejtéked ér.

S míg így szeretteid körében
Az ifjú bort ízlelgeted,
Kívánd, hogy annak tükörében
Önképét lássa nemzedet:

Túlesve zajló erjedésén,
Nemesbüljön múlt szenvedésén,
Míg vele évről-évre nő
Az érték, a fény és erő.

SZERETET

Nincs az igaz szeretetnél
Kincs e földön becsesebb,
Nincs hatalmasb gyógyszer ennél,
Bármily égető a seb.

Égben volt a származása,
Üdvösséget rejteget,
Érted mély titkú varázsa
Földre csalja az eget.

És ha rád zúdul az élet
S nincs egy mentő deszkaszál,
A hullámok közül véled
Mosolyogva mennybe száll.

CSUDAFÜRDŐ

Csudafürdő, nincsen párja,
Tested' lelked' általjárja;
Épül tőle a test,
Ifjodik a lélek,
Biz' ennek köszönöm,
Hogy még most is élek.

Szent, hogy aki egyszer itt volt,
»Napjaihoz napokat told«
Nyári mulatással,
Tudhatja előre,
Vas-egészséget nyer
Huzamos időre.

Hogy' nem jött el a papája?
Most is üres a szobája;
Évek óta leghűbb
Régi törzsvendégünk,
Üde piros arca
A mi büszkeségünk.

»Szegény papa, eljött volna;
De maga sem tehet róla,
Meglátni e fürdőt,
Melyet úgy magasztalt,
Most is szeretné, de
Nem lehet, mert – meghalt.«

KISFALUDY KÁROLY SZOBRA

Leleplezési ünnepélyén. Győrben, 1892. október 2.

Lehulla rólam a nehéz salak,
Itt állok végre, tiszta érc-alak.
Állok némán és mozdulatlanul
Küzdelmes múlt idők tanújául.

Ha szellemem a puszta légbe szállt
S rést nemzetem szívéhez nem talált,
Ha lantom többé senkit nem hevít,
Hiában oh! miért senyvedjek itt?

Oh, nem hiában!... nézz körül, szobor!
Előtted hő érzelmek árja forr,
Halld szózatunkat, mely szívből ered,
Hogy szép hazád megértett és szeret.

KORITNICAI HANG

Emléklap

Te, akihez emelkedik
A Prasiva felséges orma,
S a fenyvesekből székedig
Száll a dicsőítő zsolozsma.

Te, akihez erdő, mező
Szent hálaillatot ereszt fel:
Ezt az árnyékban rejtező
Halvány virágot se felejtsd el.

Megáldó harmat s napsugár
Üdítve hulljon levelére,
S ahol rá boldog sorsa vár,
Egy ifjú tűzze kebelére.

NEMZETI JUTALOM

Ajánlva egy írónak

Volt is miért elégetni
Ifjúságunk éveit,
Dalra kelve törölgetni
Tiprott hazánk könnyeit.

Eszmék oltárára tenni
Férfikorunk legjavát,
Törődések közt viselni
Fejünkön a tél havát.

Megvan a jutalma bőven:
Kincseinket szétszedék
S rajtunk íme! kedvetölten
Fát vág az új nemzedék.

BÚS ŐSZI NAP

Ez az a nap, bús őszi nap,
Mely ünnepi módon,
Minden évben bekopogtat
Egyszer az ajtómon.

Elmerengő lelkemet gyors
Szárnyaira kapja
S beláthatlan messzeségre,
Bölcsőmig ragadja.

Most is itt van... hányadszor jött?
Jobb, ha nem is kérdem;
Vállainkon évet évre
Halmozni nem érdem.

Tudom, egyszer majd elmarad,
Nem lesz, aki várja;
Vagy ha jön is, nem lesz, aki
Emlékezzék rája.

Unja már a látogatást,
Nincs mit kapni rajtam,
Nem beszélget a jövőről,
Mint ez előtt hajdan.

Szótalanyl, mélabúsan
Andalog egy sírnál
S nyiladozó virág helyett
Imakönyvvel kínál.

HANG ÉS HARMAT

Egy hang búvölt meg engem valaha,
Elnyelte azt a nagyvilág zaja:
Hallgatom a zajt mélázva, remélve,
Hátha e hang kicsendülne belőle!

A tó partján, üde falevelen,
Egy harmatcsöpp játszott egykor velem
S a tóba hullt: nyomát merengve nézem,
Hátha vissza lehetne még idéznem!

VISEGRÁD

Jártam Visegrád ormain,
Az ős királyi lakban,
Láttam a fényt, pompát, erőt,
Bús omladékalakban.

Az agg torony le a Duna
Mély tükörébe nézett
S döbbenve látta, mit mívelt
Vén arcán az enyészet.

Bokrok közt a hegy oldalán,
Hol szűk ösvény kígyózik,
Pajkos manók és szellemek
Csoportja hallgatózik.

Titkos kéz rendelé oda,
Szemnek láthatlan őrről,
Susogni holdas éjeken
A rég elmúlt időről.

De engem egy lánc-csörrenés
A múltból visszaránta:
Láncát ott egy királyi sas
Sziklához kötve rázta.

Ott hallgatott, ott búskodott
Remény nélkül, magában;
Képzelve, mint szálla rég
A fellegek honában.

Vésszel, viharral mint dacolt,
Önként csatára kelve,
S röptét fölebb, fölebbre a
Szabadság mint emelte!

Körülte szemtelen veréb,
Varjak s oktondi baglyok...
És bátran zúdul ellene
Szeszélyök és haragjok.

Hozzá közel mi vakmerők!
Zsibongni, oh mi készek!

Kötött karmára biztosan,
Sőt gúnyolódva néznek.

S szólt egy manó: ne háborogj,
Mit itt e vén sason látsz,
Mindig így volt, nem változott,
Csak a modor, csak a lánc.

TOMPA SÍRJÁNÁL

Hanva, 1893. július 30.

Derülj ki, nyári kék mennybolt, felettünk,
Ne rejtse ma el felhőkbe a napot;
Holtak között éltet keresni jöttünk,
Szent ez a hely, melyet lábunk tapod,
Szentelve dalnokunk kihűlt porával;
Minden porszem, minden fűszál reá vall,
Hozzánk itt nem mulandóság beszél:
Nekünk Tompa még most is, most is él.

Előttünk áll rég ismerős alakja,
Ember, miként mi, de felségesebb:
Lehullt róla a föld nehéz salakja
S eltűnt a szívemészto régi seb.
Lelkünkhöz lelke szól, – és úgy megértjük,
Hogy érte a földet mennyel cseréljük,
Eszméitől hevül szívünk s agyunk,
Felejtjük, hogy sírboltjánál vagyunk.

El nem boríthatá nyomát fővénnyel
Egy lázasan futó század-negyed,
Friss még ez a nyom s ím, utána fény kel,
Kicsiny kör gyűjtja a szövétneket;
De ám annak szerényen gyúlt világa
Besugárzik egész magyar világra,
Reszkető fényét messze elveti
S költőnk nevét ragyogva hirdeti.

Hirdetjük itt mi, büszkén, lelkesülve;
Hisz' a mienk volt, mi szerettük őt,
Keblén, ajkán itt csüggtünk elmerülve,
Szívünkkel szíve szinte összenőtt.

Két hű társa: a múzsa s bibliája,
Csodás világot itt deríte rája
S ha egy sóhajt még e földön feledt,
Az itt lebeg e sírhalom felett.

Fű, fa, virág megéledett szavára
Ember színét s alakját öltve fel.
Ha lantja zeng, elbűvöl édes árja,
Gyönyörködtet, tanít, buzdít, emel.
Dalforrása búval gyakorta telve;
Keservén is átszillog honszerelme
És annak ős oltárán áldozik,
Midőn dalol, midőn imádkozik.

Hogy szárnyatört sasként a mélybe hulltunk
S nem érdemelt láncban nyögött hazánk;
A múlt emlékihez némán vonultunk,
Eszményeinknek titkon áldozánk:
Búsongva folyt az ő ajkán az ének,
Tolmácsaként letiprott nemzetének;
Körülte látszólag minden kiholt:
Ő a feltámadás hírnökje volt.

Borongva néztünk a sivár jövőbe,
Előttünk az reménytelen, setét;
A pusztaság is, mintegy fátyolba szőve,
Vesztette már »vadon költészetét«.
Irigylésre késztet a méla gólya,
Hogy két hazának ő boldog lakója,
Míg nekünk, oh gyötrelmes végezet!
»Nekünk csak egy volt, az is elveszett.«

Aléltságunkat ő ébresztgeté fel,
Erősbíté a megrendült hitet,
Ő a romok közt lantja zengzetével
Látatlanul is buzgón épített
S mint rabnak, aki önmagát felejt,
Ha némi bűbáj ámulatba ejti,
Míg a költő dalára hallgatánk,
Egy percre megkönnyebbült zord igánk.

Hogy a félénk szabadság napja végre
Kipillantott a fellegek közül,
Kórbetegén tekintte ő az égre,
De a látványnak mégis úgy örül.

Az új időt magányából köszönti,
Hazájáért lelkét még dalba önti
S mert biztos honját itt már nem lelé,
»Csak felfelé« vágyott, »csak felfelé«

Beolvadni a mindenség ölébe,
Létezni ott örökre, szüntelen,
Hogy teljesen tárja titkát elébe
A mindenség, a titkos végtelen,
Hogy ránk hasson csillagfényben, virágban,
Szellő zenéje és madár dalában.
Bár földiképpen csak parányi por,
De melyből a szellem hatalma forr.

Lezajlik majd év év után rohanva
És elmerít sok apró érdemet;
De óva lesz a költő drága hamva,
Amelyet e virágos hant temet.
Tündérei a szülőföldi tájnak,
Kedveltjüket híven ápolni járnak,
Emlékezni s áldozni megjelen
Távolból is a honfi érzélem.

Avagy ha tán elfogynak tisztelőid,
Oh édes dalnok! nyughelyed körül
S barátod lantja is, mely most dicsóít,
Elnémul és feledségbe merül:
Kelj föl magad megújult ép erővel,
Dacolni a kíméletlen idővel,
S melynek jövőjét boldognak hívéd,
Foglald el hálás nemzedet szívét.

VADÁSZTANÁCS

Súlyos fegyveredet fáradtan emelvén,
Jer, vadászcimborám! heveredj le mellém,
Míg a szellő, mely itt az erdőt kerüli,
Izzadt homlokunkat szárnyával törüli.

A sziklatetőről egy tanácsot hoztam,
Hogy barátságosan veled azt megosszam,
Hasonlót a forrás üdítő vizéhez,
Üdíteni fog ez is, csak reá emlékezz.

Vadak után mikor szenvedélyed késztet
Meghálni egy magas nagy meredek bércezt,
Füledbe cseng a szó: előre! előre!
Most van ám szükséged rugalmas erőre.

Ne tekints az útra, melyet meghaladtál,
Se föl a magasba, mely előtted ott áll;
Csak egy lépésre nézz, azt az egyet lássad,
Amelyre épp' akkor emeled a lábad'.

Szédület el nem fog, csüggedés nem gátol,
Fogy előtted a tér lassanként magától,
Inaid elbírnak, erőd is el nem hagy,
Alig veszed észre s a bérc tetején vagy.

NINCS ÁM MINDIG TAVASZ (Longfellow)

A nap ragyog, derült a lég,
A gyors fecske dalolva jár
S hallom, a szilfa tetején
Tavaszt hirdet egy kék madár.

Kéklőn csavarg a folyam is,
Mintegy az ég visszája lett,
Nagy felhők horgonyoznak ott,
Várván a kedvező szelet.

Minden újul: bimbó, levél,
Mely a sziklát borítja már,
Eresz alatt a fészkek is!...
Múlt évi fészken nincs madár.

Minden ifjul, örvend, szeret
S első gyönyör teljében él,
Ábrándokra tanítja fent
A nyájas ég, a csendes éj. –

Lánykám! ki e dalt olvasod,
Élvezd a szép kort, elfut az,
Élvezd virágid illatát,
Mert nincsen ám mindig tavasz.

Élvezz szerelmet, ifjú kort,
A többit bízd az égre már,
Mert az idő majd megtanít:
Múlt évi fészken nincs madár.

KIS LEÁNYNAK

Az a toll, mellyel én e kis verset írom,
Neked, pici lányka, szép fehér papíron,
Gyöngymadár szárnyából hullott a kezembe
És azonnal téged juttatott eszembe.

Esdekelve kértem, hogy hozzád repüljön,
S tőled soha, soha el se meneküljön,
Mindig ott maradjon s ne érezzed hűjját...
Ezt a gyöngymadarat szeretetnek hívják.

TÉLI VERS

Alig kelt fel a nap, már lefelé hajlik,
Alig volt nappalunk, már az est hajnallik;
Még mit se végezőnk, már pihenni készlet
Zord tekintetével a komor természet.

Látom még a hegyet, itt borong előttem,
Melyen egykor ifjú álmaimat szőttem:
Örömet, biztatást nincs mit várni tőle,
Szomorít halotti fehér lepedője.

Ablakom alatt még egy-két bokor és fa
Ábrándos szememet elámítja néha,
Meg van rakva, látom, dús fehér virággal –
Meg ám, virág helyett fürtös zúzmarával.

S híre sincs az ismert énekes madárnak,
Más, enyhébb ég alatt, szebb vidéken járnak;
A kik itt maradtak, azok is, szegények!
Úton-útfelen csak nyomorogva élnek.

És leborul az éj, mint egy sűrű fátyol,
Egy-két fagyos csillag reszketve világol,
Az is visszavonul... elsötétül végképp,
Hogy láttassa velem életem hű képét.

A BIKSZÁDI TÖLGYEK

Hány éve álltok itt
Hallgatag-mereven,
Öreg bálványtölgyek,
Roppant gyökereken,
Mint óriás madár,
Mely szörnyű karmait
Valamikor a föld
Hátába vágta itt?

Emberi nyelven ha
Szólani tudnátok,
Nagyobb bámulattal
Néznének-e rátok?
Mert titeket most is
Mebámulni jőnek,
Ritka nagy emlékit
Tengernyi időnek.

Ha elmesélnétek
Megérthető szóba,
Mi mindent láttatok
Egy félezred óta,
Zord történetet, mely
Ámulatra költő,
Minőt tán nem is sejt
Ez az emberöltő!

Vagy tán így szólnátok:
Nem mondhatunk újat,
Amin a képzelet
Gyönyörködve mulat.
Zöld koronáinkat
Vihar tördelé meg;
De azok viharral
Most is küzdve élnek.

Szellőt, napot, esőt
Adogatott Isten;
Lombjainkat most is
Azok tartják frissen,
Régi fénnel ragyog
Felettünk az égbolt,
Gyökerünkön a föld
Csak az, ami rég volt.

Csak egy változott meg:
Itt, ahol születünk,
Társaink kidőlvén,
Idegenek lettünk,
Ismeretlen korból,
Némán és hazátlan,
Bámulat tárgyául
Maradtunk néhányan.

Körültünk szerteszét
Törpe bokrok nőttek,
Itt élnek, de minket
Nem ismernek ők meg.
Alattunk nagy vadak
Vertek tanyát másszor,
Most nyájat őriz egy
Oláh kecskepásztor.

ESŐS NAP

(Longfellow)

A nap hideg, setét, kietlen,
Eső esik, szél zúg szünetlen;
A vadszőlő még ott csügg a falon,
De róla már hull, hull a sárga lomb
És a nap oly setét, kietlen.

Éltem hideg, setét, kietlen,
Eső esik, szél zúg szünetlen;
A lelkem még ott csügg a múltakon,
De reményim lombját már hullatom
És napom oly setét, kietlen.

Bús szív! hagyj békét a panasznak;
Felhők megett még fénylik a nap,
A te sorsod közös mindenkivel,
Az életben esőnek esni kell
S némely nap oly setét, kietlen.

RÉGI TÖRTÉNET

Zúg a malom szakadatlan,
Hallod, hallod-e?
Gyertya is ég az ablakban,
Látod, látod-e?
Itt epesztem magam' érted:
Ha el nem jössz, mért ígérted?
Csalfa, csalfa, te...

Hozzánk őrne járógattál...
Ott sűrögtem én.
Kertünkben is látogattál,
Barna szép legény.
Mondtál engem mindenednek,
Világodnak, életednek
S én mind elhivém.

Egy virágot ápolgattam...
Gyöngé, gyöngé volt,
Kérted azt és neked adtam...
Tündökölt a hold.
Lásd, azóta kicsi kertem,
Kis kertemben régi kedvem
Pusztá és kiholt.

Idegenül élek itthon,
Rajtam egy kereszt.
Szégyenelve őrzöm titkom,
Annak kínja veszt.
Sírva töltök éjet, napot:
Özvegy anyám megtagadott
S te nem bánod ezt.

Csendes az éj, csillag szalad,
Látod, látod-e?
Örvény zúg a malom alatt,
Hallod, hallod-e?
Titkomat hadd nyelje ő el...
Ha nem jöttél, ne is jöjj el,
Hűtlen, csalfa, te.

TÉLRE VALÓ

Árnyas erdők között
Rejtektebe vonulva,
Dalaim forrása
Csörgedezik újra.
Az elriadt múzsa
Bekopogtat hozzám,
Régi kincseiből
Maradékot hozván.

Hangjára szívemben
Gyér hangok felelnek,
Veszem ajándékát
Immár kegyelemnek;
Jókedvéből adja,
Nem várhatok sokra,
Amit ad, elteszem
A meddő napokra.

Mint a szegény ember,
Bárha késő ősszel,
Dolgozik a mezőn
Nem pihenő kézzel,
Hajdani jobb sorsát
Elfeledi, ha volt
S beszerez magának
Egy kis télre valót.

CSAK ITTHON

Könnyű nektek így beszélni:
Jó az élet mindenütt;
Mindenütt anyánk ez a föld,
Hol az Isten napja süt.

Tengeren túl, idegenben,
Szintúgy megvan új hazánk,
Hol a változó szerencse
Nyájasan mosolyga ránk.

S könnyű nekem így beszélni:
Itt van élet, itt, csak itt;
Engem jó, vagy balszerencse
Innen el sem is szakít,

Gyökeréről régi tölgyet
Messze a vihar se hord:
Hát még az én szívemet, mely
E hazával összeforrt!

ÉLVEK PERCE

Ne szakítsd a gyenge rózsát
Fejlő burok-bimbájában;
Azt se várd, míg elvirágzik
S lombja immár hull javában.

Gyümölcsöd is hasznavétlen,
Hogyha zöldjében letéped,
Vagy ha akkor élvezed már,
Mikor végképpen elérett.

Bánatot, vagy bús csalódást
Nyújt az élvek röpke perce,
Idő után megragadva,
Idő előtt elsietve.

BÚCSÚ A VIDÉKTŐL

Mint a méhek a mezőről,
Megrakodva mézzel,
Szeretném, ha e vidékről
Úgy mehetnék én el.

Hogyha daltól ébredzene
Szunnyadozó lantom,
És lehetne magas eszme
Szárnyain mulatnom.

Szívem is ha érzeménnyel
Csordulásig telnék
S ide vonna új reménnyel
Egy-egy régi emlék.

Múlt tavasznak rám vetődnek
Csalfa verőfénye
S a kopárrá vált mező még
Virágzást ígérne. –

Oh! szálljatok mézterhelve,
Boldog fürge méhek;
Innen a lant, szív és elme
Csak borongva tér meg.

Bágyad a nap, őszi szél jár,
Sápad a lomb s elhal,
Én meg a telet viszem már
Mindenütt magammal.

FÜRDŐI GYÓGYULÁS

Terepélyes tölgyek alatt
Egy kis leány búsan halad.
Halovány, az istenadta!
Aggódnak is tán miatta.

De a fürdő bokrain túl
Egyszerre csak neki indul;
Szinte röpi már odaki,
Mintha várná ott valaki.

Távol a sűrűbe' néhol
Páros vadgalamb turbékol,
Minden pici zöld levelen
Leskelődik a szerelem.

Odasiet s idő múlva
Onnan tér meg felvidulva...
Nem is olyan igen beteg, –
Ugyan mi gyógyíthatta meg?

A HALÁL ÉS AZ ANYA

A halál:

Nem viszek én sokat innen,
De valamit el kell vinnem,
Nem kérdezem tőled:
Id'adod-e? hiszen
Mindened itt marad,
Csak kis fiad viszem.

Az anya:

Jaj, iszonyú! jaj, kegyetlen!
Jaj, szörnyű! jaj, érthetetlen!
Mindenem' itt hagyván,
Tán magad se hitted,
Hogy szép kis fiammal
Mindenem' elvitted.

ERDÉLYI JÁNOS EMLÉKLAPJA

Nagy-Kaposon, 1894. szeptember 16.

Kinek lángszellem volt vezére,
Ne rejtse azt egy sírhalom!
Felköltöm onnan és nevére
Zendül emlékező dalom,
Nevével a hír szárnya szálljon
Szülőföldjéről messze tájon;
Hadd »zengje túl a bérceket,
Hadd élje túl az éveket«.

Az égi múzsa, bölcsejében
Itt csókolá őt homlokon.
»Eredj, – mondá – s erőd teljében
Légy majd tolmácsom, dalnokom.
Keresd, kutasd az örök szépet
S kebledre hőn öleld a népet;
Ha lelkének mélyére szállsz,
Ott drága gyöngyöket találsz«.

Fuvallt a szellem... s íme tőle
A szegény hajlék áldva lőn:
Kilépett a gyermek belőle
S járdalt dicsőséges mezőn.
Rögek közül pacsirta röppent
S a kék magasban lengve ott fent,
Dalában, amint énekelt,
Égnek, földnek öröme telt.

Küzdelmiben el nem feledte
Az intő múzsa ihletét;
Virágait választva szedte,
Bár útja gyakran volt setét.
Bájt és erőt költészetének,
Írányt is fellengő eszének
Az a romlatlan nép adott,
Melynek földjéből sarjadott.

Veritékkel gyűjtött magának
El nem múlandó kincseket,
De mind od'adta a hazának
S ő mind többért hevülgetett.
Nem nézte, hogy munkában égve
Erője fogy s elillan élte,
Hogy ő csak vet, vet s más arat,
És ő, mint volt, szegény marad.

Oh! irigylendő dús szegénység,
Melyet nem köt le föld pora
És nem szorongat gyáva kétség,
Hogy megjövend az ő kora,
Hogy amiken úgy csügge lelke,
Az eszmények erőre kelve,
Legyőzik érte az időt
S a sír felett túlélik őt.

Élsz, élni fogsz te is bizonynal,
Te, akiért zeng énekem,
Költő! tudós! szellemkaroddal
Diadalt nyersz az éveken:
Eszméid, elszórt tiszta magvak,
Látatlanul is megfogannak
S erősbítendik itt-amott
Köztünk a közvirulatot.

Emlékedre híven világít
Egymás után több nemzedék,
Akik a bölcsesség virágít
Bűbájos kertedben szedék.
S ha lángjok tán idővel elhal
S az élő szó már nem magasztal,
Akkor se némulsz el, ne hidd,
Beszélni fognak műveid.

A kegyelet lásd, íme fölkel,
Neved megújul általa,
Márvány-lapon, aranybetűkkel
Ragyogja a templom fala...
Oh! lengjen itt lelked magában
Buzgó énekben és imában
És áldja e szerény helyet,
Mely szült e honnak tégedet.

Légy is megáldva, egyszerű nép!
Ne korcsosulj te el soha;
Légy jellemünk s erőnknek egyképp'
Forrása, őre, záloga.
Belőled egy-egy fényes elme
Pattanjon ki s szárnyára kelve,
Amerre útja csak vezet,
Dicsőítse a nemzetet.

ELHAGYOTT SÍR

Elhagyottan áll a temetőben,
Vadvirág és dudva lepte bőven:
Akit takar, senki sem szerette,
Azért nincsen síri jel felette.

Rokonai, kik ide letették,
Hogy bezárult a sír, elfeledték,
A hideg hant védve borul rája,
Csillagatlan az ő éjszakája.

Madár dalol a szomszéd fagallyon...
Nem ő reá gondol-e az vajon?
S éjjelenként bánatos zengése,
Nem a lányka sorsán kesergés-e?

Oh, dalold el, jó madárka, róla,
Hol s miként szállt élte bús hajója?
S midőn legszebb tavasz nyílt felette,
Zord halálba vajon mi kergette?

Forró szívvel a világba lépett,
Rajzolt arról bájos, tiszta képet...
Csalódás lőn szép ábrázolatja,
Átokká lőn forró szíve rajta.

Érzéketlen volt a sors iránta;
Hogy megértsék, ő csak azt kívánta,
Hogy megértsék, egy kissé szeressék...
Nem érte el – és ide temették.

Dalolj róla, kis madárka, folyvást;
Eltanulja majd a szellő, meglásd,
S hírül viszi az ő szellemének,
Hogy ajkadon róla zeng az ének.

KÖSZÖNET

Eljött a végső óra, el!
Már innen is búcsúzni kell...
Oh! amit itt alig talált más,
Titokban is hullt rám az áldás.

Előttem a nyájas vidék
Kitárta minden kellemét,
Szívembe új bizalmat öntve,
Erdő, mező vígan köszönte.

A nap sosem volt bánatos,
Az éj örökké csillagos,
Mindkettőnek hű tükre lellem,
Borongni én is elfeledtem.

A zöld hegyek kék fátyola
Körös körül elbájola...
Hogy' lebegett! hogy' tűnt, hogy' illant!
Amint a napsugár kivillant.

Édes dalban sem volt hiány;
Hús árny alatt várt a magány;
Üdítő keblére borulva
Pengethettem lantomat újra.

S mindez áldás nem egyébert,
Csupán csak az én kedvemért...
Aki adta, annak köszönjem,
Ahhoz ragyogjon hálakönyvem.

A VÖLGYBEN MARADTAM

Nem jártam a nagyvilágot,
Engem, az nem igen látott...
Egy égbolt felettem, egy hű föld alattam,
Én a Sajó partján, a völgyben maradtam.

Nem is bánom, hogy így esett,
Hogy itt éltem egy keveset
Szűk mederbe szorult örömim patakja,
De annál üdőbb volt gyorsan ömlő habja.

Szeretetlenben gazdag voltam,
Kincseit én szét nem szórtam;
Itt áradott heve egész melegének,
Mint napsugár, melyet egy pontba gyűjtének.

Drága zálogi szívemnek
A föld alatt itt pihennek;
Itt domborul sírjok, látogatom őket,
Nem tekintem másként, csak mint szendergőket.

Szent nekem e pihenő hely,
Kíméltetem az idővel...
Keblére hozzájok engem is majd felvesz
S együtt várom velők, ami lesz, vagy nem lesz.

ELŐHANG

A bécsi Magyar Nemzeti Szövetség ezredévi ünnepélyére.
1896. november 28.

Még ünnepel, még fényben áll hazánk,
Dicsőítő sugárit szórja ránk,
Füstölg az oltár, rajta folyton ég
A hála, az önértet s büszkeség,
Hogy a magyar fölött egy ezredév betölt
S most is miénk e hon, most is miénk e föld.

Ez egész év nagy ünnep-év nekünk;
Ég felé szárnyal buzgó énekünk,
Felbátorító szent öröm hat át
Homályos kunyhót, fényes palotát,
Tenger gyanánt ömlik az érzelem árja,
Nem foghatja be azt néhány nap korlátja.

Túlárad az a hon határain
S az óceán köd lepte partjain,
Minden zugot megérint csakhamar,
Hol menhelyet talált egy-egy magyar,
Kit sorsa szeszélyi távol ragadának
Áldott kebeléről az édesanyának.

Híven kíséri honszerelme őt,
Szívével az örökre egybe nőtt;
Szakítani onnan ha próbálja azt,
Csak annyit ér el, hogy szívet szakaszt:
Lelke is ha széttört nyűgéből kirepül,
Vissza az elhagyott hazába menekül.

Gyulladjon itt is e szerény körön
S eget verjen lángjával az öröm,
Hogy nemzetünk tíz század viharát
Győzelmesen küzdve harcolta át
S még akkor is, midőn látszólag haldokolt,
Saját istenének rá mindig gondja volt.

Míg a haza távolban ünnepel,
Templommá váljék itt is a kebel,
Minden kebel, mely bár talán sajog,
A magyar névre büszkén feldobog
S tükrözze vissza most a közvirulatot,
Mint gyöngé harmatcsepp a tündöklő napot.

Szent a szövetség, mely bennünket itt
Egy magasztos eszmében egyesít;
Magyarnak lenni itt és mindenütt
Ahol reánk az isten napja süt,
Érezni szüntelen, mit súg szívünk s agyunk:
Egy anya gyermeki, egy testvérek vagyunk.

Vidd is, Dunánk! a hírt, ápolva vidd
Amerre zúgnak ismert habjaid,
Hogy e most ébredő még gyöngé kör
A honfi-pályán mind előbbre tör
S szikla gyanánt megáll s nem boldogul vele
Az idegen világ hullámos tengere.

Hogy míg a szellem útjain halad,
Művészet karján, derűs ég alatt,
Vagy gondjait lerázva, fölleges
Kedélyének felvidulást keres,
Még akkor is érzi, hogy egygyé forrt veled,
Oh édes szép hazánk! s téged sohsem feled.

AZ ÚJ ÉVET...

Az új évet ne köszöntséd,
Nincsen arra semmi ok;
Ez is úgy repül feletted,
Mint repült már annyi sok.

Nem hoz neked, nem is ígér,
Mint a többi, annyi jót,
Kedvedért már vissza nem tér,
Ami elmúlt, ami volt.

Neked ő csak azt mutatja
Hideg arccal, zordonul,
Hogy későn kel téli napja
S rája mindjárt éj borul.

ÉNEK A HALÁLRÓL

Oh halál! mért nem lehetsz te
Olyan meghitt barátunk,
Kit reggel vagy késő este
Mindig szívesen látunk?
Miért riad meg tőled
Ösztönszerűn az élet?
Hogy bár olykor esdve kérünk,
Mégis ha jössz, elfagy vérünk.

Tudom, hogy földi életem
Bizonytalan s mulandó;
Öröknek azt nem vélhetem,
Ami bennem halandó:
De részt nyertem az égből
A teremtő kezéből,
És azzal, úgy kíváncszom,
Az égiekhez tartozom.

Látom, hogy fölfelé lobog
A tűznek tiszta lángja,
Fölfelé áraszt illatot
Rétek, mezők virága...
Hamv és kóró idelenn
Elenyészik hirtelen,
Példázza porló testemet;
A láng és illat lelkemet.

Bízást megyek hát utamon,
Nem tántorít a kétség;
Világossá lesz egykoron
Előttem a sötétség,
A földi pálya vége
Lelkemnek menedéke,
Engem azon túl is vezet,
Én Istenem! a te kezéd.

DECEMBERI ÉJ

(Musset)

A költő:

Mint iskolás fiúcska még,
Egy este fenn virasztgaték
Magános teremünk csendjében:
Asztalomhoz telepedett
Egy gyászruhás szegény gyerek,
Mintha testvérem volna éppen.

Szép arcát búsnak láttam én,
Világítván a lámpafény,
Olvasgatott nyitott könyvemben;
Kezemre hajtá homlokát
S ott maradt egész éjen át,
Merengve ott a néma csendben.

Hogy tizenöt éves lettem,
Egykor lassan lépegettem
Az árnyas erdő hűvösében,
Egy fa tövénél odalent
Egy gyászruhás ifjú pihent,
Mintha testvérem volna éppen.

Tőle utam' kérdém vala.
Egyik kezében fuvola,
A másikban vadrózsa csokra.
Barátságosan fogadott
S félig hajolva mutatott
Ujjával a szomszéd halomra.

A szerelem szép korában
Egyedül voltam szobámban,
Sírva első veszteségem:
Kandallómhoz ült hidegen
Gyászruhában egy idegen,
Mintha testvérem volna éppen.

Komor volt, búsan emelé
Egyik kezét az ég felé,
Kardot tart a másikba', látom;

Úgy tetszett, érzi kínomat.
De ajkán egy sóhaj fakadt
S eltűnt előlem, mint egy álom.

Eljött a forrongás kora,
Lakoma, köszöntés mámore...
Poharat ragadtam merészen;
De szembe ült ott hirtelen
Egy gyászruhás vendég velem,
Mintha testvérem volna éppen.

Ott lengett köpenye alatt
Egy csekélyke bíbor-darab;
Fejét meddő myrtus övezte.
Felém nyújtá sovány kezét,
Poharam poharához ért
S összetört lankatag kezembe.

Egy év múlva, bűm éjjelén,
Az ágy mellett térdeltem én,
Melyben apám elhunyt ez éjen.
Előttem az ágy-párnára
Dőlt ott egy gyászruhás árva,
Mintha testvérem volna éppen.

Szeme könnytől áradt vala
S mint a fájdalom angyala,
Tövissel volt megkoronázva;
Fuvolája földön hevert,
A bíbora vérszínre vert,
A kard pedig mellébe mártva.

Emlékszem, jól emlékszem én,
Hogy őt mindig felismerém,
Minden percében életemnek;
Ez a különös látomány,
Legyen angyal, vagy démon, ám
Mindig szelíd árnyként jelent meg.

Midőn később kínok dúltak
S hogy üdüljek, vagy elmúljak,
Magamat száműzni akartam;
Midőn utazni szerfelett
Türelmetlen vágy kergetett
S remény kecsegtetett utamban:

Pisa az Apennin alatt,
Köln, ahol a Rajna halad,
Nizza a völgyek hajlatában,
Florenc dús palotáival,
Brigues ódon kunyhóival
S az Alpesek rideg honában;

Génua citrom-erdője,
Vevay zöld almaernyője,
És Havre az Atlanti lánya,
Velence s a Lidó, ahol
Egy sír pázsitján haldokol
A halvány Adria hulláma.

Mindenütt, hol az ég alatt
Szemem, szívem fogva maradt,
Örök keservétől kínozza, –
Ahol a sánta unalom
Kísért szünetlen utamon
És fáradságomat vonszolta;

Mindenütt, hol szomjam égett
Ismeretlen világ végett,
És követtem álmaim árnyát, –
Ahol nem is élve jártam
S újra láttam, mit már láttam:
Az ember arcát s csalfaságát.

Mindenütt, hol zord utakon
Kezemre hajtva homlokom,
Gyöngé nőként zokogva vérzém, –
Mindenütt, hol mint egy bárány,
Gyapjával tövis közt járván,
A lelkemet kifosztva érzém.

Hol aludni óhajtoztam,
Hol meghalni vágyakoztam,
Ahol a földön egyet léptem:
Hozzám szegődött untalan
Egy gyászruhás boldogtalan,
Mintha testvérem volna éppen...

De hát ki vagy te, akit életemben
Örökké látok utamon?
Bár bús-komoly vagy, ámde hogy te volnál
Bálvégzetem, nem gondolom;
Nálad a könny annyi szálnalmat árul
S türelmet a szelíd mosoly!
Ha rád nézek, kibékülök az éggel,
Még fájdalmad is testvér az enyémmel
S baráti érzelemben foly.

Ki vagy hát te? jó angyalom bizony nem;
Sohsem intettél engemet;
Láttál bajok közt (rendkívüli volt az)
És láttad szenvedésemet.
Szemem előtt immár húsz éve jársz-kelsz
S azt sem tudom, mi a neved...
Ki vagy tehát, ha isten küldé hozzám?
Örömemben is részvétlen mosolygysz rám,
Szánsz, de vigasz nem jár veled.

Nekem még ez estvén is megjelentél...
Szomorú volt az éj nagyon;
Ablakomat zúgó szél szárnya verte,
Magam görnyedtem ágyamon.
Bámulva néztem egy kedves helyecskét,
Égő csóktól volt még meleg...
Felejt a nő! ábrándoztam sóhajtvá
S érzém, hogy életemnek egy darabja
Lassan mint semmisüle meg.

Az est emlékit összegyűjtöttem,
Hajfűrtöt, szerelem jelét,
S a múlt hangosan kiáltá fülemben
Egykori örök esküjét.
A szent ereklyét merengve néztem,
Kezem is reszketett belé...
A szív könnyét a szív maga nyelé el
S a szem, mely azt hullatta özönével,
Másnap már meg sem ismeré.

Egy kis darab borítékba takartam
A boldog órák romjait
S mondám magamban: ami még tovább tart,
Csak egy pár hajszaálacska itt.
Mint bűvárt a mély tenger, a felejtés

Úgy borított el engemet;
Mér-ónomat mindünnen visszavontam
S a világ szemétől távol sirattam
Szegény meghalt szerelmemet.

Rá akartam nyomni a gyászpecsétet
E múltó drága kincsre már,
Hogy visszaadjam. És nem bírva hinni,
Még kétkedém, könnyezve bár.
Ah! gőgös gyenge nő, bár akaratlan,
Te még majd emlékezni fogsz...
Oh istenem! magadnak mért hazudnál?
Mért könny, sóhaj, melyet magadba fojtál?
Ha nem szeretsz, miért zokogsz?

Igen! gyötrődöl, szenvedsz, könnyet ontasz,
De agyrémed köztünk a gát...
Isten veled! tőlem távol, tudom, majd
Számolod az órák sorát.
Eredj, eredj, és hordozd jég szívedben
Kielégített gőgödet.
Szívemet én élénk s ifjúnak érzem,
Elfér abban az a sok bú egészen,
Mellyel te sújtál engemet.

Eredj, eredj, hisz az örök természet
Mindent neked sem adhatott...
Szegény gyermek! te ah! szép lenni váagnál
És nem ismersz bocsánatot...
Csak menj, csak menj, kövesd a végzet útját,
Veled nincs minden vesztve még...
Feldúlt szerelmünket szórd a szelekbe...
Oh istenem! ki úgy valál szeretve,
Miért szeretsz engem, ha még?...

De egyszerre láttam a barna éjben
Némán kelni egy alakot;
Függönyöm mellett egy árnyék vonult el
S az ágyamon helyet fogott...
Ki vagy te, oh! ki vagy, sápadt komor kép,
Gyász öltönyben setét alak?
Mit akarsz te, útszéli bús madárka?
Álom vagy-e, vagy önön képem mása,
Hogy tükrömben is lássalak?

Ki vagy te, ifjúságom váz-alakja?
Zarándok, aki őgyelegg?
Mondd meg, miért talállak ott szünetlen
Az árnyban, hol járok-kelek?
Magadban látogatsz hozzám: ki vagy hát
Fájdalmim hű vendége, mondd?
Miért kell engem a földön követned?
Ki vagy, testvér! hogy meg kell ott jelenned,
Hol szemem egyszer könnyet ont?

A tünemény:

Az én atyám a te atyád,
Őrangyal nem vagyok tehát,
Sem emberek között balvégzet.
Nem tudom, hogy szeretteim
Honnan jönnek, akikkel ím,
Lakjuk e parányi sárfészket.

Nem isten, de démon se, nem!
Jól eltaláltad a nevem,
Midőn testvérednek neveztl.
Bármerre járj, veled leszek,
Míg végnapod elközeleg
S letelepszem ott sírkövednél.

Szívedet rám bízta az ég:
Midőn az fájdalomban ég,
Jer hozzám, én jöttödöt várom...
Követni foglak utadon,
De kezed' meg nem foghatom:
Én a Magány vagyok, barátom.

ÉVFORDULÓ EMLÉKLAPJA

Egy ifjú nő emlékkönyvébe

Oh! ha most Idő lehetnék,
Megállnék fölötted én
S így maradnál változatlan,
Ilyen ifjan, ily üdén.

Szemed lángján, arcod báján
Csüggne minden érzetem

S feledném, hogy csak repülni
S múlni, múlni: végzetem.

Körülted egy-egy virágot
Hogyha érne hervadás,
Mikorra azt észre vennéd,
Már helyette nyílna más.

S ha panaszzanád, hogy itt már
Örömedet nem leled,
Ama titkos túlvilágba
Így suhannék át veled.

DALT NEKED

Dalt neked ma, drága Róza,
Emlékül a múzsa hoz;
Arcodon az üde rózsa
Most virul, most nyíladoz.

Tavaszz múltán az ártatlan
Rózsa szirma ha lehull,
Ép kedélyed hervadatlan
Ifjúsága élje túl.

Szíved még egy zárt mennyország,
Egy uratlan szép vidék,
Kincseiből hogy kifosztják,
Nem sejti, nem érzi még.

Édes üdve nyílt egének
Boldogítson szüntelen,
Ha ura lesz a vidéknek
A hatalmas szerelem.

HINTA-DAL

** -nak

Sűrű lombok hűvösében
Elkészült a hinta szépen,
Alig vártuk... nosza, rajta!
Lódítsuk hát nekihajtva:
Hinta, lendülj! hinta, szállj!
Míg nem unjuk, meg se állj!

Lengj velünk, mint gyors folyónak
Hátán leng a könnyű csónak,
Melyet föl magasra, mélyre
Hány a hullámok szeszélye,
De sem égbe nem repül,
Sem örvénybe nem merül.

Csak suhanj előre, hátra:
Szűk a te pályád határa;
Mint a hű szív hű szívéhez,
Visszatérsz nyugtod helyéhez,
Bármilyen lázasan haladj,
Ez egy ponthoz kötve vagy.

Légben úszva hadd lebegjünk,
Szemet hunyva képzelegjünk,
Lássunk egy tündérvilágot,
Zord való helyett csak álmot,
Biztató, kék, nyílt eget,
Mely ránk üdvvel integet.

Édes álom, boldog érzet!
Hintál a sors, de fölébreszt:
Egüinket felhőbe vonja,
Szívünk kincsét porba dobja...
Hinta, lendülj! hinta, védj!
És velünk te így ne tégy.

REMÉNY AZ ISTENBEN

(A. de Musset)

Midőn gyenge szívem, ifjúsággal telve,
Szép ábrándjaitól búcsút nem véve még,
Hallgatni akartam a régi bölcsekre,
Kik a jó Epicurt félistenné tevék.
Élni, szeretni és megszokni akartam,
Nem számítani rá, de várni örömeket;
Úgy tenni, mint mások: meglenni magamban
S nyugtalanság nélkül szemlélni az eget.

Nem bírtam! Mindenképp gyötör a végtelen,
Remény s félsz nélkül nem gondolhatok rája;
És bármit mondjanak, irtózik az eszem,
Hogy nem értheti meg, mégis mindig látja.
Mi hát ez a világ? mit kell tőle várni,
Ha fátyolozni kell nyugtunkért az eget?
Miként a nyáj, földre szegzett szemmel járni
S tagadni a többit: – boldog így ki lehet?
Nem! ez már nem ember... lelke lealázva.

Vak történet dobott engem a világba;
Boldog, vagy nem boldog: nőtől eredtem én,
S nem futhatok túl az emberiség körén.
Hát mit tegyek? Örülj! szól a pogány ész itt,
Örülj s halj meg; szemet hunytak az istenek.
Csak te remélj! felel rá a keresztyén hit,
Mindig virraszt az ég és nem halhatsz te meg.
Én e két út között imbolygva megállok:
Szeretnék oldalvást szebb ösvényre térni;
Titkos szózat mondja: olyat nem találok,
Híve, vagy tagadva kell az égre nézni,
Így gondolom bizony; a gyötrődő lelkek
Egyik végletből a másikba hányódnak.
Közöny csupán istentagadót illet meg;
Kétkedjék csak egy nap s vége lesz álmának.
Megadom hát magam' s mert a tárgy szívemben
Vágyat ébreszt, melyet eltölt a félelem,
Meghajtom térdemet reményem s hitemben. –
Mi lesz én belőlem s mit akarnak velem?

Íme, itt vagyok egy oly isten kezében,
Ki félelmesb minden földi szenvedésnél;
Ím' egyedül bolygva, nyomorú, törekeny,
Akit szüntelen egy tanú szeme kísér,
Figyel, követ. És ha gyorsabban ver szívem,
Megsértem nagyságát és isteni voltát.
Lábam alatt mélység: hogyha beleesem,
Egy öröklétnek kell békíteni egy órát. –

Hóhér az én bírám, ki zsákmányát csalja;
Elöttem tört vet és nevet cserél minden:
Boldogság, szeretet magát bűnnek vallja,
S a hét napi munka csak kísértés itten. –
Emberi természet engem többé nem int,
Remény s önvád többé előttem már nem áll,
Várom a jutalmat és kerülöm a kint,
Vezérem csak a félsz, céloom csak a halál.

Végtelen öröm vár némely választottra,
Úgy mondják. Hol van hát az a néhány boldog?
Ha csaltok, életem vissza lesz-e adva?
S nyitok nekem eget, ha igazat szóltok?
Oh! a szép hon, melyről jósaitok beszélnek,
Ha ott fenn van, csak egy rideg pusztaság lehet,
Melyet magatokért ti derűsnek véltok,
De mely öröme közt szenvedést rejteget.
Ember vagyok csupán. Többet nem is érek,
De kevesebbet sem. Mért kárhozzátjátok?
Nem hihetvén, amit a papok ígérnek,
Közöny-e vajon, ha tanács után látok?

Szívem, rá nehezült álmától fáradtan,
Enyhülni midőn a valóhoz tér vissza,
Az a hiú gyönyör, melyet megragadtam,
Úgy undorít, szinte halálomat hozza.
Akkor is, ha néha rossz gondolat lep meg
S tagadni akarnék, hogy kételyem szűnjön.
Bár enyém volna mind, ami az életnek
Kell, hogy a szertelen vágy kielégüljön:
Hatalom, egészség, gazdagság, szerelem,
Még a szerelem is, a föld legfőbb java!
S Azúr-szigetéből kilépve hirtelen,
A szőke Asztarté keblére vonzana;
A föld belsejében bár megragadhatnám
Termékenységének titkos elemeit,

Az élénk anyagot átalakíthatnám
 S magamnak alkotnék egyetlen szépet itt, –
 Bár Horác, Lucréc és az öreg Epicur,
 Mellém telepedve boldognak hívnának,
 S az ódon természet e nagy kedvelői
 Nekem örvendezve istent gyaláznának;
 Így szólnék hozzájuk: tehetnénk akármit,
 Én szenvedek, késő! a világ elzordult,
 Egy nagy remény dulta fel a föld határit,
 Szemünk akaratlan az ég felé fordul.
 Mi marad hát egyéb? íme, hisz' lázadó
 Elmém nem bír hinni s szívem kételkedni nem;
 Ijeszt a keresztyén s az istentagadó
 Szavára hallgatni megtiltja érzetem.
 Az igaz vallásos, istentelennek vél,
 Oktalan a nevem a közönyöseknel;
 Kihez folyamodjam? mily baráti szózat
 Nyugtatta meg kétely-sebzette valómat?
 Azt mondják, van olyan bölcelet, mely nekünk
 Mindent megmagyaráz kijelentés nélkül,
 S a vallás és közöny szirtjei közt velünk
 Vezér gyanánt száll az életen keresztül.

Elhiszem. Hol vannak eme rendszergyártók,
 Kik az igazságot hit nélkül lelik fel?
 Tehetlen sophisták, magokat imádók,
 Mily érvekkel bírnak, mily tekintélyekkel?
 Egyik két elvet nyújt egymással küzdésben,
 Mely váltakozva győz s örökre fennmarad,*
 Másik messze, messze a magános égben
 Oltárt nem ismerő gyarló istent mutat.**
 Mély Arisztótelest s álmodozó Plátót,
 Hallgatom, tapsolom: de utamra térek;
 Korlátlan királyban zsarnok istent látok:
 Most köztársasági istenről beszélnek.
 Pythagorás, Leibnitz lényemet átszűri,
 Descartes meg' az örvény közepén veszni hagy,
 Montaigne magát méri, és ki nem isméri,
 Pascal pedig önön látásitól riad.
 Pyrrhon vakká teszen, Zénon érzéstelen,
 Voltaire mindent ledönt, mit fennállni láta,
 Spinoza lehetlent hajszolva szüntelen,
 Istenét, úgy hiszi, mindenütt találja.

Angol sophistának az ember csak egy gép.***
A ködből végre egy német szónok lép ki,****
Aki a bölcelet romját befejezván,
Üres eget lát és a semmivel végzi.

Íme, roncsai az emberi tudásnak!
Mindig csak kétkedvén ötezer év óta,
Annyi fáradalom és kitartás után
Ez maradt számunkra az utolsó szónak.
Ah! botor agyvelők, nyomorú szegények!
Külön módon mindent kifejtettetek itt;
Égig röplőtök szárnyak kellenének:
Volt elég vágyatok, de hiányzott a hit.
Szánlak! Gőgötöket sebzett lélek szülte!
Éreztétek a kint, melyet én is érzek,
Jól ismertétek a keserű eszmét is,
Mely elborzaszt, ha a végtelenre nézek.

Könyörögjünk együtt! Hagyjuk el gyermekes
Számítástok s hiú munkátok nyomorát;
Most, mikoron immár porrá vált testetek,
Sírotok engemet térdre borulva lát.
Jertek, pogány bölcsek, tudomány mesteri,
Régi keresztyének s mai ábránd-hősek!
Higgyétek el, remény szózatja az ima,
Szólnunk kell istenhez, akkor hallgat ő meg.
Ő jó, igazságos; megbocsát ő nektek,
Szenvedtetek! s egyéb mind feledve már ma.
Hisz ha üres az ég, senkit nem sértünk meg,
S ha ott valaki hall, vegyen irgalmába!

Oh! te, kit senki meg nem ismer
S hazugság nélkül nem tagad,
Felelj, ki engem létre hoztál,
Hogy holnap már halálnak adj!

Ha azt megengeded, hogy értsünk,
Mért hagysz benned kétkedni, mért?
Gyönyör neked, hogy a kísértést
A mi jámbor hitünkre mérd?

Emelt fővel járván az ember,
Téged az égben látni vél,
A teremtettség, mint sajátja,
Szemében mint nagy templom él.

Valahányszor magába mélyed,
Téged lel ott, élsz benne te;
Azért szenved, sír, vagy szeret, mert
Ezt így akarja istene.

Benne az ész nemes küzdelme,
Legfőbb vágya csak az lehet,
Hogy létedet megbizonyítsa,
Hogy kibetűzze nevedet.

Nevezzenek akármiképpen,
Jézus, Jupiter, vagy Bráhma,
Igazság, vagy örök ítélet:
Kézét minden feléd tárja.

A föld legutolsó szülötte,
Neked szívből hálákat ad.
Ha nyomorában elvegyül egy
Boldognak látszó pillanat.

Egész világ téged dicsőít,
Fészkén neked zeng a madár
És egy esőcseppért a földön
Millió lény áldása vár.

Minden csodás, amit teremté,
Egész lényed sugárza ránk,
Minden imád, nem is mosolyghatsz,
Hogy térdünkre ne hullanánk.

De oly nagynak miért teremted
A szenvedést, a földi kint,
Hogy ész, erény, még az erény is!
Megfélemlik, ha rátekint?

Midőn a földön annyi minden
Az istenséget hirdeti
S egy atya jóságát, szerelmét
És hatalmát beszélgeti:

Miért látunk szent fénybe vonva
Oly utálatos tetteket,
Hogy a sors-üldözöttek ajkán,
Az ima elhal, elreked?

Összhangot égi műveidben
Oly sok elem mért nem talál?
Minek a bűn, a romlás? mért van,
Oh igaz isten! a halál?

Mély szálnalmat érzél te akkor,
Hogy e csodás, szegény világ,
Minden javával és bajával
A Chaoszból, sírván, kivált.

Ha már fájdalmakkal tetézted,
Nem jó volt, hogy megengeded,
Hogy a végtelenben gyanítsa
És ott keresse istenét.

Miért tűröd, hogy kínos éltünk
Istent gyanítva sejteget?
A földet kétely dülta már fel;
Sokat látunk, vagy keveset.

Ha por-teremtmenyed nem méltó
Tehozzád közelíteni
A természetnek kellett volna
Téged takarni s rejteni.

Megmaradt volna nagy hatalmad,
Súlyos voltát nem érzenők;
Tudatlanul s nyugodtan tűrnék
Bajaikat a szenvedők.

Ha könyörgésünk s szenvedésünk,
Felségedhez nem hathat át:
Tartsd meg nagyságod s zárd be végképp
A végtelenség ajtaját.

De ha kínzó gyötrelmeinkkel
Hozzád mégis eljuthatunk,
Ha a meg nem szűnő panaszban
Meghallod néha sóhajunk:

Törd össze e mély boltot, amely
A teremtettséghez tapad,
A világ fátyolát emeld fel,
Mutasd meg, jó isten! magad'.

Meglásd, hogy akkor itt a földön
Csak a hit lángszerelme ég
És térdre boruland előtted
Mind az egész emberiség.

A könny, mely őt kimerítette,
Mely szeméből patakza fel,
Miként egy könnyű, gyenge harmat,
Majd az égben enyészik el.

Nem hallasz mást, csak dicsőítést,
Szeretet- s örömhangozat,
Minőkkel angyalid bezengik
A te örök magányodat.

S e fölséges hozsánna árján,
Míg énekünk magasba száll,
Káromlás, kétely futva tűn el,
És egyesíti énekünkkel
Véghangját maga a halál.

* A manichaeusok rendszere.

** Atheisták.

*** Locke.

**** Kant.

GYÖNGESÉG

Most is gyöngye vagyok,
Mindig is az voltam,
Szívem ösztönére
Könnyedén hajoltam.

Kívántam, hogy az ész
Legyen úr felettem,
De bölcs intéseit
Hamar elfeledtem.

Szememben csillogott
A megbánás könnye,
Letörölöm s új okot
Kerestem új könnyre.

Mint arasznyi körben
Gyöngé fénybogárka,
Reszkető sugárit
Szellemem kitárta:

Téli komor éjben
Egy parányi mécs ég,
Kilobban s elnyeli
A sűrű setétség.

EZREDÉVI SZÓZAT A GYERMEKEKHEZ 1896.

Fürge gyermeksereg, hazám ifjú sarja!
Halld meg szózatomat, szeretet sugallja:
E nagy év emlékét véd szívedbe mélyen,
Meleg sugarával sírodig kísérjen.

Ím' nézd, Magyarország ünnepi színt ölte,
Hálaéneket zeng síkja, hegye, völgye,
Hogy neki az isten, különös kegyéből,
Már ezer évet mért az örök időből.

Mint gyöngé pacsirta, mely ég felé szárnyal,
Üdvözlí a tavaszt csicsérgő dalával:
Vegyítsd hangod' te is a nagy örömszajba,
Azt a hangot az ég onnan is kihallja.

Örvendj, hogy mikoron már szellemed ébred,
Nemzedet e dicső ünnepét megérted,
S szíved hont szeretni mindig lángolóbban
A második ezred küszöbénél lobban.

Ezer éve, hogy itt felütötte sátrát
Győző seregével fejedelmi Árpád;
Nagy lelke vezérlé a hős hadi rendet
S szilárd alapokon új hazát teremtett.

Szelleme most köztünk álmélkodva jár itt,
Nézi alkotását s késő unokáit.
Elborítja olykor mély bánat borúja,
Büszkeség, önérzet deríti fel újra.

Nézd vele a nemzet ezeréves múltját,
Pusztítva felette hány vihar vonult át,
S hogy ura maradjon drága örökének,
Vérével a földet hányszor öntöze meg.

Török, tatár, német, gonoszul rácsván,
Öldöklő sebeket hányszor ütött testén
S mint akit a végzet zord vaksággal megvert,
Önön maga ellen hányszor emelt fegyvert.

De saját istene őrködött felette,
Sorsa örvényéből mindig csak kivette;
Ősi erő, jellem csudát mívelt nála
S vész hullámai közt mint kőszirt, megállta.

Égő honszeretet, mikor egyetértett,
Vont kebele körül áttörhetlen vértet,
Éltével egybeforrt arany szabadsága,
Nem volt neki azért élete sem drága.

Folytasd te is, gyermek, atyáid erényét,
Ne hagyd füstbe menni a jövő reményét;
Adj foglalót, hisz rád hosszú évek várnak,
Egy új ezer évre köz-édesanyánknak.

Gyűjts szellemi kincset, utaidon járván,
S örömmel tedd le majd a haza oltárán.
Honszerelmed szívben s nem dicsekvő szájon,
Tettleg unokáról unokára szálljon.

Esedezz az éghez ártatlan imával,
Fedezze népünket jövőndő pajzsával,
Hogy békében jóllét áldásait élje,
Zászlóit a harcban győzelem kísérje.

Gyermekek szívébe jó erkölcsmag essék,
Nyugalmat élvezzen a tisztas öregség,
A nemzet erőben s számban gyarapuljon,
Dísze, dicsősége örökre viruljon.

A KÉT ÖREG

Hanyatlik a nap; a vidékre
Búcsúzólag még visszanéz,
A távol hegyormokhoz érve
Véglobbot vet és elenyész.
Elhallgat a megtérő nyáj kolompja,
Meg-megrendül a vén akácfa lombja,
Az égbolt szürke színre fest,
Teríti fátyolát az est.

A két öreg, az ősz galambpár,
Ott künn ül az akác alatt;
Beszédes ajkuk szóitalan bár,
Lelkükben egy a gondolat:
A lenyugvó nap ösvényén merengnek,
Előttük hosszú múlt emlékei lengnek
S nyári esti fátyolon át
Szemlélik éltök alkonyát.

Eszökbe jut a boldog óra,
Amint rájuk tavasz derült
S a legelső »szeretlek« szóra
Szívük gyönyörben elmerült.
Szép álom volt!... árnyéka visszatűnt még,
Midőn a gyémántmenyegzőt megülték;
De mely szívükben áldva gyúlt,
Az a láng rég hamvába hullt.

Vándorútjuk, míg eddig értek,
Göröngyös volt s hosszú igen,
Kit útítársul ismerének,
Mind, mind a föld alatt pihen;
Ketten maradtak itt élő szobornak,
Emlékül egy eltűnt régi kornak:
Előttük a sürgő jelen,
Ember, világ oly idegen!

Az életet karöltve járták,
Munkában égve szüntelen,
Az ég kegyében bízva várták,
Hogy nem lesz az sikertelen.

Nem terjedt messze vágyaik határa,
Nem áhítoztak a föld dús javára;
Ha boldogság, ha szenvedés:
Elég volt nekik a kevés.

S a keveset könnyen elérte
Jámborság és hű szorgalom;
Erejük fogytát nem kísérte
Nélkülözés vagy irgalom.
Mint fürge hangya mogorva télen
Nyugodtan él a nyári gyűjteléken:
Vidám öregségök felett
Nem láttak súlyos föllegeket.

Ha szenvedtek, a bús keresztet
Önmegadással viselék;
Sajgó szívök hitet nem veszített,
Bár gyűlt szemökbe könny elég.
Hitték, hogy őket egy hatalmas, égi,
Jóságos kéz mindig bölcsen vezérli
S halandók mély fájdalmira
Mennyei gyógyszer az ima.

Egész világok csak parányi:
Egy kis hajlék, egy szűk telek;
A nagyvilág sötét hullámai
Nem zúdultak ott ellenek:
De ám a hon borúja vagy derűje
Azt a rejtett fészket sem kerülte,
Hő érzelem abban is élt
A küzdő nemzet üdveért.

Szegénynek is lehet szeretni
Örök-hű szívvel a hazát,
Néki verejtéssel fizetni
S vérrel védeni igazát;
Tűzhelye bár homályos, bár csekély is,
Ott ég azon a hon szerelme mégis,
Nem sziporkázó lángolás,
De hamv alatt rejlő parázs.

Ám megviselt sajkájok immár
A legutolsó révhez ér:
Előttök a nyílt öblű sírnál,
Nincs több, csak egy arasznyi tér.
Reájok már ha kívánjak, ha félik,
Mindenütt az enyészet képe rémlik;
Nagy néha, mint egy röpke fény,
Pillant be nálok a remény.

Sóvár szemmel merengve nézik
Éjjel a holdat s csillagot;
Magokban eltűnődve kérdik:
Van-e ott élet? laknak ott?
Vajon a föld porát s terhét lerázva,
Nem ott lesz-e mindkettejük hazája?
– Sötétben biztató vigasz –
A csillagok közt melyik az?

»Add, hű társ, a kezed kezembe,
Ily szó kél egyik ajakon,
Így indulunk egykor mi messze,
Most kis fészünk nyugalma von,
Hűs már az est, az éj is már közelget,
Tücsök cirpel házunk sövénye mellett:
Bennünket ég s föld hangja mind
Álomra int, álomra int!«

Szívöknek egy utolsó vágya,
Melyért könnyölgve esdenek,
Hogy ama titkos túlvilágba
Karöltve együtt lépjenek...
Két egybeforrtnak egymástól elesve
A föld határin már mit is keresne?
Imájokért nekik az ég
Talán ezt is megadja még.

Megadja, oh! Meg... már megadta:
Láttam repülni lelköket,
Fehér galambpárt, mely suhanva
Fel a mennybolt felé siet.
A kék magasból még reám leheltek
S szót fogadtam, hogy rólok énekeljek:
Dalom fénye ragyogta át
Éltök emlékét s alkonyát.

1898–1908

A MÚZSA BÚCSÚJA

Virág, gyümölcs, lomb mind lehullt a fákról,
Álomra készül a fáradt vidék,
Búcsúzik a nap a bús láthatártól,
Tűnő sugárit visszahinti még.
Búcsúzni jöttem én is, válni tőled
Int az idő, bármint szerettelek;
Azt, amitől teremő lángom éled,
Körödben én többé már nem lelek.

Ám ne nyíljék ezért panaszsra ajkad,
Hűtlenséggel ne vádolj engemet;
Más talán gyors eltűntömért sóhajthat
S hiába várja visszatértemet:
De ezrek közt ha egy van oly kegyeltem,
Kihez, mint hozzád, oly nyájas valék,
Kit oly sokáig, oly forrón öleltem
S múltó korával mit sem gondolék.

Bölcsődet egy szűk viskó szögletében
Dalolva ringatá szegény anyád,
Beröppentem hozzátok észrevétlen
S egy csókot ejtettem titokba rád.
E csók üdvével jártad a világot,
Mely rólad azt sohsem törülte le,
Nem a fellengező sas lőn barátod,
Csak a szerény pacsirta s fűlmile.

Ha láttalak búbánatba merülten,
Vigaszt keresve búsongtam veled,
Örömednek hangos dalban örültem,
Örömben, búban mindig hű feled;
De sejthetéd, megsúghatták az évek,
Hogy nő létemre társam a szeszély;
Nem ígértem, hogy sírodig kísérlek,
Hogy bennem mindaddig higgy és remélj.

Tudtad, hogy én nem vagyok föld szülötte,
Örökifjan az égből származám,
Búbájomat bár a földhöz kötötte,
A földön is az ég az én hazám.
Természetem csak ifjakat szeretni,
Feléjük vágy, ábránd, gyönyör vezet;

Tőlem te már, holt kincsül rejtegetni,
Csupán a múlt emlékeit veszed.

Köss bokrétába még néhány virágot,
Melyet együtt mezgerlénk a mezőn,
Nyújtsd át nekem s az eltűnt ifjúságot
Érezd egy percre visszaérkezőn
S szívünk a végbúcsún búra ne keljen,
Sötét lepelt az mért borítna ránk?
Inkább hála és büszkeség emeljen,
Hogy egymást ily sokáig bírhatánk.

A HŐFORRÁSOK MELLETT

Trencsén-Teplic, 1898.

1. EGY SZÍVET

Bágyadt napom lefelé hajlik,
Előttem már az est hajnallik,
A táj borús, a lég hideg,
Elült a zaj, megszűnt a munka,

Vonuljunk vissza szűk lakunkba,
Bár az is oly néma, rideg.
Vagy keressünk nyájas vidéket,
Hol a föld keble ki nem égett

S belőle hőforrás fakad;
Vagy egy szívet, mely még szeretve
S az édes múltat emlegetve,
Bennünket szívesen fogad.

2. KÉRELEM

Ti, kiket most körültem
Üdén virulni látok,
Zöld pázsit szőnyegébe
Hímzett pompás virágok.

Te, rejtett hallgatag völgy,
Hol a vadon természet
Bájját tündérkezével
Fokozta a művészet.

Ti, bükkös rengeteggel
Borított zöld hegyormok,
Melyeknek árnyas útján
Én most gyakran bolyongok.

Ne haragudjatok rám,
Hogy lantom nem dicsőít,
Szívem, fejem, bevallom,
Egészen másba fő itt.

Hogy majd hálás dalommal
Közelítsek felétek,
Gondotokba ne lantom,
Csak a lábam' vegyétek.

3. AZ EREDETI

Itt állok az ős rengetegben
Egy kiugró magaslaton,
Az árnyas erdő néma csendjét
Mélán merengve hallgatom.

Aranyos kis könyv a kezemben,
Olvastam azt már valahol,
Költője a dicső természet
Örök szépségéről dalol.

Előttem a mély völgy kitárul,
Tenyészet, élet mindenütt,
Vidám derű lent a lapályon,
Hol nemrég lomha köd feküdt.

Békét hirdet az ég kék boltja,
A nap is mintegy ünnepel,
A szürke bércet, zöld hegyormot
Aranyugárral önti el.

Kis könyvem! csak maradj te zárva,
Gyarló fordítás minek itt,
Ahol közvetlen látom, érzem
A felséges eredetit?

4. NÉMA ERDŐ

Mikor ez a bükkös erdő született,
Könyörgéssel ostromolta az eget:
»Amit kérek, add meg uram, teremtőm,
E magas hegy legyen bölcsőm, temetőm.

Nőjek itt fel, hogy majd ezernyi karral
Birkózhassam a rám törő viharral
S koronámat mindig újulni lássa
Egymás után évszázadok múlása.

Lombjaimat nyári szellő lengesse,
Aranyfényben a napsugár fürdesse,
Szemem előtt illatozzék elszórva
A vadvirág, meg a piros számóca.

Ki fölkeres, szelíd tájat itt lásson,
Balzsamos rét nyíljék egy-egy tisztáson
S bár környékét sötét árnyam befedte,
Az ég boltja derült legyen felette.

Félénk vadak nálam vígan éljenek,
Bozótomban biztos tanyát leljenek,
Az ember is, az ártatlan üldözött,
Menedéket sűrű bokraim között.

Szikláimból hideg forrás fakadjon
Le az aljba csörgedezve haladjon
S aki egyszer szomját oltja belőle
Ha távozik, áldva szóljon felőle.«

Amit kívánt, mind megnyerte az erdő;
Egyet nem kért s nem adott a teremtő:
Elfelejtett kérni dalos madarat,
Ez az erdő örök-némán így maradt.

5. VÁGY ÉS BÚ

Elhúszltem, elhevertem
Árnyadban egy hónapot,
De harminc közt alig nyertem
Egy igazi jó napot.

Ha derült is egy vagy kettő,
Nem volt abban köszönet,
Nyugtalan vágy és epesztő
Bú gyötörte szívemet.

Vágy azért, mi távol tőlem
Otthonomban elmaradt,
Bú azért, mit itt előttem
Tükröz minden pillanat.

6. ISTEN VELED

Isten veled immár, cifra fürdő, Teplic!
Gyógyteremedben már lejthetik a ceplit:
Morva, szlovák, lengyel, muszka, porosz, német
Amint ide gyűjtéd e bábeli népet.

Mert magamat azzal minek is ámítsam,
Hogy még a magyart is közējők számítsam?
Megtenném, de hol van? Keresem, nem látom:
Magyar szellem és szó itt csak éber álom.

Pedig ez a föld még Magyarország földje,
Könyvünkbe van írva bérce, hegye, völgye:
De a nép, mely itt a sovány rögöt túrja
Mintha azt várná, hogy hódítsuk meg újra.

S telik is az tőlünk, nem fegyveres kézzel,
Csak számítani tudó józan, okos ésszel,
Melynek nyomait majd kíséri köz-áldás...
Addig isten veled, szép idegen szállás!

AZ IFJÚSÁG ALBUMÁBA

Ifjú! ne csüggedj, lépj a síkra,
Ha rejlik benned égi szikra.
Szegénység nyúge közt haladva
Emeljen a szellem hatalma.
Kitartás, jellem, ép erő:
Ne félj, tied lesz a jövő.

A pálya végén majd megérzed:
Küzdelseidre visszanézned
Nagy vigasz a nehéz úton...
Oh! ezt magamról is tudom.

1898.

HEGYTETŐN

Magányosan merengek itt
E gyönyörű vidéken,
Pillangóként űzi egymást
Reményem és emlékem.

Ezt a tájat az Úristen
Különösen szerette,
Víg borhegyek lába alatt
Szépen elterítette.

Jókedvében nem is szabta
Nagyon szűkre határát,
Hozzáfűzte a végtelen
Magyar alföld rónáját.

Kedveli, hogy a sík mezőn
Egy-egy falu fejrlik,
Egy-egy torony messze csillog,
De egy sem ér az égig.

Ezt a tájat az Úristen
Különösen szerette,
Víg borhegyek lába alatt
Hogy így elterítette.

Látom, most is gondja van rá,
Délleti naponta,
Szép külsejét szemvidító
Zöld szőnyeggel bevonta.

Bokrétákat ültetgetett
Piros barackvirágból,
A hegyeken kifogyhatlan
Virágtermő házából.

Oh! be jó is itt a tetőn
Gondom terhét letenni,
Egy virító cseresnyefa
Árnyékában pihenni.

AZ ARANY-SZOBA

Nagy-Szalontán, 1898. augusztus 27.

Művét örök útján folytatja a végzet,
Évek sora egymást kergetve rohan,
Fénynek, hatalomnak sírt ás az enyészet;
Nem hal meg a költő, nem halt meg Arany!
Szellemé fennröptét gyönyörködve nézzük,
Borongó alakját még visszaidézzük.

Jól esik, mikor az ismerős vidékre
Messze világból a vándor hazatér
Borostyánnal, melyet örökzöld füzérbe
Font neki az élet, a nyílt csatatér
S bölcséjét is, melyben ringatta szegénység,
Megaranyozza az érdem és dicsőség.

Ím', dalnok fiát a hű magyar Szalonta,
Haló porában is el nem feledé:
Ím', édesanyai kebelére vonta
S hirdeti büszkén, hogy Arany az övé,
Jöszte, fiam! úgymond, végy szállást közöttünk,
Testvéri szeretet csókjába fűröszünk.

Neki tömjénfüst és ünnepi zaj nem kell,
Nem kell menedékül fényes palota,
Vágynak nem szállnak fent a föllegekkel
Gyöngé hiúság nem sarkallta oda
Szülőföldjén kívánt csak egy »fecske-falat«
Hogy rejtve pihenjen a költő az alatt.

Most nem óhajt immár parányi fészket sem,
Ő és kis családja csend lakta helyét,
Kertet se, hol maga oltson, ültetgessen,
Hova el-elvárná múzsája kegyét:
Egy szoba enyhébe vonul ma nyugodtan
Életének számos földi tárgya ott van.

Ott minden apróság egy-egy drága emlék,
Melyen szeme csüggött, melyhez keze ért,
Lelkéből egy parány tán rajtok lebeg még
És lángol örökké eszményeiért,
Aki megérinti, vagy merengve nézi,
Bűbájos hatalom igézetét érzi.

Mert isteni lantján, ihletetten zengve,
Összhangba fűződött a báj s az erő,
Mélység és magasság, érzelem és eszme,
Egyszerű fenségben éghez emelő,
Honi göröngyből kelt dúsgazdag vetése,
Nemzete szívéből minden érverése.

S óh! mi szép, hogy épp itt nyílik számára lak,
Itt egy régi erőd biztos kebelén;
Illenek hozzá az ódon tömör falak
Ős magyar alföldünk rónamezején.
A hősök lelkei fölkelnek előtte,
Kiknek alakjait énekébe szőtte.

Sőt, nemcsak a hősök, régi dicső árnyak;
Azok is, szívének édes felei,
Kik a földön immár senkire nem várnak,
A túlvilág őket együtt öleli
S mert őket egymástól a sír meg nem fosztá,
Éjjeli órákban ide gyűlnek hozzá.

S a »csonka tornyot« már hű kegyelet óvja,
Benne oltárt is a múzsáknak emel,
Vércse, bagoly nem lesz örökös lakója,
Köve rovátékit gyom nem veri fel.
Vihar elkerüli, idő megkíméli,
Zimankós múltjáért szebb napjait éli.

Örök tűzű csillag tündöklék felette,
Mely messze lövelli sugárözönét.
Pusztai vándor, ha útját erre vette,
Lelkesedik, buzdul, rávetve szemét,
A költőre gondol édes ámulatban,
Kinek hamva távol, de szelleme itt van.

Vagy nem! ne csupán itt, e szűk néma lakban;
Nagyobb az a szellem, nem fér az el itt,
Fuvalljon mindenütt köztünk száz alakban
S osztogassa bőven drága kincseit.
Lantja koszorúját bár mind ide hozzák,
De lakása legyen egész Magyarország.

A SORS

Mindig láttam, ma is látom,
Nékem a sors jóbarátom,
Életemnek bölcs vezére,
Nyugton bíztam azt kezére.

Bár fenyíte néha zordul,
Még az is csak jóra fordult,
Magától el nem vadított,
Nem csüggesztett, csak tanított.

Szebb napjaim már letűnnek,
De jósága ma sem szűnt meg,
Hű gonddal csügg szeme rajtam,
Ha nem is épp úgy, mint hajdan.

Oly egykedvű, mintha unna
Nézni a már hosszú múltra,
Nem a hajnalt várja, mint én –
Elmereng a naplementén.

Éjjel álmom' hímezgeti,
Reményemet szövögeti,
Szövögeti, hímezgeti,
De ez már csak játék neki.

Mert amit szó s hímez éjjel
Lelket ámító szeszéllyel,
Nincsen annak foganatja:
Nappal mind kibontogatja.

A FÜLEMÜLÉHEZ

Élsz-e még te, kis fülemüle?
Várom, ajkad vajon zendül-e?
Hol éneked nemrég csattogott,
Kereslek, de nem talállak ott.

Szemem elől hova rejtezel,
Hogy rólad egy zöld ág sem beszél?
Miért hallgatsz, mi bajod lehet,
Hisz nem sejtet tán még a telet?

Még sűrű lomb híves árnya vár,
Még csókdos a nyári napsugár
S holdvilágos éjen sírhatod
Epedő dal hangján bánatod.

Vagy talán hű párod elriadt
S holtig vérzik szíved amiatt?
Bús csalódás kínja jár veled
S keserveit némán viseled?

Bár sűrű lomb hűvös árnya vár,
Bár csókdos a nyári napsugár,
Éjjelenként a hold rám ragyog
S párom is hű, én is az vagyok:

Mit ér mindez, ha egyszer oda
A szerelem szép tavaszkorá?
A szerelem szeretetre vált
S az nem izgat, csak nyugodtan áld.

Röpködésből kis fészkembe vont
S fogva tart ott a családi gond;
Nékem a dal ott is drága kincs,
Ám de kedvem többé dalra nincs.

ZÖLD BOKOR

Zöld bokor, adj szállást
A fülemülének,
Akkor is, ha ajkán
Fogni kezd az ének.

Míg tél közeledtén
Más hazába szállhat,
Dalos szerelméről
Álmodozzék nálad.

Hogy üde lombod közt
Talált menedéket,
Vándorútján mindig
Áldani fog téged.
Bármily távol vidék
Virányait éri;
Gyönyörű emléked
Oda is kíséri.

EMLÉKSOROK

1.

Mikor már hervadoz életünk virága
S tűnni kezd előlünk minden, ami drága, –
Mikor közönyös lesz, vagy elhal körülünk
Minden, minek egykor boldogan örültünk:
Jól esik merengni múltunk szép vidékén
S a jelent a múltért elviselni békén,
Érezni, hogy kiket e földön szerettünk
A túlvilágból is őrködnek felettünk.

2.

Rima partján mélázva jártam
Az őszi hervadó határban:
Egy gyöngye fácskát láttam én ott,
Mely még mindig üdén virított,
Sőt rajta friss virága mellett
Szép kis gyümölcse is szülemlett.
Víg gyermek mosolygott felém
Gyermekded anyja kebelén.

Néztem rájok néma gyönyörrel
S érzelmem egy sóhajba tört fel:
»Gyöngye fácska soká viruljon,

Szép kis gyümölcse le ne hulljon,
Őket áldó napfény fürössze
S közös boldogság kösse össze.«

3.

Biztatnak dús reményeid,
De hogy mind teljesül, ne hidd;
Azt se hidd, hogy mind füstbe megy,
Megvalósul abból nem egy.
Szívedet, mely fönнен hevül,
Emeld önsorsodon felül,
Csalódástól akkor ne félj,
Mindig szeress, mindig remélj.

AZ IDŐPRÓFÉTA

Akit e földön már senki sem marasztott,
Viszik végső útján az öreg parasztot.
Csüggedt gabona volt, megért a sarlóra,
Learatták s holnap szó sem esik róla.

Deszkakoporsóját örök nyugovásra
Emeli az úton négy nyomorult társa.
Távol a temető a gyászos menetnek,
Nem csuda, hogy vele ugyancsak sietnek.

Könnyhullás, vagy jajszó nem lassítja őket,
Sem a gyászkíséret a halottvivőket;
De kinyílt, megeredt az ég csatornája,
Könnyét a halottól az ég nem sajnálja.

Otthon se maradt más az elhagyott körbe',
Akit az elvesztés fájdalma gyötörne:
Egy kajla tehene, két sovány tinója
S annak nemigen van búsulni valója.

Pedig akivel most lépkedve sietnek,
Én tudom érdemét a jámbor öregnek.
Nem fontos ugyan, de az is érdem néha,
Ő volt falujában az időpróféta.

Hideget, meleget megjósolt előre,
Számítgatott száraz, vagy esős időre;
Nem tehetett róla, nem ő hozza törvényt,
Hogy többnyire ép az ellenkező történt.

Nagy esőt hirdetett óvakodás végett:
Perzselő hőség lőn, a mező kiégett.
Szép száraz napokra hirdetett kilátást,
Hirtelen jött zápor elvitte az áldást.

Csak faluját járta, nem a nagyvilágot,
Addig ért világa, meddig szeme látott,
Fent az eget nézte, lent a földet túrta,
Szorgos imádsággal készült a nagy útra.

Ím', azon halad már, búcsút se vesz tőlünk,
Egy jeltelen sírban eltűnik előlünk,
De lelke a földet az éggel cseréli,
S ott az időjárást biztosan szemléli.

ÖTVEN ÉV UTÁN.

A kassai honvédereklye-kiállítás. 1898.

Nem halt meg a múlt, csak alszik,
Érverése jól hallatszik.
Érzem vére lüktetését,
Hallom is már ébredését,
A szellő is lendül,
A rög is megszólal
S örök igazságát
Hirdeti fennszóval.

Oszlik a köd a határrúl,
Előttem a táj kitárul
Fű, fa, virág, minden éled,
Minden porszem egy-egy élet.
S amit félszázad év
Leple borít régen,
Mind előmbe tűnik
Egy felséges képben:

Hosszú küzdés ezer bajjal,
Sötét éj, csalóka hajnal,
Honvédő titánok harca,
Gőgös ellenség kudarca
S a letiport haza,
Melyet az önérzet
Hallgatag is emelt,
Bár homloka vérzett.

Vihar után szellő lebeg,
Szakadoznak a fellegek.
Csillapul az ég haragja,
Láncait a rab lerakja;
Megjelent a béke
Tarka szivárvánnyal,
Könnyet és vért elföd
Színes fátyolával.

Hálás utód újra épít,
Gyűjti a múlt ereklyéit,
Benne új erőre kelve
Tovább él az ősök lelke.
A mit ők szereztek
Birkózva sok vésszel,
Óvja, gyarapítja,
Bátor férfikézzel.

S a felséges képhez oh! itt
Titeket is ide szólít,
Titeket, élő ereklyék!
Kik közöttünk lengetek még,
Kik ama nagy időt
Születni láttátok
S szívvel, ésszel, karddal
Harcait vívtátok.

Szebb, dicsőbb jövőbe bízva,
Nézzetek a múltba vissza.
Hirdessétek, hogy az önkény
Sohsem lesz felettünk törvény
S meg nem ölheti, bár
Rajta sebet vágott,
Se az igazságot,
Se a szabadságot.

ÉNEK

Gondviselő jó atyám vagy,
Oh! én édes Istenem!
Látom én, hogy minden elhagy
E világon, csak te nem.
Hozzád vágyom, benned élek,
Üdvet mástól nem remélek.

Mint az alélt, bús virágra
Megújító harmatot,
Sebhedt szívem fájdalomra
Csak te hintesz balzsamot.
Könnyül sorsom terhe rajtam
S imádságra nyílik ajkam.

Rám-rám derül ismeretlen
Utamon egy kis öröm;
Azt is a te véghetetlen
Jóságodnak köszönöm.
Hálakönnyem tündöklése
A te neved hirdetése.

Gyenge vagyok, lankadoznak
Buzgóságom szárnyai,
Bármily híven vágyakoznak
Színed elé szállani.
Oh! adj erőt, hogy míg élek,
Egyedül csak néked éljek.

Oh! add, hogy ha majd bevégzem
E múlandó életet,
Lelkem tisztán és egészen
Egyesüljön te veled,
El ne vonjon semmi többé,
Tied legyek mind örökké.

KARÁCSONYI VEREBEK

Kemény a tél, zord idő jár,
Ott künn szinte csikorog,
Viskójában szegény özvegy
Két árvával nyomorog.

Holnap derül fel karácsony,
Várják a nagy ünnepet,
Hisz a világ Megváltója
Őérték is született.

Nekik is örömet hirdet
Az a csillag odafent,
Mely hajdan a betlehemi
Pásztoroknak megjelent.

Vendég nem tekint be nálok,
Vendég mit keresne ott,
Hol a sors a földi jóból
Egy parányit sem hagyott?

Vendégül száll udvarukra
Nehány didergő veréb,
Fagyos tollát felborzolvá
Némán, csüggedezve lép.

Éhínséggel gyötri őket
A kegyetlen durva tél,
Köztök immár egyik-másik
Szinte-szinte elalél.

Dús paloták közelében
Rajtok nincs, ki könyörül,
Koldus társaikhoz jöttek,
Kiket minden elkerül.

Nekik itt a két kis árva
Kenyérmorzsát hinteget,
Bár maguk is ritkán esznek
A kenyérben eleget.

Megenyhülnek, felvidulnak
Az elcsüggedt madarak,
Egy pár még az eresz alatt
Éjjelre is ott marad.

S a Jézuska, kit úgy várnak
Reggelre a gyermekek,
Szegény özvegy viskójában
Egész éjjel ott lebeg.

Hozza nekik szép álomban
A sok drága cifra jót:
Téli jó meleg ruhácskát,
Zöld ágon aranydiót.

És hallanak az álmodók
Csudálatos szép zenét:
A karácsonyi verebek
Hála-adó énekét.

RÉSZVÉT

A fenyvesek között is,
Hová gyógyulni jöttem,
A te sorsod felhője
Lebeg mindig fölöttem.

Idóm' aggódva töltöm,
Nem hoz az jót magával:
A tiédde!l törődöm,
Nem a magam bajával.

A jó Istent imámban
Gyakorta esdve kérem:
Legyen hozzád kegyelmes,
Ha egyébért nem: értem.

Borús szemmel tekintek
A Kárpátok havára,
Mint olvasztgatja, látom,
A nyári nap sugára.

Az ég boltját sötétlő
Nehéz fölleg takarja,
Itt-ott mégis kicsillan
Egy-egy derűs darabja.

Oh! bár szívedbe írnám
Ezt a csalóka képet;
Hátha reményre bírna,
Hátha nyugtatna téged!

TÉLI EMLÉK

Míg a zord tél dühöng javában,
Mulatnod jó meleg szobában
Karácsony táján jól esik:
Oh! légy ember, gondolj azokra,
Kik ott künn fázva, háborogva,
Az ég kegyelmét keresik.

Midőn mosolyra nyílik ajkad,
Örömrészes árad el rajtad
S boldogságtól ragyog szemed:
Oh! emlékezz a szenvedőkről,
Legyen szíved síró szemökről
Egy-egy könnyűt letörölned.

Éjfélig is ha fennmarasztal
Vidám kör, dús terített asztal
S veled múltó gyönyör virraszt:
Oh! ne feledd az éhezőket,
Enyhítsd egy-két falattal őket,
Az égben, hidd, feljegyzik azt.

Lásd születni az éj csendjében
A Megváltót bús rejtekében:
Bölcsője jászol, kőkemény.
Üdvöt áraszt ő a világra,
Testvére néki minden árva
És minden elhagyott szegény.

Ha már a zaj körülted elhalt,
A hazát is imádba foglald,
Imádkozz' felvirultáért.
Az egyetértés lobogója
Ádáz veszélyektől hogy óvja
Előtte a nyílt pályatért.

Remélve, tűrve így megéred,
Hogy a zord tél tavaszra ébred
S élet váltja fel a halált.
Zöld lomb alatt pihenve békén,
El-elmerengsz múltad vidékén
S a téli emlék így megáld.

A SZABADSÁG FÁJA

(Burns)

Frankhon fájáról zeng dalom,
Nem ismerem nevét.
Körülte sürgő honfiak
S száll híre szerteszét.
Ott áll, hol a királyi mű,
A Bastille-börtön állt,
Midőn önkény vezetgeté
Pórázon a hazát.

E fán olyan gyümölcs terem,
Bár jól figyelve nézd.
Embert barom fölé emel
S önismeretre készít.
A pór, ha ezt megízleli,
Nagyobb lesz, mint az úr,
A koldussal minden morzsát
Megoszt pártatlanul.

Minden kincsnél becsesb e fa,
Öröme nem kevés,
Piros egészség jár vele
És megelégedés.
Szemet tisztít, szívet vidít,
Barátságot nevel
S az árulók párthíveit
Tiporva veszti el.

Áldott az ég, hogy megszánta
Frankhon rab népeit
És egy ágat nyugot felől
Az ő földjökre vitt.
Vitézség híven öntöze;
Most már föld díszé lett,
Bontja virágít, bimbaját
És árnyat messze vet.

Gyűlölve nézte a gonosz,
Hogy a fa mint virult,
Férgek támadtak ellene
Rá vas korlát szorult.

S kívágta voln' Lajos király,
Mint gyöngé csemetét,
De porba vágta érte ám
Koronáját s fejét.

Majd esküvel azt esküvé
Egy elvadult tömeg,
Hogy dús virágzatát a fa
Soha ne érje meg.
Nagy fennen szálltak ellene,
Mint a vad üldözők;
De a játék torkukra forrt
És szétrebbentek ők.

Mert a Szabadság ott figyelt,
Fölhívta gyermekit,
Harsány dalán fölkelkesült
Körülte mindenik.
Bosszuló husángot növelt
Attól az új gyökér
S a gyáva ellen fut, remeg,
A zsarnok véget ér.

A brit tölgy, nyárfa és fenyő
Hadd viruljon tehát,
Jármát törni s tündökleni
Lássuk Britanniát.
Nézzetek szét erdőtökön:
Fa bár van ott elég,
De a Tweed és London között
Nincs ilyetén fa még.

Oh! e fa nélkül életünk
Siralom völgye már,
Gond, küzdelem zord színhelye
Mely búra-bajra vár.
Küzdünk korán, küzdünk későn,
Rabokat nevelünk
S nyugalmat a küzdés után
Csak a sírban lelünk.

Ily fa gyümölcsén a világ
Hiszem, békében él,
Ekevassá leend a kard
És harcvihar se kél.

Az ember is egymásra mind
Testvérként nézeget,
Egyenlő jog s törvény alatt
Örvend minden sziget.

Kit nem táplálgat e gyümölcs,
Gyász annak élete:
Sarumat is odadnám én
Csak élhetnék vele.
Imádkozzunk, hogy Anglia'
Nyerjen ily ritka fát
S dalolva áldjuk a napot.
Mely szabadságot ad.

URAM JÉZUS

Uram Jézus! esdve kérünk,
Hagyd el még az eget értünk;
Gyenge hajónk süllyedőben,
Drága kincsünk veszendőben.
Színről-színre hadd lássuk orcád,
Hadd siessünk még újra hozzád.

Tanításod: idvességünk,
Könyvben hagytad azt minékünk:
Dicső példád megszentelte,
Omló véred pecsételte,
Becse nő az évezredekkel;
De hiában! könyved ma nem kell.

Oh! jer közénk élő szóval,
A velőket oszlatóval,
Vezesd szívunk mozdulását
Hogy megújult földet láss itt:
Célját a gyűlölet ne érje,
Szeretetet plántálj helyére.

És kik a te templomodnak
Tornácain tolakodnak:
Képmutatók, pénz-sóvárok.
Lelketlen lélekkufárok;
Ne tűrd az álszenteskedőket,
Korbácsoddal kergesd ki őket.

Ma is él, oh! uram Jézus,
Köztünk Júdas és Pilátus,
Munkádat vidd hamar végbe,
Aztán szállj vissza az égbe,
Mert hogy sorsod nem lesz-e nálók
Mi rég volt, azért jót nem állok.

RÓZSABIMBÓ

Emlékkönyvbe

Te hízelgő lenge lepke!
Szökni szoktál hűtlenül,
Ne ámítsd a rózsabimbót,
Ne is repkedd őt körül.

És te őrlő pici féreg,
Nem tudod te, hogy mi fáj,
Gyöngé kis virág szívébe
Észrevétlen be ne szállj.

Maradjatok tőle távol,
Életoltó viharok,
Hiszen őt egy érintésre
Összetörné szárnyatok.

Szellő, harmat, enyhe napfény
Hadd nevelje vidorul,
Mígnem ég, föld örömére,
Gyönyörűen kivirul.

LEDÖNTÖTT GYÜMÖLCSFA

Sajnálalak, érdemes gyümölcsfa!
Melyet ledöntött a vihar.
Nem hittük, hogy erőd teljében
Életed ily gyorsan kihal.

Talán a jószívűség ölt meg,
Tán siettel virágzani
S gazdád jutalmául az áldást
Bőven akartad ontani?

Gyümölcsessel rakva minden ága,
Terhe húzott a föld felé...
Ím', törzsed derékban letörve,
Gyümölcsét meg nem érlelé,

Vége jóságos életednek,
Nem vár remény s emlékezet,
Eltűnsz a semmiségbe, mint az,
Ki hajdan ide ültetett.

AZ APOSTOLOK

A Protestáns Irodalmi Társaság díszgyűlésén.
1901. szeptember 20.

Forr a világ... én forrongó zajában
A szent hajdan korára gondolok,
Előttem a távol ködfátyolában
Feltűnnek a szegény Apostolok.
Harc vár reájok, a harc végtelen,
Számok csekély, kezök fegyvertelen.

A Mester lelke ott lebeg körültek
S szózatja hangzik: oh! ne féljete;
A hol ketten, vagy hárman egybegyűltek
Nevemben, ott leszek közöttetek.
S elárad rajtok egy csodás erő,
Lelket hódító, szíveket nyerő.

El nem tiporja Róma s Jeruzsálem,
Sötét pogányság rémes börtöne,
Se a kínpad, se a szörnyű halál nem;
Virraszt felettök Isten őrszeme.
Porukból új meg új élet fakad
És szül örökké hű utódokat.

Még halljuk a zúgó szél zendülését,
Mely hajdan őket úgy meghihleté,
Tüzes nyelvek hatalmas csendülését,
Nagy eszmék harcain mindenfelé.
Mikor hitünkért a láng fellobog,
Köztünk járnak még az Apostolok.

Bennünket oh! bizony nem hagytak ők el,
Itt él köztünk láthatlan szellemök.
A zsarnok önzés elvakult erővel
Hiába kél csatára ellenök;
Magvát a szellem biztosan veti,
Azt földi fegyver el nem ölheti.

Apostol a földhöz tapadt szegény is,
Kire a sors nehéz igát rakott;
Verejtékes minden órája, mégis
Az Úrnak bír szentelni egy napot.
Apró családját körbe ülteti
S a bibliából olvasgat neki.

A költő is, ha lantja nem hízelgés
Üres ábránd s hiúság hangszere,
Mi volna más, mint egy újjá-teremtés
Apostola, tanítómestere,
Ki míg csendes magányban énekel,
A föld porából ég felé emel?

Lángzó szívű küzdelmes bajnokokkal
A jég szívek együtt nem érzenek
S patvarkodva mondják: ezek bizonynal
A szabadság borától részegek...
Oh! szent mámor, mely zord felhők alatt
Mérges nyilak közt is bátran halad!

Előttünk a tágas mező kitárva,
Az aratásra ért gabona sok,
Kevés a munkás, a mezőn a nyájra
Leselkednek az éhes farkasok.
Kezünk ha rest s az őrzők alszanak,
Nem üdvezítnek a jámbor szavak.

Pihenni nincs idő; a fejsze immár
A fáknak gyökerére vettetett.
Egyes törzsnek kidőlte sem kicsiny kár,
Egész erdő veszt azzal életet
S az új sarjat se biztosítja más,
Csak védelem, csak gondos ápolás.

Hajónk egy ádáz tengeren hullámoz,
Ostromolják a viharos szelek;
De nem rendül hitünk, a régi árboc,

S az Úr lelke jár a vizek felett,
Óbenne bízunk, benne bízni jó:
Révpartot ér a hányt-vetett hajó.

Fenn hirdetjük a szeretet ígét,
Az ész s a lelkiismeret jogát
Készek híven s buzgón követni végig
Az ősök ver szentelte nyomdokát.
Szívünket nem bénítja félelem;
Erőt ad a cél, sőt a küzdelem.

A napfényben lengő zászlónkra írva
Két szó tündöklök: isten és haza!
Ez a gyöngéket is csodákra bírja
S a szenvedőknek drága vigasza.
Művét a sors végezzé általunk,
E kettőért együtt élünk, halunk.

TURISTÁK

Nosza fiúk! itt a Tátra
Fölleggyűjtő orma int:
Elő a turistabottal,
Föl a nehéz útra mind!

Sarkall a vágy olthatatlan,
Biztat az acél-ideg,
Nem ismerni fáradalmat,
Nem hamar pihenni meg.

Járni vészes meredélyen
Elérni a bérctetőt,
Az örökös hó hazáját,
A tündöklő jégmezőt.

És diadal érzetével
Majd büszkén megállni ott,
Hova eddig szerencsésen
Ritka ember juthatott.

Napsugáros, tiszta légben,
Honnan a szem messze lát,

Harsány hangon, lelkesülten
Éltetgetni a hazát.

Ki útközben félre lépett
S a mélységbe dőlt alá,
Megkönnyezni felsóhajtva:
Szomorú, de szép halál.

Fénylő magas célra törve,
Küzdelemben esni el
S lelkünket így kilehelni
Az ég boltjához közel.

Oh! menjetek, boldog ifjak!
Bércről-bércre hágjatok,
A magasság a tiétek,
Én már alant maradok.

KOSZORÚ

Öreg barátom sírjára

Nem feledkezik meg a végzet magáról,
Megérett gyümölcsnek hullni kell a fáról,
Nem is zúgolódunk, hogy nagy útra mentél,
Hogy tőlünk egy napon örök búcsút vettél.

Nem kora vész vitt el, nem is szív keserve,
Földre nyomott inkább éveidnek terhe;
Ideje volt bizony, hisz' nincs, mit reméljen
Hányt-vetett hajód, hogy biztos révet érjen.

Bánatban, örömben bőven vala részed,
Izgalmait annak többé már nem érzed.
Élted fűszeréül gyakran zendítél dalt,
Annak ezüst hangja már ajkadon elhalt.

Megnyugszunk, de szívünk titkon sajog néha,
Mikor átfut rajta a múltak árnyéka
S látjuk, hogy amiben veled kedvünk telnék,
Már csak egy szép álom, egy halavány emlék.

Mikor a barátság oltárához gyűlünk,
Oh! beh érezzük, hogy hiányzol közülünk;
Vagy talán szellemed, az a halhatatlan,
Együtt mulat velünk némán, láthatatlan.

És mikor a város porából kiszállunk,
Erdők rengetegén vadat űzve járunk
S pattogó tűz mellett föl-fölhangzik a dal,
Nem találkozunk-e nyájas alakoddal?

Nem lebegsz-e folyvást házi tűzhelyednél,
A hol elvonultan soká melegedtél?
És szeretteidet védelmezve, szánva,
Nem takargatja-e szereteted szárnya?

Itt lebegsz bizonnyal, vagy képzelve sejtjük,
Az élet zajában míg el nem felejtjük
S nem sokkal él tovább emléked magunknál,
Vagy sírhalmadra tett ciprus koszorúknál.

KIS HAJÓ

Sík tengeren, derűs égbolt alatt
Egy kis hajó bizalmasan halad,
Apró hullám pajzánkodik vele,
Ködöt nem ismer kedvező szele.

A messze kék távolban, merre tart,
Ki tudja, hol van még az enyhe part?
Már az se látszik, melyet elhagyott,
Érette bár sokan aggódnak ott.

Mi sorsa lesz? nem búsítja ez őt,
Erős kezek vonják az evezőt;
Az óhajtott révet vagy fölleli,
Vagy a tenger haragja elnyeli.

Vihar ha zúg s el-elborul a fény,
Vitorláján ott csillog a remény,
El nem csüggeszti gyötrő gondolat,
A kis hajó küzd és halad, halad.

TÁTRAI KÉP

Föllegek közül a havas fejű bércek
Isteni fenségben hallgatagon néznek,
A magyar határon őrt állanak végig,
De most béke napján nem a hazát védik.

Mély csendben figyelik azt a tarka népet,
Mely most lábaiknál seregelve lépked,
Mely itt a nyár hevét tavaszra cseréli
S pillanatra magát boldognak is véli.

Egyik az egészség rózsaszínét várja
Megújult reménnyel halovány arcára,
Hogy amit az otthon mehtagadott tőle,
Adja meg a Tátra fenyves levegője.

Másik a gyönyörnek repdes könnyű szárnyán,
Csillog-villog, mint egy pille vagy szivárvány;
Majd otthon üdvözli a pusztá valóság:
Ezer, meg ezer gond s tengernyi adósság.

Van, akit ide is a szerelem hajta,
Mely búját, gyönyörét régóta sóhajtja.
Vagy csak most szövődik, tündérképet festvén,
Fenyvesek árnyában, holdvilágos estvén.

S futó ismeretség édes álmodást hoz,
Két idegen szívet közelít egymáshoz,
Nem mély szenvedéllyel és nem is örökre,
Csak hamar eltűnő ártatlan örömré.

Mint röpke felhőnek, mely szárnyal az égen,
Árnyéka vonul át egy virágos réten;
Nincs, mi állandóan őket összekötné
S felleg és rét egymást sohse látják többé.

MERENGÉS

Mindig várom jóhiszembe,
Hogy még egyszer visszajőnek
Izmaimba, kebelembe
Lángszikrái az erőnek,

Fáradt lelkem tépett szárnya
Megnő tán még csendesen
S újra küzdve, újra szállva,
Majd az eget keresem.

Visszanézek olykor-olykor
Múltam virágmezejére,
Hátha onnan a letűnt kor
Üdítő fuvalma érne;
Ámde csendes, holtvilág az,
Nem lendíti fuvalom,
Mindenik virága száraz,
Az egész egy sírhalom.

Kárpátok fenyves honában
Néha jól esik mulatnom,
Talán itt a hűs magányban
Megzendül még néma lantom;
De a bércek mintha súgnák:
Képzlet játszik veled,
Nem lakoznak itt a múzsák,
Őket itt föl nem leled.

Küzdő ifjak seregéhez
Vonz csak a vágy, nem a verseny;
Közel szellemök tűzéhez
Tán enyém is újra serken.
Meg se látnak, gyorsan szállnak
Fent repeső madarak,
Tőlök lelkem elfeledten
Szárnyszegetten elmarad.

Bizakodva így merengek
Múlt és jövő távolában,
Csudás vigaszért esengek,
Pedig érzem, hogy hiában,
Mint ki a tenger partjára
Aggódó reménnyel ült
S azt a drága hajót várja,
Mely réges-rég elmerült.

EGY ÁLLAMFÉRFI TEMETÉSÉN

Szinte királyi volt a halotti pompa,
Dicsőítés vegyült hangos fájdalomba,
Elvesztése fölött megrendült a nemzet:
Nagyobb fiát ennél már aligha veszthet.

Hatalmas fegyvere a ragyogó elme,
Melyet csodássá tőn forró honszerelme.
Zaklatott szívében a féltett hazának
Maga emelt örök emléket magának.

S én kavicsot dobtam a mély tó vizébe,
Látszott utána egy kis habgyűrű képe;
Egy perc, vagy annyi sem telt bele, már megszűnt,
A habgyűrűcskének még nyoma is eltűnt.

Aztán sziklatömeg zuhant a mély tóba
Nagy karika hullám mutatott jelt róla
Két perc, vagy annyi sem telt bele, már megszűnt
Karikahullámnak még nyoma is eltűnt.

Mert a mulandóság nem is tó, de tenger,
Végtelen hulláma kicsit, nagyot elnyel
S a néma felejtés, bár félisten lennél,
Gyorsabb és erősebb az emlékezetnél.

TOMPA SZOBRÁNÁL

Rimaszombat, 1902. június 4.

A vándor, íme, kit szívünk óhajta,
Szülőföldjére visszaérkezett,
Siet hozzá a föld kicsinyje, nagya
S öröm-repesve nyújt felé kezét:
»Isten hozott! testvérünk, büszkeségünk,
Oh! csakhogy itt vagy! többé el se hagyj;
Régi lánggal fogad ma is hűségünk,
Most már örökre a mienk maradj.«

Örökre ím! ahol bölcsője rengett
Jámbor szegénység ápoló kezén,
Hol rá az első napsugár derengett
Búsan az élet kezdő reggelén.

De a Múza látatlanul, kegyelve
Csókolta meg az alvó csecsemőt,
Póláiból az ég felé emelve,
Egy szebb világnak eljegyezte őt.

Szárnyat kapott, hogy majd magasra szálljon,
Repítse a teremő képzelet
S egy lant csodás zengésében találjon
Örök kincset, múló javak helyett.
Míg ön szívét bú, gond emésztí, dúlja,
S nem lel sebére balzsamot sehol:
Nemzetének legyen vigasztalója,
Midő az vérzik, szinte haldokol.

Oh! emlékszünk a gyászos, zord időre,
Dicső napok után mely ránk borult,
Ő volt fájdalmunk hű tolmácsa, őre,
Dalától lelkünk meg-megittasult.
Éreztük lantja bűbajos hatalmát,
Bennünket az kiesb vidékre vitt,
Láttatta könnyeink gyászfátyolán át
Reménységünk szívérvány-színeit.

S midő a sors, vagy a bosszús igazság
Letörte rólunk a bilincseket,
Felhőiből kivillant a szabadság
S dúlt romjainkra fénysugárt vetett:
A hervadó költő rejtett magányban
Nemzetével együtt örült, remélt
És honszerelme végső lobbanásban
Sóhajtva zengte hattyú-énekét.

Melynek talajából eredt, a néphez
Szerelmével örökké hű maradt,
Arról vett színt, erő költészetéhez,
Egyszerűségben tündérszálakat.
Az érdes népi nyelv szebb hangot ölte
S nemesbült, amint énekét szövée,
Két lángszavú dalnoktárssal karöltve,
Írta nevét a csillagok közé.

A lant mellett kezében bibliája;
Vezérül a vallás szövétneke
Világított a kétkedők útjára,
Hitet, reményt ébresztgetett vele:

»Ne csüggedezz! tekints bízvást az égre,
Ha itt gyötörnek, megpihensz amott.«
S kereste a bús szenvedők szívére
A gileadi édes balzsamot.

S a természet oh! mily szeretve várta
Keblére hűn boruló gyermekét!
Előtte titkait híven kitárta,
Derítgette bánatja fellegét,
Beszélgettek ott vele a virágok,
Bájos regéket suttogván neki,
Hogy mindazt, mit érzett, vagy sejte nálok,
Igézetes dalokban zengje ki.

Hogy sajkája a végső parthoz ért el
S kimért sorsa már itt alant betölt:
A természet gondos gyöngéd kezével
Boríta rá nyugalmas szemfedőt.
Porát együtt őrzi azok porával,
Kikért úgy lángolt szíve és dala,
Az elmúlásnak csendben adta által,
Mi benne földi, mulandó vala.

De hű fiát szűk sírja éjjelében
El nem feledte a kies Gömör,
A nemzet szíve dobban meg szívében
Annak tolmácsa lőn egy honfi-kör.
Megállítá útjában egy időre
A gyorsan romboló enyészetet,
Hogy a költő eltűnt alakja tőle
Itt nyerjen ércben tartós életet.

Itt van helyén az ő szerény alakja,
Hol élte folyt, borongott és kihalt,
Hol oly hévvel csüggött a múzsa rajta
S mindig híven lehelt ajkára dalt,
Nem vágyik a főváros légkörébe
Ott hallgató szoborbarátihoz,
Jobb itt neki, hol néha majd elébe
Friss koszorút hű testvér-népe hoz.

Sőt jer, tavasz! virágaid sergével
Övezzed őt és illatozd körül,
Tán lelke itt lebeg még ihletével
S szemléletedben most is elmerül,

Földi öröm cseppjével egyesíti
A túlvilág rejtelmes gyönyörét
S annak csodás összhangjába vegyíti
Dicsőült ajka zengő énekét.

Alátekint hideg-némán, nyugodtan,
Lábainál az idők árja forr,
Siet kíméletlen hulláma gyorsan
S amit talál útjában, eltipor:
De a szellem, mely őt egykor hevíti,
Biztos szárnyon leng az idők felett,
Magvait a nemzet szívébe hinté
S folytatja a termékeny életet.

A honfi-küzdelem lelkes zajában
S kétségi közt nem hagy bennünket el,
Három színű zászlónk szolgálatában
Velünk együtt remél, küzd, ünnepel.
S bár hamvait sötétlő kriptá zárja:
Az ég fölötte nyájasan derül
S ércalakját a költő glóriája
Örök fénnel ragyogja itt körül.

VERGŐDÉS

Nap nap után csak tűnődöm,
Már nem ízlik a dolog,
Elmém fürge gépezetje
Megállt immár, nem forog.

Ami eddig könnyűség volt,
Most nekem súlyos teher,
Ami egykor ég felé vont,
S lelkesített, most lever.

Sürget a vágy néha-néha,
A vágy még velem maradt,
De szavára fel nem ébred
A szendergő akarát.

Én vagyok az együgyű pór,
Az a hallgatag, komoly,

Ki a patak partján ülve
Várja, míg a víz lefoly.

Őszi szél zúg, tél közelget
Zord, kietlen a határ,
Szebb hazába seregestül
Vonul a vándormadár.

Hívó hangjok a magasból
Búcsúképpen hangozik,
Törött szárnyú öreg gólya
Lent figyel s megrázkódik.

ZÁSZLÓ DAL

Leng a zászló, sorakozzunk alája,
Sorainkban nyert híveit találja,
Rajta három drága színnel integet
Az örökké élő hazaszeretet.
Felleg borul bár a tarolt mezőre,
Borúban is, napfényen is
Csak előre! előre!

Nincs oly rideg, nincs oly setét éjszaka,
Melynek föl nem kelne hajnalcsillaga.
Egyetértés, elszánt erős akarat,
Ne is féljünk, siker nélkül nem marad.
Bennünk magyar lelkesedés lángja ég,
Szent ügyünkért ránk örömmel,
Oltalommal néz az ég.

Leng a zászló, nosza bátran utána,
Küzdelemre, bajvívásra elszánva
Az igazság, a szabadság fegyverünk,
Jó az isten, ő jár együtt mi velünk,
A setéség hatalmait elűzzük,
Győzedelmes lobogónkat
Falaira kitűzzük.

ÉBREDEZ A SZELLŐ

Ébredesz a szellő, jó illatot hajt rám,
Járok az erdőben bérci patak partján,
Futó hullámait jobbra, balra végig,
Ábrándos kék szemű nefelejcsnek nézik.

Túl a fenyves erdőn, a réten az aljban,
Víg, eleven élet, andalító zaj van,
Madarak éneke, méhek zümmögése,
Fűben játszódozó lányok névetése.

Itt mulat a tavasz, sátrát itt üté föl,
Ide menekült az égő nyár hevétől,
Zöld bársonyszőnyegét ide tette által,
Most hímezgeti be tarka vadvirággal.

Oh! e tündérlátvány elragadja lelkem'
Sejtelek, vágy, remény szárnyára emelnem,
Várni szebb jövőndőt, törni fényes utat,
Vissza álmodozni a gyönyörű múltat.

De rám a magasból hókoronás bércnek
Szinte komoran vagy szánakozva néznek,
Mintha súgnák: ébredj! itt csalóka fény jár,
Téged itt már többé nem tavasz, de tél vár.

KÉT HETES

Tavasz, nyár, ősz régen elmúlt,
Virág, gyümölcs, lomb is elhullt.
Dísz ne keress a téli fán,
Fáradt az, pihenni kíván.

Bércnek között rejtve fakad
S gyorsan iramlík a patak,
Tengerig nagy utat végez,
Vissza nem tér bölcsejéhez.

De nekem az idő árja
Mintha visszafelé járna,
Év után év száll felettem
S ma *két hetes* gyerek lettem.

CSALÓKA TÉL

Meg ne csald jó földanyánkat,
Napsugáros enyhe tél!
Hisz' ha folyvást így mosolygasz,
Minden új életre kél.

Már a pázsit szinte zöldül,
Mállik a rög szerteszét,
A szendergő ibolyácska
Nytitni kezdi kék szemét.

Duzzad a rügy a fa gallyán,
Virágokról képzeleg,
Életnedvét forrni készíti
A szétáradó meleg.

Hívogat ki a szabadba
A lány szellő s üde lég,
És örömmel s félelemmel
Látjuk, mint derül az ég.

Hátha mindazt, amivel most
Tündökölve kérkedel,
A még szunnyadó tavasz dús
Kincstárából csented el?

Lopott kinccsel mért dicsekszel?
Minket azzal mért kínálsz,
Ha később majd megharagszol
S zord, fukar zsarnokra válsz?

Oh! ne csalj meg! alattomban
Ne hívd ki a végzetet;
Ölts inkább oly zordon arcot,
Aminő természeted.

Rázd meg borzas hószakállad,
Amint szoktad azelőtt,
Boríts fehér szemfedővel
Hegyet, völgyet, sík mezőt.

Verj bilincset a patakra,
Mely szabadon csörgve lejt;

Hajnal előtt a világnak
Ne adj ébredésre jelt.

Ne vádoljon a tavasz, ha
Vidékünkön megjelen,
Hogy te az ő szép reményit
Eltiportad szívtelen.

És ne zúgd fülünkbe későn
Hó és jéghegyek felett
Gúnyolódva, hogy a farkas
Nem ette meg a telet.

ÜNNEP EZ A SZÉP NAP

Ünnep ez a szép nap; szívben, templomokban
A hazaszeretet fáklyája kilobban,
Fényt derít a múltra,
Mikor szent hév gyújtá lelkünket, arcunkat
S szabadságért vívott gigászi harcunkat
A világ bámulta.

Tavaszi sugártól a természet ébred,
Hegyen, völgyön, síkon megmozdult az élet
És nem hagy pihenni;
Dalok zendülése, zászlók lobogása
Hívogat bennünket örök bajvívásra,
Emlékezni, tenni.

Jeltelen sírjokból e napon kiszállnak,
Körültünk lebegnek a dicsőült árnyak,
Vértanúk és hősek,
Buzdítnak, hogy szentelt nyomaikban járjunk,
Boldogabb jövőt is csak magunktól várjunk
És legyünk erősek.

Mi pedig, kik ama kort még nem feledtük
S dicső küzdelmében részünket kivettük
Verejtékkel, vérrel,
Mutassuk az utat bölcsen intve, óva,
Melyen viharúzott nemzetünk hajója
Biztos parthoz ér el.

S ha örök álomra hajtjuk le fejünket,
A túlvilágra is kísérlen bennünket
Hit és remény szava:
Hogy rég elfelejtett hűlt poraink felett
Szabadsága szárnyán naggyá emelkedett
S felvirult a haza.

TÁTRAÍ PATAK

Tátra-bérci bölcsőjében
Nem nyughatik a patak,
Alig serken napvilágra,
Bölcséjétől elszakad.

Fél, hogy mindjárt jéggé dermed
Születése hajnalán,
Mert örökös hó csillámlik
Jobbra-balra oldalán.

Fut rohanva gyors szökéssel,
Se napja, se éjjele,
Mintha lázas szenvedélyek
Ragadnák a mélybe le.

Nyargal, mint a kergetett vad,
Nincs előtte semmi gát,
Szirtek között bár ha százszor
Összezúzza is magát.

Partja mentén esdve kérik
Vad virágok, fenyvesek,
A fa gallyán a madár is
Marasztaló dalt cseveg.

Meg se látja, meg se hallja
Esdő szóra nem figyel,
Útja célja messze van még,
Néki menni, futni kell.

Ellenállhatlan bűbájjal
Vonja mind tovább, tovább
A magyar alföldi róna,
Kalásztenger, délibáb.

Vonja buzgó honszerelme
A bércekről messze el,
Hogy sírját magyar folyóban,
A Tiszában lelje fel.

Oh! patak, te lázas ifjú!
Ha tudnád, mit én tudok,
Nem futnál oly szilaj hévvel
S elbúsítna a titok.

Mert azt a szép róna tájat,
Melyért vágyad úgy eped,
Gyors futásod mind hiában,
Soha el nem érheted.

Idegenbe hajlik utad,
Nem vidulsz fel általa
Elnyomott nép könnye közt lesz
Temetőd a Visztula.

NAPKELTE

Nyiss kaput oh! hajnal, hamarabb,
Térjen pihenésre palotád őre,
Lovait csapkodja meg a nap,
Röpítsék szekerét gyorsan előre.

Az éj fátyla szakadoz immár,
Foszlányai szürkülnek már keleten,
Hegyeink ormán friss szellő jár,
Álom csak alant a mély völgyfeneken.

Egy fénysugár kilövell végre,
Megmozdul tőle a félholt nyugalom,
Gyöngé derű lebben az égre
S eszmél köröskörül a bérc, a halom.

És üde arccal, várakozón
Figyel a természet, – ereje éled
S föllép koronásan, ragyogón
A nap, a hódító, a nap, az élet.

ÖREGSZÜNK

Visszhang Gyulai Pál „Vigasztalás”
című költeményére

Nem búsulok, hogy öregszem,
Ifjú lenni nem törekszem;
Tavasza dísz a virág.
A természettel dacolni,
Törvényeit ostromolni,
Jól tudom, hogy balgaság.

Se nem hiba, se nem érdem,
Hogy így számos évet értem:
Az ég ingyen adta azt,
Ajkam a dús adományért,
Melyet az ő kegye rám mért,
Sohsem hallat bán panaszt.

Bár ha megpróbált az élet
S gyönyöre már tova széled,
Zúgolódni nincs okom;
Egy-két jó perc ma is vár itt,
S én az öröm morzsácskáit
Magamtól el nem dobom.

Néha-néha egy pohár bor
A fáradni kezdő vándor
Arcára még fényt derít,
Kedvét gyulladozni érzi,
Múltját csak mosolygva nézi
S nem számlálja éveit.

Ülhetek még a tanáccsal
Keresni megfontolással
A hazának közjavát,
Hol, mint hajdan, nem felejtik
S a mérlegbe súllyal ejtik
Az öregek bölcs szavát.

Ámde nincs ma arra szükség,
Hogy a régi kort kövessék;
Az idők folyása más:

Az elmélet már ma szürke,
Tyúknál okosabb a csirke
S a csirkénél a tojás.

Előttem egy sötét árok,
Annak is a szélén járok,
Nehéz már az úti por.
Nem szükség, hogy kerülgessem,
Tudom, hogy belé kell esnem,
Csak azt nem tudom, mikor.

Életem, a gyöngye sajka
Nem hanyódott űzve-hajtva
Felzúdult habok között;
Bősz vihar azt elkerülte,
Szellők játszottak körülte,
Szírtékbe nem ütközött.

Most, mikor révparthoz értem,
Egy kis hajlék menedékem,
Engemet az mindig áld.
Itt merengek alva, ébren,
Hosszú múltam tükörében
S vádat az rám nem kiált.

Halmazott idők során át
Tisztos vénség koronáját
Itt hordá apám, anyám
S boldog élet szép emlékét,
Szép öregség példaképét
Örökségül hagyta rám.

Hallom itt a két öregnek
Ajki hozzám mit rebegnek
Mikor kétség ostromol:
»Túl a síron várva várunk,
Jer, fiam! siess utánunk,
Jer, jer, itt megifjodol.«

CSALATKOZÁS

Még szeretlek s nem feledlek,
Azt a percet rég lesem,
Melyben hajlékomba röppensz,
Múzs! régi kedvesem.

El is jöttél, íme itt vagy,
Nézek hosszan és merőn
S mintha újra fellobogna
Ifjú lángom és erőm.

Ámde mért van, hogy körömbé
Már ma nem lebegve szállsz,
Csak gyalog jössz, ingadozva,
Lábadon is alig állsz.

Szemed bágyadt, arcod sápadt,
Barna fürtöd csupa hó,
Bűvös ajkad ha megszólal,
Hangja rekedt, suttogó.

Nézzük egymást, de egymásra
Már csak alig ismerünk;
Vagy valamely gonosz tündér
Űzi játékát velünk.

Nem a régi múzsá vagy, nem!
Hiában is mondanád;
Aki most itt áll előttem,
Az talán a nagyanyád.

ELŐHANG

Jótevény célú családi hangversenyen.
Mondja egy gyermeklányka mint Múzsá

Nincsen ugyan szárnyam, csillagom se ragyog;
Mégis én a múzsák kis tolmácsa vagyok.
Örömet siettem tőlök útra kelni,
Díszes, szép közönség! téged üdvözölni,
Üdvözleni téged, hogy itt megjelentél,
Megjelenéseddel jót is cselekedtél;

Jótetted majd visszatündököl rád szépen,
Gyámoltalan árvák könnye tükörében.

De itt a világot jelentő deszkákon,
Nagy történeteket ma senki ne várjon;
Érzelmét itt csak egy kis kör magyarázza,
Melyet egybe fűzött a szeretet lánc,
Ide vonzott minket kegyeletes emlék,
Hogy egy áldott szellem nevét emlegetnénk,
Hogy nevét éppen ma övezzük virággal
S emléke is áldást terjesszen magával.

Ha törekvéseink a célt nem érnék el,
Ne mérjétek magas művészi mértékkel;
Ha tán az ég felé repülni nem bíránk,
Jó szívetek legyen ma ítélő bíránk,
Inkább hallgassatok annak sugalmára,
Mint a fontolgtató ész komoly szavára
És csak jót és szépet gondoljatok rólam,
Hogy én itt a múzsák kis tolmácsa voltam.

VEGYÜNK BÚCSÚT

Vegyünk búcsút; négy hét elég volt,
Ahol ritkán derült az égbolt
S unalmat kezdték érzeni,
Magok a Tátra bércei.

Hogy elhagyom e bérc vidéket,
Ím' a napfény ragyogva éget,
Illatot hajt a fuvalom
Szárnyán a zöldellő falomb.

Illatnak, fénynek mért örüljek,
Ha óráim itt már letűnnek?
Fény, boldogság vajon mit ér,
Mikor pályánk már véget ér?

ITT SZÜLETTEM

Itt születtem, itt lakom én,
Hol a Sajó kanyarog,
Hol a földet ezred éve
Túrják a jó magyarok.

Jutalmazza néha bőven
A hű munka sikere;
Néha izzadás fejében
Soknak szűk a kenyere.

Nem csügged, nem zúgolódik,
Csak türelmesen sóhajt:
Amit elvesz egy sovány év,
A másik megadja majd.

De midőn a hegytetőről
A szép völgyet nézdelem,
Eszembe sem jut az ínség,
Az áldatlan küzdelem.

Elterítve csak azt a sok
Szépet és jót látom ott,
Melyet az ég jó kedvében
E vidékre halmozott.

Csak azt érzem, hogy a végzet
Hűn ápol itt engem is,
Adott egy kis enyhe fészket,
Pár gyümölcsfát nekem is.

S mint harmatcsepp tükörében
A napot szemlélgetem,
Szülőföldem szerelmében
A hazámat szeretem.

PAPÍRDARABKA

Szárnyakat ölt fáradt gondolatom,
Merengve egy fehér papírlapon.
Alig látszik rajt' a halvány írás,
Csak pár rövid szó, néhány kézvonás.
Addig nézem, addig visz a szemlélet,
Míg előttem minden betű megéled.

Zúg az erdő, a lomb sűrű, setét,
Árasztja illatos leheletét,
Üdítő szellők repdesnek körül,
Hegy, völgy, mező örvend, az ég derül.
Tavaszbred az égő nyár hevében,
Télhirdető havas bércek tövében.

Zöld pázsiton az árnyas fák alatt,
Csoportokban víg társaság mulat.
Futó barátság könnyen bomlik el,
Ha majd holnap búcsúzni, válni kell.
A távolból mélázva nézem őket,
A gondtalan vidám gyönyörködőket.

Kiválik köztök egy ifjú alak,
Viruló arc, piros bimbó-ajak,
Élénk szellem, nyájas derült kedély,
Melyet föl nem dúlt még a szenvedély.
Sötét szemének átható tüzétől
Az alvó szikra is lobogni készül.

És ébred a név, a mely csüggeteg
Szívemben már régóta szendereg.
Minden betűje oly tisztán ragyog,
Mint holdas éjen rezgő csillagok,
Pedig nevét e hitvány kis papírra
Ő réges-rég csak úgy tréfásan írta.

De egy perc! és megszűn' a látomás,
Ábránd után jön a csalatkozás.
Mint éjfél multán búcsút intenek
S eltűnnek a feljáró szellemek,
A szép látványból mi nekem maradt ma:
Mély csend, sötétség s egy papírdarabka.

SZERELEM ÚTJA

Szólt az ifjú: »Ne sírj, oh! lányka, miattam;
Te magasban ragyogsz; én alant maradtam.
Téged elzár tőlem dús szüleid gögje,
Fényben úszó körök bűvös levegője.

Így akarta sorsunk! útjaink elválnak,
Itt vagy a szívemben, de többé nem látlak;
Én északra megyek, te pedig mégy délre,
Te nyájas tavaszra, én örökös télre.

Hogy megismerélek s érted lobbadoztam,
Én akkor az éghez nem jól imádkoztam;
Csak téged kértelek, ah! csak téged tőle,
Villámaid akkor nem láttam előre.

Most, hogy szíved immár nem doboghat értem,
Álomná lett mindaz, mit valónak véltem.
Bolyongok az élet zord sivatagján át,
Egyedül hordozom imádságom átkát«.

A vén hársfa alatt e búcsúbeszéden,
Könnyzáró ömölt el a lányka szemében,
Zaklatott szívéből az érzelem árja,
Hangos zokogással buzgott ajakára.

»Oh! a mi szerelmünk nem érhet itt véget,
A jó isten nekem nem így adott téged,
Adott egy életre hű vigasztalónak,
Sőt a másikra is drága foglalónak.

Esdekelve kérem, tegyen csudát értem,
Földi keservemnek ha végire értem:
Testem a testeddel egy sírba kerüljön,
Lelkem a lelkeddel együtt idvezüljön«.

Merengésre intő szép nyári este volt,
Keleti kapuján most lépett ki a hold,
Halovány sugárit jószívűleg szórtá
S mosolyogva nézett az ábrándozókra.

Látta a jövődőt újuló reménnyel,
A legényt más lánnyal, a lányt más legénnyel.
Szívök lángolása új életre keltő,
Múlt szerelme romján boldog mind a kettő.

HAZAJÁRÓ SZELLEM

Rodostói sírját unja már,
Rákóczi szelleme hazajár.
Néha éjfélkor jön,
Néha fényes nappal,
S szívünkbe lopózik
Tüzelő bánattal.

Jövel, dicső szellem! oh, jövel!
Ne is röppenj többé innen el:
Látatlanul is légy
Híveid vezére,
Vezesd be őket az
Ígéret földjére.

BÁTORÍTÁS

Ábrándképre, ha megcsalt az,
Eszmét, érzést mért pazarlasz?
Kínzott, gyötört, szomorított,
Magadhoz hát mért szorítod?

Légy erős megválni tőle,
Hírt se hallj többé felőle,
Feledd is el, mint egy álmot,
Mely szemedről rég elszállott.

Ha szívedbe mégis néha
Be-be röppen szép árnyéka,
Ne engedd ott megpihenni,
Siess tőle búcsút venni.

Képe légy az ifjú fának,
Melybe egy mély betűt vágta:
Sebe volt az; ma nem vérzi,
Rég kiforrt, rég nem érzi.

TAVASZ AZ ERDŐBEN

A Nagypénteki Református Társaság albumába

Szomorú félhalál után
Az erdőben új élet;
Mebékelt a földdel az ég,
Nehéz borúja széled.

Terepély fa, törpe bokor
Szemét kinyitja bátran
S hirdeti a feltámadást
Ünnepi zöld ruhában.

Sűrű pázsit borítja már
A tavalyi harasztot,
Melyet még a mogorva tél
A fák alatt marasztott.

Mosolygva jár ott a tavasz
Csudatevő tündére
S erdei vadvirágokból
Tűz koszorút fejére.

Őt üdvözli minden levél
Csak őt, amerre járdal,
Dicséretét zengedezi
A csattogó madárdal.

Hozzá siet az erdőben
Egyetlenegy szavára
Víg gyermekek csoportja, bár
Mind elhagyott, mind árva.

És minden lomb és minden ág
Örömré inti őket,
Az árvaság keserviről
Boldog feledkezőket.

Szemökből eltűnt a könnyű,
Alig tudják, miképpen?
Ott ragyog a fűszálakon,
Fénylő harmat tükrében.

Az ég felé siet vele
A szomjú nap sugára
S jegyzik ott a könyörülő
Nemes lelkek javára.

Ajkukról a sóhajt, imát,
Mely szívöket hevíti,
Szellő szárnyán a magasba
Virágillat repíti.

Áldott tavasz! mely kincseit
Így osztogatja bőven
S az elhagyott árvákat is
Így áldja az erdőben.

BORONGÁS

Felleg borong a Táttra ormán,
A messze tájra néz mogorván.
Mint egy tükör tárul elébe
Magyarország tündérvidéke,
De amit e tükörbe' lát,
Nem űzi el borulatát.

Nincs itt öröm, csak néma kétség,
Derű helyett kínos setétség,
Sóhajtva tűr a zaklatott hon,
Vihar gázol határainkon
S elfúl attól, bármily kevés,
Csirájában a magvetés.

Puhul a föld kemény göröngye,
Harmatozza verejték gyöngye;
De áldását meg-megtagadja
S a munkás kéz lecsügged rajta.
Föld és nép, két testvér elem,
Egymáshoz már ma hűtelen.

Reményünket kétség riasztja,
Erőnket ős viszály fogyasztja,
Bukott vezérré lőn az elme,

Szenvedéllyé a hon szerelme,
Tovább-tovább csábít utunk,
Melyen örvény felé futunk.

Tanúságát a múlt kitárja,
De süket fül s behunyt szem várja;
Ügyével a féltett hazának
Vékony jegen tombolva járnak,
Lázás tömeg mindent feled
A szunnyadó mélység felett.

A költő is bús éjszakán át
Jós ihlettel zendíti lantját,
Ha egy-két szív magába térve
Talán figyelne énekére;
De hangját bármint emeli,
A felzúgó zaj elnyeli.

Ám hozzá az ősök porából
Egy síri szózat hangosan szól:
»Miénk e föld, nemcsak tiétek,
Mi szerzettük, amit ti védtek
S amint érte fáradtatok.
Áldás vagy átok rajtatok!«

És a felleg nagy messze nézvén,
Borong, borong a Táttra bércén,
Dúlja keblét bosszús hevület,
Hogy védelmünkre nem repülhet,
Inti, szánja e drága hont,
Dörög, villámlik, könnyet ont.

KERTEMBEN

Köszöntelek, parányi kertem!
Az ég áldása szállt reád,
Több, mint amit remélni mertem
Jóságodtól sok éven át.
Hiába kérlelém a földet,
Hogy költse föl termő erődet:
De többé azt ne érje vád.

Volt, volt a fáknak dús virága,
Jó illattól hevült a lég,
Tavasszal itt a színpompára
Gyönyörködve nézett az ég.
Sűrű lombok közt híves árnyban
Járdaltam itt rekkenő nyárban,
De több jutalmat nem lelek.

Most minden ágat ím', alávon
A dúsgazdag, édes teher,
Nem is fér már el mind az ágon.
A kert pázsitján is hever,
Egy-egy fa oly bősséggel ontja,
Hogy életét áldozza, rontja,
Magát derékon törve el.

Tündöklő fényben, szinte büszkén
Tapsolnak a zöld levelek,
Nyári szellő, játékot űzvé,
Enyelegve suttog velek,
Titkos hangon nekem is súgja:
Tűrj, várj, ez a sikernek útja,
Bízzál, fiam, segítelek.

Ne érjen többé, jószívű fák,
Kárhoztató tekintetem:
Meddő évek hadd ostromolják,
Nem rendül meg az én hitem.
Én nektek, a jelen kegyéért,
Múlt és Jövő megcsalt reményét
Panasz nélkül elengedem.

RÉGI EMLÉK

A szabadság régi harcát
Én is végig harcolám:
Nem dicsekszem hősi tettel,
Engem az nem díszített fel,
Nem is vetett fényt reám.

A nádori palotában
Tettem őrszolgálatot,
Mikor a fenséges gazda,

Akit a vész elriaszta,
Többé ott már nem lakott.

Kivonultam nemzetőrként,
Fegyver nyomta vállamat,
Sűrű, hideg, őszi ködben,
Előőrsön tévelyegtem,
Míg jön a várt pillanat.

El akartuk fogni a Bánt
S kósza, rabló pár hadát;
De mire a köd felszállott,
A vitéz Bán odább állott,
Messze tőlünk »jobbra át«.

És engem tovább repített
Az a felséges vihar,
Nyugodalmat sohse leltem,
Mindenütt ott lenge lelkem
Sergeink zászlóival.

Ott valék, hol fellegek közt
Vérpiros napunk leszállt,
Láttam a sírt, melynek szélén
Tört reményű hadak élén
A nemzet döbbenve állt.

S a romok közt én is azt a
Dicsőséget értem el,
Hogy volt isten, aki védett;
Fegyveremet nem a német,
De a muszka vette el.

ARANY „ŐSZIKÉP”

Lilaszínben még virítnak
A mezőn az őszikék,
Hervad, sápad a természet,
Bár a mosolyt jelzi még.

Rétjeinket már behinti
Búcsúzó virágival,

Mielőtt a vidám élet
A mogorva télbe hal.

És te köztök ott merengesz
Istenáldott lantodon;
Fölsajog, fáj a szívem, míg
Zengeményét hallgatom.

Most velem a mélybe szállasz,
Majd az égig fölemelsz.
Kétségednek, gyötrelmednek
Nyugó pontot sohse lelsz.

Nem, nem ad a végzet ingyen
Semmi kedvest, semmi jót,
Néha akkor int mosolygva,
Mikor kedvünk rég kiholt.

Oh! hogy a sors játszi kénye
Téged sem kímélhetett!
Hogy kivétel nála nem volt
Egyszerű bús életed!

Pedig amit tőle kértél,
Kért a néma szenvedés:
»Egy kis független nyugalmat«,
Ha megadja, oly kevés!

Homlokodról a dicsőség
El nem űzte a borút,
Titkon sajgó fájdalomra
Írt nem nyújta koszorúd.

Egy maradt lantod jutalma,
Mít a sors meg nem töre,
Láthatatlan, mondhatatlan:
A teremtés gyönyöre.

EGY BARÁTNÉM TÁVOZÁSÁKOR

Búcsúzom, ki tudja, nem végképp-e tőled?
Maholnap elhagyod a hazai földet,
Messze idegenbe hajt sorsod szeszélye,
Hogy a régi gondot új gonddal cserélje.

Egy-két rövid év csak, úgy mondod s reméled,
Újra visszahoz majd körünkbe az élet;
De egy rövid év is nagy idő már annak,
Kinek háta mögött tenger-évek vannak.

Szűk már én előttem a jövő határa,
Nincs többé igényem dús ajándokára.
Nem csüggök mélázva röppenő időmön,
Mit hoz a jelen nap, azon sem tűnődöm.

Lelkemben most a múlt szép emléke támad
S bűbajos sergével ott rajzik utánad:
Kölcsönös ábrándok, csillogó remények,
A légben eloszlott színes tünemények.

Bennünket virággal kínált a tavasz-kor,
Boldogok is voltunk képzeletben akkor;
Tél közepén járunk, a virágnak vége,
Jól esik, ha kísér illata, emléke.

SZÍNJÁTÉK

A Táttra alatt

Estenden, mikor már
A nap szekérének
Küllői nyugoton
Búcsú fényben égnek:
A visszatekintő
Sugarak áthatják
S halvány bíborszínre
Festik az ég alját,

Kezdődik a felhők
Lengése, járása,
Száz meg száz alakra
Csudás változása:
Emberek, állatok,
Óriás növények,
Képzelet-alkotta
Mesés tünemények.

Kékes boltozatról
Függő bájos leplek,
Tündéri foszlányok
Himbálnak, lebegnek,
Nem tudni, nem látni,
Honnan került rájuk
Lelket andalító
Tarka színpompájok.

A bűvös látványra
Hallgatagon néznek
Gránit óriások,
A tátrai bércek,
Mélyen elmerengők
A ritka gyönyörben,
Magok is szereplők
Az ünnepi körben.

Keletről a hold is
Fénylő köntösében
Közelít részt venni
Az est ünnepében
S figyel a természet,
Látva, miként készül
Isteni színjáték
Belépti díj nélkül.

SÁRGARIGÓ

Kedveséről ábrándozik
Zöld fák közt egy halvány fiú,
Sárgarigó fecseg hozzá
A távolból: hiú! hiú!

A lányka tőle messze van,
Haj! nem az többé, aki volt;
Ígért szerelme ingatag,
Hűsége fogy, miként a hold.

Zajongó, víg körben mulat,
Mulatja hízelgő mese,
Eszébe is aligha jut
Halvány, ifjú szerelmese.

Vígan dalol, tréfál, kacag,
Alig érzi, hogy hűtelen,
A régi eskü hangjait
Elnyomja a lázas jelen.

Sűrű lomb közt a gerle búg,
Nyögése oly szívig ható,
Így sír utánam kedvesem,
Gondolja az ábrándozó.

De a rigó rá-ráfütyül
A távolból: hiú! hiú!
Rá sem figyel, nem érti meg
Zajló szívével a fiú.

Siet az árnyas fák alól,
Vággyal siet felé, felé,
De a szerelmes lányka már
Ölelni kart nem tár elé.

Gerle nem búg, csak a rigót
Érzi szívében a fiú,
Ott fütyüli éjjel-nappal,
Hogy a lányka hiú, hiú.

JUPITER PLUVIUS

Alszol-e, vagy meg is haltál
Esős Jupiter, a magasban?
Vagy nem igaz, csak mese már,
Hogy víztömlőd kifogyhatatlan?

Ím' nézd, régóta mint eped
A szomszéd föld, gyötörten égve,
Kínjában keble mint reped,
Csüggedten mint tekint az égre.

Nincs ott vigasz, nincs ott remény,
Ott száraz felhők szálldogálnak,
Néha szánólag, könnyedén
A tüzelő nap elé állnak.

De a nap azt sem tűrheti,
Haragosan elfűjja őket,
Lángnyilait lövellgeti,
Fent és alant pusztítva éget.

Izzadoz a bérc orma fent,
Bár hóköpenyt öltött magára:
Lefosztja róla a köpenyt
A tűznap olvasztó sugára.

Az ember is búsan sóhajt
Perzselt kalászeit szemlélve:
Vajon, vajon marad-e majd
Egy betevő falatja télre?

Bőgve jár az éhes barom
A torzsáig kisült mezőben
S ha megtér is, az udvaron
Zöld takarmány nem várja bőven.

Hiába fürdik a veréb,
Hiába száll a fecske földszint;
Biztat, de nem segít elébb,
Esőre most hazug jel ez mind.

Az éj sem ígér semmi jót,
Nem könyörülőbb, mint a nappal,
Nem enyhíti a tikkadót
Titkon szülemlő hűs harmattal.

Szólj bele, esős Jupiter!
Hisz' a napot is te kormányzod:
Meglásd, a föld mint ünnepel,
Mint dicsőít, ha jól megázott.

EGY NAP

Száll a gyors idő felettünk,
Mindent, amit tőle vettünk,
Visszakíván, elragad,
De szívünkben titkon égve,
Egy bűbajos nap emléke
Mindörökké megmarad.

Mint a betű, melyet áldva
Vésett a fa oldalába
Egy ábránd-ihlette kéz,
Ott marad szépen kiforrtan
S majd csak akkor tűn el onnan,
Mikor a fa elenyész.

JELENÉS

Mikor Baksay Sándort püspöki hivatalába igtatták

Megérte hát ezt a szép nagy napot!...
Avatják, ünneplik a főpapot,
Kit a bizalom, melyet érdemelt,
Hasonlók közt legelsővé emelt.
Lantjának most el kell némulnia,
Mert főhelyet kér itt a biblia,
A lant helyett orgona sípja zeng,
Énekléstől a templom boltja reng.
Harsogva hullámszik az égre fel:
Jövel Szentlélek úristen, jövel!

 És szól az ige, a főpap beszél:
Feltűn előtte a nagy munkatér,
A kötelesség intő halmaza,
Szenvedő egyház és küzdő haza,
Hű pásztor, ki nyáját legelteti
»S gyönyörű szép mezőkön élteti«
Tanítja, óvja, új sarjat nevel
S életét adja érettök, ha kell.

 A karzaton most a magasba' fent
Egy tündérszép leányka megjelent.
Észrevétlen, csak úgy lebbenve jött;
Nem volt hely a sűrű sorok között,
Egy szögletbe vonult rejtelmesen,
Ő mindent látott, de őt senki sem.
Barna fürtje közt egyszerű virág,
Szederinda s parlagi rózsaaág.
Úgy csügge a főpap tekintetén,
Mint szerelmes szokott szerelmesén.
Nem is adott magáról semmi jelt
Csak ennyit: »óh! félek, hogy elfelejt«

Önkénytelen bús ábrándba merült
S szeméből egy búcsúkönnyet törült,
Aztán eltűnt, a légben szétoszolt,
Illat kísérte: ő a Múza volt.

SZÉPLAK

Amilyen a neve,
Olyan maga is,
Dicsekvő tanúja
Vagyok magam is.

Hűs napokat éltem
Forró nyárban ott.
Illatos fenyvek közt
Jó szállást adott.

Ámde akit a gond
Ide is követ
S mindig üldöz, arról
Széplak nem tehet.

A KÁRPÁTOK

Itt állunk űr gyanánt
Magyar hazánkat óva,
Az ég sátra alatt,
Nem is tudjuk, mióta.
Lábunkat e helyen
Megvetettük erősen,
Nem bír többé velünk
A romboló idő sem.

Hókoronát borít
Haragjában fejünkre.
Jégpáncélt is szorít
Pusztá gránit mellünkre,
A felhők táborát
Bár ellenünk zavarja:
Megszégyenül rajtunk
Villáma és viharja.

Évezredek harca
Fölöttünk átrohanhat.
Meg nem töri nálunk
A fenséges nyugalmat.
Csendben, rendületlen
Nézzük az örök rendet,
Csak az mozdíthat meg,
Aki ide teremtett.

GONDOLAT

Szárnya van a gondolatnak,
Mit az ihlet perce szül;
Kösd le hirtelen magadnak,
Mert azonnal elrepül.

Hozzád többé vissza sem tér,
Észre csak későn veszed
Hogy lelked egy része volt az
És örökre elveszett.

FELHŐK

Égető a hőség,
A felhőket kérem,
Oly alant csüggnek, hogy
Szinte kézzel érem.
Biztosan hallják is,
Mikor felkiáltok:
Mentsétek meg ezt a
Haldokló világot!

De nyilait a nap
Reájok lövelli,
Esdeklő szavamra
Nem mernek felelni,
Vigasz nélkül tovább
Szállnak, szálldogálnak
Harmatot sem ejtve
A gyötört világnak.

DÚS KINCSTÁR

Egy barátomnak

Nem csalódtál; jól ismerted
Egész lényét
Évek óta szemlélgetted
Árnyát, fényét.

Áldozatkész, ritka szépség,
S csupa jószág,
Erénye a szilárd hűség
S állandóság.

Oh! hogy' is ne! hű, mint lepke
A virághoz,
Vagy mint ősszel a lehulló
Lomb az ághoz.

Állandó is, mint a lenge
Nyári szellő,
Vagy az égen átvonuló
Röpke felhő.

Áldozatkész a szerelme,
Könnyen éli,
Csókja kincsét bőven osztja,
Nem kíméli.

Hiszen a csókpazarlásban
Úgy sincs kára,
Meg sem érzi ajakának
Dús kincstára.

HALADÁS

Szájába zabola kell a tüzes lónak,
Fék a magas hegyről siető hintónak;
Okos visszatartás csak erőt acéloz,
Biztos irányzattal közelít a célhoz.

Kik hazám szekerét húzzátok, toljátok,
Így merengve, gyakran gondolok én rátok

És a majomra is, mely keblén csitítja
S úgy szereti fiát, hogy agyon szorítja.

BOLDOGSÁG

Kergetjük a boldogságot,
De az, mint a délibáb,
Mikor már elérni véljük,
Csalogatva leng tovább.

A jövőre új légvárat
Új vágyakkal építünk.
De a remény bele fárad
S elfásul gyötört szívünk.

Itt a sűrű lombos fákön
Fülmile szól, gerle bűg,
Enyhe fészkén meghúzódik,
Mikor a szél zúgva zúg.

Ott szerelem s béke várja,
Nyugodtan gyönyörködik,
Míg felette hű dajkája,
A természet őrködik.

A közeli palotába
Dehogy szállna, oh! dehogy,
Akkor sem, ha már a lomb hull
S a nap meleg fénye fogy.

Mintha tudná s érzene, hogy
Bár csillogó szép hely ez,
Ámde ott a szabadságnak,
Boldogságnak vége lesz.

CSERMELY

Szikla keblében születtem,
Fenyvek álltak őrt felettem,
Csevegő kis csermely,
Indulok nagy útra,

Elhagyott bölcsőmet
Sohse látom újra.

Erdők között a sík földig
Velem senki sem törődik.
Vadvirág belőlem
Magát locsolgatja,
Röpke dalos madár
Szomját oltogatja.

Jövőről szép álmot szövök,
Útamban csak nővök, nővök,
Ölébe fogad sok
Idősebb testvérem,
Együtt futok velök,
Míg célomat érem.

Bár a hosszú pálya mentén
Nevemet is rég elvesztém:
Ott hat létem, erőm
A tömeg árjában,
Meg nem semmisülök,
Nem élek hiában.

S mikor a hab habra torlik,
Dunánk a tengerbe omlik
S fölötte a haza
Búcsúfénye ragyog:
Diadallal érzem,
Hogy én is ott vagyok.

ROSSZ NAP

Ón lábon jár itt időm, de
Végre majd csak eltelik;
Estve van, borult az ég, de
Kiderülhet reggelig.

Ami most panaszra késztet,
Vagy kegyetlen untat is,
Ha rá később visszanézek,
Talán még mulattat is.

Aminek ma színe, bája
Reám nézve elveszett,
Elém majd ragyogva tárja
Egykor az emlékezet.

FELLEGTÁBOR

A Kárpátok mögül sötét fellegtábor
Nyomul felénk, látom, a lengyel határból;
Ott talán már előbb kiontotta mérgét
S hogy tovább vonuljon, esdekelve kérték.

A magyar alföldre mutatja irányát,
Mindig ijesztőbben terjesztgeti szárnyát,
Már villáma villan, már haragja dördül,
Zúg, reszket a fenyves, koronája megdül.

Ijesztgetni jött-e, vagy megtörni minket?
Kopárrá tiporni áldott mezeinket,
Hogy ne teremjen a veritékes munka
Csüggesztő nyomornál egyebet számunkra?

Vagy csak figyelmeztet s majd azután tér meg,
Hogy minket az égből őrszemmel kísérnek
S tévedést, bűnt, mely a népet ostromolja,
Ott van, aki látja, aki megtorolja?

Állj meg a Kárpáton, fellegtábor, állj meg!
A magyar alföldön ez egyszer ne szállj meg!
Lásd! nemzetem ott küzd végzetes átkával,
Súlyos jelenére gyászos múltja rávall.

Lásd! vihar nélkül is mily viharban állunk,
Nyugalom és béke nem lakik ma nálunk,
Sőt, az élet mérgét önmagunk keverjük,
Magunkat botorul önkezünkkel verjük.

És ha ránk csakugyan figyelsz a magasban
S ellenünk haragot rejtegetsz magadban:
Táborod bennünket mindig megtalál itt,
Csak most ne zúdítsd ránk haragod villámit.

ÉDES ITAL

Édes ital a szabadság,
Édes ital, drága kincs,
Érzi minden, vallja minden,
Hogy e földön párja nincs.

Csöppjeitől talpra szökken
Az életkedv és erő;
De mohón ne nyúlj utána,
Mert mámore leverő.

Így ittunk mi poharából
S íme, lábunk tántorog,
A fejünk is egyre kábul,
A gyomrunk is háborog.

VIRÁG A FAL TÖVÉBEN

Magánosan, a fal tövében
Ugyan hol vetted itt magad?
Hogy' is maradhattál meg épen
Itt az eresz alatt?

Árvácska! száműzött virágszál!
Te itt valóban árva vagy;
Ápolni téged senki nem jár,
Minden magadra hagy.

Csak egy van, aki nem felejt el:
A természet, szülőanyád,
Kibékít ő zord lakhelyeddel,
Kiterjed gondja rád.

Lásd, a nap is mihelyt felébred,
Első sugárit rád veti
És szájalomra gyullad érted
S ágyad' melengeti.

Csillagos leplével takargat
Bágyasztó nap után az éj,
Szomjú kelyhedbe hull a harmat,
Hogy felvidulva élj.

Nyár és tavasz langyos fuvalma
Magányodban föl-föl keres
S nyugalmat, biztatást sugallva
Körülötted repes.

Ne csüggj búsan testvérid sorsán,
Kik úri kertben díszlenek,
Vagy lombos erdők zöld pázsitján
Vadon sereglenek.

Élj nyugton itt, a fal tövében,
Őket hadd irigyelje más;
Sorsuk egy a tiéddelepen:
Virulat s hervadás.

FÁSULTSÁG

Mily zsibbatag, kiholt napok!
Szárnyam volna s nem szállhatok,
Utamat, mely följebb vezetne,
Avar, tövis sűrűn belepte.

Egy eszme, érzés, gondolat
Hozzám itt el nem látogat;
Hol egykor oly könnyen repültem,
Most a lég is nehéz körültem.

Vigaszt az ismert fenyvesek
Árnyán hiába keresek,
Barátjok volt hajdanta múzsám,
Most minden fa hidegen néz rám.

Magas bércek félig szánva,
Félig intve, szemre hányva,
Hallom, most így beszélnek ők is:
Idegen vagy magad előtt is.

CSILLAGOM

Éjjel, mikor minden sötét volt körülted,
Szemedből az omló könnyeket törölted:
Csillagom feletted kínálgatta fényét,
Élesztgetve szíved haldokló reményét.

Most napod már feljött, kiderült a tájék,
Virágai között mindhiába járnék;
Legjobb elfeledni, ami elmúlt régen,
Csillagomat nappal ne keresd az égen.

ŐZIKE

Közel az erdők aljában,
Fényes úri palotában
Élt egy szelíd őzike.
Kiskorától ott nevelték,
Simogatták, dédelgették
S nagyra nőtt a kicsike.

Ki-kiséált a közelbe,
A füvecskét ott legelte,
Nagyon ízlett az neki,
Elbarangolt, de estvére
Gazdájához visszatérve
A szállást meg nem veti.

Ízlett a hegy gyöngye füve,
Tetszett a fenyves sűrűje
S maga a hús levegő;
Addig járta, megszerette,
Az erdőt nyakába vette
S nem tért vissza többet ő.

Ha beszélni tudott volna,
Bízást feltehetni róla,
Hogy szó nélkül nem szökik;
Egy estve magába szállva,
Az ablak alatt megállva,
Így szólt volna tán nekik:

Köszönöm jószívűségetek!
Ez a szép ház a tiétek,
Az én hazám a vadon,
Oda búvöl a természet,
Itt hagyom a puha fészket;
Ott élhetek szabadon.

FELELET

Egy fiatal leánynak

Tőlem mosolygva kérdezéd:
Minő a lány a te korodban?
Magadnál azt ki tudja jobban?
Játszik vele, úgy képzelem,
Tündérfátyolt terítve szét,
Az álom, vagy a szerelem.

Ajkán bűbájos a beszéd,
El-elmereng, a szíve dobban
S követelget tőle titokban.
Előtte leng az ideál,
De néha érzi már esztét,
Hogy a szívével szembeszáll.

A két testvér így a kebel
Mélyén midőn érted perel:
Kérd az eget, ügyeljen rájok,
Hogy jó véget érjen viszályok,
Hogy számodra üdvét kínálja
A szív s az ész harmóniája.

KÉT ARCKÉP

Ágyam felett két öreg arcképe
Keretéből mintha ki-kilépne.
Forgatom előttök
A régmúlt időket,
Nyugtalan kérdéssel
Ostromlom is őket.

Lakások most a föld-e? az ég-e?
Éltünknek a sírnál van-e vége?
Vagy akiket egykor
A földön szerettünk,
A túlvilágból is
Őrködnek felettünk?

Lényem külön birtoka a lélek?
S fennmarad-e, mikor már nem élek?
Vagy az is csak a test
Árnyék-alkotása
S testemmel együtt lesz
Örök elmúlása?

Kérdem őket, de hiába kérdem,
Ajkaik nem nyílnak szóra értem.
Ők is rejtve hagyják
Titkait a létnek
S képök keretébe
Némán visszalépnek.

BUBORÉK

Nem nő virág a téli hanton,
Dal nem zendül a régi lanton;
Mit a percek sugalma fölvet,
Nem dal az, csak rövidke ötlet.

A jéghideg tó mozdulatlan.
Tükre éjjel is csillagatlan,
Csak néha-néha látni még ott
Egy-egy kis színes buborékot.

SZOBÁM

Szűk az én szobácskám, csak fagerendás,
De nekem elég bő ez a szűk lakás;
Agg szülém örökben rám ilyet hagyott,
Régi törzslakója egymagam vagyok.

Talpam alatt a föld itt erősen áll,
Sorsom változása mind készen talál
S csalogatna is bár büszke palota,
Alacsony fészkeimből nem vágyom oda.

Nap nap után itt is szintúgy eltelik,
Az éj se tart tovább, csupán reggelig
S mikor rám teríti bűvös fátyolát,
Szebb álmokat, mint én, a király se lát.

Nincs pedig körültem senki-senki más,
Csak magányom csendje: a mély hallgatás;
Néha mégis elfog olyas érzélem,
Mintha élőlények játsznának velem.

Ébredő emlékek, sok eltűnt alak
Titkos lebbenését súgják a falak,
Sok a másvilágról, sok innen közel,
Látogatni hozzám örömetst jön el.

Gyűlnek, gyülekeznek, hogy szinte csoda;
Ismerős vendéggel telve a szoba
S halk beszédjüket úgy szívemre veszem,
Könnybe-könnybe lábad köztök a szemem.

ISMERETVÁGY

Járom én az életiskoláját,
Mily régóta? megmutatja múltam,
De könyvéből, napról-napra látom,
Mily kevés az, mit eddig tanultam.

Előttem a tudás óceánja,
Egyre hullott partján a veríték,
Annak árán mily parányi csöpp az
Amit én e tengerből meríték.

Minél tovább szállok éltém útján,
Annál több itt a megfejtethetlen;
Nem csal-e meg az a titkos szó is,
Mely azt súgja majd ott fenn, vagy ott lenn?

Vagy mint vándor, aki sűrű ködből
Napsugáros hegytetőre hágott,
Onnan megint búsan lát előtte
Még sötétebb, néma pusztaságot.

OKTÓBERBEN

A régi jó bár nincs feledve,
Kinek van ma víg dalra kedve,
Mint volt egykor épp ilyen tájban
A szüretnek vidám zajában?
Megújítók a régi dalt,
De hajh! a régi kedv kihalt.

Sűrű, nehéz köd árja terjed,
Völgyet, magas tetőket elfed,
Az ég, az ember biztatója
Nem tündökölhet ki alóla;
Sokáig így borongva vár,
Míg áttöri a napsugár.

Az őszi fényt élvezni végre
Föllélegzik a hegy vidéke,
De rajta holt-pusztára válva
A nektáros tőkék világa,
Csak itt-ott mint reményvirág
Zöldellik az ifjú bor-ág.

Vendégeit a fürge gazda
Ott most is szívesen marasztja;
De aggodalmát rejtve tűri
S a hegy levét mélázva szűri,
Ha ízli Márton nap után,
Akkor is gond ül homlokán.

Nem biztatja setét jövője,
Hogy reményét föllengve szője,
Még inkább elborul, ha nézi,
Hazáját mily balsors emésztí,
Gyötrő bajában nincs szünet...
Silány szüret, komor szüret.

HOMÁLYBAN

Boldog vagy te, hogy homályban
Folydogálhat életed,
Hogy a hírnév délibábját
Lihegve nem kergeted.

Hogy lelked a kincs szomjának
Áldozatul nem esett
S mit a sors kegyéből nyertél,
Elégled a keveset.

Nyájas, szép világ derül rád
Egy bizalmas kis körön;
Ahol mások mit se látnak,
Terád ott is vár öröm.

Egy-egy virág az út szélén,
Mely ott észrevétlen áll,
Egy-egy madár, mely fölötted
Vígan csicseregve száll.

A napfény, az éj, az égbolt,
A csillag, mely ott ragyog,
Minden, amit látsz, vagy érzesz,
A legkisebb s legnagyobb.

A mindenható erőnek,
Mely így ápol tégedet,
Gondjára oh! hogyan bízna
Nyugalommal végedet?

ÚTLEVÉL

Feljutottál a tetőre,
Onnan már ne nézz előre,
Az már egy arasznyi tér;
Merengj inkább a vidéken,
Mely utánad maradt régen,
Ott merengni többet ér.

Ködfátyol leng bár a tájon,
Ám azért csak bízva szálljon
Vissza rá tekinteted;
A tárgyak körrajza még ott
Végképen el nem mosódott,
Mind, mind fölismerheted.

Küzdelem, zaj, öröm, bánat,
Hű törekvés, hő kívánság,
Egy egész világ van ott.
Mindaz, mit elvett az élet,
Szemed előtt újra éled,
S nyugodt képen láthatod.

Mosolyogd a jelen gondját,
Mosolyogd, ha néha mondják:
»Nem számítanak éveid,
Agg kebelben ifjú lélek,
Friss virága fagyos télnek!«
Ha rád mondják, oh ne hidd.

A magasból nézz hazádra;
Képe bár szívedbe zárva
Nem biztat, mint azelőtt,
Forrva pusztul drága vére,
Lelni balzsamot sebére
Se reményed, se erőd.

Az se háborítsa álmod,
Mikor önmagad bírálod:
Mit mulasztál, mit tevél?
Haladj utadon nyugodtan,
Vezérül kezvedben ott van
Nyolcvan év, az útlevel.

Útlevel, de tudod, látod,
Nem soká lesz az sajátod,
Nem, talán csak percekig;
Hogy ítélőszékre hozzák,
Tőled a közel mennyország
Kapujánál elveszik.

IDÉZÉS

Toldy Ferenc, jövell!
Jövell idézlek;
Nem vagy már földi test,
Csak tiszta lélek.
Ünnepeden rólad
Kell énekelnem,
Ihless hozzád méltó
Énekre kelnem.

Én tudom, én láttam,
Közöttünk járva
Hány múzsa-gyermeket
Segítél szárnyra;
Hányat ragadtál ki
Sír éjjeléből,
A feledékenységre
Néma ködéből.

Sugallatod nélkül
Ne hagyd, ne hagyd most
Neved zengésében
Az öreg lantost,
Nyelv, eszme, rím, összhang
Úgy fesse képed,
Hogy megdicsőültek
Láthassa néped.

TOLDY FERENC EMLÉKEZETE

Születése századik évfordulója után az Akadémiában.

1906. március 25.

Egy századév porát íme, lerázza
Az ünneplő hálás emlékezet
S bennünket a szerény szülői házba
Szelíden rengő bölcsőhöz vezet.
Szemünk előtt a bölcsőtől a sírig
Egy küzdelmes, hosszú, szép pálya nyílik,
Mely ránk örökbe dús kincset hagyott,
Útjelzőjén a Toldy név ragyog.

Korán magas célt tűzni életünknek
És csüggedetlen törni afelé,
És látni, hogy művünk nem semmisült meg,
Vetésünket a nap megérlelé;
Aggodtan is munkában elmerülni
S ifjúkorunk eszményeért hevülni:
Az égnei ily látványban kedve telt,
Boldog halandó, akit így kegyelt!

Őt így kegyelte s őrszemmel kísérte,
A hon szerelme eljegyezte őt,
Nyert is hozzá, hogy élni tudjon érte,
Tartós időt, acélozott erőt.
Álmát, mellyel az ifjúkor megáldá
A férfikor édes valóra váltá:
Felhajnallott előtte a setét,
Virulni látta drága nemzetét.

Azért buzgott, abban tölt éje, napja,
Hogy fölsegítse a virulatot,
Ez volt vezére, szinte létalapja,
Szívós kitartást innen kaphatott,
Hogy szellemünk történetét nyomozza,
S egy összhangzó képben napfényre hozza,
Sejtetve biztatólag a jövőt,
Mely gyökerével régmúltunkba nőtt.

Sírok mélyére szállt szövétnekével,
Költőt, tudóst életre keltve föl,
Kik a felejtés néma éjjelével
Borítva tűntek el szemünk elől.
Ihlettsége erősebb volt a halálnál,
Szellemtábor ekként gyűlt oldalánál,
Mind ismerőse már, mind hű felek,
Eszméiért együtt küzdött velek.

De táborát közelbről is nevelte.
Ősök porán nőtt az új nemzedék,
Azok közt lón híven megosztva lelke,
Hogy lángja majd azok lelkében ég,
Éltét bennök tovább folytatni vélte
S egy szebb jövő küldötteit remélte.
Ajkáról a mag nem sziklára hullt:
A hon javára fejtett s izmosult.

Mert volt alakján szívlelni való sok:
Mosolygó arc, nyájas, derült kedély,
Bizalmat keltő, megnyerő vonások.
Könnyed felszín alatt érzése mély.
Kezdő tehetségek szárnyát emelte.
Mellettök öndicsőségét feledte,
Hőn üdvözölt minden csekély sugárt,
Kitől egy kis fényt nemzetére várt.

Ám az erély nem hagyta őt magában
A könnyen olvadó kedély miatt
Szirtek között is, hullámok zajában
Gyötört hajója vissza nem riadt,
Bár félúton megállva, bár leverten,
Ő mindig, mindig bízik a sikerben
Ijesztő kétség nem csüggeszti el,
S a küzdőkhöz kiáltja: »merni kell!«

Akkor is, hogy vérünket eltaposták
S tiport rajtunk a fékvesztette kény,
Rabláncok közt hallgatott a szabadság
S már-már aléltni kezdett a remény:
Ő mindig látott, bár fájdalma égett,
A felhős égen egy parányi kéket
S munkálta, hitte rendületlenül,
Homályba vont napunk hogy földerül.

Mint tört hajós a mentő deszkaszálhoz,
Ha még a hullám nem söpörte el,
Úgy ölelte ő ezt a kört magához,
Mely most az ő nevére ünnepel.
Oltártűznek hívé, hol csendesen ég
A tudomány, honszeretet, míveltség
S annak világa biztosan vezet
Visszahódítani mind, mi elveszett.

Mint a madár, melynek feldúlva fészke,
Soká kering még a romok felett,
A hű Toldy fájón borongva nézte,
Hogy bálványá idegen préda lett.
Futott, fáradt, alázkodott is érte,
Nagyok kegyét is nem pirulva kérte,
Megnyugvást lelke csak akkor talált,
Midőn féltett betegje talpra állt.

Biztatta, védte, híven támogatta,
Szülő se jobban édes gyermekét,
Új éltet önte a dermedt tagokba,
Megkettőzé a munka sikerét.
Táplálgatta a tűzhelyt szenvedéllyel,
Hogy fény s meleg innen áradna széjjel,
S költőt, tudóst, e csarnokot magát
A honfiérvés lángja hassa át.

Köröskörül már örvendezve látja,
Hogy felzendült az egykor pusztta tér;
Bezárulhat már a szép, hosszú pálya,
A fáradalmas munka véget ér.
Ah! úgy hivé, midőn szemét lezárta,
Hogy mindig szebb jövő derül hazánkra,
Hogy tört úton, borútlan ég alatt
Erőben, fényben, biztosan halad.

Oh! ez a hit kezd nálunk ingadozni,
Sugár alig tör a felhőkön át,
Remegve látjuk egyre omladozni
A nemzet ezredéves templomát,
Magunk kezétől reng ős boltozatja,
Készül a végzet, hogy reánk szakasztja
S bennünket majd nemcsak a drága rom,
De az önvád kegyetlen súlya nyom.

Boldog valál hitedben, régi társunk!
Gond, kétség téged már utol nem ér.
Idézünk! hogy lélekben újra lássunk
S halántékid' körítse friss babér.
Száz év után emlékedet megáldva,
Koszorúval siet feléd a hála,
Midőn hozzád méltó hangot keres
Törékeny lantján egy agg énekes.

S ha szellemed, múlandó földi résszel,
Végképp' a földről el nem költözött,
Hol oly soká világolt szívvel, ésszel,
Lakozzék itt e díszfalak között,
Tanítson itt a honnak bölcsen élni,
Munkálni érte, tűrni és remélni,
Bús feledség porától itt ne félj,
Hatásodban köztünk örökre élj.

PATAK PARTJÁN

Kezemben egy szép levélke,
Őre többé nem leszek;
Sorsát immár elregélte,
Tőle végbúcsút veszek.

Körülöttem bércek, erdők,
Előttem zúgó patak,
Fejem fölött barna felhők
Lomha szárnyon szállanak.

Nézem a futó hullámot,
Amint egymást kergeti,
Meg se látja a virágot,
Mely magát ott fürdeti.

Tán a messzeségbe hívja
Őket titkos drága cél,
S azé lesz a pálya díja,
Ki hamarább odaér?

Vagy tán tőlök, a hegyekről
Lázasan sietve le,
Üzenetet vár az alföld
Habzó kalásztengere?

Zúgjakok, futó hullámok,
Előlem siessetek!
Üzenetet én tirátok
Nem bízik, ne féljete.

Virág helyett, bár tehetném,
Mert seregben nyílnak itt,
Rátok szórom szép levélkém
Összetépett rongyait.

Füstbe ment reményt, csalódást,
Álmod, késő ébredést,
Néma gyötrelmet, vívódást.
Fényes nappal: tévedést.

Önvádat, mely a sötétben
Nem lát enyhítő kezet,
Hogy elvarázsolja szépen
Amit a múlt vétkezett.

Levelem sok darabkája,
Mely veletek úszni kész,
Mintha volna terhes gálya,
Nektek úgy-e, oly nehéz?

Oh! ne keljen gát elébe,
Velök gyorsan szálljatok
S a felejtés tengerébe
Örömet omoljatok.

HARC

A nap mihelyt fölkel reggel,
Birkózik a föllegekkel,
Hol egyik győz, hol a másik,
Így foly a harc napnyugvásig.

Hogy felhagynak a csatával,
A tért az éj veszi által,
Barna szárnyát szétteríti,
Az ég boltját kideríti.

Mindenfelé béke, csend ül,
Még csak a szellő se lendül,
Fent a sűrű csillagtábor,
Közepén a hold világol.

Fényes, nagy ünnepre várja
Őket az ég palotája,
Nem tudja se csillag, se hold,
Hogy nappal ott mily csata volt.

SZÓZAT

A Vöröskereszt ünnepén

Pusztá volt a mező, minden elfeledte,
Pedig nem is másé, de a nemzeté;
Az emberszeretet őrködött felette,
Magot vőn kezébe és elülteté.
A mezőn előtte rög, tüske terül el,
De biztatta az ég harmattal, derűvel.

Istenáldott mag volt! termőföldbe hullá,
Ébredezni kezdett alvó élete,
Nem felejtkezett el a természet róla
S terepély fává nőtt a kis csemete.
Árnyékában fáradt vándorok pihennek,
Szenvedők szemei hálakönnyel telnek.

Mennybe szállott immár az a fennkölt lélek,
Mely a kis csemetét ápolgatta itt;
Nem szűnő gondjának, buzgó, hű szívének
A felzendült mezőn látni nyomait,
Itt lebeg ő most is, ez ünnepi körben,
Szerető szelleme részt vesz az örömben.

S van oka öröme kisded seregünknek,
Ezt a rég várt napot hogy megérheté.
Hideg légkörben is küzdeni nem szűnt meg,
Keblet egy magasztos láng melengeté.
Küzdvé futott pályán szebb jövőbe bízva,
Egy negyedszázadra tekinthet ma vissza.

Jogát az élethez ma erősen érzi,
Eltűnt éveivel nem terheli vád;
Fenn tündöklő célját lelkesedve nézi,
Félénk csüggedésnek már helyet nem ad.
Célja felé útját bár nehezen futja,
Mindig csak előre serkentgeti múltja.

Hisz' a mi oltárunk szeretet oltára,
Lángja nem magunkért, másokért lobog,
Nincs is több szüksége, csak egy-egy szikrára,
Azoknak szívéből, akik boldogok;
Egyes ember gyöngé vívni az idővel,
De csudát tehetni egyesült erővel.

Nézd a kis patakot! sziklakebel szülte
S vékony medre apró hullámmal telik,
Útja végén széles folyamba merülve,
Együtt a nagy tenger árját nevelik:
Zajtalan kis körünk buzgó törekvése,
Nagy hazánk szívének tán egy érverése.

Üdvére, javára a féltett hazának,
Melyet régi és új szenvedés gyötör,
Melyért hő imáink most is égre szállnak,
S milliók sóhaja most is égre tör,
Védeni magunkat ellenség dühétől
Szintúgy, mint a magunk lobbanó tüzetől.

Itt gyökérik létünk szép terepély fája,
Nevelő talaja a hazai föld,
Tartós életét is mind csak innen várja,
Lombot és virulást csupán innen ölt,
Évről-évre rajta, dús erőre kelve,
Érleli gyümölcsét a haza szerelme.

Gyümölcsét, mikor az áldott béke napja
Kiderült egünkön felhőtlen ragyog;
De fényét egyformán nem mindenki kapja,
Sok van, aki szenved, sínlik, nyomorog:
Körünkből egy angyal repül ki hozzájuk,
Neve: Jótétemény, s áldva borul rájuk.

Vagy ha a harcmezőn arat majd a halál
S fiaink virága sűrű rendbe hull,
Bennünket a veszély mindig ébren talál,
Lengeni fog zászlónk ingadatlanul,
Bátran sietünk a feldúlt csatatérre,
Balzsamot önteni a hősök sebére.

A haza nevében nem sok, amit kérünk:
Kik ma oltárunknál egybegyűltetek,
Égieknek tetsző áldozat lesz értünk,
Ha részvétre buzdul nemes szívetek
Ösztönünk, jutalmunk és örökké drága
Édes csöpp ünnepünk örömpoharába.

SZOMSZÉDOK

A Tátra vidáman ragyog,
Felhői útra keltek,
Éleszt a déli napsugár
Mint egy meleg lehellet.

Körültünk a lég megtelik
Üdítő illat-árral,
Itt a virágtermő tavasz
Ölelkezik a nyárral.

De míg alant nyár és tavasz
A fenyvesek alatt él,
Fent a magas bércek haván
Ott leskelődik a tél.

ÉLŐ BÁNAT

Helyről-helyre, titkos lázban
Vándorolni, talpig gyászban,
Csak az isten tudja, mért...
Akik látnak, szinte félnek,
Szánnak is vagy elítélnék,
Engem senki meg nem ért.

Meghaltam én e világnak,
Szívemben csak az anyának
Olthatlan keserve ég.
Semmi sem láttatja rajtam,
Hogy derült napokba hajdan
Hol ragyogtam, ki valék?

Melyről szép álmokat szőttem,
Unott, utált lett előttem
A trón fénye, bíbora;
Boldogságom ott nem épült,
Fénye mellett elsötétült
Életem legszebb kora.

Elkerülgetem hazámat,
Járok, mint egy élő bánat
Távol messze földeken:

Hátha talán rám ott várna
A remény egy végsugára,
Ahol minden idegen.

Hajómat a tenger habja
Míg a partokig ragadja,
Áltat egy-egy pillanat:
Hullámzaj között lebegni,
Hátha el tudnám feledni
Őt! őt! avagy magamat.

Sűrű erdők árnya rejt el,
Biztat édes enyhülettel;
De én ott sem nyughatom,
Valami azt súgja lassan:
Nincs az én sebemre balzsam,
Nincs megállás utamon.

Míg jó sorsunk nem feledt el,
Ő is, én is szeretettel
Csüggtünk egy hű nemzeten;
Ott sem tudok már nyugodni,
Onnan is csak futni, futni!
Míg utolér végzetem.

Nincs már könnyem, nincs mit sírni;
Setét búmat nem deríti
A mennyország üdve sem;
Szívem haldokló verése
Egy istennő szenvedése;
A fiamat keresem.

HAZÁM

Hazám, nyomorgatott hazám!
Édesem vagy, nem mostohám.
Aggódok, szánlak, féltelek,
Azzal fekszem, azzal kelek.
Bár hangosan nem zajgok érted,
Szívem dobogását megérted.

Sohsem valék, jól tudhatod,
Eget verő hős dalnokod.
Szerelmed hajt, emészt, ragad;
De a szó torkomon akad,
Midőn vásári zaj tiporja
Neved dicsőségét a porba.

Dal helyett csak imádkozom,
Néma érzéssel áldozom;
Félek, a szó kimondva ránk,
Az égbe nem hat már imánk
S hibáinkat újra, meg újra
Tűrni már az isten is unja.

GYÁSZPOMPA

Ünnepélyes az alkalom,
A koporsón virághalom,
Mintha virág díszével fedezve
A kihalt szív újra éledezne,
Vagy koszorút nem is
Kedves halottjáért
Tűz oda az ember,
Hanem önmagáért?

Mert gyászpompa ugyan minek
A halottnak, a senkinek?
Titkos útján messze siet tőled,
Nagy sötétség elrejtj előled,
Atveszi a földben
A lassú enyészet,
Kebelére zárja
Az anyatermészet.

Mégis hol sírja domborul
Szíved gyakran el-elszorul,
Meleg könnyek harmatával öntöd
Temetőjén a hideg göröngyöt.
Eljársz látogatni
S szívedből siratod,
Ámít a képzelet,
Hogy *őt* látogatod.

Mi lett ő már ott a mélyben,
Oh! ne gondolj arra mélyen;
Visszaborzadsz, elriasztja álmod'
S kínosabb lesz nyugalmat találnod.
Enyhülve hidd inkább,
Hogy porából ébred
Sírhalmán tavasszal
Minden fűszál érted.

Nem szebb-e, ha földi részünk,
Mikor már semmit sem érzünk,
Nem földbe, de tiszta tűzbe olvad,
Elemére hol könnyen bomolhat?
Hirtelen feloszlik,
Füstje száll a légbe
S azzal leng örökké
A végtelenségbe.

Fény, meleg, mi benne rejtett
S itt eléggé ki nem fejtett,
Lángszárnyakon a napig repülhet
És örökre azzal egyesülhet
S mit eddig a földön
Csak szűk körben látott,
Vele ragyogja be
Az egész világot?

ÁPRILIS 8.

»Egy szó nyilallott a hazán keresztül«*
Épp e napon negyvenhat év előtt;
Hol a szív most, melyben az visszazendül,
Borongva, hogy ma vesztettük el őt?

Őt, a leghűbbet, őt, a legnagyobbat,
Tűzoszlopként előttünk aki járt
S egy nemzetet, mely század óta sorvadt,
Aggódva lángoló szívébe zárt.

Éltét örökre füstbe menni vélte,
Midőn tiprott hazája haldokolt,
Elhagyta a feltámadás reménye
S tört szívvel a romok közé omolt.

Ím, elborítja már nyomát előttünk
Fövénnel a gyorsan futó idő,
Hűtlenné kezd íranta válni földünk,
Sírján egy biztató virág se nő.

Még néha fel-feltűn vezéralakja,
Küzdelmeinkben kétes tájakon,
Jós ihletével az irányt mutatja,
Melyen rohanni nem szabad vakon.

De elborul s tőlünk csüggedve tér meg,
Süket pusztában hangzott el szava,
Porlepte zászlaját a bölcs vezérnek
Felejtí, rejti a lázas haza.

* Arany költeménye.

BESZÉLŐ FÁK

Ülök kertemben a vén hárs alatt,
Velem játékos képzelet mulat.
A nyár hevétől hűvös árny fedez,
Körülöttem lágy szellő lengedez.

Szemlélgetem gyümölcsfáim sorát.
A lombok közt fénylő sugár tör át,
Hajlong a vékony ág, rezg a levél,
Talán mindegyik egymással beszél.

Beszéljete oh! fák, beszéljete;
Én el nem árullak, ne féljete,
Megértem a bizalmas suttogást,
De nem hívok tanúnak senki mást.

Hazátok lőn ez a vékony telek.
Kis csemetéket én neveltelek,
Szemem előtt itt lettete nagyok,
Ti gyermekim, én szüléte vagyok.

Fölöttete, bár napja már leszáll,
A szüléi gond most is résen áll,

Áldozni kész, remél, tűr értetek:
Beszéljetek hát, csak beszéljetek.

»Élni, élni évről-évre,
Jót-rosszat egy helyben érve,
Magasra nem vágyakozni,
Itt alant együtt lakozni,
El sem is szakadni
Drága földanyánktól,
Melyhez gyökerünk nőtt,
Mely bennünket ápol.

Virágerdők van tavasszal,
Nyáron hűs árnyék vigasztal,
Örömnép az ősz nálunk,
Ízes gyümölcsöt kínálunk;
Virág, gyümölcs, árnyék,
Nem nekünk van szánva,
De más gyönyörére,
Kellemes hasznára.

Csapdos az idő haragja,
Éltünket meg-megzavarja:
Nyárban égünk, télben fagyunk,
Hogy szinte félholtak vagyunk;
De keblünkbe rejtve
Az élet szikrája,
Tavaszbresztését
Türelemmel várja.

Nem is búsul itt családunk,
Hogy már víg napot se látunk,
A vihar ha elvonulhat:
Új egészség, új virulat.
Sűrű lombjaink közt
Dalos madár fészkel,
Mulattat bennünket
Csicssergő zenével.

Meddő év is néha kísér,
Nem váltja be, amit ígér,
Dús a virág rajtunk váltig,
De gyümölcské egy se válik,
Fejünkre pörzsölve
Lövell a nap fénye,

Búsítja gazdánkat
Füstbe ment reménye.

Sohse búsulj, édes gazdánk!
Ne is tekints bosszúsan ránk,
Okát tőlünk ne is kérdezd,
A magasban végezték ezt.
Kárpótoltunk egykor,
Kárpótoltunk máskor,
Kedvezőbb időben,
Gazdag aratáskor.

Téged talán nemsokára
Elszólítanak más világra,
Ágainkról, ha lesz még ott,
Más szedi az ajándékot
S mert ilyen az ember,
Tudhatni előre,
Senki se gondol majd
A faültetőre:

No! ha örök búcsút vennél,
Jobbak leszünk az embernél;
Gyökerünknek egyik szála
S éltetője lesz a hála,
Úgy akarja az ég,
Nálad tovább élünk;
Míg élünk magunk közt
Terólad beszélünk.«

Midőn így elhallgattak a fák,
Fejüket felém hajtogatták,
Fészkében a madár felérezte
S tovább csicsergte a beszédet.

SZEMERE BERTALAN SZOBRÁNÁL

Miskolc, 1906. november 11.

Még reszket az örömtől a magyar föld,
Öröme gyújták a közel napok,
Két százados elfojtott vágya bétölt,
Dúlt keble új életforrást kapott:

Dicső fejdelmét nem hiába várta,
Szent hamvait most már keblébe zárta.
E hamvakból örök tűz ébredend
S a múlt emléke szebb jövőt teremt.

Mert a múltban szenderg jövőnk reménye,
Nekünk a múlt nem halt meg, most is él,
Ránk tündököl még túlvilági fénye
S fénye mellett, mely bennünket kísér,
Sírjaikból kikelnek a nagy ősök,
A régen porló vértanúk, a hősök
S buzdítanak szeretni ezt a hont...
Nyissunk nekik szívünkben Pantheont!

Szívünkben annak is, ki itt előttünk
Nyugalmas ércalakban megjelen.
Haboktól vert hajója messze tőlünk,
Most itt a révben már veszélytelen.
Szülőföldjét már csak némán köszönti,
Viszontlátás örömkönnyét nem önti:
De hallgatag bár s látszólag nem él,
Zárt ajka hozzánk némán is beszél.

Oldalán kard, jelképe régi harcnak,
Mely a fölébredő nemzetre várt.
Vitézeül esküdt fel ő is annak
És zászlaját fönnten lengetve járt.
Az ifjú kor fellángoló hevével
Hősleg küzdött a szellem fegyverével.
Szent ős jogunk volt mellén a pajzs,
Harc volt neki a béke napja is.

Vezérkedett a legelső sorában,
Midőn hazánk vért, életet kívánt
A ránc zúdult sötét vihar zajában
Biztos kézzel mutatta az irányt,
A vesz nagysága csak lelkét emelte,
Gyújtó szikráit szerte-szét lövellte,
Rend, alkotás, erély amerre lép,
Tettel, szóval tündöklő példakép.

Hatalmas ész, ingatlan, tiszta jellem,
Nem csüggedő erő, vasakarat,
Megnyugvás, hogy a sors szeszélye ellen
Bírájául az öntudat marad.

Nem bálványa az olcsó népszerűség,
Vezére a meggyőződés, a hűség:
Védni a hon szabadságát, jogát
S érte, ha kell, áldozni önmagát.

Oh! áldozánk, vérzettünk is miatta;
Az áldozat tőlünk nem volt elég,
Vérünket a megtiprott föld elitta,
Szemét behunyta a kegyelmes ég.
Dúlt rajtunk az önkény zsarnok hatalma,
Száműzés lőn a leghűbbek jutalma,
Órá is, ah! idegen ég alatt
Sok-sok nehéz, keserves év szakadt.

Körülte ott az elborult világra
Csak néha villant egy-egy röpke fény,
Lelkét titkon emésztette, zilálta
Honvágy, csalódás, füstbe ment remény.
A hon javát ott is híven kereste,
De hozzá nem szegődött a szerencse;
Küzdelmek árán a siker kevés,
Nyomában járt a félreismerés.

S hogy végzetünk betelt és élni kezde,
Lerázva rabbilincseit, hazánk,
Megjött a száműzött s mélán szegezte
Révedező tekintetét reánk.
Öngyőzelmét már csak mosolygva nézi
Becsét annak nem érti már s nem érzi;
Szív, lélek, ész zavarba omla ott,
A nemzet élt, de ő élő halott.

Vértanúink gyászba vont glóriája
Előttünk szent örökségként ragyog,
Sereglének rokonfényt vetni rája
A harcmezőn elhullott bajnokok.
Oh! vértanú az is, kit honszerelme
Áldozatul oltárára emelve,
Egy életen át szüntelen gyötört,
Míg szíve a küzdésben összetört.

Dicsőség hát tőlünk az ő nevének!...
Dicsőségünk öregbül általa,
Magasztalja hírét zöngelmes ének,
Ne rejtse azt felejtés fátyola.

Koszorúját, ha késve is, a hála
Áldó kézzel helyezze oszlopára,
Hogy aki látja majd virágait,
A hont szeretni megtanulja itt.

És ünnepünk magasztaló beszédét
Hideg-némán hallgatja a szobor,
De keblében még ott borong a részvét
S láthatlanul érzelmek árja forr.
Kemény borítékát izzón feszítik
Egész lényét hatalmukba kerítik,
S az egykor ékesen szóló ajak
Mozdulni kezd, zendülnek a szavak.

»Itt kezdtem, itt végzem e drága téren,
Szép múlt emléke leng köröttem itt,
Nincs ami önváddal szememre térjen,
Felejtethem pályám tövisseit.
Itt várom nemzetem boldog jövőjét,
A honfiszívek egyesült erőjét
*S tudom, hogy bár feledve elhalok,
Elveim szentek s halhatatlanok.*«

»A földi lét tünékeny látszatával
Nem tűntem el: voltam, vagyok, leszek;
Örökre egyesültem én hazámmal,
Küzdelmiben örökké részt veszek.
Ébren talál a béke lobogója,
Készen a harc szabadság-riadója,
Ércbörtönét elhagyja szellemem
S a diadal egy úton jár velem.»

Oh! járjon is! biztos révet hadd érjen
Hullámok közt rég hánytvetett hajónk,
Túl szirteken s kockázatos veszélyen,
Nyájas szelek lengessék lobogónk!
S kibékülten nézzék a síri árnyak,
Kik bennünket még látogatni járnak,
Hogy a nemzet már nyílt úton halad
S mert egyetért, erős, boldog, szabad.

BIZTATÁS

Ne hagyd el most, ne hagyd
A kis puha fészket;
Háborog, haragszik
Ott künn a természet.
Nyájas tavaszt vártunk
S itt van a tél újra,
Kertünket, mezőnket
Jeges vihar dúlja.

Nem lesz ez soká így,
Van, ki gondol arra,
Aki zabolát vet
A szilaj viharra,
Fordítja kockáját
A szeszélyes kornak,
Újra talpra szökken,
Akit eltipornak.

EGY VERSESKÖNYV

Szavak, szavak, kongók, üresek,
Kongatják a gördülő versek,
Hirdetve fennen, könnyedén,
Hogy e sok szó már költemény.

Mindenik szó e szócsatában
Nyugodt, szabad lény önmagában;
De így együtt izgága rab
S mindjárt egymás hajába kap.

A versgyártó váltig vitatja,
Hogy ez az ő saját alakja
S egyénisége tüköre
A gyűjtemény egész köre.

Pedig ha ily mezben kilépne,
Rábámulna az utca népe
S azt mondaná: ez senki más,
Csak egy vándor komédiás.

SZÍV ÉS ÉSZ

Én is szegény, ő is szegény,
Én is, ő is fiatal...
Kalitkádból, ajakadról
Hangzott egyszer ez a dal.

Szívedet feszíti hozzá
Tiltott, erős szerelem,
Mint keserget, mint szorongat,
Nem tudom, de képzelem.

Szív az ésszel küzdve harcol
S nem jár nálad egy úton,
Tudom, egyik áldozat lesz,
De melyik lesz, nem tudom.

A LÚDTOLL

(Swift)

Szálltam ifjan a légbe fent,
Vagy fürödtem a vízbe lent.
A természet kedvembe járt,
Adott rám szép fehér ruhát.
Szikár, sovány az alakom,
Rojtos mind a két oldalon.
Jött egy zsarnok s egy perc alatt
Anyám kebléről elragadt,
Bőröm' húzta, szőröm' nyírta,
Fejem, lábam megkurtítva.
Majd kőszíve nekivadult.
Lenyeste csontomról a húst
S tovább gyötört bolond szeszélye:
Fölvágta nyelvem', hogy beszéljek
S mily csuda! hogy mikor szólok,
Nem fülhöz, de szemhez szólok.
Gyakran, ha kezébe kerít,
Szörnyen hazudni kényszerít.
Minden titka köz énvelem,
Hitványságát jól ismerem
S örülök, hogy sok bolondsága
Általam jut köztudomásra.

Én minden nyelven beszélek,
De abból egy szót sem értek.
A jó pap, ki könyvével mulat,
Nélkülem egy sort sem tanulhat.
Pörét az ügyvéd elfelejti,
Tudását a bölcs ki nem fejtí.
Uramat szolgálammá teszem,
Ölhet, vagy fölmenthet kezem.
Szerezhetek egy éven át
Akár száz ezer koronát,
A kolduskölyköt hirtelen
Főrangúvá emelhetem.
De míg éltem így en halad,
Magam gyűlölöm sorsomat;
Nyelvem sötét, ajkam kopott,
Egy szó is már nehézkes ott.
Így halok meg, elfelednek
Es a szemétdombra vetnek.

HULLÓ LEVELEK

1. SZÁMADÁS

Nem tartozom már senkinek,
Nem tartozik nekem se más,
Pörölni hát ugyan minek?
Mikor könnyű a számadás:
A lakomán részem' kivettem,
Minden kis élvet megfizettem,
Rosszért is jóval, néha könnyel
Néha mosollyal, vagy közönnyel.
Nincs is tehát már hátra más,
Csak amott egy végszámadás.

2. TISZTA ÖRÖM

Legtisztább örömet szíved akkor érez,
Mikor közel lépsz egy szenvedő szívéhez,
Látod az általad kelt örömet arcán,
Egy percnyi pihenőt élte nehéz harcán;
Az a könny, melyet így pilláiról törlesz,
Lelkedet tisztító mennyei öröm lesz.

3. VALLOMÁS

Ki vagyok, mi vagyok? hogy láthassa bárki,
Lényemet egészen nem bírtam kitárni;
Amit, rám tekintve, hitt a világ rólam,
Néha tán kevesebb, néha tán több voltam.

4. PARLAG

Szép gyalogösvény volt, járdaltam rajta sokáig,
Két oldalán virág mindig virult;
Felhagytam vele rég, rá többé senki se gondol,
Gyom verte föl, melléke elvadult.
Munkabíró szellem parlagheverésbe merült el,
Kopár jelenre néz a drága múlt.

5. HOLLÓ

Holló a hollónak
Szemét ki nem vájja,
Ez a természetnek
Örök regulája...
De az ember nem respectálja.

6. REGGELI DAL

Késő éjjel, szemlehungya,
Ha az álom elkerül,
Képek, eszmék és emlékek
Raja leng engem körül.

S ha az álom szárnya lebben,
Valamennyi szétriad;
De némelyik dalba ömlik
S reggelre is itt marad.

7. VÁLTOZÁS

Életed mily unott volna,
Ha mindig egyformán folyna,
Hogyha fülledt levegőjét,
Mely mozdulni sem akar,

Nem zavarná, nem tisztítná
Néha egy kis zivatar.
Szívedet hát ne is bántsa
Napjaid gyors változása, –

Hogy együtt jár a valóval
Üres ábránd, tévedés,
Édes öröm poharával
Egy kis üröm, szenvedés.

8. EMBERSZERETET

Szeretem az emberiséget,
De csak egészben szeretem;
Ha részenként szemlélem őket,
Sokszor gyűlölöm s megvetem.
Az egésznek eszményi volta
Nincs minden egyes részbe oltva,
Nincs ott az ég fénysugara,
Csak a föld szennye és sara.

9. KÉSŐ BÁNAT

Megbosszulja magát minden olyan tettünk,
Melyet szívünk s eszünk ellenére tettünk,
Ezt a bosszút pedig, ha ellenünk támad,
Nem engesztelheti semmi késő bánat.

10. HALLGAT A LANT

Ah! bizony rég hallgat a lant,
Némán függ itt a falon.
Már a múzsa rá se pillant,
Hasztalan kérem s csalom.
Ifjúságom régi társa
Nem mulat többé velem...
Elhagyott-e valójában?
Vagy hozzá a föld zajában
Magam lettem hűtelen?

11. KÉPZELET

Irigylendő ifjú,
Oh! te boldog kába!
Aki szerelmes vagy
Híved árnyékába
S nem tudod, hogy rája
A sok lelki, testi
Bájoló szint csupán
Képzeleted festi.

12. FÖLFELÉ

Vágyaid ha fölfelé ragadnak,
Szárnyakat szerezz hozzá magadnak.
Vonz a hírnév, a dicsőség
Magas fellegvéra?...
Köröm nélkül a macska sem
Kúszik fel a fára. –

13. GYULAI PÁLNAK

Egy kis borküldeménynel

Néha-néha jó kedvébe
Leküldi a nektárt Hébe,
Mit az égben meg nem ittak,
Küldi szomjas föld-fiaknak,
Amit a te számodra mére,
Öntözd a vén fa gyökerére.

14. UGYANCSAK NEKI

Egy ércöntvény galambbal*

Várhatsz-e még jót ez istenverte kortól,
Melyben minden, minden visszájára fordul,
Melyben pusztá nevét élvezzük a nyárnak
S szellők helyett fagyos, zord viharok járnak?

Maga a galamb is nehézli a tollat,
Csüggettségében érc alakká olvadt
S felhagyva röptével, szabad mivoltával
A szobádban szolgál szivarral, gyufával.

* A galamb hátába ügyesen alkalmazva szivartartó és gyufatartó volt.

15. FÉLIG

Életünk csak félig valóság,
Félig csak álom,
Mindkettőnek tartalma, léte
Függ egy pókszálon.
Velünk folyvást felváltva játszik
És ostromolgat,
Sírig kísér; ott mind a kettő
Egymásba olvad.

16. EGY KÖLTŐ

Ittál gyerekésszel
Parnasszus vizéből,
Láng gyúlt kebeledben
Annak az ízétől.
Búbájjal mosolygott
Reád a természet;
Félúton se valál,
A láng megemésztett.

17. NÉMELY ALAK

Némely alak, bármi gyatra,
Megszépül egy pillanatra;
Ha fellobban, vagy megörül,
Vagy szeméből könnyet törül:
Felvillan ilyenkor arcára
A lélek szépítő sugára.

18. ÉBREN ALVÓ

Hogy' lehetett nyitott szemmel
Annyi évet átaludnod?
Bírva józan értelemmel,
Egy délibáb után futnod?
Felcsaptál bizony, barátom,
A »Hétalvó« egyikének;
Tévedésed megbocsátom,
De ne szóljon róla ének.

19. HOROG

Uram! őrizz meg azoktól
A hiú szépasszonyoktól,
Kik ma nyíltan vagy takarva
Horgásznak a férfiakra.

Akad is horgokra,
Mint régente, most is
Hol egy kövér potyka,
Hol egy sovány stokfis.

20. SZÁLL AZ IDŐ

Száll, száll a gyors idő
Régóta felettem,
Vele röpül minden,
Amit tőle vettem,
Amit nálam itt hagy
Oh! vajmi csekélység:
Apró napi munka,
Egy napi reménység.

21. FELEJTENI

Nézz a múlt szemébe bátran,
Bárha későn vetted észre,
Hogy méreg volt a pohárban
Melyben ajkad mézet érte.
Fájva nézed, aminek rég
Oly igen tudtál örülni,
Hogy ne fájjon a bús emlék,
Legjobb végkép eltörülni.

22. ÁLOMÉRT ÉJJEL

Gondok, képek, gondolatok,
Elmémből most távozzatok;
Itt repdes az álom.
Itt akar meghálni,
De tőletek nem mer
Szememre leszállni.

Jöjjetek majd inkább nappal,
Rajongó, színes csapattal;
Közületek akkor
Örömet választok
S egyet-kettőt talán
Magamnál marasztok.

23. MORZSÁK

Látogatóm most is, de mikor szívemhez ölelném,
Elvillan, tova száll tőlem a röpke öröm.

*

Törvényt ülnek a múlt emlékei néha fölöttem,
Vádlók és védők tábora szembe kerül;
A bíró, ki vitáikon egymaga csügg figyelemmel
Lelkemben hallgat és szigorúan ítél.
Egy ballépésért nem kell töprengve megállnod,
Egy lépéssel az út így is előbbre haladt.

*

Téli napod fáraszt; körülötted zúzmara, köd, fagy,
Néha egy-egy sugár hinti be, az se meleg.
Ám rövid a nap, nézd, mily gyorsan végzi futását,
S mindent elföd az éj szárnya: ne félj öregem!

24. ESKÜ

Kis menyasszony, félig gyerek, te!
Ajkad az esküt elrebegte;
Szendergő szíved ha fölérez,
Az a néhány szó majd mivé lesz?
Magas sövénye szűk határnak
Érc kalitja szabad madárnak.

25. AGGÓDVA

Hanyatlóban a nap, a fák lombja rezdül,
Hideg borzongás fut az erdőn keresztül,
Szellő volt az máskor, most ne gondold annak;
Szegődött hírnöke kelő zivatarnak...

Úgy reszket a lelkem! főleg borult rája,
A közelgő vihar kitörését várja.

26. PITTYPALATTY

Fecsegni, mondd, mi kényszerít,
Ajkad miért siet?
A szó egyszer kimondva, már
Többé nem a tied.

De ám azért minduntalan
Ajkadra zárt ne tégy:
Szólj ott, ahol szüksége van,
De pittypalatty ne légy.

27. ŐSZI SUGÁR

Ha elrepült már tavaszod és nyarad
Élvezd nyugodtan az őszi sugarat;
A tél kezéből
Már semmit se várhatsz.
Hiába fáradsz.

28. EGYEDÜL

Nekem is volt virágoskertem,
De nem szakajtottam virágát,
Távolból néztem hervadását:
Kárt vallottam-e hát, vagy nyertem?

29. GŐG

Fennhéjázol büszke fővel,
Nem tudod, hogy semmi vagy,
Magas házhoz vagy hasonló,
Melynek külső dísze nagy.

Ezt az írást látja rajta,
Aki szállást ott keres:
A földszín már ki van adva,
Az emelet még üres.

30. A FÖLD ALATT

Holt öreg édes apám példája szerint örömet már
Én nem a föld színén, sőt az alatt keresek.
Ott elrejtőzöm poharammal e ronda világtól,
Melyben sír az erény s szentelen a hatalom.
Ott derüesebb képet rajzolgat az isteni mámor
S tőle virágerdő éled a bús romokon.

31. SÉTAPADON

Szövögeti kimért idődet
Felváltva bú, öröm, vegyest;
Még alig ismeréd meg őket,
Még napot vársz, már itt az est.

Elfut az élet oly sietve,
Mint itt ez a zúgó patak,
Melynek hullámi elfeledve
Az óceánba omlanak.

32. ÁLMOK

Oh! éjjeli álmok, ne gyötörjeteK,
Tőletek nappal sem menekülhetek;
Úgy összezavartok múltat és jelent
S mindent, mit a bomlott képzelet teremt,
Hogy néha ébren is elgondolkozom:
E világhoz-e, vagy máshoz tartozom?

33. RECEPT

Minden nap új bolondság, újra hóbort!
Használj talán gyógyszernek tiszta óbort.
Jó bort! ha rendesen veszed,
Megjön tán a jobbik eszed.

Használtad is; de mily otromba fővell!
Nekidúltél folyvást, egész erővel
S ami kevés eszed maradt,
Azt is elvette poharad.

34. FÜGGETLEN NYUGALOM

Nem dicsérem én a
»Független nyugalmat«,
Mely bennem s körültem
Évek óta hallgat.
Magát tétlenségre
Kárhoztatva érzi,
Vergődésemet csak
Egykedvűleg nézi.

35. ÉBREDÉS

Fáj valami, bánt valami,
Szíved nagyon jól tudja, mi;
De szavakba sohsem öltöd,
Meghalt a múlt, fel nem költöd.
Soká tartott szendergésed,
Csalódás volt ébredésed:
»Úgy végzett a sors felettem,
Hogy kifacsart citrom lettem,
Talán meg is érdemlettem!«

36. NYERESÉG

Kertemben dús virág
Biztat minden gallyon;
De gyümölcsseiket
Megérem-e vajon?

Megérem-e vagy nem?
Minek kérdem tőlük;
Nyeresség az is, hogy
Nekik most örülök.

37. ÚJ IDEÁL

Ingó szíved megint talált
Titokban egy új ideált,
Imádkozz érte nappal, éjjel,
De ne az én hátamra térdelj.

38. EMLÉKEZET

Nem repülök már fent merészen,
Fáradt vagyok s megtört egészen;
Evezőtollaim kihulltak,
Mezején bolyongok a múltnak.
 Kezemben egy vékony szövétnek,
Azzal indulok a sötétnek:
Emlékezet halvány sugára
Világít életem útjára.

39. BOTOR VÁGY

Amit tőled megtagad a természet,
Azt elérni a botor vágy mért késztet?
 Nem látod, mily dőre,
 Áldatlan küzdelem,
 Melyben soha, soha
 Nem várhat győzelem;
Sőt a tiltott, vészes úton,
Melyen vaktában haladsz,
Minden kincsed elpazarlod
S megvetett koldus maradsz.

A LIGETBEN

(Angol ballada)

»Fogadok, fogadok, fogadok veled
Ötszáz s tíz tallérba azonnal,
Hogy a lány, ha kimegy a ligetbe,
Lányfővel nem tér haza onnan.«

,Fogadok, fogadok, fogadok veled
Ötszáz s tíz tallérba azonnal.
Hogy a lány, ha kimegy a ligetbe,
Lányfővel tér haza onnan.'

Ott áll kapujában a lány,
Hányják-vetik őt a habok:
Kimenjek-e hát a ligetbe?
Vagy jobb, ha itthon maradok?

Mert ha kimegyek a ligetbe,
Nem jövök vissza leányfővel;
S ha itt maradok, velem akkor
Úgy bánnak, mint esküszegővel.

Megszólalt ekkor egy javasasszony
Az emeletről valahonnan:
Kimehetsz bizony a ligetbe
És szűzen térhetsz haza onnan.

Mert ha kimégy a ligetbe,
Szeretődöt alva találod,
Ezüstöv lesz a feje mellett,
Lábánál egy bokor áll ott,

Csillag-szegfűt végy a kezedbe,
Beszórva legyen feje, lába,
Minél bővebben hinted rá,
Annál mélyebb lészen az álma.

Gyűrűdet vond le ujjadról
S jobb kezére tűzd neki mindjárt,
Álmából majd ha felébred,
Hadd lássa, hogy kedvese itt járt.

Megszedte a csillag-szegfűt
S hintette lovagja fejére:
»Itt a jel, megtudhatod abból,
Hogy kedvesed eljött s hazatére.«

»Hol voltál, tejszín paripám,
Hisz' oly drága vagy te nekem,
Hogy nem őrködtél, fel nem költöttél,
Amikor itt járt a kedvesem?«

,Tiprottam én a földet, uram,
Csörgettem is a zabolát,
De semmi nem ébreszthete föl,
Mígnem a lányka tova szállt.'

»Ördög vigyen el, fürge sólymom,
Hisz' oly drága vagy te nekem.
Hogy nem őrködtél s fel nem költöttél,
Amikor itt járt a kedvesem?«

,Csapkodtam én szárnyammal, uram,
Ráztam erősen a csengőt,
Szóltam is hozzád: ébredj! ébredj!
Míg a lány innen tova nem költ.’

»Rajta tehát, tejszín paripám,
Velem a lányt hirtelen érd be,
Másként húsdod lesz bizonyára
Zöld erdőn a madarak étke.«

,Tejszín paripádat ne kínozd.
Ne riaszd tüskén, bokrokon ált’
Nem száll sebesebben erdőn a madár,
Mint a ligetből a lány tova szállt.’

TÜRELEM

Élvezd az örömet,
De ne siess élni,
Hagyd a fa gyümölcsét
Nyugodtan megérni.
Nézd, a búzavetés
Tavasszal hogy zöldül,
Sűrű tömött rendben,
Hogy búvik a földből.
Gyöngye sása közt, mely
Bő harmatot nyere,
Ott rejtőzik már a
Jövendő kenyere.
De türelemmel várd,
Míg titka kiderül
S új kenyér formában
Asztalodra kerül.

FURCSA EMBERKE

Furcsa emberke volt a kis görög Spíra,
Lócsalábú, típegni alig-alig bíra,
Mégis azt hirdette dicsekedő szóval,
Hogy ő versenyt futna a kengyelfutóval.

Sohse látott csatát, soha semmi harcot,
Mégis gyakran vágott hadvezéri arcot,
Csatát nyerni, úgymond, jobban tudna soknál:
Görgeinél, sőt a nagy Napoleonnál.

Mikor először a lánchidat meglátta,
Nagyot bámult, aztán a fejét csóválta,
»Kár volt építeni ily rövid időre;
Én nem soká élek« – így beszélt a dőre.

Rég el is költözött, a lelke valahol
Ott az Elízium mezein vándorol,
De köztünk még ma is vannak elég Spírák,
Bár nevöket ékes versekbe nem írják.

ÉGI PELYHEK

Kirepedt az ég dunnája,
Pelyhe sűrűn hull alá,
Téli fagyos levegőben
Éjjel-nappal ontja bőven,
Fent a csillagok mezőin
Senki el nem foglalá.

Oh! hisz a nap közelében
Örök a fény és meleg;
Nincs ott szükség takaróra,
Szemfedőnek tiszta hóra,
Más lakóhely, más világ az,
Nem élnek ott emberek.

Nálunk szinte félhalottként
Alszik egy fáradt öreg;
Értünk élt az istenadta!
Kincseit szétosztogatta,
Erejét is áldozatkész
Munkássága törte meg.

Künn hever most a szabadban,
Elhagyatva nyomorog,
Gyermeke mind elfeledte,
Barna rög terül felette

S csapkodják a jeges szárnyon
Rázúduló viharok.

Hulljatok csak, égi pelyhek!
Hulljatok rá szaporán,
Borítsátok védelemmel,
Jó vastag fehér lepellel,
Biztosítsátok nyugalját
Érettünk elég korán.

Édesítsétek meg álmát,
Hiszen rólunk álmodik,
Szendergése sohse fájjon,
Álma szép valóra váljon
Ha leplét a napsugárok
Lassan-lassan fölszedik.

Lássa akkor, hogy körülte
Völgy, halom virágot ölt,
Téli gyötrelmét feledve,
Újra keljen munkakedve
S boldogítsa majd övét
Öregünk – az anyaföld.

HETYKE LEGÉNY

Pörge kalap a fejemben,
Rézfokos a jobb kezemben,
Gyolcs a gatyám, gyolcs az ingem,
Egész falu ismer engem.

Ha az utcán végig megyek,
Csak úgy néznek az emberek,
Nem néznek ki jót belőlem,
Éjjel-nappal félnek tőlem.

A faluban egy kis hamis
Erőt vett ám énrajtam is,
Nála van a szívem kulcsa,
Arca rózsza, neve Julcsa.

FÉRFIATLAN

Látok elég férfit, kibe már születésekor isten
Kétes ajándécul asszonyi lelket adott.
Gyöngédnek látszik, de valóban gyöngye viaszbáb,
Nincs állandóság, nincsen érében erő.
Szorgalmas csevegő; több annál, mert fecsegő is
És szentül hiszi, hogy szellemes a fecsegés.
És ha jelét az idő foga már mutogatja alakján,
A korral dacol és felpiperézi magát.
Kis bajt nagynak néz; könnyen aggódni szokása,
Tett nélkül csak üres szó ajakán a közügy.
Áldozatot hoz azonban végre a drága hazának
Porhüvelyével majd a honi föld gyarapul.

VIHAROK

Csakhogy látjuk valahára
Felhő nélkül a napot,
Mely sokáig egy sugárra
Sem méltatta Széplakot.

A vidéket viharos szél
Fagyos szárnya zúgta át,
Mintha éppen a komor tél
Itt feledte vón' magát.

Majd sűrű nehéz köd árja
Váltotta a zivatart,
Lomhán feküdt a határra
S tovatűnni nem akart.

Mi van itt a föld fiával,
Az ég föl se vette azt,
Bőven ömlő záporával
Mosogatta a panaszt.

Nap-nap után csak reméltük,
Megjő tán az irgalom
S beült hozzánk, bár nem kértük,
Helyette az unalom.

S ránk szakadt egy szörnyű éjjel
Dörgés, villám iszonya,
Mintha most roppanna széjjel
A világ sark-oszlópa.

Ámde az, ki harcra költé
Az elemek táborát,
Nem akarta túrni többé
Szenvedélyök ostromát.

Egy könnyű leheletére
Legott derűs béke lett
És a hajnal szép tündére
Rózsás útra kelhetett.

Reggel a nap széttekintve
Új világot láta már,
Fátyolát eldobva, szinte
Mosolygott a bús határ.

Fent a bércek orma fényben
Tündöklé a friss havat,
Mint ki sötét börtönében
Megőszült egy éj alatt.

A gyötört szív kedvre dobbant,
Szorongása hogy letelt
S Tátraszéplak szép napokban
A nevének megfelelt.

MEGCSALT REMÉNY

Gyönyörűség a kert tavasszal:
Lombja, virága mind vigasztal.
A természet jóindulatja
Dús áldás zsengeit mutatja.
De önző szemmel nem kíséri,
Ajándékát ezer baj éri.
Szőlő, gyümölcs elnyelik, elhull,
Hő, fagy, bogár ellene fordul,
A szegény fákat sem kímélik,
Zöld lombjait egyig leélik,

Ajándékát, haragra gyúlva,
A természet így maga dúlja,
Míg egy bodzafa árnyékában,
Sír a megcsalt remény magában.

A VÍG KOLDUSOK (Burns)

Recitativo

Hulldogál a sápadt levél
S csapongva, mint egy denevér,
Zúg észak zord szele.
Eső helyett jégdara jár
S szürke színben kezd marni már
Az ősz fagyos dere.
Púzi Manci kocsmájában
Éjjel magát mulatja,
Elinni ringy-rongy holmiját,
Víg koldusok csapatja.

Dőzsölnek, kacagnak.
Ajkokra dal kerül,
Zsibongnak, tolongnak
A kemence körül.

Egy nő ül a tűzhöz közel,
Rongyban, hamis gyűrűivel,
Cókmókja ott helyt is fog.
Porontyát karján ülteti,
Condrájával melengeti
S katonájára pislog.
Ez hirtelen csókot vet hát
A részeges banyára,
Mint vetik az alamizsnát
Egy koldus asztalára.

Míg isznak s nyihognak,
Mint egy postás lova:
Peckesen, kényesen
Danol a katona.

Dal

Márs fia vagyok én, sok csatában jártam,
Sebeimet bátran mutogatom én
Emezt egy leányért, azt egy sáncon kaptam,
Trombitaszó mellett a harc mezején.

Újonc valék, mikor elesett vezérem
Az abrami téren küzdve zord csatát,
Megálltam helyemet, mikor Moro vára
Trombitánk szavára megadta magát.

Úszó ágyúk mellett Curtissal szolgáltam,
Egyik kezem s lábam ott veszett oda;
De ha a hazám hí, Elliot vezérrel
Csúszva is megyek, ha szól a trombita.

Most már koldulnom kell csonka kézzel, lábbal,
Holmi rongy culával földve testemet;
Poharam s szeretőm csak úgy boldogít, mint
Trombitaszó mellett skarlát öltözet.

Ringy-ronggyal takarva megyek a zord télnek,
Erdők, sziklabércek néha otthonom;
Becsapott motyómért poharat cserélve
A pokol sergével is megbirkózom.

Recitativo

A kórusnál, míg így szólott,
Nagy zaj keletkezék,
Félénken hátra kotródott
A patkány-nemzedék.

Egy hegedűs a szögletben
Halljuk! rikoltozott,
A harci tyúk most föllebben
S megszűnt a zaj legott.

Dal

Lány voltam valaha, nagyon rég lehetett,
De most is kedvelem a szép legényeket,
Vértés katonától van az eredetem,
Nem csuda hát, ha a katonát szeretem.

Első szerelmem volt egy fecsegő fajta,
Az volt a tiszte, hogy a trombitát fújta;
Az arca vöröses, termete szikár volt,
Katona szeretőm egészen elbájolt.

De egy tábori pap úgy ellene tartott,
Hogy én az egyházért ott hagytam a kardot;
Ő lelkét kockázta, én pedig a testem,
Kedves katonámhoz hűtelen így lettem.

A szent bolondsággal csakhamar jóllaktam.
Férjemül az egész ezredet fogadtam,
Alabárdosoktól lovasokhoz tértem,
Szeretőmnek mindig csak katonát kértem.

De a béke engem koldulásra vetett.
Vásárban láttam meg régi kedvesemet,
Ezrede foszlánya vígan lengett rajta,
Szívem akkor is csak katonát óhajtja.

Éltem, amíg éltem, nem tudom mióta,
Most is örömem még a pohár s a nóta
És míg poharamat tartom egyenesen,
Tereád köszöntöm, katonakedvesem!

Recitativo

Ott csevegett egy cicussal
Víg Andor, a szögletben ülve,
Nem gondoltak a kórossal,
Egymásba voltak elmerülve.

Végre ital s szeretkezés
Hevétől hajtva, felszökellett,
Előállt a lány mellől és
Fintor-pofával dalba kezdett.

Dal

Bolond a bölcs, mikor ittas.
Az úrfi is az a tanácson,
De ő csak tanuló inas,
Nekem bolond a hivatásom.

Könyvet vett nekem nagyanyám,
Iskolába jártam azontúl;
De az eszem nem fogott ám...
Mít is kívántak egy bolondtól?

Élek, halok az italért.
Egy süldő lány szívembe kapdos,
Mít is várhattok és miért
Attól, ki nyilván ily bolondos?

Megkötöztek, mint egy tinót,
Hogy részeg fővel szitkozódтам.
Rám büntetést a templom rótt,
Hogy ott egy lánnyal csókolódzтам.

Csalónak mégse mondanál,
Hogy ily kalandot űz Víg Andor,
Hiszen néha az udvarnál
Legeslegfőbb úr egy kalandor.

Látjátok a tisztos urat,
Kunyorálva mint csügg a népen?
Gúnyolja rongycsapatunkat,
Pedig velünk versenyez épen.

De most dalom végére ront,
Mert módfelett száraz a torkom;
Azt, ki csak magának bolond,
Nálam százszor bohóbbnak tartom.

Recitativo

Aztán egy testes banya ébredt,
Ki lopni, csenni nagyon értett.
Ő már sok erszényt elhorgászott,
És a pénzben csak úgy butykászott,
Galambja egy hegyi legényke,
De kötél lett annak gyász vége.
Zokogva kezdett énekelni,
Hegyi Jankóját ünnepelni.

Dal

Hegyi legény szeretőm lett,
Megvetette az alföldet,

De fajtáját nem feledte,
Hegyi Jankóm hűn szerette.

Kórus

Dalt az én derék Jankómnak,
Dalt az én derék Jankómnak!
Nincs legény egész vidéken,
Aki Jankóval fölérjen.

Tarka kendő, kurta dolmány,
Egy jó kard is az oldalán,
Reszketett a lányka szíve,
Mikor Jankó rátekinte.

Úgy éltünk, mint grófok, bárók,
A Tweedtől a Speyig járók,
Az alföldön nem félt ő, nem,
Hegyi Jankó senkitől nem.

Túlkergették a tengeren,
Kényben úszott arcom, szemem;
De mire kizöldült a fa
Ölelhettem én őt újra.

Haj! mégis elcsípték végre,
Kötve vitték börtönébe;
Átkom rajtok mindörökké!
Hegyi Jankót felkötötték.

Most özvegyen gyászolom már
A gyönyört, mely vissza nem jár,
Nincs vigaszom, szívem sajog,
Valahányszor rá gondolok.

Recitativo

Egy törpe vakarcos hegedűvel
Szokott a vásárokra járni,
Csombók-testét, hisz azzal tűnt fel,
Ott billegetni és riszálni.

Komoly szemét fölvetve, húrját
Megpöngeti: egy, kettő, három!

S énekét a piciny Apolló
Így verte a kopott gitáron.

Dal

Segíts a könnyet törlenem,
Légy kedvesem, jöszte velem,
Szűnjék nálad gond s félelem –
A többire füttyölünk.

Kórus

Hegedülök én régóta,
Menyecskeért, lányért szóla
Hegedűmön legszebb nóta –
A többire füttyölök.

Lakodalom, sokadalom
Lakomázni jó alkalom,
Van ott étellem, italom –
A többire füttyölök.

Vigadoznak bánat nélkül,
Már a nap is kelni készül,
Ha úgy tetszik, pihenésül
A többire füttyölünk.

Szívecskéd ha hozzám hajla,
Húrjaimat abajgatva,
Éhség, hideg s más ily bajra
Én bizony csak füttyölök.

Recitativo

Egy üstfoldó, kit elbűvölt
A hegedűs babája,
A törpe szakállába ölt,
Rá törét is kirántja.

Esküszí, hogy felnyársalja,
Mint egy hitvány verebet,
Ha örökre el nem hagyja
Ezt a nőt, kit ő szeret.

A hegedűs rémedezve
Tapadt ültő helyéhez,
Kegyelmet kért szégyenkezve.
Csatájok így ment véghez.

De szíve fájt, amint a nőt
Az üstfoldó ölelte,
Ki magában mosolygva őt,
Szavát ekként emelte:

Dal

Kedves! rézzel dolgozom én,
Üstfoldás a kenyerem,
Országszerte utazom én
S mindenütt azt mívelem.

Kerestem pénzt; nem volt nehéz
Cimborákat találni,
Marasztgattak, de én mentem
Az üstöt kalapálni.

Utálom a hitványokat,
Kik zajongva hevernek,
Azokhoz füllök én, akik
Táskát, kötényt viselnek.

E kancsóra, hitemre és
E jó szeszre ígérem,
Nyomor s szükségben értetek
Nyakamat sem kímélem.

Recitativo

Az üstfoldó karjába dőlt
A nő szerelmesen,
Szerelmével kínálta őt,
De félig részegen.

Violin úr, kit búja bánt,
Emelte poharát,
Koccantva bús hangon kívánt
Nekik jó éjszakát. –

Most Kupidó mérges nyila
Egy tolvaj nőhöz ére,
A hegedűs felvillana
S szemével végigmérte.
Homér korcsivadéka volt,
Az ő ura, egy sánta,
Ki most, ami virága volt,
Éjjelre nekik szánta.

Megvetette a bút, gondot,
Mint Bakhus víg szülötte,
A sors rá sok terhet ontott,
De ő azt föl se vette.
Egy vágya volt: a vigasság,
Egy szüksége: a szomja,
Gyűlöltje: a szomorúság
S múzsaája most ezt mondja:

Dal

Szegény vagyok, de bárd vagyok,
Nem úri – csak azért is,
De mint Homér sétálgatok
Helyről-helyre – azért is!

Kórus

Azért is! csak azért is!
És még kétszer azért is!
Ha egy elhagy, marad kettő
Elég menyecske szerető.

Nem a múzsák itala ez
Kasztália forrásból,
De versem dúsan csergedez
Magam Heliconából.

Szeretem én a szépeket,
Alázatos szolgájok,
De ám csak úrilag lehet
Közelítnem hozzájuk.

Bennünket gyönyörben ringat
A kölcsönös szerelem,

Kötéléke addig tarthat,
Míg maga az érzelem.

Csábajok, bájok elragadott
Bolonddá tett egészen:
Ím', itt állok, szép leányok!
Mindig szeretni készen.

Kórus

Azért is, csak azért is!
És még kétszer azért is!
Ölelem, ha hozzáférek,
Véremet is adom értek.

Recitativo

Így dalolt a bárd s *Manzi* házfala
A dörgő tapstól szinte reng vala,
S minden ajkon visszhangja kel,
Zsebök üres, zálogba' rongyaik,
Már csak alig fedezve tagjaik,
Szomjukat oltni nincs mivel.
Ekkor a zajló sereget,
A költő újra kéri,
Hogy még egy legszebb éneket
Hadd mondhasson el néki.
Fölkél, hevítgeti
A két Déborája,
Körülnéz, a kórus
Nyugtalanul várja.

Dal

Nézz e párolgó italra,
Rongyos víg körünkre nézz:
Itt szökell a kórus talpra
S nagy kedvében dalra kész.

Kórus

Fütytet a törvény szavára!
A szabadság drága jó;
Palota csak renyhék vára,
Templom csak papnak való.

Kincs, rang minek volna nekünk?
Hír-névért gondot ki vesz?
Anélkül is vígan élünk,
Hol? miként? az mit se tesz.

Csíntevéssel, fecsegéssel
Ússzuk által a napot,
A nőt csűrben, ólban, éjjel
Szalmán ölelgetjük ott.

Úri hintó bármi fényes,
Könnyűdebben szállhat-e?
Tiszta nászágy, bármi ékes,
Több szerelmet láthat-e?

Az élet csak *variorum*,
Nem szoktuk tekinteni;
Azé legyen a *decorum*,
Kinek van mit veszteni.

Itt a szütyőnk, itt a rongyunk,
Így vándorlunk untalan,
Itt szipirtyónk, itt porontyunk –
Ezzel ámen! vége van.

Fütttyet a törvény szavára!
A szabadság drága jó,
Palota csak renyhék vára,
Templom csak papnak való.

Jegyzet. Burns *A víg koldusok* híres költeményét 1785-ben írta, de csak halála után jelent meg versei gyűjteményében. Megírására az adott alkalmat, hogy a költő egykor Mauchlinban, néhány mulató barátjával, késő éjjel bevetődött *Gibson* asszony kocsmájába, akit bizalmasb néven *Poosie Nancynak* hívtak. Ott találtak egy tivornyázó koldus csapatot. Burns figyelmét különösen magára vont a jókedvű béna vén katona. Néhány nappal azután készen volt a költemény.

Burns idejében Skóciában a kéregető koldusok fából készült *széles lapot* vagy *asztal-kát* hordoztak magokkal. Az adakozók arra helyezték az alamizsnát.

Abrám terén Quebec mellett 1759. szeptemberében történt csatában *Wolf* tábornok éppen a győzelem pillanatában esett el.

Moro várát az angolok a havannai kikötő bejáratát védve 1768-ban foglalták el.

Curtis kapitány 1782-ben a spanyol hajóhad megsemmisítésénél tüntette ki magát.

Elliot vezér Gibraltár hősies védelmében tűnt ki.

HOC ERAT IN VOTIS

Vonatkozás Arany hasonló című versére

Hoc erat in votis!... Horác mind megnyerte:
Volt földje, mezője, telke, háza, kertje,
Erdős hegy is, melyről friss hullámit hajtva,
Csörgedező patak futott le az aljba.

Bő része hírnévben, nagy urak kegyében,
Büszkeség, önérzet, elégtelt szívében
S veszendő népe közt kétes nyeresége,
Hogy sokat szeretett s nem volt felesége.

Toldi költőjének szerényebb volt vágya,
Várta is, hogy azzal majd az ég megáldja;
Addig várta, kérte, hogy amit remélt,
A földből sajátja öt-hat lábnyi tér lett.

De lantján soha sem szólt hízelgő ének
Dicsőítésére Cézárnak, Mecénnek.
Múzsája borának nincs semmi salakja,
Tiszta fényben ragyog előttünk alakja.

A PÁTRIÁRKA

Kun Bertalan püspök 90. évfordulóján

Imádkozik a pátriárka,
Az öreg főpap egyedül,
Szobája ajtaját bezárta,
Szent könyve mellett csendben ül.
Ezt a napot magának éli,
A kis szoba templom ma néki,
Egész lelke buzgó ima:
Születését ünnepli ma.

Bár senki nincs ott, aki hallja,
De jól hallják az égbe' fent,
Midőn hálára mozdul ajka,
Szemlélve múltat és jelent:
»Uram! több lón nekem kimérve,
Mint amit a szent könyv ígére;
Éveim száma messze jár,
A száznak csak tíz híja már.

Mint terepély tölgy árnyékában
A felszökellő csemeték,
Úgy serdüle egymás nyomában
Körültem három nemzedék.
Sok, sok megagga már mellettem,
Még több az, akit eltemettem:
Én itt maradtam egyedül
Jóságod hirdetőjeül.

A nagy idő határkövénél
Leborulok színed előtt.
Törődött szolgád íme, még él,
Te soha nem hagytad el őt.
Olykor nehéz próbára tetted,
De erejét jól mérlegelted
S vezetted szirten, gáton át
Kímélve gyöngé csónakát.

Híven megőrizém a nyáját,
Mely gondjaimra bízott,
Segélyt kérve s találva nálad,
Ha csüggedése zaklatott.
Feléd, feléd közelgetőben
Legeltettem kies mezőben,
Éjjel-nappal ébren valék,
Hogy egy se lenne martalék.

Imádkoztam népem s hazámért,
De nem nyertem meghallgatást;
A tévelygő jobb útra nem tért
S folytatta az ábrándozást.
Bálványait ma hőn köszönte,
Holnap megunva porba dönté.
Nem volt állandó semmi más,
Csak az örökös változás.

Ím', itt áll éltém véghatára!
Engedd hinni oh! istenem,
Hogy kegyedből nincs még kizárva
Magát emésztő nemzetem.
Borús múlta, sivár jelenre
Hajnalt derít még honszerelme,
Előtte biztos lesz az út,
Melyen dicső céljára jut.

E földön már nincs mire várnom,
Vágyam csak fölfelé repes;
Szent könyvemet nyugton bezárom,
Lelkem csupán téged keres.
Hűn végezve, rád bízva dolgát,
Pihenni kíván régi szolgád
S térdre borulva esdekel:
Emeld hozzád az égbe fel.«

CATO A LÉLEK HALHATATLANSÁGÁRÓL

(Addison színművéből)

Úgy kell lenni! Plátó, jól gondolád.
Vagy mért e szép remény, e hő kívánat,
E vágy a halhatatlanság után?
Vagy mért a félelem s benső iszony
A semmivé léttől? Mért borzogatja
Lelkünket így a végképp-elmúlás?
Istenség az, mely bennünk ébredez;
Egy túlvilágra int az ég maga
S az embernek öröklétet sugall,
Öröklét, te drága, félelmes eszme!
Mily változott s nem ismert pálya az?
Mí új ösvényen kell haladni ott? –
Határtalan kilátás nyíl előttem,
De rajta félig árny, homály terül. –
Álljunk meg itt. – Ha van felsőbb hatalom,
Pedig, hogy van, a természet kiáltja,
Ő biztonnal kedveli az erényt
S mit ő kedvel, kell, hogy boldog legyen,
De hol? mikor?... Ez a világ Cézáré...
Fáraszt a töprengés. – Végezze ez (kardjára üt).
Két fegyverem van: életem s halálom
Mérget s ellenmérget ím, itt vagyon.
Ez perc alatt végemhez juttat el,
De az sugallja, hogy meg nem halok.
A lélek, bízva létében, mosolygja
A kivont tört, és megveti hegyét.
Letűn a csillag, a nap is idővel
Sötét lesz; a természet elhanyaglik:
De rád halhatlan ifjúság derül,
Melyet nem érint elemharc, anyagrom,
S világok összeroppanása sem. –

Mért hát ez a rám súlyosult teher,
E fásultság, mely érzékimre száll?
Az elnyomott, a gondűzött természet
Elnyugszik végre: azt engedje majd,
Hogy éber lelkem szárnyra keljen és
Friss erőben, élet-üdén legyen
Az égre méltó áldozat. – Zavarja
Ember nyugalma bűn, vagy félelem;
Cato nem ismer ilyet és közömbös
A választása: álom, vagy halál.

KIVÁNDORLÓ IMÁJA

Amerikában

Istenem, teremtmő! Oh, hallgass meg engem,
Midőn jószágodat hálatelve zengem.
Te szólítottál az élet mezejére,
Földi vándorlásom atyai vezére.

Bár sújtola sorsom, viselni a terhet
Adtál elég erőt és okos türelmet,
Hogy amit tőlem a zord napok elvőnek,
Kegyétől várjam egy boldogabb jövőnek.

Hozzád fohászkodtam, rajtad csügge lelkem,
Mikor ama hosszú, kétes útra keltem,
Őriző hatalmad jószágát mutatja,
Hogy temetőm nem lett a mély tenger habja.

Mihelyest a partra lábamat kitettem,
Szívszorulva szinte holt-eleven lettem;
Érzém, hogy léptemet bár szent kezéd óvja,
Idegen világnak vagyok bújdosója.

Oh! ne vedd bűnül, hogy elhagytam hazámat,
Mely küzdve tart minden hű fiára számat,
Nem kötött magához ismert síkja, bérce,
Vonzott a szerencse s a vagyon lidérce.

Hiszen a szívemből itt sincs ő kiesve,
Imámba foglalom híven reggel, este,
Boldogságát tőled könyörögve kérem,
A viszontlátást is örömet remélem.

Mint a ürge méh, mely messze-messze szárnyal,
Rakva a virágok mézédés porával
Pihenni, vagy újra dolgozni röpül be
Sürgő társaihoz a régi köpűbe.

Hisz' itt is az az ég dereng tán felettem,
Melyre otthon sokszor mélán tekintettem;
Az a csillag és hold ragyog rajta éjjel,
Mely otthon falunkra hinti fényét széjjel.

A föld is az a föld; jó szívét kitárja,
Munkás két kezemet szeretettel várja
S ha keblét áztatom könnyel, verejtékkal,
Biztatva szól: ne félj! nem felejtlek én el. –

De vigasztalásnak ah! mégsem elég ez,
Mégsem a magyar föld, nem a magyar ég ez,
Van körültem sok szép, mit látni, hallani,
De szívemben mégis úgy sajog valami.

Ónlábon haladni érzem itt időmet,
Éjnapi törődés fogyasztja erőmet.
Néha remény biztat, néha kétség kínozt,
Minden nap egy lépést közelít a sírhoz.

Ha a bajok árja összecsap felettem,
Ha minden elhagy is, csak te légy mellettem,
Csak te benned bízzam, csak tőled reméljek
Rettentései közt bármi nagy veszélynek.

S oh! Uram, ha ott fenn úgy van elvégezve,
Hogy földi sátorom itt omoljon össze:
Engedd, hogy hazámba lelkem vissza szálljon,
Örök idvességet nálad ott találjon.

NEM TÖBB VERSET (Béranger)

Nem, több verset nem írok, bár hevüljek;
Szabály, műgond már nem sajátjaim,
Rímet egy gyermek is jobban kovácsol,
Versmértéket számlálva ujjain.

Midőn szívemmel hangosan beszélek
Az ég előtt, hol erdők mélye zár,
Erdők visszhangja prózában felelget,
Verset tőlem már az isten se vár.

Nem vár bizony! s mint ősz végén a gazda
Már letarolt kertjében szétekint,
Kémlelve, hogy a fának koronáján
Nincs-e egy-két gyümölcs felejtve kint:
Én is keresném, épp azért igyekszem;
De a fa holt, a tél meglepte már,
Kosárkamba gyümölcs hogy' hullna róla?
Verset tőlem már az isten se vár.

Nem vár bizony! s mégis lelkembe' hallom,
Amint ő a félénk néphez beszél:
Emeld föl homlokod! hirdetve vallom,
A hatalom örököse te léssz.
Így szól. És én előre látom a kort,
Midőn téged, te népfőlség! habár
Új hangokon, kegyelemre tanítlak.
Verset tőlem már az isten se vár.

A LIGET

Április végén

Szép ifjú nő a magános liget,
Ránk még kissé félénken integet,
Még arca, színe kissé bágyatag,
Még szózatossá is hallgatag;
De már kimosdva, egyszerű díszében
Tükre előtt áll házi köntösében.

Várjuk, hogy csakhamar felöltse itt
Dús öltönyét, bűbajos kincseit,
Egy-két türelmetlen barátja már
Nap-nap után most is körülte jár,
Nehéz nekik bevárni, míg kevélyen,
Igéző teljes pompában kilépjen.

Ha majd az ég rá nyájasan derül,
Aransugárral hinti őt körül,
Pázsit szőnyegét virág szövű át,
Lombkoszorú körűti homlokát,
Az üde lég édes illattal önti,
Reggel, estve víg madárdal köszönti:

Tódulni fog hozzá majd akkor a
Látogatók szerelmes tábora,
Merengeni bájos tekintetén,
Gyönyört szívni illatos kebelén.
Gondot feledni, jobb jövőt remélni,
Egy-egy percet új ábrándoknak élni.

Szép ifjú nő vagy, szép liget, való;
Szépséged is oly gyorsan hervadó.
Bús hervadásban bár gyönyört nem adsz,
Ne félj! magadban akkor sem maradsz
Én akkor is hű udvarlód leszek még,
Hűségemet megőrzi majd az emlék.

KÍSÉRTET

Ki őriz meg engem ettől
Az üldöző kísértettől?
Víz tükrére becsalogat,
Ott zúdít rám bösz habokat.

Egy tündéerkert kapuinál
Bűbájos virágot kínál,
De virágát, ha elveszem,
Vérző tövisnek érzem.

Éjjel sem hagy el bosszúja,
Szívem gyötri, vérem dúlja.
Rajta győzelmet nem arat,
Bármily erős az akarat.

Még az ég is, ha őt kérem,
Hogy ő lépjen közbe értem,
Titkon súgva csak azt mondja:
Ne légy a magad bolondja.

A SZOBOR MELLETT

Rimaszombat, 1908. június

Ha most is kebelén ringatna az élet
S szeszélyes játékát most is űzné véled:
Szomorún csetlenél-botlanál itt köztünk,
Hol mi egymás ellen háborogva küzdünk.

Küzdenél önszíved lázadó tüzével,
Mely magát neveli, de téged emészt el.
Sebeidre, miket társaidtól vennél,
Balzsamot tán rejtett fészken se lelnél.

Csalfa remény szórná elődbe virágát
S holnap minden szálát hervadozni látnád,
Vágyakozva nyúlnál a gyönyör kelyhéhez
S keserülnéd azt is, ami benne édes.

Csüggedve borulnál egy kis sírhalomra,
Bús könnyeid árja hiába omolna,
Képzelnéd, érzened, hogy életed kedve,
Minden drága kincse ott van eltemetve.

A haza sorsán is újra elborongnál,
Melyről hajdan csudás bűbájjal daloltál,
Volna min kesergni a honfi kebelnek,
Búját édesíteni a komor jelennek.

Oh! bizonynal jobb, hogy érc alakban állsz itt
S derültebb jövőnkre nyugalommal vársz itt;
Gyötrődéseinkben többé semmi részed,
Zaját, vívódását nem hallod, nem érzed.

Jobb kezed szíveden tarthatod nyugodtan,
Kéz, kebel, szív, mind csak hideg érc már ottan;
Ámde körülötted zöld liget, virulat,
S kedves virágaid élő serge mulat.

Árnyat nem vetnek rád, mért is azt kívánni?
Csillogó főváros büszke palotái;
Kegyelet, szeretet virraszt az emléknél,
Szinte tisztább, szentebb, mintha köztünk élnél.

S ha nem győze végképp az enyészet rajtad,
Mint egykor hirdette áhítatos ajkad:
Láthatlan szellemed bizonnal itt örül,
Itt lebeg gyakorta érc alakod körül.

EGY SZOMORÚFŰZ

A kútnál

Egy szomorúfűz állt a csurgó kút felett
Ott sínyle át búsan számos nyarat, telet,
Volt egykor társa is, rég kidőlt mellőle,
Most egyedül maga a csurgó kút őre.

Ide került hajdan, csemete korában,
Megnyugodni soha nem tudott sorsában,
Átkozta magában azt a zsarnok kezét,
Mely vele tavaszkor ide igyekezett.

Hús patak partjáról szívtelen kitépve,
Nyílt, szabad mezőről város közepébe,
Kőhalmok sorába kutat őrző rabnak,
Kitől az örömek mind távol riadnak.

Gondol társaira... ők a mezőt lakják,
Omló fűrtjeiket vígan lobogtatják;
Itt az élet hámlik korhadó törzsérül,
Sűrű hajzata is évről-évre gyérül.

Ott szellő, napsugár csókolgatja őket;
Itt egyik se gyakran látogatja őt meg,
Ott őket madarak éneke vidítja,
Itt az ő keservét zűr-zaj szaporítja.

Oh! bizony hozzájuk repülne is innen,
Éjszaka megszöknék láthatatlan színben,
Ha nem nyúlna öreg gyökere a földbe
Oly mélyen, hogy többé nem tud válni tőle.

Egy a mulatsága: nézni miképp éled
Körülte a sürgő tarka-barka élet,
A jövő-menőkre hallgatag vigyázni.
Csevegéseiken olykor elmélázni.

Íme, itt jön kancsójával
Egy kackiás szobalány,
Vízért jön, de nem azt várja,
Nem soká vár; kis huszára
Ott terem az oldalán.

A huszár sem vízre szomjas.
Pedig szomja szertelen,
Amit ajka, szíve kíván,
Ím előtte, itt van a lány,
Megcsókolja hirtelen.

Bár az alkony már sötétlik
S kedvező az alkalom;
»Jaj! vigyázz, te, ha meglátnak«,
Eh! kimondom a világnak,
Hogy szeretlek, angyalom.

De a lánykát gyötri a félsz:
»Jaj! bocsáss el, reszketek.«
El is indul nagy sietve
S vissza szól még: »holnap estve
A kapuban ott leszek.«

Két szomszédasszony vajmi jót hoz?
Egyszerre érkezik a kúthoz,
Hogy jót hozna, senki se higgye,
Megered a nyelvök zsilipje.
Itt arra ki gondolna már,
Hogy rájuk otthon munka vár?

Törődnek a mások bajával.
Ennek, annak iafiával:
Itt a lányhoz csábítók járnak,
Ott egy hitest holnap bezárnak.
Ez gőgös, az szurtos kezű,
Ez korcs, az feslett életű.

A férjeket bizony megvetnénk,
Ha éltöket tűhegyre szednénk.
A gyógyszerészné megmondhatja,
Miket beszélt neki az atyja,
Hogy tűnt ki a bűn halmaza,
Hogy vitte férjétől haza?

A drágaságot ki okozta?
Ránk azt is az úri rend hozza.
Az sem sokat segítne már ma,
Ha az ember templomba járna;
Ott a hívő csak szundikál.
A pap csak hasból prédikál.

Szólni kezdtek alkonyi fényben,
Elhallgattak korom-setétben.
Mikorra későn haza értek,
Már küldözni akartak értek;
Tán eltévedtek valahol,
Vagy meghaltak, ki tudja hol?

Poharával kis lánygyerek
Szalad, szalad, könnye pereg,
Küldi szegény beteg mamája,
Csak ezt a kútvizet kívánja.

Oh! ha ő ebből ihatik
Megenyhül egy pillanatig;
Láza csökken, tán el is múlik,
Tán élte is hosszabbra nyúlik.

Telt pohárral a kis Hébe
Repül már anyja elébe,
Repülne szegény, de legottan
Elbotlik és a földre dobban.

Gyermek jaja szívszaggató,
Kétségbeesett, égre ható;
Tört poharát hiába várja,
Tán meg is hal addig mamája.

Kiderült az ég éjszakára
Haragos a csillagsugára,
Haragos a tél, szinte csikorog,
Öreg koldus csapszékből tántorog.

Rég ismeri a csurgó kutat,
Arra felé veszi az utat,
Botorkál, ingadoz, meg-megbotol,
Vizet kíván, ég benne a pokol.

Nekiesik a jégitalnak,
Nem őrzi őt égi hatalmak,
Agyába nem tér vissza hirtelen
Az elriasztott józan értelem.

A kút csövét úgy átkarolja,
Mintha jó meleg kályha volna,
Ott elhanyatlik, aztán elalél.
Keblére vonja a mogorva tél.

Az álom, mely szemére szálla,
Ott is marad örökre nála,
Az ébredő hajnal szinte örült,
Hogy az ég rajta így megkönyörült...

*

Játékot az élet tündérei űznek
Bágyadt szeme előtt a szomorúfűznek,
Amit látott, hallott, mind szívébe rejti.
Nincs kívül közölje, de el nem felejt.

A tavasz fuvalmán ő is fölmelegszik,
Gyötrő titkaitól lassanként menekszik,
Titkait zöldellő levelén kiszórja
S aki olvasni tud, leolvassa róla.

EGY KIS MÁMOR

Jól esik egy-két pohár bor;
Néha-néha egy kis mámor
Szívnek, észnek meg nem árt.
Éledek, ha eltörődtem,
Oszlik a köd, mely előttem
Elborítja a határt.

Az emberek szinte jobbak,
Nyugalomban boldogabbak,
Könnyül rajtok a teher.
Szolgaságuk lánc, örve
Lábuk alatt összetörve,
Darabokban ott hever.

Gyötrött hazám szenvedését,
Átok-fogta sors verését
Tűnő fátyolnak veszem,
Nyájas ég derülve rája,
Jövőjét is fénybe látja
Ábrándban égő szemem.

Hosszú élttem súlya, gondja
Vállamat hiába nyomja,
Üdvét visszaálmodom,
Csak rózsáit látom ismét,
Nem számlálgatom tövisét,
Szinte-szinte ifjodom.

S amint szíven, éssen átforr
Ez az édes játszi mámor
Csudatévő balzsama:
Nem gondolok változásra,
Úgy érzem, mintha varázsa
Mindörökké tartana.

Ő IS ELMENT

Ő is elment!... mindenüktől
Meg kell válni, jól tudom,
Hisz' az élet, az enyészet
Ösvényét már rég futom.

Szakadozik szív szakasztva
Egy-egy erős kötelék
S vigaszul a bátorító
Ész tanácsa nem elég.

Ő is elment! aki hajdan
Egy tőről fakadt velem,
Szívünkben egy életen át
Eggyé forrt az érzelem.

Hasztalan jajdul utána
Fel-felsíró bánatom,
Alakját már csak emlékben
S álmaimban láthatom.

Kit ismertem s kit szerettem,
Mellőlem mind sírba tér,
Így lesz már a földi pálya
Előttem egy puszta tér.

Őszi tájról szebb hazába
Vonul a vándormadár;
Szárnya szegve egy maradt el
S tar mezőkön bolygva jár.

Régi, száraz, lombtalan fa
Csak kidőltét várja itt,
Melynek az idők viharja
Letördelte ágait.

Remény zöldje nem virulhat
A sírok göröngyein;
Hulljatok rá, folytatok rá
Lelkem vére – könnyeim.

TERÍTETT ASZTAL

Még itt van a nyár; fénylik a vidék,
Az őszi fuvalmát nem érezni még.
Hegyet, völgyet, mezőt öröm lep el,
Mindegyik együtt szinte ünnepel.
A hegytetőről szerteszét tekintek,
Rám mindenütt áldott jelekkel intnek.
Itt áll, mi eddig csak remény vala,
A természet terített asztala.

Lent a mezőn a tápláló kenyér
Sűrű keresztje véget alig ér.
Emitt a fák a lankás oldalon
Érett gyümölcscsel rakva gazdagon.
Feljebb egymásra már pirulva néznek
A gondúzó bort ígérő gerezdek;
A csüggedő ember már bízni mer,
Hogy vállain könnyebb lesz a teher.

Készíteni e sok szép ajándokot,
Egymással ég és föld kezét fogott,
Egyiktől fény, kövér eső s meleg;
Másik termő keblét nyitotta meg,
Dajkálta őket az anyatermészet
Gondja alatt pezsgő élet tenyészett
S amit közös jószáguk titka szült,
Most íme, mind szemünk elé került.

Terített asztal vendégekre vár,
Kik rég várnak e pillanatra már,
Járulnak is ki távol, ki közel,
Mint egy ünnepre, úgy érkeznek el.
Hű gyermekit kegyes szóval kínálja
A magasból az ég és föld királya.
Jelenti a szó, mely mennyből ered,
Hogy ő igaz s hogy bennünket szeret.

Jövel munkás nép! az idő siet,
Legyen most itt az első hely tied,
Kapát, kaszát kik hűn forgattatok,
Gondoskodott az ég ma rólatok.
Arcotokról kemény rögek porába
Nem hullongott a verejték hiába:
Jutalmául legalább egy komor
Télen át megkímél tán a nyomor.

A gazda is vegyül a nép közé;
Az asztalnál a legfőbb rész övé,
Övé a föld, övé a drága gond,
Kalásztenger gyöngyszemet néki ont.
Jószívűleg tekintse jó előre,
Ha egy kevés másnak is jut belőle.
Adott jóval szegény lesz gazdagabb.
De aki ad, az százszor boldogabb.

Koldusok! bár későn érkeztek is,
Az asztalról hull morzsa nektek is.
Hisz annak örvendő vendége mind
Az égre gondol, ha rátok tekint.
Áldó szavát bús ajkatokra adja
A könnyörület egy-egy jó falatja.
Elhiszitek, egy pillanatra bár,
Hogy ti is éltek, s öröm néha vár.

S lássátok vendégül a jó anyát,
Minnyájakok szülőjét: a hazát.
Ki annyi bút, bajt oly régen emel,
Egy ünnepévet méltán érdemel.
Hasson fülébe innen a kiáltás:
Hogy országos legyen az asztal-áldás.
S mely szívében már-már csak pislá fény.
Erős lángra lobbanjon a remény.

ISTEN VELED

(Béranger)

Hazám! én meghalok, minden mutatja,
Isten veled! imádott jó anyám,
Szent neved lesz ajkam véghangozatja,
Egész szívem tenéked áldozám.
Betűt sem ismerve, rólad daloltam
És most, midőn halál árnyéka fed,
Végsóhajom tehozzád száll dalomban,
Ejts értem egy könyűt: Isten veled!

Hogy tíz király, átkos győzelme közben,
Dúlt testeden keresztül gázola,
Szalagdiszökből én tépést kötöztem
Sebedre, melyre balzsamom folya.
Romjaidat az ég termékenyíti,
Évszázadok áldják dicső neved;
Eszméd a világot maggal behinti,
Egyenlőség a mag, Isten veled!

Félig feküdve már síromba hajlok;
Szeretimet segéljed, oh haza!
Tartozol ezzel a szegény galambnak,
Ki meződön nem zsákmányolt soha.
Esdő szavam hogy fiaidhoz érjen,
Midőn az Isten hív már engemet,
Sírom fedőlapját tartom fel éppen;
Karom lankad... ledől. Isten veled!

1909–1918

TAVASZT VÁRTUNK

Tavaszt vártunk, ideje volt azt várnunk,
Biztatgatott nemzetiszín naptárunk;
Márciusra ígérte, hogy a telet
Elriasztja előlünk a kikelet.

Látni véltük már, hogy pezsdül, hogy éled
Öreg földünk kebelében az élet
S nem vesződik többé a régi bajjal,
Szebb napoknak hírnöke lesz a hajnal.

Terítünk is képzeletben előtte
Zöld szőnyeget a kitisztult mezőre,
Gondoltunk a csörgedező patakra,
Mely szorító jégbilincset lerakta.

De magával küzdve küzd a természet,
Még ma reánk mosolyogva nem nézhet.
Gyászruháját levetni még nem bírta,
Varjú szálldos felettünk, nem pacsirta.
Vidám reményt bús csalódás követett,
Március csak a szemünkbe nevetett;
Zord havat szór, nem tavaszi sugarat,
Ijesztget, hogy a tél soká itt marad.

Nem tudtuk-e, vagy csak ma látjuk éppen,
Hogy az idő nincs az ember kezében?
Kerekét egy magasabb kéz forgatja
S titkait az halandónak nem adja.

Vissza hát a kandallóhoz, vissza hát,
Onnan nézzük a makacs tél ostromát,
Felejtsük el, hogy oly csalódva vártunk
S hazudott a nemzetiszín naptárunk.

EGY SZIKRA

A miskolci női Filléregylet aranykönyvébe

Egy szikra volt csak, melyet önmagából
Egy istenáldott szív lövelle ki;
Felgyulladott a puszta tűzhely attól
Üdítő, szent lángot gerjeszteni.

Meleg fészket e lángnál nyertenek
A nyomorban didergő gyermekek.

Velők együtt a szegényes szobába
A Megváltó maga beköltözött
S árasztja lelkét az öröm zajába'
Körülte sürgő kisdedek között.
Imádkozva járulnak mind elé
S utat mutat nekik a menny felé.

Felettök itt azóta híven, ébren
Vírasszt a munkás emberszeretet,
Mely így a földhöz, bár parányi téren,
Közelebb hozta a derült eget,
Hirdetve, hogy áldott hajlék ez itt
S a jótett már e földön üdvezít.

AKÁCOK A TEMETŐN

Bár itt vagyunk, nem innen származánk,
Nem e vidék volt a mi őshazánk,
De az Alföld végetlen síkja, hol
A táj körére tágas ég hajol.

Testvéreink tengernyi tábora
Ott él ma is, ott terjeng sátora,
Ember és nyáj, ha tűznap perzseli,
Alatta hűs menedékét leli.

Mély gyökerük lekötve tartja ott
Az anyaföldet, a gyér homokot,
Melyet szilaj dühében csakhamar
Más határba repítne a vihar.

Mi nem látjuk a boldog társakat,
Testvéri láncunk régen elszakadt;
Sorsunk akarta, hogy lankás hegyen
Lakásunk itt a temetőn legyen.

Néhányan voltunk, midőn megjövénk,
Azóta szinte erdővé nővénk
S nem aggódva többé sorsunk felett,
Megszerettük ezt a bús lakhelyet.

Mi vagyunk itt a halmok őrei
A sír mélyén alvókat őrzeni,
Felettök holt márvány emléksor áll,
De bennünk friss életnedv folydogál.

A tél csak elmúló álom nekünk,
Jön a tavasz s ismét felébredünk,
Fejünkre dús virágfüzér borul
S fejünkről le a sírhalmokra hull.

Kemény törzsünk annak emléke itt,
Ki hordozván az élet terheit,
Csapások közt is mind szilárdan állt
S nyugodtan, bátran várta a halált.

Töviskünk szomorún példázza azt,
Kit kebelén az élet nem maraszt,
Kit szenvedés, csalódás elgyötört
S tüskéje oly mélyen szívébe tört,

Hogy elhagyta türelme és hite
S pihenni már örömmel tért ide.
A lányka oly szép, oly boldog vala!
Derengett rá szerelme hajnala;

Öröm s remény hímezte a jövőt
S egy pillanat ide rejtette őt.
Szép emlékét jelképben őrzí nálunk
Tavasszal nyíló s hervadó virágunk.

A FECSKÉK

Rövidebb lett a nap, hosszabb lett az éjjel,
Őszi fuvalom leng erdőn-mezőn széjjel,
Hirdeti jöttét a közel hervadásnak,
Szomorú végét a nyári vigadásnak.

Ősz leheletét már a fecske is érzi,
Ügyes-bajos dolgát kezdi elintézni,
Kezdi megköszönni az idegen szállást,
Kiesebb tájakon, tudja, hogy talál mást.

Gyűlnek, gyülekeznek előre idején,
Nagy tanácsot űlni a templom tetején,
De nem tart sokáig csicsergő vitájok,
Mert egy az akarat, egy az ösztön nálók.

Gondolják, el van az végezve mind régen,
Amiért megszálltak egykor e vidéken:
Elhozták a tavaszt, a termő időket,
A szegény földműves áldotta is őket.

Sárpalotáikat összehordogatták,
Páros ajakkal az eresz alá rakták,
Pajkos, játszi gyerek ha itt-ott leverte,
Kölcsönös szerelmök a kárt kiheverte.

Újra építették: üdvöket ott lelték,
Szerelmök zálogát együtt melengették,
Kis tollasok tőlök repülni tanulva,
Együtt indulhatnak most a hosszú útra.

Derültebb ég alá visznek-e hírt rólunk?
Hogy ma mivé lettünk, hogy egykor mi voltunk?
Követ hengerítünk a hegy tetejére,
Mindig visszagördül, mielőtt felérne.

Nyom bennünket maga már a puszta lég is,
Nem csalódunk-e, ha bízni tudunk mégis?
Van-e jobb jövőnk a sors könyvébe írva?
Vagy saját bűneink döntenek a sírba?

Oh, szabad madárkák! szebb hazába értek,
De tudom, tavasszal újra visszatértek:
Ha a tél bilincsét lerázza vidékünk,
Egy reménysugarat hozzatok ti nekünk.

TÁTRAIR HANG

Mely nemrég hő sugárral illete,
Hidegszik a Tátra lehelete.
Bár föl nem ébredt még alvó viharja,
Fejét már vékony hólepel takarja.
Erdő, mező alatt még ünnepel
S félve tekint a havas bércre fel.

Ne félj erdő, vidám mező, ne félj!
Örömeidnek csak nyugodtan élj,
Bátran viseld ünnepi zöld ruhádat,
Ne is emelj a természetre vádat;
Vándor felleg a bérctetőn havaz,
A télnek csak múló játéka az.

Ő maga még túl messze éjszakon
Bolyong, borong jégfödte tájakon :
Majd elközelg, határunkat átlépi
S rólatok az ünnepi díszet letépi,
De félelemből, míg távol marad,
Mért áldoznátok néki a nyarat?

GYERMEKSEREG

Terepély fán dús virágok,
Gyönyörűség nézni rátok,
Fürge, víg gyermeksereg!
Szinte látom képzeletben,
Hogy ártatlan szívetekben
Szebb jövődönk szendereg.

Gyümölcs fejlík a virágból,
Új sarj a gyermekvilágból,
Melyben ma szálldostok itt.
A boldogság, melyet e kor
Most derít reátok, egykor
Másokat is boldogít.

Gyöngeségtek alig tudja,
Hogy az élet hosszú útja
Feltárult előttetek.
Én már a végére értem,
De hozzátok visszatértem
S együtt játszom veletek.

Most vidám játékot űzni
S nagy könyvében csak betűzni
Int az élet tavasza;
Fut az idő, nagyra nőttek,
Izmossá fejlík erőtok
S számít rátok a haza.

MIT KÉRJÜNK? MIT VÁRJUNK?

Egy valláserkölcsei felolvasáson

Kik itt ma az élet rögös útján járunk,
Súlyos terhünk alatt mit kérjünk? mit várjunk?
Zörgetjük kapuját a titkos jövőnek,
Melyre hímet félénk reményeink szőnek.

Buzogjon mindenütt részvét a szegényért,
Ki gyötrődve izzad a napi kenyérért;
Bágyatag szeméből ha törülsz egy könnyet,
Nehéz sorsa bizony annyival is könnyebb.

Terített asztala töltekező dúsnak
Juttasson morzsát az éhező koldusnak,
Meghálálni maga a koldus nem bírja,
De van, aki azt majd az égben felírja.

A munkásnak pedig hű munkája bére
Méltatva, nyugtatva jusson a kezére,
Se bérét, se magát, közprédának vallva,
Soha el ne nyelje az állam hatalma.

Sínylik ott a közjó, a teste merő seb,
Hol zsarnokolja a gyöngét az erősebb;
Senkire ne zúgjon földi ember vádja
Azért, hogy az istent így vagy úgy imádja.

Lelkiismeretre ne készítsen láncot,
Kárhozatja lesz úgy, mi üdvének látszott,
Saját vesztére tör akkor is, ha nyerne,
Hiszen magával az istennel perelne.

És hát a legfőbbnek, köz édesanyánknak,
Mit várjunk, mit kérjünk szenvedő hazánknak?
Talán szabadságot, élte levegőjét,
Hogy az hatalmassá növelje erőjét?

Tán: hogy ne kergessen való helyett álmot,
Intsék küzdelmei, melyeket kiállott,
Lelkét ősi átok, rút viszály ne tépje,
Így legyen boldoggá egyetértő népe?

Oh! ki sorolná el mit várjunk? mit kérjünk?
Gonosz napok után hogy jobbakat érzünk?
Szívünk ha remények árjába merülne,
Nem lenne-e gyászos ébredés belőle?

Ki sorsunkat ott fenn az égben intézi,
Ő a Gondviselő, őreá kell nézni,
Akaratja nélkül egy fűszál se vész el:
Várjuk áldását, de ne összetett kézzel.

A SÍRPALOTA MELLETT

Kossuthról

Bevonul a vezér – nem várt rá hiába –
Művész keze rakta sírpalotájába,
Nem ő maga vonul, őt ne keressék itt:
Viszik csak szelleme cseréptöredékét.

Ha csakugyan él még s küzd az idő ellen
Az a láncából kiszabadult szellem,
Ünneplői felett itt lebeg-e vajon,
Vagy tovaröppen, hogy ne lásson, ne halljon?

Vesz-e majd egy percre pihenőt magának
Ragyogó tetején a sírpalotának,
Népén és hazáján tekinteni széjjel,
Örök szeretettel, régi szenvedéllyel?

Ah! vigasztaló fény nem derül ott rája;
Mély keservvel siet végtelen útjára,
Látva, hogy az eszmény, melyért szíve lángolt,
A föld gőzkörében csalfa, tűnő láng volt.

Nyűgös ingoványba, útvesztőbe dűltek,
Akik melegtől áthatva hevültek.
Felhőt vont magára az ég boltozatja
S a csalóka lángot a haza siratja.

TÉLI ÜDVÖZLET

Az őszi lombok már lehulltak,
Üdvözljük már a telet,
Mely bárha későn, bárha jókor,
Bennünket soha nem feled.

Gyűlöljük, vagy szeressük érte,
Ő arra mind nem ad sokat;
Egyszer, amint régen kimérte,
Minden évben meglátogat.

Arcától néha szinte félünk,
Oly meleg, oly kecsegtető,
Nyájaskodik velünk vidáman,
Áldja is a szántó-vető.

Majd jégpáncélt borít magára,
Viharzik benne a harag
S mint unalmas, mogorva vendég,
Sokáig nyakunkon marad.

Napjainkat rövidre szabja;
Hosszú, hosszú éj kell neki,
Hogy a hajnal elunja várni,
Míg fátylát föllebbszenti.

Egykedvűleg, hallgatva nézi,
Midőn a kandalló körül
Csendre intő nyugalmas estén
A kis család mélázva ül.

Szemlélve mindazt, amit a múlt
Elvitt tőlök, vagy meghagyott;
Tiprott mezőn egy-két szomorgó
Virág mellett a sok gyomot.

Sorsát a zaklatott hazának,
Melyet csüggeszt egy ős teher,
S lábainál küzdelmi díjul
Mindig csak tört remény hever. –

Én mégis szívből üdvözöllek;
Tél barátom, mulass velem,
Hókoronád fehér csillámát
Én is fejemen viselem.

Képed mása rajzolja rajtam,
Az a néma, az a rideg;
De mégsem egészen hasonló:
A szívem még nem jéghideg.

Bár életoltó zord hatalmad
Tőled mindenkit elriaszt,
Benned s magamban sejtem, érzem
A közelgő örök tavaszt.

TÉLAPÓ

Itt zörget már Télapó is,
Ki eddig távol lakott,
De nem nyitunk ő kelmének
Se ajtót, se ablakot.

Más volna, ha kérne szállást
Szegény vándor idegen,
Nyerne tőlünk szíves látást
S jó meleget idebenn.

Akit ádáz sorsa üldöz
S elhagyott, boldogtalan,
Annak a mi házunk, szívünk
Éjjel-nappal nyitva van.

A komor tél, bár haragszik
S hóviharral fenyeget,
Haragjában mégse von meg
Tőlünk minden örömet.

Nyájas estve kályha mellett
Üldögél a hű család,
Szövögetik a bűbájos
Mesék tündérfonalát.

Beköszönt a szent Karácsony,
A szobácska felvidul
S fenyő gallya csecse-becse
Ajándékkal kivirul.

A gyermekek gyöngye szíve
Boldogsággal megtelik
S azt, ki mindezt küldi nékik,
Imádsággal tisztelik.

A Megváltó észrevétlen
Hozzájuk beérkezett
És feljűk, szinte érzik,
Hívogatva nyújt kezét.

»Értetek ma földre szálltam:
Jertek hozzám, kisedetek!
Kedvencek vagytok ti nálam.
A mennyország tietek.«

FELTÁMADÁS

Ébredjetek, tetszhalottak!
Itt van a feltámadás.
Bár a zord tél föld alá vont,
Sorsotok mégsem halál volt,
Nem halál, csak aluvás.

Hosszú álmotok tünését
A természet hirdeti,
Már az ég kegyelme vár itt
S éltető meleg sugárit
Értetek küldözgeti.

Figyelj hát keltő szavamra,
Szendergő kis ibolya,
Kék szemedet nyisd ki bátran,
Lásd, a megenyhült határban
Vár az élet mosolya.

Serdülj te is, gyenge fűszál,
Sűrű rendben, szerteszét;
Nem kell már aggódva félned

A legyőzött zsarnok télnek
Zord fagyát és szélvészét.

Teríts a kopár mezőre
Szép zöld pázsit szőnyeget,
Lássunk rajta nap-napon át
Fehér báránycsoportját,
Sok, sok játszó gyermeket.

S jertek elő közel s távol
Eddig néma madarak,
Ajkatokon zengjen ének
A természet ünnepének,
Zengjen minél hamarabb.

Hirdessétek bátorítva
A tavasz napfényinél,
Hogy ami halottnak látszik
S eltemetve vár sokáig,
Minden, minden újra él.

PAJKOS GYEREK

Anyja mellől titkon kiszökve
Futkároz a pajkos gyerek;
Ahol futkároz, tágas a kert,
Mint egy kis erdő, vagy berek.

Nem nézi, hol s miért kalandoz,
Ront, bont mindent, amit talál,
A virágágyat sem kíméli,
Belétípor s ott álldogál.

A rózsatőhöz nagy mohón nyúl,
Hogy bokrétaját tépje szét;
De felszisszenve kapja vissza
Tövisektől vérző kezét.

Látod, látod, te kíméletlen!
Érzed most, úgy-e, magad is,
Hogy a pajkos erőszak ellen
Védi magát a rózsza is.

Meleg nyárban csak könnyűszerrel,
Csak úgy mezítláb őgyeleg...
Pillangó száll... utána! hajrá!
Sűrű dudva közt lepte meg.

De a sűrűben rejtve élő
Csalánsereg támad neki
S lábszárait úgy összeszúrja,
Hogy szinte-szinte égeti.

Lásd, lásd, te kis meggondolatlan!
Eszedbe most későn jut ám,
Hogy így jár az, ki dudva közé
Rohan egy pillangó után.

Tovább ballag a kerti úton
És fájdalma el nem marad;
Meglát a földön gyalogolni
Egy magányos szép bogarat.

Lábbal nagyot toppant rája,
Tán játszva, tán haragva is,
De felsikolt... – mély sebet vágott
A talpán a hegyes kavics.

Lásd, lásd, te pajkos, te kegyetlen!
Minő kint kell kiállanod,
Hogy itt szándékosan megöltél
Egy ártatlan kis állatot!

Annak is kedves volt az élet,
Melyet te is jónak találsz;
Anyád elé most büntetésre
Vérző talppal hogy' sántikálsz?

ÚJ TAVASZ

Leráztuk hát nyakunkról a telet!
Új élettel biztat a kikelet.
Mozdul, ébred az elnyomott erő
S a föld alól is bátran tör elő.
Mozdulatát reménykedve figyeljük,
S a szabadság nevében üdvözljük.

Emelkedjék a munkás honfi kéz,
Minden szív, mely áldozni, tenni kész,
A higgadt ész, mely számít s mérlegel,
A szenvedély lángját kerülje el
S derítsen már az új tavasz sugára
Megáldó fényt az elgyötört hazára.

A CENKI SÍRBOLT

Gyászt hirdető nap, átokverte múlt,
Mely ötven év előtt reánk borult.
A nemzet szíve megrendül megint,
Ma is megrendül, hogyha rátekint:
A csillagok közé van az felírva,
Bús fényt lövell onnan a cenki sírra
S gyötört hazánk szemében könny remeg,
Látván, hogy ott Széchenyi szendereg.

Ah! mily idő volt, mily kecsegtető!
Nyíló tavasz, új éltet hirdető,
Érezni kezdtük börtönünkön át
A szabadság rég várt fuvallatát
S ím, egyszerre, bár nincs borús előjel,
Ránk süjt az ég egy villámos dőrejjel,
S ő, a leghívebb, ő, a legnagyobb,
Romba dőlve bennünket itt hagyott.

Döbbenve álltunk a rémhír felett,
A sír szinte reményünk sírja lett,
Temetkező fél a nemzet maga,
Sötétlő pont az égbolt csillaga.
A költő lantja is gyászfátylat ölte,
Nagy veszteségünk hangot csalt belőle
S azt, ami a kidőltben isteni,
Dalban kívánta örökíteni.

Napunk volt ő, sugárit hintve szét
Felébresztette alvó nemzetét,
Utat jelölt, biztos vezér irányt
A messze tündöklő nagy cél iránt;
Proféta lelkivel jövőnkbe látott
S reményt, vigaszt mikor már nem talált ott,

Sötét örvény fölött emelt kezet
S mélységébe önként temetkezett.

Beszél-e most hozzánk az ötven év,
Zászlónkon írva a Széchenyi név?
Felé fordul-e most szívünk, eszünk,
Midőn ma róla így emlékezünk?
Úgy szeretni a hont, mint ő szerette,
Bölcsen, híven, lidércfényt nem követve?
Biztató választ mindhiába vár,
Zúg a hullám, borús a láthatár.

Oh! cenki sírbolt, mely elrejtet őt,
Törődve állunk zárt ajtód előtt;
Nyíljék föl a zár, ím azért jövénk,
Hogy visszakérleljük még őt közénk,
Hogy népe lelkét szüntelen sugallja
Honszerelme, eltűnt dicső alakja,
Melynek értéke az elröppenő
Idővel nem csökken, de egyre nő.

Eltűnt, de nem minden tűnt el vele,
Fölöttünk leng még őrző szelleme;
Lengjen, tanítson szirten, gáton át
Erős hittel követni nyomdokát.
Csak azt ne, azt ne hagyja ránk örökbe,
Mi nagy szívét oly rémítőn gyötörte
S mért rá titokban dúló szenvedést:
Hazánk jövőjén a kétségbeesést.

A MAGVETŐ

Üdvözlét Mikszáth Kálmánnak

Papírföldbe, melyet a sors
Néked birtokul adott,
Pazar kézzel hintegettél
Apró fekete magot.
Csüggedést legyőzve
Évről-évre szórtad,
Egy sugallat kísért:
Jó az isten, jót ad.

A kalászkok ím, megértek,
Itt van a bő aratás,
S érted, a hű magvetőért
Felhangzik az áldomás.
Nem vegyít ma abba
Ellenhangot senki,
A múzsákkal együtt
A nép ajka zengi.

Ez ünneplés, e zaj, e fény,
Melyben köztünk elmerülsz,
Oh mondd, boldogít-e vajon,
Ha szobád csendjében ülsz?
Ajándéka becsét
Tudom, azért érzed,
Mert pecsétet nyom rá
A nyugodt önérzet.

GYULAI PÁL SÍKKÖVÉRE

Kereste hűn, bármerre lépett,
Az igazat, az örök szépet,
S mert a földön azt el nem érte,
Lelke az égbe szállt fel érte;
De szelleme a hazához tapadt
S műveiben örökre itt maradt.

BÉRCEK, ERDŐK

Bércek, erdők, ismét eljöttem közétek,
Régi híveteket ha megismernétek.
Nem a társaságért, mely zsibong körültem,
Annak hullámába én sohsem merültem.

Jöttem szép emlékek buzdító szavára,
Egy sugárt keresni éltem alkonyára,
Szívni levegőtök hűs, illatos árját,
Mely ide a tavasz mezejéről jár át.

De kik a magasban hallgattok fölöttem,
Bércek, tőletek én tanulni is jöttem.

Megérteti velem csodálat és részvét
Néma fönségetek szótalán beszédét.

Ha az ég haragszik és küzdenetek kell
Ellenetek zúdult harcok föllegekkel,
Mennydörög, villámlik: rendületlen álltok,
Aztán a dicső nap fénye ragyog rátok.

Fejeteken magát a tél mutogatja,
Le-leröppen hozzánk fagyos fuvallatja,
De lábaitoknál itt az aljban mégis
Virág nyíl s az nekem vigasz is, remény is.

TITOK

Titkod ha van, ne bízd madárra,
Szívébe azt madár nem zárja,
Csacsogja erdőnek, mezőnek
S róla ott majd meséket szőnek.
Szellőre se; ne higgy szavának.
Hízelve suttog a világnak,
El-elhallgat, de fölkel újra,
Titkodat ő is elárulja.
Virágra bízd s nyugodj bele,
Megőrzi ő s elhal vele.

KÉPZELET

Emlékezés Jókaira

Szívtelen barátod, a szárnyas képzelet
Nem földi tájakon repülgetett veled,
Egész élteden át magához szorított
S szemedre csalékony kék fátyolt borított.

Úgy megbabonáza ifjúkori lázad,
Hogy tündérnek néztél egy fejér csontvázat
S mikor agg kebledre egy virágot tűzött,
Leggonosz b játékot veled akkor űzött.

Sugdosta s elhitted, hogy tavasz van, nem tél,
S ifjú virágoddal te is ifjú lettél;
Későn vetted észre, hogy él a természet
S ha ellene jártál, szenvedés a részed.

Oda, hol most bolygasz, a végtelen térbe
Szívtelen barátod vajon elkísért-e?
Integet minket, hogy ne tiporjuk el itt
Földre hullt koszorúd fényes leveleit.

ARATÁS

Mélázva ülök
Puha fészkemben;
Oh! be szeretnék
Kirepülni innen,
El, messze, messze!
Virányán bolygani
Szabad mezőknek,
Kezet nyújtani
Az anyaföldnek,
Ha éreznék rá
Módot, erőt,
Mint volt apámnak,
Az ő természet
Boldog fiának,
Rég, rég ezelőtt:
Meleg napfényen
Nekivetkezve
Szórni a földbe
Verítékezve
Bőven a piros
Búzamagot,
Remélve, várva
Dús aratásra
Sűrű keresztet
S otthon a szérűn
Magasra eresztett
Nagy asztagot.
Mikor a tél eljő
S tarlott mezeinkről
Mindent betereget
S hóviharos felhő
Borítja egét:
Egyszerű hajlék
Tűzhelye mellett
Érzeni nyájas
Rokoni körben

A szeretetnek
Áldott melegét.
Élni nyugodtan,
Élni vidáman
Azzal, mit a nyár s ősz
Tárháza adott,
Sejteni, várni
Téli borúból
A közelítő
Tavaszi napot.
S bízva imáink
Nagy erejébe,
Egy-egy szent könyvet
Venni elő
S tenni sorsunkat
Annak kezébe,
Aki felettünk
Gondviselő. –
Hajh! az ábrándot
Elkésve szőttem,
Az élet már egy
Pusztá előttem,
Áldatlan ugar,
Dísze, virága
Nem búzavirág,
Csak lenge avar.
Egy szövegetben
Ott feledtetten
Túlérett kalász
Foltocska maradt;
Én vagyok az, – látom
S nyugodtan várom,
Jön az arató
És learat.

A FENYVESEK BÚCSÚJA

Sokáig volt a Tátra nékem
Hű barátom, hű menedékem,
Szívtam üdítő balzsamát.
Most, hogy tőle el kell szakadnom,
Szellő ajkán zizegni hallom
A fenyvesek búcsú-szavát.

»Kitártuk keblünket előtted,
Múzsád is érze gyógygerőnket,
Ránk mindig hálával tekints;
De tört szívet éppé nevelni,
Halottba életet lehelni,
Bűvös hatalmunk arra nincs.«

ELŐRE

A Miskolci Napló tizedik évfordulójára

Kinek révpártot ér hajója
S vihartól tépett lobogója
Erőtlen csüggedésre int:
Ott legyen-e hát véghatára?
S ne szálljon-e elszánt csatára
A tenger árjával megint?

Elő, elő a szívvel, ésszel!
Tovább evezni fürge kézzel;
Hadd forrjon a zajló elem:
Jó az isten, hatalma jót ad
S várja nem rettenő hajódat
Új révparton új győzelem.

ISMERKEDÉS

Lánykák, fiúk, most rám figyeljete,
Magamról zengek dalt előttetek;
Játszadozni jertek körömbe mind,
Ismerkedni gyermekszokás szerint.

Mert én is gyermeknek érzem magam,
Nyögdécselek, bár nem értik szavam,
Futkározok, nyomot mégsem hagyok,
Alakom nincs, láthatlan is vagyok.

Légben születtem, Szellő a nevem,
Szülőmnek én a vihart ismerem.
Míg ő rombol s viharzik nálatok,
Én elbújva félénken hallgatok.

De zord apám ha nyugalomra száll,
A harmatos regg már ébren talál,
Sietek a hajnalt üdvözleni
S felhőfátyolát ellebbenteni.

Aztán lombot, virágot lengetek,
Egy-két percig nálok pihengetek,
Bár ismernek, szeretnek is, hiszem;
Bólintgatnak, midőn megérkezem.

A fáradt munkás a mezőn megáld,
Ha szárnyammal legyintem homlokát,
Le-letörlöm verítékgöngyeit
Vagy olykor felszökemlő könnyjeit.

Kinek lelke sötét búba merül
S ott zokog egy távoli sír körül:
Átveszem én ajkáról a sóhaj
S leejtem a meggyászolt sírra majd.

Utam, szárnyam ég s föld között lebeg,
Hírnök gyanánt jót, rosszat hirdetek;
De veletek pajkos játszi körön
Enyelgeni nekem legfőbb öröm.

Ilyen vagyok, ezek szokásaim:
Most már ismertek, kis pajtásaim!
Dalomnak vége, most én hallgatok,
Rajtatok a sor, ti daloljatok.

OH, URAM!

Ne hagyj el, oh, uram! ne hagyj el engem,
Jóságodat én mindig áldva zengem;
Azt érzem, midőn örültem,
Hogy virágok nyíltak körültem,
S midőn szeretteim sírjára
Bőven omolt bús könnyem árja.

Ha szívem olykor gyötrődve törődik,
S szenvedésem súlya lenyom a földig,
Ha elfog a kétség hatalma:

Ne fordulj el, ne hagyj magamra,
Sugározd rám kegyelmed fényét:
Az élet kedvét és reményét.

KI VOLT AZ?

Gyermek! midőn megszülettél,
S e föld kis vendége lettél,
Első hangod is sírás volt,
Belőled a fájdalom szólt:
Őrangyalként akkor veled
Ki virrasztott bölcsőd felett?

Majd, hogy a bölcsőt meguntad
S mellette kerestél utat
Gyöngé lábon állni, lépni
S minden mozdulatra félni:
Ki tartott fenn? ki vezetett?
Ki fogta meg a kezedet?

Mikor pajkos társaidnál
Nagy sokáig játszadoztál
Gondatlanul, felhevülten,
Vagy aléltan, kimerülten,
Estvefelé hazatérve:
Ki ölelt a kebelére?

Az ifjúkor bűve-bája
Üdvét neked is kínálta
S ha csalódás, tört remények
Rád kegyetlen sorsot mérnek:
Mint lesz annak terhe könnyebb?
Ki törli le néma könnyed?

Biztat a vágy, kiszállsz végre
A nagyvilág tengerére,
Szülőházad, kis családod
Többé tán sohasem is látod:
Ki áld meg, habár elhagyád?
Édesanyád, édesanyád.

Óh! az ő áldott szerelme,
Mintha veled útra kelne,
Ott lebegne, hozzád szólna,
Tanácsolna, titkon óvna
S csak akkor tűnnék el onnan,
Mikor szíve végsőt dobban.

GYERMEKEIM

Adott, adott nekem is a végzet
Szűk teleken egy parányi fészket;
Áldom érte, de azért is áldjam,
Hogy sohse volt nagyratörő vágyam;
Egy-egy szép reményem
Bárha semmivé lett,
Mégse maradt nekem
Adósom az élet.

Gyermekeket is én eleget nyertem,
Velők régen tele van a kertem;
Mind az enyém, én vagyok az apjok,
Szüle-gonddal csügg a szemem rajtok.
Felvirulásokat
Örülök, ha látom,
Elrejtve magányban
Ők az én családom.

Hallgatag nép, ritka jó testvérek,
Egymás mellett boldogan megférnek.
Nem ismerik az ember világát,
Irigységét, szenvedélye átkát.
El-kivándorolni
Vágyat egy sem érez,
Mély gyökerek fűzik
A föld kebeléhez.

Múzsám köztök mulatozva járdal
S dalra készíti őt is a madárdal,
Lágy fuvalom, eleven zöld pázsit
Élesztgeti szíve dobbanását.

Eltűnt ifjú korát
Szinte újra éli
S gyermekseregének
Mélázva regéli.

Szeretetök, amint csak kívántam,
Évről-évre megújul irántam.
Küzdenek a szárnyaló idővel,
De engemet nem felednek ők el;
Öregségemre is
Mind körültem állnak,
S zöld lombbal, virággal,
Gyümölccsel kínálnak.

Nyitva a kert, jertek ide, jertek,
Aggó szüle s tévedező gyermek!
Itt a példa: szemlélve tanulni
S a futamó évekkel javulni.
Itt öleli egymást
Szó nélkül is áldva,
Szülői szeretet
És gyermeki hála.

KISLEÁNY EMLÉKKÖNYVÉBE

Mi öleli át a földet?
Fényt, örömet az mitől vett?
Halandó embereket itt
Az istenhez mi közelít?

Mi az, ami áldásképpen
Buzog Ilonka szívében?
Az, ami mennyből eredett:
A szeretet, a szeretet.

KÖNNYEK

Mikor az ég elbúsulva
Sűrű könnyet hullat,
Zsendül attól hegyen, völgyön
Új, erős virulat.

Fölemeli csüggedt fejét
Elalélt virág is,
És üdébnek érzi lombját
A sínylő faág is.

De a sűrű néma könnytől,
Melyet szemünk hullat,
Ah! körülünk nem újul, de
Hervad a virulat.

A virágot, melyet szívünk
Gyönyörködve ápol,
Elborítja s bús halottá
Mossa a könnyzápor.

A SZOBOR BESZÉL

Rimaszombat, 1911. június 7.

Áll a szobor magas talapzaton,
Hozzám beszél, figyelve hallgatom;
»Isten hozott, te régi hű barát!
Gondoltam én itt is gyakorta rád,
Itt, hol sok év előtt szülőházam
Porondján ércalakká változám,
Halott érccé, de melyben nincs kihalva,
Él s működik még a szellem hatalma.

A gyors idő folytat szemlélem itt,
Árján viszi a lét küzdelmeit.
Hulláma fel-felhág, meg visszahull,
Így foly örökké változatlanul.
Ezt tükrözi, bármint tekintem is,
Rég-rég lezajlott földi életem is;
De mindarról, mit így látok vagy érzek,
Senki másnak, csupán neked beszélek.

Mily élet volt az! te jól ismeréd
Örömeit, fájdalma tengerét,
A gyötrött szívet, a tarolt mezőt,
Melyre dísz csak képzelmem fénye szótt.

De most már, íme lásd, körös körül
Lábam alatt virágszőnyeg terül,
Tövisei mind eltűntek előlem,
Mert hű valék, mert szobor lett belőlem.

Éjféli csendben jó egy pillanat:
Zendülni hallom néma lantomat,
Balzsam volt egykor bűbájos szava,
Midőn sebektől vérzett a haza;
Most a múltat felejtí a jelen,
Új hangok mellett régi küzdelem,
Lázás erők egymásra törve forrnak...
Oh! mondd, nem jobb-e itt állnom szobornak?»

ŐK HÁRMAN*

Pihengetek a hegytetőn,
Mert fáradalmat érzek;
Az elhagyott mezők felé
Még vissza-visszanézek.

Előttem tündököltek ott
Arany, Tompa, Petőfi,
Silány korban egybeforrtan
A nemzet magvetői.

Kérkedhetik velők bizony,
Bármily messze haladtak,
A szegény ős magyar talaj:
A nép, melyből fakadtak.

Nevét a csillagok közé
Jegyezte mind a három,
Kettőjökét, ápolva hűn,
Most is szívembe zárom.

Őt, aki pályabéreül
Csak a nyugalmat kérte,
»Egy kis független nyugalmat« –
De míg élt, el nem érte.

És Őt, kinek barátja volt
Lant, biblia, természet;

De belsején mind a sírig
Titkos féreg emésztett.

Ámulatom, csudálatom
Szállott a harmadikra,
Kiben hódító lángra gyúlt
Korán az égi szikra.

S dicsősége magaslatán
Nem akart mást keresni,
Mint harcmezőn, dúló csatán
A hazáért elesni.

És a hadak zord istene
Hallgatott is szavára:
Eltüporta, hogy előtte
Az eget így kitarja.

De hajh! nem óhajtásaként
Omolt ki ifjú vére,
Véréből nem röppent felénk
A szabadság tündére.

Összetiport teste fölött
Győztes ellenség rivalt,
S fékevesztett zsarnok önkény
Hirdette a diadalt.

Rég alusznak mind a hárman,
Csak szellemök van ébren,
Átlengik a küzdő hazát
S leszállnak olykor értem.

Én is velök, vagy utánok
Egy ösvényen bolyongtam,
Hordva sorsom könnyű terhét
Panasz nélkül, nyugodtan.

S míg a tölgyet mind ég felé
Emelkedőnek láttam,
Ábrándot én egy zöldellő
Bokor árnyán találtam.

Míg a sasok kék magasban
Keringettek felettem,
Én itt alatt örvendező
Madárkákkal csevegtem.

S zengtük a dalt, mint szívünkbe
Az isten ujja írta:
Lombok közt a fülemüle,
Rögek közt a pacsirta.

Zengedeztük; de ránk borult
Hóföllege a télnek
S gémberedő madár ajkán
Elhallgatott az ének.

* Elmondtam a Kisfaludy-Társaságnak Miskolcon tartott ünnepélyes ülésén, mely nekem szóló, feledhetetlen szép ünnepély volt.

UTASOK

Hogy űzik egymást, hogy szaladnak,
Apró hullámi a pataknak!
Miért sietnek és hova?
Mellettük, amint útra kelnek,
Fürdő virágok esdekelnek:
De nem hallgatják meg soha,
Vígán iramlanak tova.

Szeretettel fordul hozzájuk
S integeti bérces hazájok:
»Kis fiaim! ne menjetek!
A sík alföld bármint varázsol,
Sohsem lesztek boldogok máshol,
Itt van a ti jó helyetek,
Keblemen, hol születtetek!«

Oh! ha köztök már célhoz érve,
Csak egy is újra visszatérne
És elregélné sorsukat:
Hogy vándorútjokat mi várja,
Hogy elnyeli a tenger árja,
Nevők s emlékek sem marad:
Folytatnák-e futásukat?

HAZAFELÉ

Repül az én időm, kevés van itt hátra,
Ha meg nem un addig pártfogóm, a Táttra,
Ő engem, vagy én őt, bár érzem előre,
Szomorú lesz végkép búcsút venni tőle.

Mert engem réges-rég, hogy bajomat lássa,
Borsodi alföldről ide csalt varázsa.
Évről-évre vonzott és szinte csudát tett:
Távol ismerősből meghitt jó barát lett.

S most, hogy szép frigyünknek idestova vége,
Mintha szemrehányón suttogna vidéke,
Ölelget, marasztal az illatos lég is,
Melytől rózsaszínt nyer a sápadt remény is.

Égre törő bércek havas koronája,
A teremő erő csuda nagy munkája,
Fenyves erdők, melyek szívesen fogadtak,
S árnyas rejtekökben dalaim fakadtak.

Szomorú lesz bizony a magányban néha
Valóság helyett a képzelet játéka
S mindazt, ami még ma örömünk, sajátunk,
Csak az emlékezet tükörében látnunk.

VÁLASZ EGY LEVÉLKÉRE

Az vagyok-e hát valóban,
Aki emlékedben él,
Kihez szíved most rajongó
Bűbajos hangon beszél?

Vagy eszményi képet rajzolt
Előtted a képzelet
S elmerengve, elmúlándó
Szép játékot űz veled?

Érzelveid forró árja
Oly erővel int felém,
Mintha egy eltűnt tavasznak
Leheletét érzéném.

Mintha elkésett virágot
Nyitna még a tél hava
S a romok közt szebb jövőről
Zengne a remény szava.

Oh! hadd rejtsem s ne felejtsem
Ez érzést, e szózatot!
Rózsafelhő hadd kísérje
A leáldozó napot.

PÁLYAVÁLASZTÁS

Ismertem én hajdan egy fiatal kecskét,
Vígán legelészte mezőn a füvecskét,
Nem is volt panasza,
De ha beszabadult a szomszéd kertjébe,
Furcsa gazdálkodást vitt ott hamar végbe,
Úzhette a gazda.

A kecskeiskolát alig hogy kijárta,
Szűk lett előtte a szülőföld határa,
Bízott a jövőhöz:
A világba indult, pálya után nézett,
Hogy' alapít majd egy kis családi fészket
Közel a mezőkhöz.

Amint egy nagyváros piacán megállott,
Jövő-menő tarka népséget talál ott,
Sorsukat vizsgálja.
Könnyű eszt a hab ugyan hányja-veti,
A sok közül vajon melyik való neki?
Melyik a jó pálya?

Lát ügyvédet, orvost, de nem kellve nézi:
Oly nagy sereg az már, hogy egymást emésztí,
Kevés, aki arat.
Lát katonát, papot... ne legyen belőle
Háború, vagy béke henye hirdetője,
Inkább kecske marad.

Fordul esze aztán a szántás-vetésre:
Mily szép a sík határ zöldellő vetése!
Az úgy kecsegteti:

De szántóvetőnek idő a gazdája,
Tönkremegy a mező, mikor nem is várja,
Az se kell hát neki.

Addig-addig bámul a jövőmenőkön,
Elbúvóli a sok tarka-barka öltöny:
Nem áll többé szónak;
Míg ember az ember, nem jár ruha nélkül,
Gondolja a kecske, a sorssal kibékül
És beáll szabónak.

JÓ ÁM PAPNAK LENNI

Jó ám papnak lenni, de szentpéterinek;
Jól imádkozott az, aki azt nyeri meg,
Nyer sok buzgó hívet és áldott vidéket,
Papi szegénysége ott fog érni véget.

Neki terem síkon az acélos búza,
Gyümölcsfa is bőven, hogy az ágát húzza,
Gondját szélesztetni, ha ugyan lesz gondja,
Aranszínű borát a hegy neki ontja.

Magas hegytetőn áll szőlleje, pincéje,
Tündéri szép tájkép tárul ott eléje,
Tágas gyönyörű völgy, hol a Sajó éppen
Mint egy ezüst kígyó kanyarog középen.

Nagy messze távolból a bércek királya,
A fenséges Kárpát integet reája,
Jobbra pedig, hol a völgykapu kinyílik,
Végtelen alföldünk tengere fehérlik.

Tavasszal, mikor már erős a tenyészet
S ünnepi zöld ruhát ölt fel a természet,
Aki innen szétnéz, ég, föld magyarázza:
Nem is szőlőhegy ez, de az isten háza.

Mennyezet fölötte az ég boltozatja,
Mely áldó sugárit szerte ragyogtatja,
Kegyes hallgatói kis bokrok, magas fák,
Zsoltár éneklői énekes madárcák.

Épp úgy hallja isten a madár zengését,
Mint a gyülekezet harsány éneklését,
Mely lent a templomban rengeti a falat
S az ég felé szinte erőszakkal halad.

A pap aztán oda csak közélről lép be
S hinti a magot a hallgatók lelkébe,
Bőven hintegeti gazdag tárházából,
Megváltója nyomán a szent bibliából.

S hogy népét ne csak ő, de más is táplálja
Az örökéletre: ott van a káplánja,
Mikor kell: segítség, mikor kell: multság,
Katétrát kívánó fürge fiatalság.

Körülte, fölötte nappal s éjszakán át
Isteni nyugalom terjesztgeti szárnyát
S ha azt még családi boldogság tetézi,
Szent Péter a mennyből irigyelve nézi.

ALKONY

Ha majd alkonyra száll napod,
A sír felé közelgesz
S elötted minden földi jó
Értéke, bája elvesz:

Kétség ne dülja lelkedet,
Légy a nagy útra készen:
Ott maradsz, hol mindig valál:
A teremő kezében.

S ne kívánd, hogy ércből legyen
Az a végső hajócskád,
Mely veled majd az enyészet
Tengerére hajóztat.

Mit ér annak fényes ércben
Virágok közt pihenni,
Kit a lélek már elhagyott,
Ki már csak senki, semmi?

Egy egyszerű deszka-burok
Illőbb hozzád s elég is;
Élő társad volt az egykor,
Habár nem ismeréd is.

Fenyvesek közt az ég felé
Fejét büszkén emelte:
Most egy érzéktelen darab,
Oly múlandó, miként te.

Könnyen, hamar beolvadtok
Együtt a föld porába
S rátok vár az örök élet
Ismeretlen világa.

VADVIRÁGOK

Szeretteim rég elpihentek,
Sírjok fölött némán merengek.
Képzeletem bűvös szavára
Felpattan a koporsók zára:
 Ismert alakokban
 Mind előmbe lépnek
 Enyésző lakói
 A sír kebelének.

A múlt egyszerre csak megéled,
Újra pezsdül az eltűnt élet,
Látom a kis boldog családot,
Mely hajdan engem úgy megáldott.
 Érezzük örömét
 A viszontlátásnak,
 Könnybe borul szemem
 S vége a varázsnak.

Körültem zöld füves mezőben
Vadvirágok virulnak bőven,
Szeretkeznek, álmodva élnek,
Örök életükről mesélnek.
 Hogy soha, de soha
 Nem hervadnak ők el,
 Fiatal szépségök
 Dacol az idővel.

Álmodjatok, örüljete ti
Nyár és tavasz vidám szülötti,
Színpompátokat áldja, védje
Az öröklét vágya, reménye:
De én mélabúval
Tekintek reátok:
Köztetek tavalyit
Egy szálat se látok.

VERSEIM

Útitársak

Verseim hat lábon járnak,*
Én, tipegve, hármon,
Ők a hajnalért hevülnek,
Én az éjet várom.

Együtt róttuk a nagy utat,
Lelkesedtem tőlök;
Utunk véget ér maholnap,
Eltűnők előlök.

Hűlt helyemet soraikban
Meglépetve látják,
S elárvultan, elhagyottan
Nevemet kiáltják.

A közel bérc tiszta hangon
Egyszer visszazengi:
Azután csend, csend örökké,
Ezt a hangot soha többé
Nem hallja meg senki.

* Az alexandrin-sorok.

ÉDESANYÁM

(Rudyard Kipling után, angolból)

Ha felhágnék a legmagasb tetőre,
Tudom, hogy kinek szerelme kísérne:
Édesanyámé.

Ha elmerülnék mélylő tengerárban,
Tudom, kinek könnye hullna utánam
Édesanyámé.

Ha test s lélek elkárhoznék leverve,
Tudom, kinek imája hozna helyre:
Édesanyámé.

ISTEN FÁJA

A magyarbéli parkban

Falu szélén ódon kastély körül
Tágas díszkert, gyönyörű park terül,
Aki szemét távolról ráveti,
Sötét, nagy erdőnek képzelheti;
Erdőnek nem erdő,
Ott már a művészet
Kézétől finomult
A vadon természet.

Százados fák uralkodnak abban,
Cserjék, bokrok szabályos vonalban,
Virágágak csoportja közt pedig
A királyné: rózsza büszkélkedik.
Egy-egy nagy tisztáson
Puha pázsitszőnyeg
Kínálgatja magát
Édes pihenőnek.

Tavasszal, hogy a szendergő élet
Fűben, fában buzogva föléled,
Annyi bűbáj áradoz itt szerte,
Akárcsak a Paradicsom kertbe.
Ki árnyas útjait
Andalogva járja:
Itt már szinte nem is
Földi gyönyör várja.

Jár pedig itt valaki gyakorta,
Gondját, baját kíséretül hordva,
Rejtett sebét itt fedi fel bátran
S gyógyítgatja ájtatos magányban.
Gyöngé női szíve

Itt beszél az éggel,
Hogy erősítse meg,
Hogy ne hagyja még el.

Társául csak imakönyve kellett;
Megáll egy vén gesztenyefa mellett,
A fa törzsét szentkép ékesíti,
Őt az mindig imádságra inti.
Ezt a helyet szinte
Templomnak találja,
A vén gesztenyefa
Neki isten fája.

Keblet gyakran kitárja előtte,
Titkon remél égi segélyt tőle,
Földi sorsát imájára bízza
S enyhülve tér a kastélyba vissza.
Rideg hitetlenség
Ne legyen bírāja,
Hogy egy gyarló képben
Ő az istent látja.

Oh! az isten mindenfelé ott van,
Pórkunyhóban, fényes templomokban,
Fűben, fában, a földön, az égben,
Egyszóval az egész mindenségben:
A vén fa mellől is
Hogyne hallaná hát
Egy hozzá repeső
Szív buzgó imáját?

EMLÉKEIM

Én e szép világon
Néma nem maradtam:
Örömemnek, búmnak
Zengő hangot adtam.
Örömem elég volt,
Búm pedig kevés:
Szívemet tisztító
Egy-egy szenvedés.
Sorsom intézője
Legyen is megáldva,

Nem panasz illeti,
De köszönet s hála,
Most, mikor halmozott
Időm súlya nyom
S életem határát
Már-már elhagyom,
Egy óhajtás mégis
Rejtve borong bennem,
Ingatag reményén
Jól esik pihennem:
Ha a túlvilágra
Átröppenni kell,
Emlékeim is hadd
Kísérjenek el!

HANGYA ÉS FÜLEMÜLE

Sohse búsulj, kis fürge hangya,
Hogy nem lehettél elefánt,
Sürgő munkádban meg ne lankadj,
Az éghez is hálátalan vagy,
Ha sorsod kicsinylése bánt.

Hogy téged hangyának teremtett
A természet, jót tett veled;
Szükségedet kevésre szabja
S tárházából mindig megadja,
Gondja van rád, el nem feled.

Szeretnéd-e, ha nagy mivoltod
Távol vadonba rejtene
S életedet az meg nem óvva,
Szenvedélyes vadász golyója
Véres zsákmányul ejtene?

Szeretnéd-e, ha törbe csalva
Befognának az emberek,
Szűk ketrecbe rabként bezárva,
A nép téged bámulni járna
S bosszantana minden gyerek?

Most hő nyárban téli napokra
Élelmet gyűjtögetni jársz,

Együtt vándorlasz a sikerrel
S magadnál is nagyobb teherrel
Zsombék hazádba visszaszállsz.

Munkásságod szerény gyümölcsét
Éled nyugton és szabadon,
Híven tapadsz az anyaföldhöz,
Erdőn, mezőn ember nem üldöz,
Sőt tanul is szorgalmadon.

Te se búsulj, fülemülecském,
Hogy nem lehattél bérci sas:
Hadd lengje ő a felhők táját,
Előttem a te földi pályád
Gyönyörűbb, bár nem oly magas.

Rabló sas ő, emberkerülő,
Élelmet is ritkán ha kap
S midőn lázongva gyötri éhe,
Reátok gyilkos szenvedélye
Apró madárkákra lecsap.

Költője vagy te a tavasznak;
A hajnal énekedre vár,
A néma éj is arra hallgat
S találsz nála édes nyugalmat,
Ha röptöd elfárasztá már.

Sűrű lombok árnyába rejtve
Lakásod oly igénytelen!
Meleg fészked meg van ott áldva,
Hű pároddal magát kínálja
A boldogság, a szerelem.

Örülhetsz is, hogy két hazád van,
Nem úgy, ah! nem úgy, mint nekünk:
Veled mindig tavasz-virulat,
Az élet szép játéka mulat,
Míg itt mi romlunk, süllyedünk.

Hagyd a sasok rideg világát,
Szeresd, élvezd a magadét,
Ne háborítson dőre vágyad,
Jó sorsodat dalolva áldjad,
Mint én áldom a magamét.

ÁRNYAK

Éjjeli mély csendben
Túlvilági árnyak
Engemet magokhoz
Hívogatni járnak,
Itthon maradásra
Egy sem int közülök,
Látják: a nagy útra
Magam is készülök.

Oda, hol ők vannak,
Lent, vagy fönt felettem.
Mind, aki szeretett
S akiket szerettem,
Földi sátoromból
Úgy költözöm én el,
Bízva, hogy a sorsom
Egy lesz az övékkel.

NOÉ GALAMBJA

Pusztult vidékről leng felénk a szél,
Jajongással búsító gyászt regél.
Légi útján egy percre meg-megáll,
Hol könnyörülő szíveket talál.
Mért vándorol? mit vár a gyász regétől?
Részvétkönyvet a hallgatók szeméből.

Szegény valék, de már koldus vagyok,
Rám a csillag is szomorún ragyog;
E világon nincs annyi kis helyem,
Hol nyugalomra hajthatnám fejem.
Mind elvesztém veritékem jutalmát,
Amit kuporgattam egy életen át.

Elolvadtak a sűrű fellegek,
Vég-pusztulás omolt reánk velek,
Elég volt egy borzalmas éjszaka,
Hullámokkal jött a halál maga,
Patakjaink is tengerré dagadtak
S élőt, nem élőt magokkal ragadtak.

Ég, föld haragja ellenünk riadt,
Tán büntetésül bűneink miatt;
Tőlük sújtott le, nem vártuk soha,
Árvíz-alakban isten ostora;
Vagy sújtani tán a hazát akarták,
Hol a pártos vizályt már megsokallták.

De a hazával mit vétettem én,
Rejtett völgyben földhöz ragadt szegény?
Hisz engem a nagyvilág elkerült,
Dolgos kezem munkában kérgesült:
Megsemmisíteni rám miért rohantak
Hullámai a gyilkos áradatnak?

Mily rémület volt! mily kétségb'ésés!
Esdő szavakra tört a csüggedés;
»Ingadozik hitünk, szívünk, eszünk;
Uram! jövel! segíts, mert elveszünk.«
Így ébreszté háborgó tenger árján
A szendergő Megváltót a tanítvány.*

Szendergett ő, mikor nagy hirtelen
Ránk tört éjjel az a szörnyű elem.
Kiáltásunk hozzá fel nem hatott,
Nem fékezé meg a zúgó habot;
De reggel, hogy a magasból lenézett,
Megdöbbenté itt alant az enyészet.

Szerettem én a langy esős napot,
Az ég boltján szivárvány biztatott,
Hogy e földet, mely bennünket nevel,
Özönvíz többé nem borítja el;
Ámított a szivárvány biztatása:
Síromat ím, a vízözön megásta.

Hová legyek? mi sarkall engemet
Tovább vonszolni kínos éltemet?
Mondják: »messze, idegen ég alatt
Gyötrődve, rám is várna még falat;
Oh! nem, nem! elhagyva szülőházamat
Szívem hasadna, megölne a bánat.

Noé galambja, elriadt remény!
Szállj vissza hozzám, esdve kérlek én,
Sugalmadat most kincsemül veszem:

Hogy támaszom lesz munkás két kezem
S hazámban, kit mindig imádva hittem,
Legközelebb marad hozzám az isten.«

* Máté evangélioma, VIII. r. 23–24. v.

FULLÁNK

Mi a bajod, kis barátom!
Hogy jajgatva sírdogálsz?
Futkároztál kertetekben,
Most egyszerre oly leverten
S kínosan egy helyben állsz.

Haj! Tudom már s elmesélem
Távolból meglestelek,
Önmagad szerezted a bajt,
Máskor elkerülnöd a jajt
Éppen jókor intelek.

Egy kinyílt virágkehelyben
Szorgalmas méhecske ült,
Édes nedvét szívta, szívta,
Hogy majd mézül adja vissza,
Élvezésben elmerült.

Közelgettél lopva hozzá
Meg is fogtad hirtelen,
Hogy majd gombostűre tűzöd
S a gyilkos játékot űzöd
Könnyelműen, szívtelen.

Ám a kis méh rád lövellte
Gyors fullánkját, fegyverét,
Ujjadat a szádba kaptad,
Nagy kínodban szinte szoptad,
A büntetést így nyeréd.

Rabló kézzel, ölni késszel,
Egy bogárkához se nyúlj,
Neki is kedves az élet,
Meg is áld, ha megkíméled:
Játszva csak úgy boldogulj.

VÉGTELEN SZÍNJÁTÉK

Készen áll a színpad tenger idő óta,
Nem kőből, nem fából van az összeróva;
A hatalmas isten maga teremtette,
Éjjel, nappal maga őröködik felette.
Csillagok közt őrzi a szép csillagot,
Ezt a kerek földet, e nagy színpadot.

Játékot ezen az emberiség játszik,
Rá a magasságból örök fény sugárzik.
Kinek-kinek megvan önálló darabja,
Szövedékét, hosszát nem önmaga szabja.
Itt szerepét senki nem vétheti el,
Jól, rosszul, vagy némán, de játszani kell.

Mindig közel hozzá a mű alkotója,
Bár fellegeken túl, égben van a trónja.
Rendez, ellenőriz, bírál egy személyben
S várja a percet, hogy néha közbelépjen.
Mindent megfigyel és jó előre lát,
Kezében tartja a mese fonalát.

A mese elmésen bonyolul, fejlődik,
Vele a szereplő ugyancsak törődik.
Segíteni rajta két sugó is szeret:
Egyik az ész, másik a lelkiismeret,
Néha mind a kettő ébren, résen áll;
Sokszor elnémul, vagy bágyad, szundikál.

A fölszerelésben nincs ámító díszlet,
Igaz valóság itt minden apró részlet:
Zöld mezők bársonya, madarak zengése,
Népek vívódása, föllegek dörgése,
Romboló szenvedély, derengő mosoly,
Könny, mely a szemből a szívbe visszafoly.

Van, ki hosszú művét végtől végig adja,
Másik a játékot korán abba' hagyja;
Egy a sorsa köztök hősnek, nyomorultnak:
Egymás után mind a sülyesztőbe buknak.
Röpke csekély emlék rólok ha marad,
Elnyeli az idő minél hamarabb.

Tűnnek, tünedeznek, de utánok éppen
Nem esik hiány a játszó seregében;
Új meg új szereplőt állít szakadatlan
A mű alkotója, a kifogyhatatlan.
Ezzel is akarja, hogy csudát tegyen,
Hogy ez a színjáték végtelen legyen.

Úgy akarja, hogy mint a szereplők magok,
Különbözzenek az önálló darabok
És ezt a millió különféleséget
Ő lássa, mint egybeolvadó egységet
S igazgassa, fejtse ezt egyszerre mind,
Örök, változatlan törvények szerint.

Kik a sülylesztőben egyszer elmerülnek,
Vendégszerepre itt többé nem kerülnek;
De a jámbor hívőt hit, remény kíséri,
Hogy az ő játéka itt végét nem éri:
Földi rövid játék az éggel rokon,
Folytatása lesz egy másik csillagon.

NAPNYUGTA

Lemegy a nap; túllépte már ma itt
Szemünk előtt a Bükk hegyormait.
Az elhagyott táj kedves volt neki,
Tekintetét még egyszer ráveti.
Búcsút venni a láthatár köréig
Rózsaszínű fellegtársak kísérik.

Közelg az éj, terjedez a setét,
Érzem is már hűvös leheletét.
Elnyugszik a sürgő élet zaja,
Álmot kínál a természet szava:
Derül-e majd az én nagy éjszakámra
Üdítve ébresztő hajnal sugára?

Rögek közül indultam útra rég,
De hosszú pályám síkra változék.
A rög nekem virágokat növelt,
Embert, világot szívem átölelt;
Most, hogy a vándorút végére értem,
Téli mezőn virág nem nyílik értem.

Fáradt lelkem jövőt nem várva itt,
Már bontogatni kezdi szárnyait.
Levetkezni, mit a földtől kapott,
A testet, ez elnyűtt ruházatot:
Mint hófehér galamb száll fel az égbe
S tisztán, nyugodtan áll az Úr elébe.

»Uram, teremtőm! hívtál, itt vagyok,
Örök fényed árába olvadok,
Ítéld felettem irgalmad szerint;
Jóságod biztat, sőt reményre int:
Kegyelmet adsz az esdeklő szavaknak,
Melyek buzgó érzésemből fakadnak.

Te láttad elviharzott éveit,
Vérrel patakozó hős küzdelmeit
S magát emésztő pártos életét:
De veszni, halni mégsem engedéd,
Számos bűnét óh! ne kérd tőle számon:
Óh! köszöred rég szenvedő hazámon! –

A földön engem áldásod kísért,
Jutalmazott is törekvésimért;
Ajándékoz egy zengő lant vala
S én szebb világot éltem általa;
Csudás ihlet melegétől hevülten,
Dalom szárnyán feléd, feléd repültem.

Itt is csak arra méltasson kegyed,
Éneklőid sorában hadd legyek;
Itt mindörökké téged zengeni,
Dicsőült ajkkal dicsőíteni
S szerettim közt, kik itt a mennyben élnek,
Alakját látni két öreg szülémnek.«

A boldog lelkek, a szent társaság
Beszédemet ámulva hallgaták:
Hogy' jött a mennybe földi vágy velem?
Mi lesz a sorsom? vár-e kegyelem?
S ím, egyszerre az Úrnak üdvét osztó
Ajakáról elzendült a »legyen« szó.

VIASZ

Sok szép nő tűnt hajdan szemembe,
Nevök sem jut most már eszembe:
Fejlő bimbók, kinyílt virágok,
Viasz volt a szívem irántok,
Könnyen bírta olvadozásra
Szépségök tündöklő varázsa.

Vége a virágos tavasznak,
Csak emléke maradt vigasznak,
Téli hideg-rideg magányban
Merengék hallgatag szobámban,
Sötétre vált mind, ami fény lett,
A viasz is fagyos, kemény lett.

MADÁRÉNEK A ZSOLCAI PARKBAN

Ha én madár volnék, fiatal koromba
Fészketem itt raknám egy rózsabokorba,
Színes virágágyak kellő közepén;
A virág kedvéért fészketem is kímélnék,
Gyönyörű órákat háborítlan élnék
Páros hű szerelmem örömnünnepén.

Itt teremtenék egy boldog kis családot,
Érzeném, hogy vele az isten megáldott,
Szárnyammal fedezném kicsinyeimet,
Tanítgatnám őket ügyesen repülni,
Repülgetés közben ágról-ágra ülni
És a haladásban lelni örömet.

Üdíteni minket lombos erdő árnya
Csak itt közelünkben, a szomszédban várna,
Itt lenne bizalmas nappali tanyánk;
Ott a sok-százados tölgyek tetejéről,
Vagy egy sűrű bokor csendes rejtékéből
Hálát csicseregve, nyugton dallanánk.

Ősszel, mikor elhull virág és fa lombja
S ösztön a madarat más vidékre vonja,
Messze dél felé, hol új tavasz fogad:

Útra erősödött gyermekim rajával
Együtt küzdenénk a költözés bajával,
Együtt zengenénk a búcsúhangokat.

Gondot, aggodalmat szárnyainkra vennénk,
Mely itt a szobánkban hagyományos vendég
S kétkedve borong a hon sorsa felett;
Szebb jövő képet hagynánk itt cserébe,
Bátorító reményt a gazda szívébe,
Maga sem tudná, hogy gondja hova lett.

Emlékül egyebet nem vinnénk el innen,
Apró magvacskákat szájunkban, begyünkben,
Nem valami drágát, nem is terhelőt;
Elhullatnánk itt-ott pusztá sivár földbe,
Idővel dús virány kelhetne belőle
Szem-szív gyönyörének a vándor előtt.

Én pedig e helyet sohse feledném el,
Vissza-visszatérnék tavasz érkezével,
Ismert bokrai közt rejtve magamat;
Megújult erővel új fészket raknék itt
Vagy tatároznam a bomladozó régít
S így folytatná jövőm kedves múltamat.

KÖLTŐ

Hánytorgatja bizony sok jóakaróm,
Hogy van egy kis tejbe aprítani valóm;
Nem valami nagy dáriusi kincs,
De több, mint akinek semmije sincs.

Az ő szemökben nem ilyen a költő.
Egész vagyona egy kopott felöltő,
Máról-holnapra, bármerre halad,
Nem várja biztos betevő falat,

Sötét zugolyból ömlik az ének,
Mint a kalitba zárt fülemülének...
Jó, jó!... a nyomor is drága becsület,
Ha költőjében megdicsőülhet.

SZENVEDÉLY

Folydogál éltém folyója,
Tükre csendes, tiszta, mély;
Rajta is játékot űzött
Egy lappangó szenvedély.

Lopva csábított magához,
Szinte már fejemre nőtt,
Míg az idő fegyverével
Végre is legyőztem őt.

Legyőzötten, szégyenkezve
Mikor engem elhagyott,
Gúnyosan fülembe súgta,
Hogy én is ember vagyok.

JELENÉS

Ki már rég a túlvilágot lakja,
Édesanyám borongó alakja
Észrevétlen előtűnt ma nálam,
Mint valami jelenés, vagy álom.

Ott sem tudlak én téged feledni,
Jöttem, úgymond, veled ünnepelni,
Együtt veled, mert ünnep ez a nap,
Emlékezzél s érezd te is annak.

Ma töltöd be azt a sok-sok évet,
Mellyel engem megáldott az élet.
Bár tőled a múlandóság elzár,
De szellemem mindenütt veled jár.

Holnap atyád hosszabb korát éred,
Annak végén ő is eljön érted.
Örömében sírva ölel által,
S akkor talán el is visz magával.

HÍVOGATÓ

Virgonc fiúk, apró leánykák,
Jertek, zsibongjatok körül!
Hadd lássalak, réges-rég eltűnt
Gyermekkoromnak tükréül.

Hadd lássam azt a boldogságot,
Mely most dereng fölöttetek,
Becsét csak akkor érzitek majd,
Mikor búcsút vett tőletek.

Tavasszal jöjjetek, ha jöttök,
Kis kertem akkor ünnepel,
Benne új élet, új virulat,
Lombja közt madár énekel.

Virág köszöntget jobbra-balra,
Kínálja színét, illatát,
Adok nektek csokorba fűzve
Kinyílt rózsát és violát.

De kislányok, virágtestvérek,
Testvér a testvér télben is;
Ültessetek ti is virágot,
Habár csak egy cserépben is.

Vagy jöjjetek hevítő nyárban,
Hisz akkor is szeretlek én,
Szökellhetek játékot úzve
Kertem zöld pázsitszőnyegén.

Beszélek ott a termő fákkal,
Mesélgetnek azok nekem,
Egytől-egyig mind ismerősöm,
Mind az én hálás gyermekem.

Én ott érett, ízes gyümölcsöt
Kínálva járok köztetek:
De kisfiúk, egykor ti is majd
Gyümölcsfákat ültessetek.

A PACSIRTÁHOZ

Isten hozott, kis pacsirtám
Hol találalak? merre vagy?
Hírt magadról a magasból
Hangos énekeddel adj.

Mintha nem is tiéd volna,
De valamely szellemé
És az ég kárpitja mellől
Ezüsthangon zengené.

Kedves, vidám útitársul
Megjött a tavasz veled,
Örömében a kopár föld
Elfelejtí a telet.

Nekünk a tavasz pompája
Mindig régi, mindig új;
De mi haszna, ha virága
Gyümölcstelen elvirul?

Hoztál-e vajon magaddal
Szép tavaszból jó nyarat,
Hol a fáradt, csüggeteg nép
Egyszer már bőven arat?

Karjaikat ölelésre
Kitárják-e a mezők,
Hogy üdülten, elégülten
Áldhassák az éhezők?

Mikor az ég közelébe
Felszökellget éneked,
Biztató reményt hazámról
Nem súgnak-e ott neked?

Hogy derültebb lesz jövődönk,
Megszűn emésztő bajunk,
Mellyel oly régóta sajtol
A kemény sors és magunk.

Kérdésekkel mindhiában
Ostromollak, nem felelsz;
Te is, mint én, csak magadról,
Csak magadnak énekelsz.

KÁLVIN

A Kálvin-szövetség ünnepére

Ott élt a fenséges Alpesek tövében,
Ott küzdötte harcát az Isten nevében,
S hogy fejét lehajtá, ott rejték el őt;
Senki meg nem mondja, hol van eltemetve,
A hű genfi föld rég elsimult felette,
Amint befogadta négyszáz év előtt.

Bölcsen számot vetett emberrel, világgal,
Bátran szembe nézett a múlandósággal,
Nem tarthatja fel azt egy kis sírhalom;
Utolsó kívánság, melyet ajka ejte,
Úgy temessék el, hogy hamvát föl ne lelje
Se a dicsőítés, se a rágalom.

De a múlandóság nem nyelhetette őt el,
Hatalmas szelleme dacol az idővel,
Világosságot hint, amerre halad.
Bőven osztogatja maradandó kincsét,
Tördelte, tördeli a lélek bilincsét,
Mely ég felé úgy száll, ha szárnya szabad.

Él közöttünk s biztat küzdeni szünetlen
A régi sötétség hatalmai ellen,
Fegyvere kezünkben a szent biblia,
Követni az utat világos elmével,
Melyen összeköti a földet az éggel
S vérével pecsételt az isten fia.

Hogy ránk is lövellett lánglelke sugára
S hódító erejét nálunk is kitárta,
Elaszott határunk egyszerre fölért,
Dús virágot hajtott a sivatag köztünk,
Melyet aztán könnyel s vérrel is öntöztünk,
Isten keze védte, hogy el nem alélt.

Szelleme bátorít tűrni és remélni,
Emberi önkényt nem, csak az istent félni
S életünk árán is védni igazát;
Hogy imáinkat is magyarul rebegjük
S imáinkkal együtt szívünkhöz öleljük
Ezt az ezredéves szenvedő hazát.

Bár nehéz a sorsunk, megtanultunk már mi
Nagy terhek alatt is emelt fővel járni
S derekunkat könnyen nem hajtani meg.
Keményre acéloz a hit és önérzet,
Seregünk az égre bizalommal nézhet,
Földi bajainkon ott segítenek.

Fényét a kelő nap szinte félve önti,
Előbb csak a magas bérceket köszönti
Később majd a hegyek sötét völgyeit;
Úton van a lelkek buzgó szövetsége,
Nőttön nő ereje, oszladoz kétsége,
Győzelmes világot a jövőbe nyit.

DIAGNÓZIS

Szembeötlő két betegség
Virágzik ma köztünk,
Nem halálos – annál már sok
Nagyobbat leküzdünk.

Terjed a jubileum-láz,
Tömjénezve gyújtják,
Füstjével a szúnyogokat
Elefánttá fűjják.

Tombol a bős honszeretet,
Vele tüzet szórnak,
S egymást sorba kikiáltják
Hazaárulónak.

Látva ezt a fel-felőtlő
Lázas riadalmat,
A valóság mosolyog, vagy
Szégyenkezve hallgat.

A TEHÉNKE

Egész nap a kövér legelőt tiporta,
Estve haza ballag a falusi csorda,
Együtt ballag, egy sem marad el a sortul,
Feszül teli tőgyük, majdhogy ki nem csordul.

Szállását mindenik könnyen megtalálja,
Otthon a kapuban gazdasszonya várja,
Szénás jászolához bevezeti szépen,
Hamar a zsojtár is ott van a kezében.

Számon kéri tőle napi keresményét,
Legelése fejér, édes eredményét.
A friss, meleg tejet még jól el se szűrte,
Két kis szöszke gyerek ott repes körülte.

Nagy a kívánságuk, rimánkodva kérik,
Melegében egy pár korttyal is beérik,
Apjokról beszélnek, szomorogva ülnek,
Majd csendes imával álomba merülnek.

Apjok a hazáért harcol a táborban,
Itt hagyva övéit könnyező nyomorban.
Magokra maradtak, csak egy maradt vélek:
A tehénke, mint egy könnyörülő lélek.

KORSZERŰ DAL

Lángba borult Európa,
Itt van a nagy, döntő próba;
Keljetek föl, küzdjetek:
Ímé! gyilkosok hadával
Szövetkeztek hármásával
A hatalmas nemzetek.

Az igazság eltiporva,
Ígéret, hit, eskü porba,
S azt hiszik, már nincs segély.
Vért szomjazik lázas vérök,
Sötét bosszú a vezérök
S kapzsi, rabló szenvedély.

Hazug békehangot adtak,
Békeszóval ránk rohantak,
Készen várta fegyverünk;
Az ég gyors nyilatkozatja:
Lelkesülésünk mutatja,
Hogy isten harcol velünk.

Riadj bátran ellenedre,
Bárha kétszer annyi lenne,
Aki veled szembeszáll.
Nézd, a tenger szikla-pontja,
Ezer hullám mossa, rontja,
De az rendületlen áll.

Oltárunkért, tűzhelyünkért,
Szép hazánkért, mindenünkért
Foly e szörnyű viadal.
Meglesz, amit isten végez,
Azt végezi, hogy miénk lesz,
Miénk lesz a diadal.

A FÖLD HIMNUSZA

Ne zárj engem kebledbe, föld-anyám,
Himnuszodat míg el nem dallanám.
Életem tőled nagy időt kapott,
Ne sajnálj még egy-két rövid napot,
Egyebem sincs, amit jószágodért adnék,
Dalom nélkül talán adósod maradnék.

Köszönöm is, hogy látni engedéd
E szép világot, isten remekét,
Hol rám oly sok öröm derűje várt
S most is kegyelsz, midőn időm lejárt,
Hűs a lég körültem, de szívem még meleg,
Közelgetek hozzád, hogy megismerjelek.

Kutató elmémet ápolod,
Föllebben itt-ott egy kis fátyolod,
De rám újabb nagy titkok intenek,
Szédít a mélység, visszarettenek.
Ami hozzád fordul s nyugtot keres nálad,
Csak remegő sejtés, hódolat, csudálat.

Mi a lényed? talány a léted is,
Tudósok mondják: csillag vagy te is,
Testvéreid nem ismeretlenek,
Az ég boltján fölöttünk fénylenek
S álmot édesítő derült éjszakákon
Kölcsönös bűbájjal merengtek egymáson.

Sőt tán szövetség is van köztetek,
Érintkezvén, egymást megértitek;
Érzéstek, mozgástok mindannyija
Istent dicsőítő harmónia.
Mit halandó elme soha föl nem érhet,
Rezgő sugarakkal folytattok beszédet.

Légy bár csillag: élőlény vagy bizony:
Nyomot hagy az idő vonásidon,
Szárnya alatt növekszel és vénülsz,
Napról-napra végcélodra készülsz.
Érezvén magadat ős élő valónak,
Így adhatsz életet annyi milliúnak.

Örök társad, szinte férjed a nap,
Szeretetét várod, nyered annak,
Szeretetét ha megvonná tőled,
Belehalnál, elhagyna az élet.
Kettőtök szívének egybeolvadása
Soha meg nem szűnő teremtés forrása.

Ám a családi béke, hasztalan!
Köztetek sem mindig zavartalan,
Haragszik a férj, olykor rád ijeszt,
Fagylal vagy éget s el kell tűrni ezt,
Meződet pusztítja, szíved szomorítja,
Tüzes villámit is kebledre hajítja.

Néha pedig titkos kín is gyötör,
A belső láz egészségedre tör;
Megrázkódot, zúzod, rontod magad,
Dörög az ég, hogy szinte rád szakad,
Szörnyű kétségbeesés sújtja az élőket,
Hogy magaddal mindjárt romba döntöd őket.

Futó lázzal szűnik gyötrő bajod
S a teremtés munkáját folytatod,

Ünnepled is, öltesz pompás ruhát,
Hő szerelmét a nap csókolja rád,
Serdülő tavasszal, mikor újra ébred,
Egész világodon a szendergő élet.

De földanyám! gyász a te végzeted,
Hogy amit szülsz, mind eltemetgeted,
Magadba zárod, a sírt ott lelik,
S kebled velök soha meg nem telik.
Rétegekben rejlik ott egymásra hányva
Eltűnt évezredek jelző maradványa.

Örüljek-e, béküljek-e veled,
Hogy az egyént bár végkép elnyeled,
De mindig újul a faj, a család
Kérdezve az élet diadalát
S hogy nekem is velök kell újra születnem,
Mikor láthatólag rég semmivé lettem?

Óh! földanyám, most rám ne is figyelj,
Mulass hazám harcos vitézivel.
Csak őket nézd, rajtok függjön szemed,
Őket segítse védő szellemed,
Zászlónkat, mely ügyünk szentségét hirdeti,
Máris a győzelem szellője lengeti.

Lengesd tovább, – és kiket a halál
Hazánkért küzdve vérmezőn talál,
Nyisd föl nekik szülői kebeled,
Öleld magadhoz, egyesítsd veled
S hogy hálás utódok sohse felejsék el,
Koszorúzd nevöket örök dicsőséggel.

ÉSZAK URA

Hódító nagy háborúra
Indult a cár, észak ura,
Kevés neki a hatalom,
A végtelen birodalom,
Pillantását messze veti,
A fél világ kell már neki.
Sok millió katonája
Vak eszköze, rabszolgája.

Jég-honában jég a rabság,
Nem olvasztja a szabadság.

Most arra tüzelte gőgje,
Hogy szomszédjait legyőzze,
Földre sújtsa, megrabolja
S részben magához csatolja:
Oda talán Galiciát
S talán egész Bohémiát,
Toldalékul egy kis falat:
Rutén s tót a Kárpát alatt.
Testünkéből, hol szerbek lakják,
Kikanyarít egy darabkát
S odadobja hű fiának,
Az orgyilkos Szerbiának.

Hát egy zsarnok indulatja
Örökünket így dúlhatja?
Népeket így fojthat vérbe
Egy hatalom gyilkos mérge?
Hol van itt, aki segítsen?
Hol a bíró? Hol az isten?
Itt van, itt van fegyverünkre bízva,
Erejével verjük a cárt vissza,
Keserülje bűnös támadását,
Sírva nézze serge pusztulását.
Mutassuk még egyszer a világnak
Példáját a rém nagy Góliátnak,
Hogy' döntötte porba véres fővel
A kis Dávid egy parittyá-kővel.*

* Sámuel, I. könyv, 17.

HEGYALJA

Itt forr köztünk, itt aranylik,
Világhódításra kelve
Régi tűzhányó hegyeknek
Reánk maradt tüzes lelke.

Itt uralkodik Hegyalján
A borok tündérkirálya
S az emberek millióit
Meleg hódolatra várja.

A hódolók egyre késnek,
Odavan a régi hűség,
Szerteszét zilálta őket
Csalárdság és kishitűség.

Király lesz-e még a király?
Fordul-e még sorsa jóra;
Vagy magát koldusnak érzi
S végleg üres lesz a trónja.

TÚNÓDÉS

I.

Örület gyilkolódás
Bűne szakadt a világra,
Öldöklük a népek egymást,
Vértenger a föld határa.

Úr a béke dúlt mezőin
Romboló vak szenvedély lett.
És tüzetől, fegyverétől
Hervad a virágzó élet.

Végre majd ha kimerülten
A romok közt észre térnek,
Lesz mit nyögni, mit siratni
Bűnbánatos század évnek.

II.

Örület csakugyan
Vagy isteni végzet,
Hogy így dúl ma köztünk
A szörnyű enyészet?
Nagy nemzetek szinte
Létük harcát vívják,
Vérmezőkön egymást
Gyilkos kézzel irtják.

Mennyi könny, mennyi jaj
S égre törő átok,
Melyet a dicsőség
Fénye mellett látok.
Dicsőség millió
Ismeretlen síron,
Millió szem és szív
Hogy utánok sírjon.

Megáll e rémítő
Látványon az elme,
Hiában is kutat,
Hogy mentséget lelne;
Ha az emberben már
Embert nem találhat,
Amit benne talál,
Az merő vadállat.

ZÁSZLÓTARTÓ MISKOLCI INDULÓJA

Indul már csapatunk
Fel Galíciába,
Megmutatjuk ott, hogy
Nem indult hiába.
Erős a két karunk,
Erősebb a lelkünk
Száz ellenséggel is
Győztes harcra kelünk.

Virágos az utunk,
Virágos a sipkánk,
Harsog a dal vígan,
Ragyog a nap is ránk.
Három szín a zászló,
Én magam emelem,
Hol ez a zászló jár,
Ott jár a győzelem.

Köteles hűséget
Esküdtem én neki,
Kezemből őt csak a
Halál ragadja ki.
Örömet meghalnék
Miskolc városáért,
Miskolc városában
Egy szomorú lányért,
De legörömostebb
Szép magyar hazámért.

APRÓDONKINT

Mintha fátyol szűrné a levegőt,
Nem látok át rajta, mint azelőtt.
Lombok közt nem nekem zeng a madár,
Meg nem hallom, párjával zengi bár.

Óh természet! áldott édesanyám!
Te sem gondolsz már, mint hajdanta rám;
Amit adtál, pedig adtál bőven,
Apródonkint viisszaszeded tőlem.

CSOKONAI

Csokonai Vitéz Mihály!
Várom, hogy sírodból kiszállj,
Sírkövedet fölemelem,
Jöszte, beszélgetni velem.

Emlegessük a régmúltat:
Eloszlott már a borulat,
Kiöntötte haragját rád,
Gyászba vonta földi pályád.

Egy vándorbot és a múzsa
Kísért a gyötrelmes útra.
Ketten együtt bolyongtatok,
A nyomor volt hű társatok.

Szíved' dalokra áldozád,
Fájt, hogy nem figyelt rá hazád,

Mert érezted, mi vagy, ki vagy?
Színleg törpe, de lelki nagy.

Egyszer az ég rád tekintett,
Megszánt és magához intett,
Jer, jer – úgymond – ne várj többé,
Nekünk dalolgass örökké.

Égi nektárt szörpölgetve,
Jut-e néha ott eszedbe
»Drága kincsed, galambocskád,
Csikóbőrös kulacsocskád?«

Angyalok körében járva,
Emlékszel-e még Lillára,
Kit, míg a földön időztél,
Angyaloknál többre néztél.

Lásd, lásd! mit a fukar élet
Jéghidegen megvont tőled,
Sírodon mily fényesen ég
Az igazság, a dicsőség.

Mely most léte harcát vívja,
Nemzeted is néz e sírra.
Hatásodat áldva érzi,
Nevedet szívében őrzi.

Ha a menny lakója lettél
S bennünket ott sem feledtél,
Kérj számunkra most kegyelmet,
Fegyverünknek győzedelmet.

A MEGVÁLTÓ

A Megváltó közöttünk idelent,
Karácsony este amint megjelent,
Palotákba s kunyhókba is beszállt,
De örvendő szívet alig talált;
Talált sok bút, kétséget és a hitnek
Csak betűit, melyek nem idvezítnek.

Áldó kegyét leginkább nyerte meg
Családi körben a gyermeksereg,
Mely a rakott fenyőgallyak körül
Zsibongva és reménykedve örült.
Ártatlanok, földünk virági, tiszták,
Szent ígéret, hogy övék a mennyország.

Örülnek ők; de hajh! az öregek
Pilláin egy-egy néma könny remeg,
Messze gondolnak, várnak valakit,
Akit talán sohasem láthatnak itt.
A Megváltó a könnyek tüköréből
Távol csaták mezőit ismeré föl.

És látta, hogy a bőszült nemzetek;
Egymást gyilkolva ott mint küzdenek,
Vadállat is kíméli önfaját
S az ember ím, vadnál vadabbra vált.
Urává lett a legbűnös b indulat
S békéje, lelke vérözönbe fullad.

És szóla ő: Oh! mily keserv nekem!
Ez hát az én megváltott seregem?
Ezért hoztam a földre az eget,
Jelölve utat, mely felé vezet?
Hiába volt, minden hiába volt hát?
Az ember még nem érzi égi voltát.

Hintém a jó magot; sziklára hullt;
Derít-e rá termő jövőt a múlt?
Mikor várja hajóm az enyhe rév,
Ha így gyümölcsözött két ezredév?
S ha legszentebb reményim így csalának,
Új megváltás kell e bűnös világnak.

Távozóban megállt azok között,
Kiket sorsuk a tűzhelyhez kötött.
Magát az isten lelkét látta ott,
Mely minden élő mélyen áthatott.
Ott minden ház az isten háza volt már
S bő áldozattal füstölgött az oltár.

Egész nemzet egy szívvé melegült
S csatáin küzdő hősökért hevült:

Feláldozó szeretet, szánalom,
Sebet gyógyító balzsam, irgalom.
Míg harcmezőn tombolt a gyors enyészet,
Itt örök élet magvai tenyésztek.

Szeretetnek, mely ily csudát mível,
Harcon, időközön győzni, győzni kell.
S tisztult az út a Megváltó előtt,
Derengni látta innen a jövőt
S a végítéletet atyjára bízva,
Engesztelődve szállt a mennybe vissza.

ÉLŐ HALOTTAK

Sír, mindenütt sír, délen, északon,
Idegen földön, síkon, halmokon.
Ott, a bús szellő hírt rólok ha hoz,
Magyar vitézek csontja porladoz.
Hazájokért vívott ezer csatát
Dicsőség, győzelem ragyogta át;
A végzet úgy határozott felettek,
Hogy szebb jövőnk elhintett magva lettek.

Utánok itthon könnyek árja foly,
Az arcokról eltűnt itt a mosoly,
Sűrű sóhaj szállong reménytelen,
Keresve a sírt, de az jeltelen.
Temetőkön játékot űzve már
A népregék mesés tündére jár.
Bűvét-báját jószívűleg kitárja
S részvéttel néz a gyászoló hazára.

És szól: Kik a hazáért estek el,
E hősöknek örökké élni kell.
Csillagot gyűjtök mindegyik porán,
Túlragyogót a könnyek záporán.
Együtt maradjon szüntelen velük.
Ott csillogjon dicső hírük-nevük.
Oh! szép tündér, hagyd őket csillag nélkül:
Éjjel fénylik, de nappal elsötétül.

Terüljön hát rajtok virágmező,
Melyet varázshatalmam keze sző,
Oly csuda-szép, hogy aki látja azt,
Gondolja látni az örök tavaszt
S érezze is, hogy ott minden levél
Magyar hősök porából kelve él.
Óh! szép tündér! hagyd a virágmezőket,
Ősz hervasztja, tél eltiporja őket.

Emelek hát tartós emlékeket:
A sírokon hatalmas tölgycet.
Ma ültetem, holnap már terjedez
S minden fa a szabadság fája lesz.
Áhítattal tekint reá a nép
S erőt nyer, aki árnyékába lép.
Oh! szép tündér! itt a szabadság fája
Csak félve nő, sok a zsarnok s kivágja.

Legyen tehát egy, ki nem vágható,
Sőt földi szemmel meg sem látható.
Éjfélkor a sírokból szerteszét
Fölbresztem az alvók szellemét;
Hazafelé vegyék a szárnyalást,
Ott a szívekben nyerjenek lakást
S a hon felett amint szívre hatottak,
Örködjének ők, az élő halottak.

A GYERMEK

Beh kár! hogy még gyermek vagyok
S nem vagyok ott, hol a nagyok:
Elhagyva iskolát
És szülői házat,
Harcmezőn fegyverrel
Szolgálni hazámat.

Most hiában fegyverkezem,
Gyöngé még arra a kezem,
Most csak álmodozom
Riadó csatával
S gondolatban küzdök
Olasszal, muszkával.

De amit ma meg nem teszek,
Kipótolom, ha nagy leszek,
A meg-megújuló
Harcok viharában
Lesz helyem a haza
Védői sorában.

Erőmet tüzemhez mérve
Indulok a csatátérre,
Indulóban is a
Győzelmi dalt zengem;
Édesanyám akkor
Ne sirasson engem.

Ne sirasson, csak megáldjon
S mindig, mindig hazavárjon,
Aggodalmát, búját
Szívéből kivesse
S vitézkedő fiát
Büszkén emlegesse.

TÁTRAÍ DOKTOR

Rejtett gyönyöreit a felséges Tátra
Boldogabb időkben nekem is feltárta:
Hő nyári napon hűs keblére ölelt,
Hókoronás bércek úszó föllegével
S fenyves-rengetegek illatos legével
A csillagos éghez közelebb emelt.

Borókabokrok közt mélázva, bolyongva,
Vagy zúgó patakok partján andalogva
Nyeresség volt nekem minden pillanat,
Néha ott az ihlet ajándékát hozván,
Hallgatag múzsám is nyájasan szólt hozzám
S meg-megpendítette néma lantomat.

Lent a gyepes mezőn, hol magát jól érzi,
Egy szép anyakecskét láttam legelészni,
Nap-nap után mindig ott révedezett,
Elől járt a híre az új jövevénynek:
Doktornak jött ide, nem pedig kecskének,
Bámulták is mindjárt, hogy megérkezett.

Azzal érdemelte furcsa diplomáját,
Hogy kivágták nyakán a két manduláját,
Csudatudományát ezáltal nyeré:
Így, csak így gyógyul meg friss meleg tejétől,
Távol az igazi orvosok kezétől
A rég csüggedező basedow-beteg.*

Itta is a beteg, szorgalmasan itta,
Törékeny életét az állatra bízta,
Emberben ha többé már nem bízhatott.
Olykor a remény is, fellegeken által
Ámítgatta egy-egy villanó sugárral
A sötétben aztán gyorsan hagyta ott.

De gyöngült a doktor s erős lett a vágya,
Hogy visszamegy ő az alföldi tanyákra
S egy sűrű bokornál leheveredett.
Vetve volt az ágya érika-virágból,
S álmodni kezdett az alföldi tanyáról:
Álmával örökre elszenderedett.

Játéka a mindent gyógyító időnek,
Bölcs tanítására jelennek, jövőnek
A kecske-tudományt akként emelé,
Hogy a csudadoktor küzdvén a halállal
Basedow-betegét elvitte magával.
Együtt ballagtak a mennyország felé.

Most a múlandóság bús szellője ott van.
A fenyvesek közt is fújdogál titokban,
Ha pihenni látszik, akkor is halad;
A felüdült vendég bár soha sem kéri,
Őket az a szellő haza is kíséri
S tátrai emlékül körültek marad.

* Ezt a kecskét, ily minőségben, valósággal ott láttam Tátraszéplakon egy nyáron.

BÚCSÚ AZ ÖREG SZILFÁTÓL

Öreg szilfám, itt a kert oldalon,
Hadd zengjen rólad is búcsúdalom,
Talán utolsó, melyet csüggeteg,
Tört lantomon mélázva pengetek.

Agg, csonka törzsed bár csaknem kihalt,
Megérdemelsz tőlem egy röpke dalt;
Száras gallyad közt egy-egy zöld levél
Közös múltunk emlékiról beszél.

Együtt éltünk át sok tavaszt, nyarat,
Velünk most már csupán a tél maradt,
Elfolyt felettünk majd egy század év
S előttünk áll a végső enyhe rév.

Együtt értük meg a szörnyű időt,
Melyben az átok mind fejünkre nőtt;
Minden, mi szent, mi szép volt ekkorig,
Le van tiporva köztünk a porig.

Ránk szabadult a lángoló pokol,
Világunkon az élet haldokol,
Fenn hirdetik a gyilkos fegyverek,
Hogy állatok vagyunk, nem emberek.

Hogy jutottál kertembe és mikor?
Kérdem, de nem felel a régi kor.
Ültettek-e, vagy a vihar dühe
Erdők vadonjából sodort ide?

Jöttél, mint egy száműzött idegen
S fogadtak a gyümölcsfák hidegen,
Büszkélkedve, saját keblök helyett,
A kert szélén adtak neked helyet.

Itt állsz azóta tétlen ór gyanánt.
Kit a végzet ily meddő sorsra szánt.
Évről-évre búsan szemlélhetéd
A boldogabb szelíd fák életét.

Míg őket a zöld lombos ágakon
Virág s gyümölcs díszít gazdagon,

Te csak tengődtél itt testvértelen,
Mindig virágtalan s gyümölcstelen.

De megszerettél egy dalos madárt,
Melyet magas tetődön fészke várt;
Őt senki sem háborgathatta ott
Téged dicsért, neked dalolgatott.

Árnyékodban, míg sűrű lomb fedett,
Gyakran láttál pihenni engemet;
Ki ott hozzám mindig bájolván szólt:
A szárnyas képzelet, a Múza volt.

Időd lejárt, a pillanat közel,
Melyben tőled örökre válni kell,
Enyészetre hajolt kopár fejed,
Maholnap már üres lesz itt helyed.

Most régi nagyság törpe romja vagy.
Búcsúzni jöttem: áldásban maradj.
A rád boruló titkos éjszakát
Néhány percig dalom ragyogja át.

Talán a föld mélyén egy kis gyökér
Számodra életet majd esdve kér
S távol jövőn, amit ma nem remélsz,
Egy új hajításban te is újra élsz.

A SZALONTAI TEMETŐ

Búslakodik az érzékeny
Szalontai temető:
Fáj nekem, fáj, hogy nem az én
Kebelemen pihen ő.

Várva vártam, hogy ha egyszer
Vándorútja véget ér,
Örök nyugalmat találni
Hozzám mégis visszatér.

Hogy haló porával a nagy
Világzajból kivonul

És ahol bölcsője rengett,
Sírja is ott domborul.

Ide térni mindig ápolt
Vágya és reménye volt,
Hiszen szíve a szülőföld
Göröngyével összeforrt.

E néppel, e sík határral,
Mely hímezte álmait
És lelkébe hintegette
A dicsőség magvait.

Hányszor üzent a szellőtől
S fellegtől, mely erre szállt,
Míg ajkán a néma érzés
Hő sóhajra, dalra vált!

Ah! de füstbe ment reményem
S az övé sem teljesült;
Hamva pompás síremlékek
Tengerében elmerült.

Ott, hol versenyezve gyászol
A fényűző kegyelet
S nagy gránitkoporsó áll őrt*
Az alvó költő felett.

Ott talán körül rajongják
S társasága fényesebb,
De álma az én párnámon
Lett volna legédesebb.

Erre sajgó bánatomban
Drága vigaszul veszem,
Hogy szellemét éjjel-nappal
Itt lebegni érzem.

* Arany síremléke a fővárosi kerepesi temetőben.

ARANY BÖLCSŐJE

Születése századik évfordulóján
a Kisfaludy Társaságban

Jövel ma hozzánk, szállj alá egedből,
Rég megdicsőült halhatatlanunk!
Üdítő fény sugárzik szellemedből,
Nemes gyönyör veled társalgunk,
Zord az idő, viharja zúg felettünk,
De téged a viharban sem feledtünk:
Száz év után a hű emlékezet
Bennünket íme, bölcsődhöz vezet.

Száz év előtt bölcsődalt énekelve
Jámbor szegénység karja ringatott,
De éjjelenként rád álmodt lehelve,
Egy tündér: a múzsa csókolgatott.
Eljegyzett önmagának s a hazának,
Hogy csókjai majd gyöngysorokra válnak,
Aranylantját csudásan pengeted
S elbájolva figyel rá nemzedet.

És útra keltél, mint bércek tövében
Elrejtve felbuzgó kristálypatak,
Melynek hullámi szinte észrevétlen
A nyílt, szabad rónára omlanak;
Nőttön-nő és merre hullámit önti,
Virágmező, egész tavasz köszönti
S tükrében, hogy folyammá változék,
Gyönyörködve nézi magát az ég.

Körünkben második bölcsőt találtál,
Az már nem ringatott, de fölemelt.
Versenyre érkező vendége voltál,
Csak kezdő, de egyszerre ünnepelt.
Az ifjúkor teremtmény ihletével
Mesés szárnyon közölünk röppenél fel,
A pillanat fényes jövőre szólt,
Vezércsillag feléje Toldi volt.

S feltűnt utána mint varázsütésre
Egy új világ, egészen a tiéd,
Hatalmas képzelet gazdag vetése,
Áldásosabb, mint önmagad hivéd.

Együtt alkottak ott egy szép egészet
Báj és erő, természet és művészet,
Remekművekkel dús széles határ,
A nemzet kincse, kincsbányája már.

Kincs nálad a nyelv meglepő zenéje,
Minővel senki más nem zenge dalt;
Eszmék fensége, érzés tiszta mélye,
Mind, amit ihletett múzsád sugallt.
S időt múló szép alkotásidon át
Érezzük a magyar szellem fuvalmát,
Mely lelkedből, mely lelkünkől fakadt
S édes miénk örökségül maradt.

El-elmerengettél a régi múltba
Keresve ott reményt és életet,
Hol egykor annyi vész tiporva dulta,
De szét nem dulta még a nemzetet.
Fölébresztéd sírjokból a dicsőket,
Énekeddel márványba vésted őket,
Zárt ajkukról nagy intés hangzik el:
Hogy a hazáért élni, halni kell.

Oh! mily közel látnád ma itt csodáit
A hőstetteknek, hogy dicsfénybe vond!
Mily fölmagasztosulva dallanál itt
Emelni a hősöknek Pantheont!
Vagy lantodon borongó hangra kelne
A honfi gond, a hon féltő szerelme,
Csaták mezőin rémes küzdelem,
Vértengerrel kivívott győzelem.

De most pihenj; a hű emlék, a hála
Hadd ünnepelje csendben a napot,
Mely ápoló kis fészket megáldva,
Jókedvében téged nekünk adott.
Napok múlnak, évek évekre dőlnek:
Fénypontja lesz ez a nap az időnek
S míg annyi mást felejtés éje fed:
Sugárban fel-felragyog neved.

Mint agg madár a költöző seregből,
Rég elmaradtam tőled, tőletek,
Bölcsődre most száz éves föllegedből
Dalommal íme búcsúfényt vetek.

Leszáll az éj, végkép elhangzik a dal,
Emelj föl engem a mennybe magaddal,
Hogy idvezülten üdvözöljelek
S ott is csodáljalak, szeresselek.

GÖRGEY ARTHUR SÍREMLÉKE

E síremlék őrzi hamvát
A hős hadvezérnek,
Életet sok szenvedése
S győzelmei kérnek.

Amit egykor tőle megvont
Kesergő hazája:
Az elkésett igazságot
Síremléke várja.

SZÉP ÖREG TEMPLOM

Szép öreg templom a szentpéteri,
Habár nem a Szent Péter temploma;
Rómától messze vonta meg magát
A Sajó partján csendes otthona.
Sok század év viharzott át felette,
Isten csudája, hogy el nem septe.

Nincs rajta dísz sem kívül, sem belül,
Némán beszélnek a tömör falak;
A régi múltból itt-ott egy vonás,
Párkányzatán egy-egy vékony szalag.
Homlokából szökell magasra tornya
S a híveket három harangja vonja.*

Belől a nagy csúcsíves ablakok
Színes üvegjén látogatni jár
S a levegőt a buzgó nép körül
Megszenteli a déli napsugár;
Nem legelhet itt a szem semmi máson,
Gyönyörkeltő művészi alkotáson.

Csak a szószék felett ül mereven
Egy gyarló kéz faragta nagy madár,

Egy pelikán, az áldozó anya,
S alakjával megszívlelésre vár.
Hogy fiait ne hagyja veszni éhen,
Saját keblét most tépi értök éppen.

Fönn a kék színű deszkamennyezet
Kis kockáin egy-egy csillag ragyog,
Bágyadtabb fénnel, mint az égiek,
Csak olyan formák és nem is nagyok.
Talán így is, ki elmerengve nézi,
Az ég boltját vagy épp a mennyet érzi.

A többi a lélek munkája itt;
Lerázva a föld nyűgeit, porát,
Az örök fényt keresse itt a hit
A környező sötét homályon át.
Csak istent lássa és csak őt imádjá,
Enyhületét, üdvét csak tőle várja.

Így imádták itt régi őseink
Vészek között is rendületlenül,
Fohászuk most tán az ő itt maradt
Buzgó fohásaikkal egyesül:
Könyörgésünk harcon vérző hazánkért,
Szabad hazában mindnyájunk javáért.

Nekem is e falak közt hangozék
Gyermekimám és zsoltárénekem
S most a késő öregség alkonyán
Forró hálámat itt rebeghetem
Az Úr házában, hogy szentelve lássák,
Így lesz a kezdet és vég egy imádság.

Ifjú akácok a templom körül,
Őrködjete soká s viruljatok!
Lakástokért, a szent helyért talán
Az ég kegyelme nyugszik rajtatok.
Ti még éltek, ha én már véget értem:
Susogjátok, hogy egykor én is éltem.**

* Most már csak egy, kettő a harctérre vonult.

** Az akácfák ültetéséről én gondoskodtam.

PAPÍRHAJÓ

Kis patak a Nyögő patak,*
A Bükk hegyek tövéen fakad.
Vígán lejtő kis csörgeteg,
Ritkán csapkodja fürgeteg;
De akkor pusztító haraggal
A nagy Sajóba zúgva nyargal.

Egy játszi gyermek hajdan ott
Papírhajókat úsztatott,
A legszebbet ügyes kézzel
Utolsónak ereszté el:
A jó isten legyen vezéred,
Míg a világ végét eléred.

Így indult, így siklott tova
A nagyvilág kis vándora;
Az ég szeméből egy sugárt
Őrző gyanánt keblébe zárt;
Nyögő átadta a Sajónak,
Az megörült a csöpp hajónak.

Hátára vette szívesen
S vitte előre csendesen.
Úgy óvta, úgy kímélte őt,
Mint maga-szülte csecsemőt:
Meg se billent, oldalt se fordult,
Mióta otthonról elindult.

Szólt a Sajó: te kis naszád!
Ne menj tovább, itt van hazád:
Találsz itt játszótársakat,
Vihar s hullám el nem ragad;
De a naszád se kért, se hallott,
Pajkos kedvvel tovább sikamlott.

Megnyitván a kaput neki,
A Tisza is dédelgeti:
Hulláma a mélyben hever,
Egy tükör a széles meder,
Nyájas szellők bizalom végett
Ölelgetik a kis vendéget.

De ím! Kizúdul a vihar
S egyszerre mindent fölka-
var,
A partokon fegyverzörej
Közel s távol ágyúdörej,
A hullámok csatára szólnak:
Vége a kis papírhajónak.

Nincs vége, az őrző sugár
Vezér gyanánt előtte jár:
Fölötte elvonul a vész
S ő nyugodtan előre néz
És a Tisza jóságos árja
Rábízza az öreg Dunára.

A Duna is jól tudja már,
Hogy ki e vándor s merre jár
S hogy e rég úszó kis ladik
Kormányosa égben lakik.
A hullámok is úgy fogadják
És a szomszéd tengernek adják.

Ott a gyermek játékszere
Csodás fordulatot nyere:
Nagy társak közt, kék ég alatt,
Nagy vitorlás lett s úgy halad.
Neki is van szép rakománya
S kincseit a hazának szánja.

Sorsát a szellő hirdeti
S vitorláját fönn lengeti,
Kik a világot ismerik,
A Nyögőtől a tengerig,
Csudálva néznek a hajóra,
Hogy isten azt még mindig óvja.

Most már nyugalmat esdekel
Az utolsó révhez közel;
Körvonalát már látja is,
Gondolja is, kívánja is,
Hogy a nagy út végét elérje,
Mint véget ért étem meséje.

* A Nyögő-patak Sajószentpéter közepén fut le a Sajóba.

MIÉRT?

Ő tudja, mit miért mível,
Nem a mi véges elménk,
Nehéz sorsunk miatt panaszt
Hiában is emelnénk.

Miért tüzel reánk a nap
Régóta oly keményen,
Hogy földünkön az éltető
Növényvilág kiégjen?

Könnyzáporról vigasztalni
Az elcsüggedt mezőket,
Miért kérjük mind hiában
A hallgatag felhőket?

Ő tudja, a mindentudó,
Kihez fel-felsőhajtunk,
De talán már ő sem akar
Könyörülni mi rajtunk.

TOMPA EMLÉKE

Születése százados évfordulójának ünnepén.
Rimaszombat, 1917. szeptember 28.

Két csillag gyúlt száz év előtt ez évben*
Borús egünkön egymáshoz közel;
Arany nevével tündökölt az egyik,
A másik a Tompáét vette fel.
Amaz dicső tavasz csodás hirdetője,
Ez a mélabús ősz bájos éneklője.

Énekesünk száz éves bölcséjénél
Ünnepeljük emlékét e napon,
Idézzük őt hozzánk a túlvilágról
Velünk együtt örülni szabadon.
Szobrát virágerdő ölelje most körül,
Érckeble tán attól megmozdul s felhevül.

Előttünk áll tükör gyanánt a pálya,
Melyet küzdve, remélve megfutott.
Az a rögzös, homályos, árva kezdet,

Melyhez napfény szűk réseken jutott;
De fölemelte őt az isteni múzsa,
Hogy legyen a nemzet fennkölt koszorúsa.

A szárnyas képzelet tündér világa
Megnyílt előtte s ajka dalra kelt,
Hangjára már a tisztább, enyhe légben
Kecsegtető, nyájas visszhang felelt.
Ébredő pacsirta, mely a rögök közül
Reggeli dalával az ég felé röpül.

A természet ölelte őt magához,
Dajkáló anyja, hű testvére lett,
Előtte apró titkait kitárta
S adott hozzá teremtető ihletet,
Zengeni bűbájjal, amit érzett, látott,
Örökéletűvé tenni a virágot.

Népének atyjaként viselte gondját,
Éjet, napot javára szentele,
Híveiért isten szolgálatában
Múzsája is kezet fogott vele;
Vezérül az élet zord útvesztőin át
Egy könyvet hirdetett, egyet... a Bibliát.

Forrása is gazdag költészetének
Magyar népünk talajából fakad,
Nyelvét, lelkét szeretettel művelve,
Növelni ott erős új sarjakat,
Hogy ez az ősmező soha ne pusztuljon,
De mindig a nemzet üdvére viruljon.

Az isten, a természet s minden érzés
Szentté avatta a hazát neki,
Válthatlanul eggyé forrt az szívével
S szívét, dalát folyvást melengeti,
Ha derült, ha borult a hon felett az ég,
A költő lelkén az mind visszatükrözők.

Óh, hogy felejtenénk azt a sötét kort,
Mely a végzet kezéből ránk szakadt;
Midőn itthon az elnyomott magyarnak
Magát kisírni sem volt már szabad:
Az Ő lantján zengett bátorító ének,
Élesztgetője a csüggedő reménynek.

Sebet gyógyíta, vigasztalt, kesergett,
Keservében is volt vigasztalás,
Egy-egy rejtett sugár villant belőle,
Hogy közelít már a feltámadás.
Élete alkonyán, hogy még egyszer lássa,
Feltűnt szabadságunk hajnalhasadása.

De fátyolt a végső gyötrelmes útra,
Melyen közelgetett a menny felé,
Égen, földön mind hiában kereste,
A balzsamírt sehol föl nem lelé.
Alakja rég pihen: föld rész a föld alatt,
De lényének nemes tartalma fennmaradt.

Él közöttünk, él a nemzet szívében,
Erőt, gyönyört árasztó szelleme,
A romboló idő irigy hatalma
Eredmény nélkül harcol ellene.
Örök elfelejtést nem boríthat rája
A hanvai sírbolt örök éjszakája.

* 1817. március 2. és szeptember 28.

ÖRÖK NYUGALOM

Sírodban örök nyugalmat
A sors néked is hagyott;
De mi haszna! ha a sírban
Akkor már nem te vagy ott.

Nem te vagy; de tetemiddel
Porladó tárgyak sora,
Szebb hazába vágó lelked
Összeomlott sátora.

Ah! bizonynal annak, aki
Örök nyugalomra tért:
Egy kis földi elmúlándó
Nyugtalanság többet ért.

HADAK ÚTJA

A hadak útját nézd csak az égen!
Ott ősmagyarok harcoltak régen;
Már ma fiatal hősök csatáznak,
Jogait védve földi hazánknak.

Szellemek vívnak ott szellemekkel,
Ott a haláltól tartani nem kell;
Honszerelmőkkel éltek is örök,
A mennydörgésben ágyújok dörög

És mikor a fény ott ki-kilobban:
Kardjuk villámlik a villámokban
S míg a magyarnak lesz ellensége,
Az égi harcnak soh'se lesz vége.

LENKE

Öreg múzsám szenteljen egy
Zengő hangot nevének:
Óróla már úgyis rövid,
De szomorú az ének.

Leánysorsban szíve-lelke
Csupa jóság, szeretet,
Öröme is legfőbb öröm,
Ha mással jól tehetett.

Férfiút is megillető
Szívós erély, hevület,
Mely küzdve, bár csalódhatik,
De soha ki nem hülhet.

Segíteni vágyva gondolt
Emberre és hazára
Üdvös működése közben
Legkevésbé magára.

De jaj! hogy a végzet olykor
Így osztja ki jutalmát:
Rémítő képpel dülta fel
Szegény Lenke nyugalját.

Készült is már örök homályt
Borítani szemére,
Hogy kétségbeesés legyen
A sötétben vezére.

Így e szörnyű kétség alatt
Megtörve lelke, teste:
Az örök világosságot
A Dunában kereste.

NAGY KÖLTŐ

Hol a költők mind-mind kicsinyek,
Egy-egy könnyen nagyobbra nő,
De nagyságát jól mérlegelni
Nekem is hadd mutassa ő.

Nem nézem azt fülemilének,
Mi csak szegény pipis madár
S dalával nem az ég felé tör,
De köztünk gyalogolva jár.

Csicserelj hát és szállj magadba,
Míg rád virágot hintenek,
Örülhetsz, ha költők sorában
Eltűrhetnek az Istenek.

De képzelegve el ne hidd azt,
Hogy valóban nagygyá levél,
Lantodhoz illő, sőt elég is
Legfeljebb egy babérlevél.

AZ ÖSZTÖN

(Teterrima causa belli. Horatius.)

Ajándéki gazdag sorában
Egyet nem jól adott nekünk az ég:
Az ösztönt, mely úr minden élőn
S a legkisebb bogárkában is ég.
Riasztó végzet az, mit benne látok,
Felében áldás, de felében átok.

Felséges célja s küldetése
Pótolni a kihamvadt életet,
Új nemzedéket hogy teremtsen
A sírba hajló régiek felett.
Hogy a múlandósággal szembe szálljon
És diadalt így nyerjen a halálon.

Kezében leng csodás erővel
Egy bűbájos zászló: a szerelem;
Azzal hódítja a világot
És nincs az ellen biztos védelem.
A józan ész önmagát megtagadja
S a vezetést a lázas szívnek adja.

Célját is így könnyebben éri:
A szerelem mohón segíti őt.
Útját gyönyörrel édesíti
S ingerli a magában kételkedőt,
Ámítgatja az elbűvölt halandót,
Hogy öröknek tekintse a mulandót.

Igáját hordják meghajolva
Királyok és koldusok egyaránt,
Ábrándképek után futkosnak
Fásult érzéssel a való iránt;
Maguk gyötrődnek s másokat gyötörnek,
Sőt néha rémítő tettekre törnek.

Háborút is ő gyújt fel olykor,
A fejedelmek szívéből kioront,
Nemzetet lázít nemzet ellen,
És romba dönti fényes Iliont;
Nyomában jár átkos könnyel keverve
Az ártatlan nép nyomora, keserve.

Mint a folyam, mely hasznosan lejt,
De medréből veszélyesen kicsap
És rombol és dül és utána
Nem marad más, csak párolgó iszap:
Ínséggé lesz a múltak szerzeménye,
Foszlánnyá a legszebb jövő reménye.

Ajándéki gazdag sorában
Egyet bizony nem jól adott az ég:
Az ösztönt, mely úr minden élön

S a legkisebb bogárkában is ég,
Riasztó végzet az, mit benne látok:
Felében áldás, de felében átok.

ÖRÖMTÜZ AZ OLASZ FRONTON

Az Isonzómenti Tárogató ünnepi számába

Gyűjtson ma köztünk harcmezőn
Örömtüzet az emlék,
Hogy zászlónkat csatáinkon
Győztes szellők emelték.

Nem a dicsőség izgatott,
Nem rettentett halálunk;
De fegyverrel a Hazának
Becsületére váltunk.

Idegen föld határain
Hírnevünk hirdetője;
Elesett hős bajtársaink
Jeltelen temetője.

Előttünk a béke napját
Még zord felleg takarja,
Előre, fel! söpörje el
Honszerelmünk viharja.

Van isten, aki megsegít,
Fegyverünket megáldja
S gyötört hazánk reményeit
Vérünk valóra váltja.

Előre hát! e szó illik
Igaz magyar vitézhez,
Előre hát! és a döntő
Diadal a miénk lesz.

FORGÁCSOK A KÖLTŐ TÁRCA-KÖNYVÉBŐL

TÁRCA

Szegényes tárca ez,
Más hogyan is lenne?
Apró pénzecském van
Elhelyezve benne:
Egy-egy röpke eszme,
Érzelem, vagy ötlet,
Mit előttem a perc
Ihletése fölvet.
Másnak, tudom, nem pénz,
Csak oly játék forma;
De én ide zárom,
Hogy ne hulljon porba.

CSÁTI BOR

Bornak bor ez, hiszen
Pogány a vallása,
Nincs megkeresztelve.
Mint annyi sok társa,

Lehet is tán benne
Valami kis erő,
De attól az ember
Sohse lesz vakmerő.

TÖRÖTT CSERÉP

Cserbe hagytad: megbántad-e?
Sírt utánad: megszántad-e?
Meg is bántam, meg is szántam,
Ámde vissza nem kívántam.

ROSSZ IDŐ A TÁTRÁBAN

Semmit sem adnak ingyen az istenek,
Ím, itt a Kárpát bérce alatt néhány
Szép fényes nap alig derült ránk,
S illatozó levegő körülünk:

Az elborult ég már megirigyelő,
Fagyos szárnyán zord északi szél sivít,
Hajlongva zúg a fenyves erdő
S hó jelenik meg az ormok élén.

Élveztük a jót; túrjuk el a gonoszt,
Reményünket nem fújja el a vihar.
Azt, ami édes lesz előttünk,
A keserű tegye édesebbé.

KAMAT

Takarékpénztárunk
Nekem épp ma adott
Szerény tőkém után
Félévi kamatot.
Csekélység az egész,
Nem Dárius kincse,
De hát másnak ennél
Kevesebbje nincs-e?
Nekem éppen elég;
Számítok előre,
Sőt jut néhány fillér
Másnak is belőle.
Akarom: sohase
Legyen több szükségem,
Mint az ahhoz való
Erőm s tehetségem.
Sorsot kinek-kinek
A legfőbb való mér,
Én addig nyújtózom,
Meddig takaróm ér.

ÉJJELI GONDOLAT

Ha majd a föld alá
Költözködöm, rólam
Akkor se beszéljen
Hétköznapi szólam,
Vont szemű bírálat
Vagy léha dicséret,
Bár fülemhez akkor
Már egyik sem érhet.
Síromon életemet
Tudom, nem felejtí,
A természet egy-egy
Fűszállal jelenti.

KIS FORRÁS

Hosszú útja volt előttünk,
A kis forrás kiapadt,
Vagy tán csak eltűnt előlünk
S folydogál a föld alatt.

Itt belől még szívemen át
Forr, hullámozik valami:
Eszme, érzés, ámde hangját
Többé sohsem hallani.

AZ A KÉZ...

Az a kéz, mely téged vezérel,
Bölcsődtől sírodig kísér el.
Hogy még azon túl is
Foglalkozik veled,
Azt már csak óhajtod,
Hiszed, vagy képzeled.

SZERELEM, ÁLOM

Mi a szerelem? mi az álom?
Ikertestvér, én úgy találom;
Szívvel, képzelettel
Játszó önkívület
Fel-feltűnő csodás
Múlékony örület,
Melyre elálmélkodva néz
Az ébrenlét, a józan ész.

MÉRT KERESSEK RÍMHEZ ESZMÉT...

Mért keressek rímhez eszmét,
Vagy az eszméhez rímet?
Én bizony már nem keresek
Többé se nőt, se hímet.
Maga útját mind a kettő,
Eszme és rím, hadd járja,
Majd ifjú költők lelik meg,
Kettő között hogy melyiknek
Melyik a leghűbb párja.

MAGAMRÓL

Szárnyaidból evező
Tollaid kihulltak,
Neked ábrándos mező
Már csupán a múltak.

Sorsod immár csendesen
A fészekben ülni:
Édes öreg madaram!
Ne akarj repülni.

FOLT

Hogy legyőztük Ausztriát
A honvéd-harcmezőkön,
Dicsősége a magyarnak
Hosszú-hosszú időkön,

De hogy a győztes hadvezért
Magyarok fojtogatták
S most a béke örömére
Magokat fujtogatják:
Az már folt a dicsőségen,
Nem erény, de bűn és szégyen.

HOSSZÚ ÉLET

Nyer-e, vagy veszít-e,
Aki sokáig él?
Sokra emlékezik,
De keveset remél.

GÖRGEY ISTVÁN SÍRKÖVÉRE*

1.

Régi dicső harcokon át
Csatamezőn védte honát.
Rá mindig áldó fényt vete
Áldozatos szeretete.
Küzdés után végnyugalom
Révpartja lett e kis halom.

2.

A hazáért vívott régi csaták képe
Vegyül itt a szívek néma keservébe
S híven emlékezve róla
Áldást kér a lent nyugvóra.

3.

Örök álmát alussza itt.
Hű szívek áldják porait.

* 1948-49-diki honvédkapitány, királyi közjegyző, született 1825. február 22., meghalt 1913. január 13.

TÖPRENGÉS

Óh! soha nem szűnő teremtés,
Óh! soha nem szűnő enyészet!
Miért gyötör bennünket a törekvés
Mely titkaitokba hatolni késztet?

Mióta van? meddig? mi végre
Lét és nem lét között szövetség?
Vagy úgy van földi pályájok kimérve,
Hogy itt mindörökké egymást kövessék?

Hiába küzd a vizsga elme
S tapogat a sűrű sötétben;
Kérdez, csak kérdez s nincs, ki rá felelne;
Eszköz vagyunk az alkotó kezében.

VISKÓM

Van egy viskóm és tűzhelyem,
Ahol lehajtom a fejem'.
Palotákhoz mérve dióhaj,
Azokhoz mérve nincs is ott baj;
Merengő csend, kegyelet, béke:
Megszenteli a múlt emléke.

ÉJJEL

Képek, gondok, gondolatok
Fejemből most pusztuljatok,
Késő az éj, aludni kell,
Álmomat ne űzzétek el.*

* Ezek a sorok úgy is érthetők, ha visszafelé olvassuk, vagy össze-vissza hányjuk egymásután a sorokat.

DALOCSKA

Az én rózsám tegnap este
Szökött tőlem Budapestre.
Tudom, megcsípi ott a dér,
Ha elhervad, majd visszatér.

Nem átkozom, de sajnálom,
Álom volt csak, egy szép álom,
Nem örülök szenvedésén,
Ott leszek a temetésén.

SZÁLLÁS

Kis szobám nem hazám,
Hanem csak szállásom,
Nem is sokáig lesz
Ebben maradásom,
Itt hagyom, más vendég
Költözik beléje,
Hogy múltó napjait
Ő is ebben élje.

De ha majd napjai
Szinte véget érnek,
Őutána is más
Száll ide vendégnek.
Hát az elköltözők
Merre járnak-kelnek?
Kérdjük a sírokat,
Azok nem felelnek.

HA...

Ha a kilencvenet betöltöm,
Mit keresnék tovább e földön?
Testem bilincсібől kiszállok
S a mennyországig meg sem állok.

DOKTORSÁGOM

Hogy doktor lettem én is, nem titok;
Jertek hozzám, én ingyen gyógyítok.
Készen vannak nálam a gyógyszerek,
Nemcsak néhány, de egy egész sereg.

Fájdalmat enyhít, olykor szívre hat,
Eredmény nélkül egyik sem marad.
Ki gyógyulás végett hozzám kerül,
Verseimet ajánlom gyógyszerül.

TANÁCS

Tanácsot olykor másoknak ha adsz,
Magad példája támogassa azt;
Üres szó a bölcs elmélet
Melyet megcáfol az élet.

KÉT SÉTABOT

Orczy Gyulát, Gyulai Pált
Magadhoz már többé ne várd;
Őket ébren nem találod,
Alusszák az örök álmot.

Róluk én is csak álmodom
S emlékökre támaszkodom,
Emlékökre, gyámolokra:
Tőlök maradt sétabotra.*

* Egyet Gyulai adott, egyet Orczy Gyula halála után kaptam.

ÉRZÉS, GONDOLAT

Nálam egy-egy érzés,
Egy-egy gondolat
Fel-feltűnik most is,
De már nem mulat.

Ajakán egynek sincs,
Nincs egy árva szó,
Nem állandó vendég,
Csak átutazó.
Mint vándormadár, mely
Érzi a telet,
Gyorsan átrepülget
Ősz fejem felett.

IGAZSÁG

Ha megismerted az igazságot,
Hirdetni is legyen bátorságod;
Csuda madár az, csak akkor szállhat,
Ha szó és tett adott neki szárnyat.
Akkor hódít, fölemel és rombol,
Palotákat épít a romokból.

MÍVELTSÉG

Miskolctól Szentpéter egy futamatnyi,
Tíz kilométer, vagy tán nem is annyi;
A műveltségnek hosszú ez út vajon,
Hogy oda könnyen átgyalogoljon?
Hosszúnak nem hosszú, kényére járhat,
De oda nem ér, útközbe' kifárad.

KOMOLY INTÉS

A takarékoság jámbor erénye
Verjen szívedben jókor gyökeret,
Az lesz jövődnék záloga, reménye
S ad gyöngé kezébe biztos kenyeret.
Nélkülözni is örömet tanulj,
Hogy majd, ha rád borul az aggkor
És majd ha minden elhagy: akkor
Alamizsnára ne szorulj.
E komoly intés, hidd el, igaz;
Példa ha kell rá: én vagyok az.

ÚTTÁRS

Szép, szép ez a hosszú pálya,
De nyomorult állapot
S a további út kietlen,
Ha már nélkülözhetetlen
Útitárs a sétatot.

NEVEK

Egy bokorban négy Vay,*
Egy Bay és Lévy:
Négy főispán, két alispán,
Ti már feledtétek is tán,

De én e kis papíron
Neveiket leírom, –
Emlékökre rátegye
Kezét Borsod vármegye.

* Miklós, Lajos, Béla, Elemér. A három elsővel együtt szolgáltam a vármegyét
1865–1895.

FELEMÁS

Nem szíveli meg a költő a tárgyat
Vagy legalább könnyen belelábad,
Ha ihlet percén dallani kezdte,
De abbamaradt, be nem végezte
S később más érzés, más percek alatt
Keresi a rég elejtett fonalat,
Múzsakerülő iparkodás ez,
Foltozott munka, csak felemás lesz.

MARADÉK

Most se tudok még én
Láblógázva élni,
Mikor a jövőtől
Nincs már mit remélni.

Bár sikeres munka
Módomba nem állhat,
Keresztül tehetek
Egy-egy szalmaszálat.

Egy sugarát lelkem
Régi erejének,
Egy hangot, melyet még
Visszazeng az ének.
Viráglevelet az
Eltűnt virulásból,
Kalászt az egykori
Gazdag aratásból.

FÁJ

Fáj az emlék, fáj a bánat,
Mely szívemben ég utánad,
Mégis kívánom, hogy égjen
S engem a sírig kísérjen.

MÉLÁZÁS

Elmélázgat az öreg ember,
Ha otthonról kilépni sem mer:
Csak a szem, csak a fül, meg a láb
Maradt volna már meg legalább.

S egy kis jó kedély és egy kis jó gyomor:
Mindjárt nem lenne az élet oly komor,
E hamar eltűnő derült állapot
Megaranyozná a lenyugvó napot.

TÉVEDÉS

A mit Arany kívánt régen,
A sors mind megadta nékem:
»Egy kis független nyugalmat,
Melyben a dal megfoglanhat,
Árnyas kertet, nyájas fészket,
Hova múzsám el-elhézett.«

Adott hozzá egyéb jót is,
Reményem fölött valót is:
»Példás vidám öregséget,
Amit kezdtem, abban véget.«
A sors mindezt Aranynak szánta,
De tévedésből rám ruházta.

UTÁNZÁS

Ha nagy költőt nagyon is megszeretsz,
Kicsiny költőm! arról példát vehetsz.
Szépségeit élvezd figyelmesen,
Utánozd is, de tisztességesen.
Hasonlíthat hozzá hangod, szavad,
Utánozhatsz, de lopni nem szabad.

ORVOSOK

Kedveseid sírján,
Egyedül maradva,
Hiában tördeled
Szívedet darabra.
Fordulj az időhöz
És fordulj az észhez,
Látja mind a kettő,
Mily kínokat érzesz.
Hatalmas két orvos,
Nem találni mását,
Megenyhít, meggyógyít,
Csak kövesd tanácsát.

MÚLT

Az eltűnt szép régi múltat
Ne kísérje bánatod,
Verőfényét bánatoddal
Vissza úgy sem sírhatod.

Ne gyászold pompás rózsádat,
Ha elhervadt és lehullt.
Derítsen inkább az emlék,
Hogy egyszer neked virult.

KILENCVEN ÉV

Se nem hiba, se nem érdem,
Hogy kilencven évet értem.
Gabona vagyok, jól megértem;
Az arató mégse jön értem.

ÖNVÁD

Akarva és szándékosan
Okozta-m-e keservet
S tettem-e kárt valakinek,
Melyet szememre vethet?

Nyugodt vagyok; néha mégis
Gyenge önvádat érzek,
Ha rég elmúlt hosszú időm
Apró tükrébe nézek.

Ember valék: járva, kelve
Meg-megbotlottam én is,
Most már jóvátenni késő,
Akármint szeretném is.

ÖRÖMEID

Örömeid, gyönyöreid
Nem tarthatnak örökre itt;
Ne sírj utánok, ha elmúltak,
Örülj inkább azon, hogy voltak,
Szárak lombok között is élvezet,
Másod-virágzás az emlékezet.

VALAMIT

Valamit e nagy háború
Nékem is csak juttatott:
Most a boltajtókon álló
Egyetlen kis mondatot.
Ajtómra is írhatni nemsokára:
»Bevonulás miatt az üzlet zárva.«

VÉGZET

Küzdve az élettel
Gyűjts lelkierőt:
Meghajlani nyugton
A végzet előtt.

KÖLCSÖN

A természet az életet
Nekünk csak kölcsön adja,
Visszaveszi, mihelyt eljő
Kitűzött pillanatja.

Forgatni kell azt, mint a pénzt,
Gyönyörrel és haszonnal,
Hevertetve, fecsérelve
Holt tőke lesz azonnal.

A kölcsönért pedig, melyet
Kérésünk nélkül adott,
Gazdag fukar hitelezőnk
Megveszi a kamatot

Csalódással, fájdalommal,
S ha ez kamatnak kevés:
Kipótolja a végbúcsún
Az utolsó szenvedés.

CSEPPEK

Ha nem csordul, cseppen:
Nincs már öröm ebben,
Azt nem is remél

Az elfáradt elme
S a Múza kegyelme
Csak apró cseppekben
Jelenti, hogy él.

Villanó ötletek,
Röpke sóhajtások.
Egykori dús törzsből
Csenevész hajtások.

De sívár jelenért
Ne emelj panaszt,
Alkudj' az idővel
S inkább szép múltadnak
Virágos leplével
Takargassad azt.

JEGYZETEK

1846–1853

- Induló* – LÉVAY 1881, I, 5. Lásd még: LÉVAY 1852, 64.
Kárpátokról. 1846. – LÉVAY 1881, I, 6–7. Lásd még: LÉVAY 1852, 68–69.
Lelkem – LÉVAY 1881, I, 8–9. Lásd még: *A szél ha zúg...* címmel: LÉVAY 1852, 70.
Isten hozzád – LÉVAY 1881, I, 10. Lásd még: LÉVAY 1852, 187.
Szép ifjú vándor – LÉVAY 1881, I, 11–12. Lásd még: LÉVAY 1852, 188–189.
Édesanyám – LÉVAY 1881, I, 13–14. Lásd még: *Álmodjál szépeket...* címmel: LÉVAY 1852, 190–191.
Északi szél – LÉVAY 1881, I, 15.
A hős gyerek. 1849. – LÉVAY 1881, I, 16–17.
Előre! 1849. – LÉVAY 1881, I, 18–19.
Vitéz Mariska – LÉVAY 1881, I, 20–23. Lásd még: LÉVAY 1852, 39–41.
Visszatekintés – LÉVAY 1881, I, 24.
Égi szép szabadság – LÉVAY 1881, I, 25–26.
Akkor és most. 1850. – LÉVAY 1881, I, 27–28.
Borongás. 1850. – LÉVAY 1881, I, 29–30.
Szeretnék változni... 1850. – LÉVAY 1881, I, 31–32.
Babiloni vizeknél. 1850. – LÉVAY 1881, I, 33–34.
Magyarok istene – LÉVAY 1881, I, 35–37.
Gyötrődés. 1851. – LÉVAY 1881, I, 38–39.
Csillagtalan éjjel. 1851. – LÉVAY 1881, I, 40–41.
A tél haragja – LÉVAY 1881, I, 42–43.
Honvagy (Béranger) – LÉVAY 1881, I, 44–46. Lásd még: LÉVAY 1852, 195–197.
Folyam partján – LÉVAY 1881, I, 47–48. Lásd még: LÉVAY 1852, 203–204.
Az álomról – LÉVAY 1881, I, 49. Lásd még: LÉVAY 1852, 123.
Pipagyújtó csárda – LÉVAY 1881, I, 50–51. Lásd még: LÉVAY 1852, 124–125.
Hazafelé. Pozsony, 1848. – LÉVAY 1881, I, 52–53. Lásd még: LÉVAY 1852, 139–140.
A remény – LÉVAY 1881, I, 54–55. Lásd még: LÉVAY 1852, 192–193.
Szerettem – LÉVAY 1881, I, 56. Lásd még: LÉVAY 1852, 194.
Vak Álmos – LÉVAY 1881, I, 57–61. Lásd még: *Vak Álmos* címmel: LÉVAY 1852, 16–20.
Az év végén. 1850. december 31. – LÉVAY 1881, I, 62–64. Lásd még: *Az év utolján. 1850. decemb. 31.* címmel: LÉVAY 1852, 242–245.
Szeress engem – LÉVAY 1881, I, 65–66. Lásd még: LÉVAY 1852, 207–208.
Találkozás – LÉVAY 1881, I, 67–68. Lásd még: LÉVAY 1852, 209–210.
Téli éj – LÉVAY 1881, I, 69–70. Lásd még: LÉVAY 1852, 211–212.
Ifjúkor búcsúja – LÉVAY 1881, I, 71–73. Lásd még: LÉVAY 1852, 217–219.
Jó barátim – LÉVAY 1881, I, 74–75. Lásd még: LÉVAY 1852, 220–221.
Szalmafüdeles ház – LÉVAY 1881, I, 76–77. Lásd még: LÉVAY 1852, 222–223.
A bujdosó – LÉVAY 1881, I, 78–79. Lásd még: LÉVAY 1852, 224–225.
Nem élet ez – LÉVAY 1881, I, 80–81. Lásd még: LÉVAY 1852, 226–227.

Ha meghalok – LÉVAY 1881, I, 82–83. Lásd még: LÉVAY 1852, 228–229.
Vágy – LÉVAY 1881, I, 84–85. Lásd még *A távolba* [1.] címmel: LÉVAY 1852, 232–233
Felhő – LÉVAY 1881, I, 86–87. Lásd még *A távolba* [2.] címmel: LÉVAY 1852, 234–235.
Én istenem! – LÉVAY 1881, I, 88–89. Lásd még: LÉVAY 1852, 236–237.
Kisvány sírja – LÉVAY 1881, I, 90. Lásd még *Kis lány sírja* címmel: LÉVAY 1852, 241.
Furcsa Balog – LÉVAY 1881, I, 91–92. Lásd még: LÉVAY 1852, 33–34.
Születésem napja – LÉVAY 1881, I, 93–94. Lásd még: LÉVAY 1852, 246–248.
Zsuzsikához – LÉVAY 1881, I, 95–96. Lásd még: LÉVAY 1852, 249–250.
Boldog házasság élet – LÉVAY 1881, I, 97–98. Lásd még: LÉVAY 1852, 251–252.
Szüretiünk – LÉVAY 1881, I, 99–101. Lásd még: LÉVAY 1852, 259–262.
Öregúr temetése – LÉVAY 1881, I, 102–104. Lásd még: LÉVAY 1852, 263–265.
Ne fuss előlem... – LÉVAY 1881, I, 105. Lásd még: LÉVAY 1852, 266–267.
Gróf Teleki Eszter balálakor – LÉVAY 1881, I, 106–107. Lásd még: LÉVAY 1852, 253–254.
Vándor emlékei – LÉVAY 1881, I, 108–109. Lásd még: LÉVAY 1852, 255–256.
Elborulás – LÉVAY 1881, I, 110. Lásd még: LÉVAY 1852, 273.
Nyári felhő – LÉVAY 1881, I, 111. Lásd még: LÉVAY 1852, 274.
Titkos bú – LÉVAY 1881, I, 112. Lásd még: LÉVAY 1852, 275.
Wesselényi temetésén. Pest, 1850. április 23. – LÉVAY 1881, I, 113–114.
Hazám édes lantja (Moore) – LÉVAY 1881, I, 115. Lásd még: LÉVAY 1852, 276.
Öreg nagymamám – LÉVAY 1881, I, 116–119. Lásd még: LÉVAY 1852, 267–270.
Emlékdalok de La Grange asszonynak. 1850. – LÉVAY 1881, I, 120–134. Lásd még:
 LÉVAY 1850; *Emlékdalok*, LÉVAY 1856, 237–244.
A hazatérő vitéz – LÉVAY 1881, I, 135–136. Lásd még: LÉVAY 1852, 21–23.
A szerelmes betyár – LÉVAY 1881, I, 137–139. Lásd még: LÉVAY 1852, 30–32.
A sajka – LÉVAY 1881, I, 140–143. Lásd még: LÉVAY 1852, 35–38.
Mikes. Rodostó, 1758. – LÉVAY 1881, I, 144–146. Lásd még: LÉVAY 1852, 56–58.
A visszatérő – LÉVAY 1881, I, 147–150. Lásd még: LÉVAY 1852, 42–45.
A szeretők – LÉVAY 1881, I, 151–152. Lásd még: LÉVAY 1852, 48–49.
Zárdába készülő hajadonhoz – LÉVAY 1881, I, 153–154. Lásd még *Egy hajadonhoz*
 címmel: LÉVAY 1852, 176–177.
Dalaimról – LÉVAY 1881, I, 155–156. Lásd még *Nem, nem azért dallok...* címmel:
 LÉVAY 1852, 271–272.
Őszi szél – LÉVAY 1881, I, 157. Lásd még *Mérgesen üvölt...* címmel: LÉVAY 1852, 74.
Szegény ember – LÉVAY 1881, I, 158–160. Lásd még: LÉVAY 1852, 75–77.
A fecskék (Béranger) – LÉVAY 1881, I, 161–162. Lásd még: LÉVAY 1852, 78–79.
Felkösöntés – LÉVAY 1881, I, 163. Lásd még: LÉVAY 1852, 80.
Édes lánykám – LÉVAY 1881, I, 164. Lásd még: LÉVAY 1852, 81.
Dal – LÉVAY 1881, I, 165–166. Lásd még: LÉVAY 1852, 82–83.
Síró szemek – LÉVAY 1881, I, 167–168. Lásd még: LÉVAY 1852, 84.
Kit szeretnék – LÉVAY 1881, I, 169–170. Lásd még: LÉVAY 1852, 85–86.
Havas eső – LÉVAY 1881, I, 171. Lásd még: LÉVAY 1852, 88.
Aranykantár – LÉVAY 1881, I, 172. Lásd még: LÉVAY 1852, 89.
Láng – LÉVAY 1881, I, 173–174. Lásd még: LÉVAY 1852, 90–91.
Kísérj el... – LÉVAY 1881, I, 175–176. Lásd még: LÉVAY 1852, 92–93.
Fehér galamb – LÉVAY 1881, I, 177. Lásd még: LÉVAY 1852, 94.

Arra vagy, ott lakol... – LÉVAY 1881, I, 178. Lásd még: LÉVAY 1852, 95.
Száraz ágon – LÉVAY 1881, I, 179. Lásd még: LÉVAY 1852, 96.
Képzőletem – LÉVAY 1881, I, 180. Lásd még: *Van-e még nyugalmad* címmel: LÉVAY 1852, 97.
Jó éjszakát – LÉVAY 1881, I, 181. Lásd még: LÉVAY 1852, 98.
Mintba lettél volna – LÉVAY 1881, I, 182. Lásd még: LÉVAY 1852, 99.
Hányódtam, vetődtem... – LÉVAY 1881, I, 183. Lásd még: LÉVAY 1852, 100.
Szomorú őszi nap... – LÉVAY 1881, I, 184. Lásd még: LÉVAY 1852, 101.
Borulj reám... – LÉVAY 1881, I, 185. Lásd még: LÉVAY 1852, 102.
Rózsámnak mondalak – LÉVAY 1881, I, 186. Lásd még: LÉVAY 1852, 103.
Beh szomorú... – LÉVAY 1881, I, 187. Lásd még: LÉVAY 1852, 104.
Amott egy kis... – LÉVAY 1881, I, 188–189. Lásd még: LÉVAY 1852, 105–106.
Rózsám, a szívédet... – LÉVAY 1881, I, 190. Lásd még: LÉVAY 1852, 107–108.
Nem találtunk... – LÉVAY 1881, I, 191. Lásd még: LÉVAY 1852, 111.
Szerelem galambja – LÉVAY 1881, I, 192. Lásd még: *Hova repülsz...* címmel: LÉVAY 1852, 112.
Lakadalom – LÉVAY 1881, I, 193–194. Lásd még: LÉVAY 1852, 113–114.
Tavasza a temetőn – LÉVAY 1881, I, 195. Lásd még: LÉVAY 1852, 126.
Kiskertemben – LÉVAY 1881, I, 196. Lásd még: LÉVAY 1852, 127.
Fedezz el... – LÉVAY 1881, I, 197. Lásd még: *Csendes dalok* [1.] címmel: LÉVAY 1852, 128.
Szép menyecske... – LÉVAY 1881, I, 198. Lásd még: *Csendes dalok* [2.] címmel: LÉVAY 1852, 129.
Mi száll ott... – LÉVAY 1881, I, 199. Lásd még: *Csendes dalok* [3.] címmel: LÉVAY 1852, 130.
Este van... – LÉVAY 1881, I, 200. Lásd még: LÉVAY 1852, 65.
Álomért – LÉVAY 1881, I, 201. Lásd még: LÉVAY 1852, 66.
Ledűlök... – LÉVAY 1881, I, 202. Lásd még: LÉVAY 1852, 67.
A rab – LÉVAY 1881, I, 203–204. Lásd még: *A rab titnődése* címmel: LÉVAY 1852, 201–202.
Az új az én barátom... – LÉVAY 1881, I, 205. Lásd még: LÉVAY 1852, 73.
Szegény magyar. 1851. – LÉVAY 1881, I, 206–207.
Sóhaj – LÉVAY 1881, I, 208.
Öregúr – LÉVAY 1881, I, 209. Lásd még: *Csendes dalok* [4.] címmel: LÉVAY 1852, 131.
Dalnok – LÉVAY 1881, I, 210. Lásd még: *Csendes dalok* [6.] címmel: LÉVAY 1852, 133.
Az ég alja – LÉVAY 1881, I, 211. Lásd még: *Csendes dalok* [7.] címmel: LÉVAY 1852, 134.
Szeress – LÉVAY 1881, I, 212. Lásd még: *Csendes dalok* [8.] címmel: LÉVAY 1852, 135.
A szegény asszony (Béranger) – LÉVAY 1881, I, 213–215. Lásd még: LÉVAY 1852, 136–138.
Keskeny utcán – LÉVAY 1881, I, 216. Lásd még: LÉVAY 1852, 141.
Elcsillapult a láng – LÉVAY 1881, I, 217. Lásd még: LÉVAY 1852, 158.
Senki Pál – LÉVAY 1881, I, 218–219. Lásd még: LÉVAY 1852, 161–162.
Megsárgult a levél... – LÉVAY 1881, I, 220–221. Lásd még: LÉVAY 1852, 163–164.
Ha majd oda... – LÉVAY 1881, I, 222. Lásd még: LÉVAY 1852, 165.
Vándormadár – LÉVAY 1881, I, 223–224. Lásd még: LÉVAY 1852, 169–170.
Pohár – LÉVAY 1881, I, 225–226. Lásd még: *Ide azzal a pohárral* címmel: LÉVAY 1852, 171–172.
Déli szellő – LÉVAY 1881, I, 227. Lásd még: LÉVAY 1852, 173.
Kis gyermek árnyékához (Hugo V.) – LÉVAY 1881, I, 228–229.

A MÚZSA BÚCSÚJA (1909) *1848–1849 CÍMŰ FÜGGELÉKÉBEN KÖZÖLT*
KÖLTEMÉNYEK

A pozsonyi várban – LÉVAY 1909, 281–283.

Új élet – LÉVAY 1909, 284.

Buzdító – LÉVAY 1909, 285.

Riadj – LÉVAY 1909, 286–287.

Nem sírok – LÉVAY 1909, 288–289.

A lengyelekhez – LÉVAY 1909, 290–291.

Bocskai. Nagykeréki, 1849. április 29. – LÉVAY 1909, 292–293.

Debreceni vöröspántlikások – LÉVAY 1909, 294–296.

Síkon, pusztán – LÉVAY 1909, 297.

Olvasom Petőfit – LÉVAY 1909, 298.

Az ő lelke – LÉVAY 1909, 299–300.

Debrecenből – LÉVAY 1909, 301–302.

Temetés – LÉVAY 1909, 303–304.

Él-e még egy magyar? – LÉVAY 1909, 305–306.

Vendég – LÉVAY 1909, 307–308.

A vasas német – LÉVAY 1909, 309–310.

Honvéd sírja – LÉVAY 1909, 311–312.

Borongok én – LÉVAY 1909, 313–314.

Húzzák a harangot – LÉVAY 1909, 315.

Bomlás után – LÉVAY 1909, 316–317.

FÜGGELÉK 1.

A KÖLTEMÉNYEKBŐL (1852) *AZ ÖSSZES KÖLTEMÉNYEKBE* (1881)

FEL NEM VETT KÖLTEMÉNYEK

A vadon tündére – LÉVAY 1852, 1–15.

Falusi háznép – LÉVAY 1852, 24–29.

Ekebontó Borbála – LÉVAY 1852, 46–47.

Károly király – LÉVAY 1852, 50–55.

Vén Morgó – LÉVAY 1852, 59–60.

Öngyilkosról – LÉVAY 1852, 61–63.

Pütkösdi királyság – LÉVAY 1852, 71–72.

Mi a virágnak... – LÉVAY 1852, 87.

Hervadj, hervadj! – LÉVAY 1852, 109–110.

Kocsmában – LÉVAY 1852, 115–116.

Halálhagy – LÉVAY 1852, 117–118.

Miskolci barátimhoz. Kézsmárk, 1846. november – LÉVAY 1852, 119–122.

Csendes dalok – LÉVAY 1852, 132.

Hajnal basadtakor – LÉVAY 1852, 142–143.

A földbe vagy téve – LÉVAY 1852, 144.

Járok cél nélkül – LÉVAY 1852, 145.

Künn jártam – LÉVAY 1852, 146.

Szeretnék fá lenni... – LÉVAY 1852, 147.

Nem nyugszol egyedül – LÉVAY 1852, 148.

Nem kötöttem fátyolt – LÉVAY 1852, 149.
Aludni mennék... – LÉVAY 1852, 150.
Csak azt tudnám! – LÉVAY 1852, 151.
Boldogok az együgyűek... – LÉVAY 1852, 152.
Mi haszna siratlak! – LÉVAY 1852, 153.
Mi lett belőled? – LÉVAY 1852, 154.
Hóköntösében – LÉVAY 1852, 155.
Apolom a fájdalmat – LÉVAY 1852, 156.
Elzeng a lant – LÉVAY 1852, 157.
Emlékiül. 1847. LÉVAY 1852, 159–160.
Utánam jöttél – LÉVAY 1852, 166–167.
Ismeretség – LÉVAY 1852, 168.
A fogoly (Béranger után franciából) – LÉVAY 1852, 174–175.
El nem felejttem... – LÉVAY 1852, 178–179.
Régi könnyek. Kézmárk, 1846. – LÉVAY 1852, 180–186.
Kapitány úr – LÉVAY 1852, 198–200.
Egy lányka mellett – LÉVAY 1852, 205–206.
A bolygó zsidó (Béranger után franciából) – LÉVAY 1852, 213–216.
Rachel. Pest, 1851. szeptember 10. – LÉVAY 1852, 230–231.
Három a tánc – LÉVAY 1852, 238–240.
Barátom voltál... – LÉVAY 1852, 257–258.

1854–1864

Műszám – LÉVAY 1881, I, 233–235. Lásd még: LÉVAY 1856, 3–5.
Ébresztő dal – LÉVAY 1881, I, 236–238. Lásd még: LÉVAY 1856, 6–8.
A könny – LÉVAY 1881, I, 239. Lásd még: LÉVAY 1856, 11–12.
Szerelmesem – LÉVAY 1881, I, 240–242. Lásd még: LÉVAY 1856, 13–15.
Csekelység – LÉVAY 1881, I, 243–244. Lásd még: LÉVAY 1856, 16–17.
Álom és valóság – LÉVAY 1881, I, 245–246. Lásd még: LÉVAY 1856, 18–19.
Csalódás – LÉVAY 1881, I, 247–248. Lásd még: LÉVAY 1856, 20–21.
A csudafelhő – LÉVAY 1881, I, 249–252.
Öröm és bánat – LÉVAY 1881, I, 253–254. Lásd még: LÉVAY 1856, 9–10.
A szendergő – LÉVAY 1881, I, 255–256. Lásd még: LÉVAY 1856, 22–23.
Szöke gyermek – LÉVAY 1881, I, 257–258. Lásd még: LÉVAY 1856, 33–34.
Dalaimnak mécsvilága – LÉVAY 1881, I, 259–260. Lásd még *Szomorú dal* címmel: LÉVAY 1856, 36–37.
Tűzhelyem – LÉVAY 1881, I, 261–262. Lásd még: LÉVAY 1856, 38–39.
Csendes éjjel – LÉVAY 1881, I, 263–264. Lásd még: LÉVAY 1856, 24–25.
Bűvös palota – LÉVAY 1881, I, 265–266. Lásd még: LÉVAY 1856, 26–28.
Hol nyugodjam? – LÉVAY 1881, I, 267–268. Lásd még: LÉVAY 1856, 29–30.
Megint borul... – LÉVAY 1881, I, 269–270. Lásd még: LÉVAY 1856, 31–32.
Késő ábránd – LÉVAY 1881, I, 271–272. Lásd még: LÉVAY 1856, 40–42.
Szerlem játéka – LÉVAY 1881, I, 273–274. Lásd még *Szeretet* címmel: LÉVAY 1856, 43–44.

Boldog harmat – LÉVAY 1881, I, 275. Lásd még: LÉVAY 1856, 45.
Búcsúzó szerelem – LÉVAY 1881, I, 276. Lásd még: LÉVAY 1856, 46.
Fenn van a nap – LÉVAY 1881, I, 277–278. Lásd még: LÉVAY 1856, 49–50.
Oh, miképp szeretnék... – LÉVAY 1881, I, 279. Lásd még *Együtt sírni* címmel: LÉVAY 1856, 51–52.
Fent repkedő pacsirta – LÉVAY 1881, I, 280. Lásd még: LÉVAY 1856, 53.
Mért szeretlek – LÉVAY 1881, I, 281–282. Lásd még: LÉVAY 1856, 54–55.
Fecskefészkek – LÉVAY 1881, I, 283–284. Lásd még: LÉVAY 1856, 56–57.
Ellenem... – LÉVAY 1881, I, 285. Lásd még: LÉVAY 1856, 58.
Felejtene – LÉVAY 1881, I, 286. Lásd még: LÉVAY 1856, 59–60.
Hideg forrás – LÉVAY 1881, I, 287. Lásd még: LÉVAY 1856, 61.
Hajnali álmom – LÉVAY 1881, I, 288–289. Lásd még: LÉVAY 1856, 62–63.
Jámbor utas – LÉVAY 1881, I, 290–291. Lásd még: LÉVAY 1856, 64–65.
Rabság – LÉVAY 1881, I, 292. Lásd még: LÉVAY 1856, 66.
Csalfa szerelem – LÉVAY 1881, I, 293–294. Lásd még: LÉVAY 1856, 67–68.
Kétkedés – LÉVAY 1881, I, 295–296. Lásd még: LÉVAY 1856, 69–70.
Nem szeretni! – LÉVAY 1881, I, 297–298. Lásd még: LÉVAY 1856, 71–72.
Mit aggodol... – LÉVAY 1881, I, 299–300. Lásd még: LÉVAY 1856, 73–74.
Szerelem philosophiája (Shelley) – LÉVAY 1881, I, 301. Lásd még: LÉVAY 1856, 76.
Ha tudnád... – LÉVAY 1881, I, 302–303. Lásd még: LÉVAY 1856, 79–80.
Hallgatások... – LÉVAY 1881, I, 304. Lásd még: LÉVAY 1856, 81.
Képzlet – LÉVAY 1881, I, 305–306. Lásd még: LÉVAY 1856, 82–83.
Felleg oszlik... – LÉVAY 1881, I, 307–308. Lásd még: LÉVAY 1856, 84–85.
Oh, ne csudáld... – LÉVAY 1881, I, 309–310. Lásd még: LÉVAY 1856, 86–87.
Elrejtve – LÉVAY 1881, I, 311–313. Lásd még *Tündérszállás* címmel: LÉVAY 1856, 88–90.
Búcsúzó... – LÉVAY 1881, I, 314–315. Lásd még: LÉVAY 1856, 91–92.
Boldogabb... – LÉVAY 1881, I, 316–317. Lásd még: LÉVAY 1856, 93–94.
Isten hozzád – LÉVAY 1881, I, 318–319. Lásd még: LÉVAY 1856, 95–96.
Várlak téged... – LÉVAY 1881, I, 320. Lásd még: LÉVAY 1856, 97–98.
Titok – LÉVAY 1881, I, 321–322. Lásd még: LÉVAY 1856, 99–100.
Csak hogy itt vagy... – LÉVAY 1881, I, 323–324. Lásd még: LÉVAY 1856, 101–102.
Csendes öröm – LÉVAY 1881, I, 325–326. Lásd még: LÉVAY 1856, 103–104.
A bokor és a szikla – LÉVAY 1881, I, 327–329. Lásd még: LÉVAY 1856, 105–107.
Vallomás – LÉVAY 1881, I, 330–332. Lásd még: LÉVAY 1856, 108–110.
Megnyugvás – LÉVAY 1881, I, 333–334. Lásd még: LÉVAY 1856, 111–112.
Képzelt tavasz – LÉVAY 1881, I, 335–336. Lásd még: LÉVAY 1856, 113–114.
Mulandóság – LÉVAY 1881, I, 337–338. Lásd még *Elhangzott* címmel: LÉVAY 1856, 115–116.
Buzdítás – LÉVAY 1881, I, 339–340. Lásd még: LÉVAY 1856, 119–120.
Bábel tornya – LÉVAY 1881, I, 341–343. Lásd még: LÉVAY 1856, 121–123.
Koldus Peti – LÉVAY 1881, I, 344–346. Lásd még: LÉVAY 1856, 124–126.
Hegyen-völgyön túl – LÉVAY 1881, I, 347–348. Lásd még: LÉVAY 1856, 130–131.
A kis paraszt – LÉVAY 1881, I, 349–351. Lásd még: LÉVAY 1856, 132–134.
A ló és a lovas – LÉVAY 1881, I, 352–353. Lásd még: LÉVAY 1856, 140–141.
Hárpia – LÉVAY 1881, I, 354–356. Lásd még: LÉVAY 1856, 127–129.

Síralombház – LÉVAY 1881, I, 357–359. Lásd még: LÉVAY 1856, 142–144.
Szép hajadon – LÉVAY 1881, I, 360–362. Lásd még: LÉVAY 1856, 145–147.
A bojtár – LÉVAY 1881, I, 363–364. Lásd még: LÉVAY 1856, 148–150.
Éjjeli kép – LÉVAY 1881, I, 365–366. Lásd még: LÉVAY 1856, 151–152.
A kunyhó síralma – LÉVAY 1881, I, 367–368. Lásd még: LÉVAY 1856, 153–155.
Hajdani tanítóm – LÉVAY 1881, I, 369–371. Lásd még: LÉVAY 1856, 160–162.
Gerlemadár – LÉVAY 1881, I, 372.
Lángol a nap... – LÉVAY 1881, I, 373–374. Lásd még: LÉVAY 1856, 193–194.
Komámasszony – LÉVAY 1881, I, 375. Lásd még: LÉVAY 1856, 188.
Barna kislány – LÉVAY 1881, I, 376. Lásd még: LÉVAY 1856, 189.
Szomorú vagy... – LÉVAY 1881, I, 377. Lásd még: LÉVAY 1856, 190.
El kell menni... – LÉVAY 1881, I, 378–379. Lásd még: LÉVAY 1856, 191–192.
Elhagyott – LÉVAY 1881, I, 380–382. Lásd még: LÉVAY 1856, 195–197.
Alföld – LÉVAY 1881, I, 383–387. Lásd még: LÉVAY 1856, 198–202.
Fecske cigány – LÉVAY 1881, I, 388–390. Lásd még: LÉVAY 1856, 135–137.
Gyermekkorom tanúi – LÉVAY 1881, I, 391–395. Lásd még *Ismerős vidék és Okos ember* címmel: LÉVAY 1856, 205–210.
Drága húgom... – LÉVAY 1881, I, 396–398. Lásd még: LÉVAY 1856, 211–213.
Régen volt az – LÉVAY 1881, I, 399–401. Lásd még: LÉVAY 1856, 214–216.
Megelégedés – LÉVAY 1881, I, 402–403. Lásd még: LÉVAY 1856, 217–218.
Itthon – LÉVAY 1881, I, 404–406. Lásd még: LÉVAY 1856, 219–221.
Változás – LÉVAY 1881, I, 407–408. Lásd még: LÉVAY 1856, 229–230.
Beteg vagyok... – LÉVAY 1881, I, 409–411. Lásd még: LÉVAY 1856, 231–233.
Marasztalás – LÉVAY 1881, I, 412–413. Lásd még *Ne szállj még el!* címmel: LÉVAY 1856, 234–235.
Zivatarban – LÉVAY 1881, I, 414–415. Lásd még: LÉVAY 1856, 245–246.
Rövid ismeretség – LÉVAY 1881, I, 416–418. Lásd még: LÉVAY 1856, 247–249.
Eltűnök – LÉVAY 1881, I, 419–420. Lásd még: LÉVAY 1856, 250–251.
Duna közepén – LÉVAY 1881, I, 421–422. Lásd még: LÉVAY 1856, 256–257.
Kihalt szeretet – LÉVAY 1881, I, 423. Lásd még: LÉVAY 1856, 260.
Ne kérjétek... – LÉVAY 1881, I, 424–425. Lásd még: LÉVAY 1856, 262–263.
Gondolatim – LÉVAY 1881, I, 426–427. Lásd még: LÉVAY 1856, 265–266.
Jó Petőfi – LÉVAY 1881, I, 428–429. Lásd még: LÉVAY 1856, 267–268.
Sírom felől – LÉVAY 1881, I, 430–431. Lásd még: LÉVAY 1856, 269–270.
Szózat dal – LÉVAY 1881, I, 432–434. Lásd még: LÉVAY 1856, 271–273.
Ifjú élet – LÉVAY 1881, I, 435–436. Lásd még: LÉVAY 1856, 274–275.
Tél és tavasz – LÉVAY 1881, I, 437–438. Lásd még: LÉVAY 1856, 277–278.
Magas hegyről – LÉVAY 1881, I, 439–440. Lásd még: LÉVAY 1856, 279–280.
Szárnyas napok – LÉVAY 1881, II, 5–6. Lásd még: LÉVAY 1856, 286–287.
Gyógyíts meg! – LÉVAY 1881, II, 7–8. Lásd még: LÉVAY 1856, 281–282.
Régi dal, régi bor – LÉVAY 1881, II, 9–10. Lásd még *Régi nóta, régi bor* címmel: LÉVAY 1856, 284–285.
Emlékkönyvbe. Miskolc, 1863. szeptember 21. – LÉVAY 1881, II, 11.
Halld a szellőket... – LÉVAY 1881, II, 12.
Bűbáj – LÉVAY 1881, II, 13–14.

Búcsú – LÉVAY 1881, II, 15–16. Lásd még *Isten áldjon!* címmel: LÉVAY 1856, 288–289.
Csónakom – LÉVAY 1881, II, 17–19. Lásd még *Repül már...* címmel: LÉVAY 1856, 290–292.
Vén heggedűs – LÉVAY 1881, II, 20–21. Lásd még: LÉVAY 1856, 293–294.
Szerelmes – LÉVAY 1881, II, 22–23. Lásd még: LÉVAY 1856, 163–164.
Őszi táj – LÉVAY 1881, II, 24–25. Lásd még: LÉVAY 1856, 165–166.
Jó vár – LÉVAY 1881, II, 26–27. Lásd még: LÉVAY 1856, 170–171.
Boldogság – LÉVAY 1881, II, 28. Lásd még: LÉVAY 1856, 172–173.
Óév – LÉVAY 1881, II, 29–30. Lásd még: LÉVAY 1856, 174–175.
Újév – LÉVAY 1881, II, 31–32. Lásd még: LÉVAY 1856, 176–177.
Egy kisasszonyhoz – LÉVAY 1881, II, 33–34. Lásd még: LÉVAY 1856, 178–179.
Mértékletesség – LÉVAY 1881, II, 35–36. Lásd még: LÉVAY 1856, 180–181.
Pusztafalvi malom – LÉVAY 1881, II, 37–38. Lásd még: LÉVAY 1856, 182–183.
Dunbar Fáni (Burns) – LÉVAY 1881, II, 39. Lásd még: LÉVAY 1856, 184.
Kökényszem – LÉVAY 1881, II, 40. Lásd még: LÉVAY 1856, 185.
Kijelöl áll... – LÉVAY 1881, II, 41–42. Lásd még: LÉVAY 1856, 186–187.
Emléklapok – LÉVAY 1881, II, 43–48. Lásd még *Jó barát* címmel: LÉVAY 1856, 224.;
Obajtás címmel: LÉVAY 1856, 236.; *Derű s boru* címmel: LÉVAY 1856, 261.; *Utazó*
hölgynek címmel: LÉVAY 1856, 264.; *Nyugalom* címmel: LÉVAY 1856, 276.; *Türelem*
címmel: LÉVAY 1856, 283.
Isméred a tengert... – LÉVAY 1881, II, 49–50. Lásd még: LÉVAY 1856, 225–226.
Zendülj meg... – LÉVAY 1881, II, 51–52. Lásd még: LÉVAY 1856, 227–228.
A temetőn... – LÉVAY 1881, II, 53–54. Lásd még: LÉVAY 1856, 252–253.
Kis piros lap – LÉVAY 1881, II, 55–56. Lásd még: LÉVAY 1856, 254–255.
Kazinczy Gábornak. Bánfalván – LÉVAY 1881, II, 57–58.
Furcsa hivatal – LÉVAY 1881, II, 59–61.
Emlék – LÉVAY 1881, II, 62–65.
Ismerős árnyak – LÉVAY 1881, II, 66–67.
A gondolat. 1861. október 14. – LÉVAY 1881, II, 68.
Három könny – LÉVAY 1881, II, 69–71.
A költő és a fülemüle – LÉVAY 1881, II, 72–75.
A kétség gyermeke – LÉVAY 1881, II, 76–79.
Márton bátya – LÉVAY 1881, II, 80–83.
A hivatalos vendég – LÉVAY 1881, II, 84–87.
Az usherswelli nő (Skót ballada) – LÉVAY 1881, II, 88–90.
Az álom – LÉVAY 1881, II, 91–97.
Hopp uram – LÉVAY 1881, II, 98–101.
Az aradi nap. 1849. október 6. – LÉVAY 1881, II, 102–107.
A vándor világa – LÉVAY 1881, II, 108–110.
Anyai szeretet (A nép után) – LÉVAY 1881, II, 111–117.
Árva gólya – LÉVAY 1881, II, 118–121.
A buszár álma – LÉVAY 1881, II, 122–127.
Elpusztult ország (Lengyel népmonda után) – LÉVAY 1881, II, 128–142.
Régi zászló – LÉVAY 1881, II, 143–144.
Változás – LÉVAY 1881, II, 145–146.
Panasz – LÉVAY 1881, II, 147–148.

A távol – LÉVAY 1881, II, 149–150.
Az éj tiündére – LÉVAY 1881, II, 151–152.
Ah, szerelem! – LÉVAY 1881, II, 153.
Minek neked... – LÉVAY 1881, II, 154–155.
Őszi kép – LÉVAY 1881, II, 156–157.
Vád – LÉVAY 1881, II, 158–159.
A szív védelme. Válasz egy levélkére – LÉVAY 1881, II, 160–162.
Közel – LÉVAY 1881, II, 163–164.

FÜGGELÉK 2.

AZ UJABB KÖLTEMÉNYEKBŐL (1856) AZ ÖSSZES KÖLTEMÉNYEKBE (1881) FEL NEM VETT KÖLTEMÉNYEK

Emlékiül – LÉVAY 1856, 35.
Nem kérdelem én – LÉVAY 1856, 47–48.
Szívem s szíved – LÉVAY 1856, 75.
Csak szereless – LÉVAY 1856, 77–78.
Ócska versezet. Új házasság alkalmatosságára – LÉVAY 1856, 138–139.
Átok – LÉVAY 1856, 156–159.
Hulló csillagok (Béranger után franciából) – LÉVAY 1856, 167–150.
Cifra város – LÉVAY 1856, 222–223.
Elmegyek... – LÉVAY 1856, 258–259.

1865–1880

A dicső nap – LÉVAY 1881, II, 167–169.
Ömlengés – LÉVAY 1881, II, 170–171.
Sok a főveny – LÉVAY 1881, II, 172.
Ifjú kedély – LÉVAY 1881, II, 173–174.
Abrándok – LÉVAY 1881, II, 175–179.
Vesztett paradicsom – LÉVAY 1881, II, 180–181.
Késő bánat – LÉVAY 1881, II, 182–183.
A réppart – LÉVAY 1881, II, 184–186.
Úrhatnám – LÉVAY 1881, II, 187–188.
Bornemisza Péter (Történeti) – LÉVAY 1881, II, 189–191.
Richard (Skót ballada) – LÉVAY 1881, II, 192–194.
Jó tanácsok – LÉVAY 1881, II, 195–197.
Oh, nyisd ki... (*Burns*) – LÉVAY 1881, II, 198.
Hervadt lomb – LÉVAY 1881, II, 199–200.
Álom és ébredés – LÉVAY 1881, II, 201–202.
Habzó pohár – LÉVAY 1881, II, 203–204.
Az elmaradt vitéz – LÉVAY 1881, II, 205–207.
Hiú remények – LÉVAY 1881, II, 208–209.
Alvó hajós – LÉVAY 1881, II, 210–211.
A lomb (Arnault) – LÉVAY 1881, II, 212.

Egy ara emlékkönyvébe. Esküvője előtti napon – LÉVAY 1881, II, 213.
Séta – LÉVAY 1881, II, 214–216.
Vihar játéka – LÉVAY 1881, II, 217.
Időjós – LÉVAY 1881, II, 218.
Búcsúzó virágok – LÉVAY 1881, II, 219–221.
Ne mondd, ne mondd – LÉVAY 1881, II, 222.
Jobb világ – LÉVAY 1881, II, 223–224.
Fehér cica – LÉVAY 1881, II, 225–227.
Falun – LÉVAY 1881, II, 228–230.
Álomkép (Történeti) – LÉVAY 1881, II, 231–234.
Fény és homály – LÉVAY 1881, II, 235–236.
Oh! – LÉVAY 1881, II, 237.
A szántóvető – LÉVAY 1881, II, 238–240.
Az ismerős dal – LÉVAY 1881, II, 241–242.
Isten tudja – LÉVAY 1881, II, 243.
Gyenge virág – LÉVAY 1881, II, 244–245.
Vihar után – LÉVAY 1881, II, 246–247.
Richárd király (Heine) – LÉVAY 1881, II, 248.
Biztatás – LÉVAY 1881, II, 249–251.
Dal – LÉVAY 1881, II, 252.
Téli táj – LÉVAY 1881, II, 253–254.
Romok felett – LÉVAY 1881, II, 255–258.
Ég és föld – LÉVAY 1881, II, 259–260.
Az idő patakja – LÉVAY 1881, II, 261–263.
Kakas-szó – LÉVAY 1881, II, 264–267.
Az erdők titka – LÉVAY 1881, II, 268–269.
Éji dal a csatatéren – LÉVAY 1881, II, 270–271.
A szív hangja – LÉVAY 1881, II, 272–273.
Kérelem – LÉVAY 1881, II, 274.
Harag – LÉVAY 1881, II, 275.
A habléány (Skót ballada) – LÉVAY 1881, II, 276–277.
Csak képzelet – LÉVAY 1881, II, 278–280.
Hegyek között – LÉVAY 1881, II, 281–283.
Hívogató – LÉVAY 1881, II, 284–285.
Közelgő tavasz – LÉVAY 1881, II, 286–287.
Egy szenvedőhöz – LÉVAY 1881, II, 288–289.
Szép Waters (Skót ballada) – LÉVAY 1881, II, 290–292.
Mit zúg a fenyves? – LÉVAY 1881, II, 293–295.
Óvakodás – LÉVAY 1881, II, 296–297.
Töprengés – LÉVAY 1881, II, 298–299.
Zajos napok. 1867. – LÉVAY 1881, II, 300–301.
A tél oda van (Burns) – LÉVAY 1881, II, 302.
Magam – LÉVAY 1881, II, 303–304.
Alkony – LÉVAY 1881, II, 305–306.
Bércek között – LÉVAY 1881, II, 307–308.

Hol keress – LÉVAY 1881, II, 309–310.
Utolsó viola – LÉVAY 1881, II, 311.
A nyitott ablak (Longfellow) – LÉVAY 1881, II, 312–313.
A szerencse mosolya – LÉVAY 1881, II, 314–315.
Soba – LÉVAY 1881, II, 316–317.
Litván népdalok – LÉVAY 1881, II, 318–320.
A nap letűnt (Longfellow) – LÉVAY 1881, II, 321–323.
A rózsza könnye – LÉVAY 1881, II, 324–325.
Elveszett nap – LÉVAY 1881, II, 326.
Elveszett éj – LÉVAY 1881, II, 327.
Nem balsez te meg... – LÉVAY 1881, II, 328–329.
Bölcsesség – LÉVAY 1881, II, 330.
Sír az érzés – LÉVAY 1881, II, 331.
Te vagy hívem – LÉVAY 1881, II, 332.
Szerelem kincse – LÉVAY 1881, II, 333.
Egy nap emléke – LÉVAY 1881, II, 334–335.
A dalnokok (Longfellow) – LÉVAY 1881, II, 336–337.
Csendben – LÉVAY 1881, II, 338–339.
Sóhajok (Longfellow) – LÉVAY 1881, II, 340.
Szállj le, csendes éj! – LÉVAY 1881, II, 341–342.
Gyászoló poharak – LÉVAY 1881, II, 343–345.
Visszatérve – LÉVAY 1881, II, 346.
Angyalok léptei (Longfellow) – LÉVAY 1881, II, 347–348.
Almodott dal – LÉVAY 1881, II, 349–350.
Engesztelés – LÉVAY 1881, II, 351–354.
Emil (Béranger) – LÉVAY 1881, II, 355–357.
Vigas – LÉVAY 1881, II, 358.
Emléksorok Szemere Bertalan fiának. Miskolcon – LÉVAY 1881, II, 359.
A befogott Pegasus (Longfellow) – LÉVAY 1881, II, 360–362.
A völgy virágai (Skót ballada) – LÉVAY 1881, II, 363–365.
Idelent – LÉVAY 1881, II, 366–367.
Horatius ódája (Otium divas rogat) – LÉVAY 1881, II, 368–369.
Nagy szavak – LÉVAY 1881, II, 370–371.
A dalnok (Goethe) – LÉVAY 1881, II, 372–374.
A bérci kápolna – LÉVAY 1881, II, 375–377.
Találkozás (Angol ballada) – LÉVAY 1881, II, 378–380.
A rabszolga álma (Longfellow) – LÉVAY 1881, II, 381–383.
Bús menyecske – LÉVAY 1881, II, 384–385.
Pályák – LÉVAY 1881, II, 386.
Jó természet – LÉVAY 1881, II, 387–388.
A démon szerető (Skót ballada) – LÉVAY 1881, II, 389–392.
Attila kardja – LÉVAY 1881, II, 393–396.
Balgatag gyümölcsfák. 1867. – LÉVAY 1881, II, 397–398.
Halál a távol – LÉVAY 1881, II, 399–400.
Szenvedély – LÉVAY 1881, II, 401–402.

A kesergő lány (Angol ballada) – LÉVAY 1881, II, 403–404.
Könnyű búcsú – LÉVAY 1881, II, 405–407.
Az új művésze – LÉVAY 1881, II, 408–409.
Öröm – LÉVAY 1881, II, 410.
Philosoph számár – LÉVAY 1881, II, 411–413.
A bokrok dicsőítése – LÉVAY 1881, II, 414–415.
Metszők dala – LÉVAY 1881, II, 416.
A műszak bosszúja – LÉVAY 1881, II, 417–419.
Alvó rózsák – LÉVAY 1897, 33–34. K.: 1880.

1881–1897

Febér házunk – LÉVAY 1897, 5–7. K.: 1883.
Gyulai Margit esküvőjére. 1883. április 21. – LÉVAY 1897, 8. K.: 1883.
Horatius ódája (Lib. II. Od. X.) – LÉVAY 1897, 9–10. K.: 1883.
Arany János emlékezete. A Kisfaludy-Társaság közülésén. 1883. október 28. – LÉVAY 1897, 11–17. Lásd még: LÉVAY 2018, 101–105. K.: 1883.
A tetőn – LÉVAY 1897, 18. K.: 1883.
A hámbori völgyben – LÉVAY 1897, 19–21. K.: 1883.
Ifjú lantos – LÉVAY 1897, 22–23. K.: 1883.
A holló (Poe Edgar) – LÉVAY 1897, 24–32. K.: 1881.
Más ég, más föld – LÉVAY 1897, 35. K.: 1883.
A rengetegben – LÉVAY 1897, 36–38. K.: 1883.
Számadás – LÉVAY 1897, 39–41. K.: 1883.
Árvácskák – LÉVAY 1897, 42–47. K.: 1883.
Tavaszi mennydörgés. 1885. március 6. – LÉVAY 1897, 48–50. K.: 1885.
Régi árnyak – LÉVAY 1897, 51. K.: 1885.
A balász – LÉVAY 1897, 52–55. K.: 1883.
Hámbori levél. Horváth Lajosnak. 1883. július 20. – LÉVAY 1897, 56–60. K.: 1883.
Hiú küzdelem – LÉVAY 1897, 61–62. K.: 1884.
Látogatók – LÉVAY 1897, 63–66. K.: 1887.
Kerted virági közt – LÉVAY 1897, 67. K.: 1884.
Erény – LÉVAY 1897, 68–69. K.: 1886.
Úgy eltűnök... – LÉVAY 1897, 70. K.: 1886.
T. Aranka emlékkönyvébe – LÉVAY 1897, 71. K.: 1884.
Az angyalokhoz (Heine) – LÉVAY 1897, 72–73. K.: 1885.
Emléksorok. K. P.-nak – LÉVAY 1897, 74. K.: 1885.
Furcsa tyúk – LÉVAY 1897, 75–77. K.: 1885.
Erdő szélén – LÉVAY 1897, 78–79. K.: 1886.
Tizenhat éves. Xivkovich Lilikének – LÉVAY 1897, 80–81. K.: 1886.
Zöld hegy oldalán – LÉVAY 1897, 82–83. K.: 1886.
Piroska – LÉVAY 1897, 84–85. K.: 1886.
Elkészt madár – LÉVAY 1897, 86. K.: 1886.
Vikta. Hámbori idyll – LÉVAY 1897, 87. K.: 1886.

Őszi bokrétá – LÉVAY 1897, 88. K.: 1886.
Áldás – LÉVAY 1897, 89. K.: 1886.
A szentlélek hegyén – LÉVAY 1897, 90–91. K.: 1887.
Dal – LÉVAY 1897, 92. K.: 1886.
Órák, napok – LÉVAY 1897, 93–95. K.: 1887.
Ünneplő dal a miskolci polgáregylet 50 éves fennállása emlékére. 1887. július 3. – LÉVAY 1897, 96–98. K.: 1887.
Téli táj – LÉVAY 1897, 99. K.: 1887.
Fogadás – LÉVAY 1897, 100. K.: 1885.
Nagy dolog – LÉVAY 1897, 101–102. K.: 1885.
Nyugtalan madár – LÉVAY 1897, 101–103. K.: 1887.
Egy vonás – LÉVAY 1897, 104–105. K.: 1885.
Látogatás a hegyen – LÉVAY 1897, 106–107. K.: 1885.
Távol tőled – LÉVAY 1897, 108–109. K.: 1886.
Hajnal derül – LÉVAY 1897, 110–111. K.: 1886.
Önvád – LÉVAY 1897, 112–113. K.: 1886.
Esős napok – LÉVAY 1897, 114–115. K.: 1885.
Változás – LÉVAY 1897, 116–117. K.: 1885.
Kétkedés – LÉVAY 1897, 118–119. K.: 1887.
Fénybogár – LÉVAY 1897, 120. K.: 1888.
Májusban – LÉVAY 1897, 121–122. K.: 1887.
Tavaszi fény – LÉVAY 1897, 123–124. K.: 1886.
Kettős alak – LÉVAY 1897, 125–126. K.: 1888.
Ne sírj – LÉVAY 1897, 127–128. K.: 1887.
Jegyes nap – LÉVAY 1897, 129–130. K.: 1887.
Repülj, emlékezet! – LÉVAY 1897, 131. K.: 1888.
Nyitott ablak – LÉVAY 1897, 132. K.: 1888.
Kérlelés – LÉVAY 1897, 133–134. K.: 1887.
Névnap – LÉVAY 1897, 135–136. K.: 1890.
Valaki – LÉVAY 1897, 137–138. K.: 1887.
Csak vissza – LÉVAY 1897, 139–140. K.: 1888.
Rejtett arckép – LÉVAY 1897, 141. K.: 1887.
Féltelek – LÉVAY 1897, 142–143. K.: 1888.
Egy nyári nap – LÉVAY 1897, 144. K.: 1889.
Rövid versek – LÉVAY 1897, 145. K.: 1885.
Kis bokrétá – LÉVAY 1897, 146. K.: 1887.
Év utólja – LÉVAY 1897, 147. K.: 1887.
Szeretem – LÉVAY 1897, 148. K.: –
Fogy a dal – LÉVAY 1897, 149–150. K.: 1883.
Szerelmes ifjú. A holdhoz – LÉVAY 1897, 151–152. K.: 1886.
Jó szív – LÉVAY 1897, 153. K.: 1887.
Szüret előtt – LÉVAY 1897, 154–155. K.: 1887.
Angol balladák – LÉVAY 1897, 156–196.
I. A király menyasszonya – K.: 1894.
II. Lord Thomas és szép Elinor – K.: 1896.

- III. *A barát* – K.: 1896.
- IV. *Margit szelleme* – K.: 1896.
- V. *Az ördög és a vénasszony* – K.: 1883.
- VI. *Két holló* – K.: 1883.
- VII. *Három holló* – K.: 1883.
- VIII. *Henrik és Katalin* – K.: 1883.
- IX. *A királyné gyónása* – K.: 1896.
- X. *A kisbíró lánya* – K.: 1896.
- XI. *Margit és Vilmos* – K.: 1896.
- Árva lányka emlékkönyvébe* – LÉVAY 1897, 197–198. K.: 1887.
- Szellő és patak* – LÉVAY 1897, 199–200. K.: 1887.
- Tűz. Az eperjesi tűzkárosultak albumába* – LÉVAY 1897, 201. K.: 1887.
- Hajnalkép. Egy jelmezestélyen X. Lilikének* – LÉVAY 1897, 202. K.: 1888.
- A töprengő* – LÉVAY 1897, 203–204. K.: 1888.
- Vízkárosultak emléklapja. 1888. május 21.* – LÉVAY 1897, 205. K.: 1888.
- Egy lánykának* – LÉVAY 1897, 206. K.: 1887.
- A tél haragja. Előhang a vízkárosultak segélyezésére tartott műkedvelői előadáson. Miskolc, 1888. június 9.* – LÉVAY 1897, 207–209. K.: 1888.
- Röpke múzsa* – LÉVAY 1897, 210–211. K.: 1887.
- Egy kis szelencéhez* – LÉVAY 1897, 212. K.: 1887.
- Ara emlékkönyvébe* – LÉVAY 1897, 213. K.: 1887.
- Déliab* – LÉVAY 1897, 214–217. K.: 1887.
- Hímzett lepel* – LÉVAY 1897, 218–219. K.: 1888.
- Mályvalevél* – LÉVAY 1897, 220. K.: 1888.
- Esti dal* – LÉVAY 1897, 221. K.: 1888.
- Egyet szeress* – LÉVAY 1897, 222. K.: 1896.
- Seregajtó. Szobránci fürdő, 1889. szeptember* – LÉVAY 1897, 223–224. K.: 1889.
- Kis barna könyv. Emléklap* – LÉVAY 1897, 225. K.: 1890.
- Emlékezés könnyei* – LÉVAY 1897, 226. K.: 1889.
- Fűszeres-bolt* – LÉVAY 1897, 227–228. K.: 1890.
- Játszi sugár. H. M.-nak* – LÉVAY 1897, 229. K.: 1888.
- A szobránci nyírfák alatt* – LÉVAY 1897, 230–231. K.: 1889.
- Egy ajándék macskáról* – LÉVAY 1897, 232–233. K.: 1890.
- Két ima* – LÉVAY 1897, 234–235. K.: 1889.
- A választotthoz (Goethe)* – LÉVAY 1897, 236–237. K.: 1889.
- Három virág. Emléklap* – LÉVAY 1897, 238. K.: 1890.
- A mi kertünk* – LÉVAY 1897, 239–240. K.: 1890.
- A színnai kő virága* – LÉVAY 1897, 241–242. K.: 1889.
- Nefelejcsék* – LÉVAY 1897, 243–246. K.: 1887.
- Egy hang. Vadnai Károlynak. 1893. január 8.* – LÉVAY 1897, 247. K.: 1893.
- Az üzlet árva* – LÉVAY 1897, 248. K.: 1893.
- Múzsa* – LÉVAY 1897, 249. K.: 1894.
- Egyedül* – LÉVAY 1897, 250. K.: 1896.
- Néma bánat* – LÉVAY 1897, 251. K.: 1893.
- Mélázás* – LÉVAY 1897, 252. K.: 1893.

Ősz haj – LÉVAY 1897, 253. K.: 1893.
Fehér lapok – LÉVAY 1897, 254. K.: 1894.
Barátom halálán – LÉVAY 1897, 255. K.: 1893.
Amott – LÉVAY 1897, 256. K.: 1893.
Színésznő emlékkönyvébe – LÉVAY 1897, 257. K.: 1895.
Szűnalom – LÉVAY 1897, 258. K.: 1897.
Kölcsey sírjánál. Cseke, 1890. augusztus 10. – LÉVAY 1897, 259–261. Lásd még: LÉVAY 2018, 111–112. K.: 1890.
Őszi kikércsek – LÉVAY 1897, 262–263. K.: 1890.
A nő. Emléklap – LÉVAY 1897, 264. K.: 1890.
Boldog perc – LÉVAY 1897, 265. K.: 1890.
A vén diófa – LÉVAY 1897, 266–268. K.: 1890.
Márton-nap után – LÉVAY 1897, 269–271. K.: 1891.
Szeretet – LÉVAY 1897, 272. K.: 1891.
Csodafürdő – LÉVAY 1897, 273–274. K.: 1889.
Kisfaludy Károly szobra. Leleplezési ünnepélyén. Győrben, 1892. október 2. – LÉVAY 1897, 275. K.: 1892.
Koritnicai hang. Emléklap – LÉVAY 1897, 276. K.: 1892.
Nemzeti jutalom. Ajánlva egy írónak – LÉVAY 1897, 277. K.: 1891.
Bús őszi nap – LÉVAY 1897, 278–279. K.: 1893.
Hang és harmat – LÉVAY 1897, 280. K.: 1892.
Visegrád – LÉVAY 1897, 281–282. K.: 1893.
Tompa sírjánál. Hanva, 1893. július 30. – LÉVAY 1897, 283–287. Lásd még: LÉVAY 2018, 116–118. K.: 1893.
Vadásztanács – LÉVAY 1897, 288–289. K.: 1893.
Nincs ám mindig tavasz (Longfellow) – LÉVAY 1897, 290–291. K.: 1896.
Kis leánynak – LÉVAY 1897, 292. K.: 1892.
Téli vers – LÉVAY 1897, 293–294. K.: 1893.
A bikszádi tölgyek – LÉVAY 1897, 295–297. K.: 1894.
Esős nap (Longfellow) – LÉVAY 1897, 298. K.: 1894.
Régi történet – LÉVAY 1897, 299–300. K.: 1894.
Télre való – LÉVAY 1897, 301–302. K.: 1894.
Csak itthon – LÉVAY 1897, 303. K.: 1894.
Élvek perce – LÉVAY 1897, 304. K.: 1894.
Búcsú a vidéktől – LÉVAY 1897, 305–306. K.: 1894.
Fürdői gyógyulás – LÉVAY 1897, 307. K.: 1894.
A halál és az anya – LÉVAY 1897, 308. K.: 1893.
Erdélyi János emléklapja. Nagy-Kaposon, 1894. szeptember 16. – LÉVAY 1897, 309–312. Lásd még: LÉVAY 2018, 119–121. K.: 1894.
Elhagyott sír – LÉVAY 1897, 313–314. K.: 1885.
Köszönet – LÉVAY 1897, 315–316. K.: 1894.
A völgyben maradtam – LÉVAY 1897, 317–318. K.: 1894.
Előhang. A bécsi Magyar Nemzeti Szövetség ezredévi ünnepéjére. 1896. november 28. – LÉVAY 1897, 319–321. K.: 1896.
Az új évet... – LÉVAY 1897, 322. K.: 1897.

Ének a halálról – LÉVAY 1897, 323–324. K.: 1896.
Decemberi éj (Musset) – LÉVAY 1897, 325–334. K.: 1896.
Évforduló emléklapja. Egy ifjú nő emlékkönyvébe – LÉVAY 1897, 335. K.: 1896.
Dalt neked – LÉVAY 1897, 336. K.: 1897.
*Hinta-dal. *-nak* – LÉVAY 1897, 337–338. K.: 1897.
Remény az istenben (A. de Musset) – LÉVAY 1897, 339–349. K.: 1896.
Gyöngesség – LÉVAY 1897, 350–351. K.: 1896.
Ezredévi szöveget a gyermekekhez. 1896. – LÉVAY 1897, 352–354. K.: 1896.
A két öreg – LÉVAY 1897, 355–359. K.: 1897.

1898–1908

A múzsa búcsúja – LÉVAY 1909, 5–7. K.: 1908.
A bőforrások mellett. Trencsén-Teplíc, 1898. – LÉVAY 1909, 8–13. K.: 1898.
Az ifjúság albumába – LÉVAY 1909, 14. K.: 1898.
Hegytetőn – LÉVAY 1909, 15–16. K.: 1898.
Az Arany-szoba. Nagy-Szalontán, 1898. augusztus 27. – LÉVAY 1909, 17–20. Lásd még: LÉVAY 2018, 129–131. K.: 1898.
A sors – LÉVAY 1909, 21–22. K.: 1899.
A fülemüléhez – LÉVAY 1909, 23–24. K.: 1899.
Zöld bokor – LÉVAY 1909, 25. K.: 1899.
Emléksorok – LÉVAY 1909, 26–27. K.: 1898.
Az időpróféta – LÉVAY 1909, 28–29. K.: 1900.
Ötven év után. A kassai honvédekéke-kiállítás. 1898. – LÉVAY 1909, 30–32. K.: 1898.
Ének – LÉVAY 1909, 33–34. K.: 1900.
Karácsonyi verebek – LÉVAY 1909, 35–37. K.: 1900.
Részvét – LÉVAY 1909, 38–39. K.: 1901.
Téli emlék – LÉVAY 1909, 40–41. K.: 1901.
A szabadság fája (Burns) – LÉVAY 1909, 42–45. K.: 1901.
Uram, Jézus – LÉVAY 1909, 46–47. K.: 1901.
Rózsabimbó. Emlékkönyvbe – LÉVAY 1909, 48. K.: 1901.
Ledöntött gyümölcsfa – LÉVAY 1909, 49. K.: 1901.
Az apostolok. A Protestáns Irodalmi Társaság díszgyűlésén. 1901. szeptember 20. – LÉVAY 1909, 50–53. K.: 1901.
Turisták – LÉVAY 1909, 54–55. K.: 1901.
Koszorú. Öreg barátom sírjára – LÉVAY 1909, 56–57. K.: 1901.
Kis hajó – LÉVAY 1909, 58. K.: 1901.
Tátrai kép – LÉVAY 1909, 59–60. K.: 1901.
Merengés – LÉVAY 1909, 61–62. K.: 1901.
Egy államférfi temetésén – LÉVAY 1909, 63–64. K.: 1901.
Tompa szobránál. Rimaszombat, 1902. június 4. – LÉVAY 1909, 65–69. Lásd még: LÉVAY 2018, 132–135. K.: 1902.
Vergődés – LÉVAY 1909, 70–71. K.: 1902.
Zászló dal – LÉVAY 1909, 72–73. K.: 1902.

Ébredsz a szellő – LÉVAY 1909, 74–75. K.: 1902.
Két betes – LÉVAY 1909, 76. K.: 1902.
Csalóka tél – LÉVAY 1909, 77–79. K.: 1902.
Ünnep ez a szép nap – LÉVAY 1909, 80–81. K.: 1902.
Tátrai patak – LÉVAY 1909, 82–84. K.: 1902.
Napkelte – LÉVAY 1909, 85. K.: 1902.
Öregszünk. Viszhang Gyulai Pál „Vigasztalás” című költeményére – LÉVAY 1909, 86–88. K.: 1902.
Csalatkozás – LÉVAY 1909, 89–90. K.: 1902.
Előhang. Jótékony célú családi hangversenyen. Mondja egy gyermeklányka mint Múzsza – LÉVAY 1909, 91–92. K.: 1902.
Vegyünk búcsút – LÉVAY 1909, 93. K.: 1903.
Itt születtem – LÉVAY 1909, 94–95. K.: 1902.
Papírdarabka – LÉVAY 1909, 96–97. K.: 1902.
Szerelem útja – LÉVAY 1909, 98–99. K.: 1903.
Hazajáró szellem – LÉVAY 1909, 100. K.: 1903.
Bátorítás – LÉVAY 1909, 101. K.: 1903.
Tavas az erdőben. A Nagypénteki Református Társaság albumába – LÉVAY 1909, 102–104. K.: 1903.
Borongás – LÉVAY 1909, 105–107. K.: 1903.
Kertemben – LÉVAY 1909, 108–109. K.: 1903.
Régi emlék – LÉVAY 1909, 110–111. K.: 1903.
Arany „Őszikei” – LÉVAY 1909, 112–113. K.: 1904.
Egy barátném távozásakor – LÉVAY 1909, 114–115. K.: 1904.
Színjáték. A Tatra alatt – LÉVAY 1909, 116–117. K.: 1904.
Sárgarigó – LÉVAY 1909, 118–119. K.: 1904.
Jupiter pluvius – LÉVAY 1909, 120–122. K.: 1904.
Egy nap – LÉVAY 1909, 123. K.: 1904.
Jelenés. Mikor Baksay Sándort püspöki hivatalába igttatták – LÉVAY 1909, 124–125. K.: 1904.
Széplak – LÉVAY 1909, 126. K.: 1904.
A Kárpátok – LÉVAY 1909, 127–128. K.: 1904.
Gondolat – LÉVAY 1909, 129. K.: 1904.
Felhők – LÉVAY 1909, 130. K.: 1904.
Dús kincstár. Egy barátomnak – LÉVAY 1909, 131–132. K.: 1904.
Haladás – LÉVAY 1909, 133. K.: 1904.
Boldogság – LÉVAY 1909, 134–135. K.: 1904.
Csermely – LÉVAY 1909, 136–137. K.: 1904.
Rossz nap – LÉVAY 1909, 138. K.: 1905.
Fellegtábor – LÉVAY 1909, 139–140. K.: 1905.
Édes ital – LÉVAY 1909, 141. K.: 1905.
Virág a fal tövében – LÉVAY 1909, 142–143. K.: 1905.
Fásultság – LÉVAY 1909, 144. K.: 1905.
Csillagom – LÉVAY 1909, 145. K.: 1905.
Őzike – LÉVAY 1909, 146–147. K.: 1905.

Felelet egy fiatal leánynak – LÉVAY 1909, 148. K.: 1905.
Két arckép – LÉVAY 1909, 149–150. K.: 1905.
Buborék – LÉVAY 1909, 151. K.: 1905.
Szobám – LÉVAY 1909, 152–153. K.: 1905.
Ismeretvágy – LÉVAY 1909, 154. K.: 1905.
Októberben – LÉVAY 1909, 155–156. K.: 1905.
Homályban – LÉVAY 1909, 157–158. K.: 1905.
Útlevel – LÉVAY 1909, 159–160. K.: 1905.
Idézés – LÉVAY 1909, 161–162. K.: 1906.
Toldy Ferenc emlékezete születése századik évfordulója után az Akadémiában. 1906. március 25.
 – LÉVAY 1909, 163–168. Lásd még: LÉVAY 2018, 136–139. K.: 1906.
Patak partján – LÉVAY 1909, 169–171. K.: 1906.
Harc – LÉVAY 1909, 172. K.: 1906.
Szózat. A „Vöröskereszt” ünnepén – LÉVAY 1909, 173–176. K.: 1906.
Szomszédok – LÉVAY 1909, 177. K.: 1906.
Élő bánat – LÉVAY 1909, 178–180. K.: 1906.
Házám – LÉVAY 1909, 181. K.: 1906.
Gyászpompá – LÉVAY 1909, 182–184. K.: 1906.
Április 8. – LÉVAY 1909, 185–186. K.: 1906.
Beszélő ják – LÉVAY 1909, 187–190. K.: 1906.
Szemere Bertalan szobránál. Miskolc, 1906. november 11. – LÉVAY 1909, 191–196. Lásd még: LÉVAY 2018, 140–143. K.: 1906.
Biztatás – LÉVAY 1909, 197. K.: 1906.
Egy verseskönyv – LÉVAY 1909, 198. K.: 1906.
Szív és ész – LÉVAY 1909, 199. K.: 1906.
A lúdtoll (Swift) – LÉVAY 1909, 200–201. K.: 1907.
Hulló levelek – LÉVAY 1909, 202–218. K.: 1908.
A ligetben (Angol ballada) – LÉVAY 1909, 219–221. K.: 1907.
Türelem – LÉVAY 1909, 222. K.: 1907.
Furcsa emberke – LÉVAY 1909, 223. K.: 1907.
Égi pelyhek – LÉVAY 1909, 224–225. K.: 1907.
Hetyke legény – LÉVAY 1909, 226. K.: 1907.
Férfiatlan – LÉVAY 1909, 227. K.: 1907.
Viharok – LÉVAY 1909, 228–230. K.: 1907.
Megcsalt remény – LÉVAY 1909, 231. K.: 1907.
A víg koldusok (Burns) – LÉVAY 1909, 232–247.
Hoc erat in votis. Vonatközás Arany hasonló című versére – LÉVAY 1909, 248. K.: 1907.
A pátriárka. Kun Bertalan püspök 90. évfordulóján – LÉVAY 1909, 249–251. K.: 1907.
Cato a lélek halhatatlanságáról (Addison színművéből) – LÉVAY 1909, 252–253. K.: 1907.
Kivándorló imája. Amerikában – LÉVAY 1909, 254–256. K.: 1908.
Nem több verset (Béranger) – LÉVAY 1909, 257–258. K.: 1908.
A liget. Április végén – LÉVAY 1909, 259–260. K.: 1908.
Kísértet – LÉVAY 1909, 261. K.: 1908.
A szobor mellett. Rimaszombat, 1908. június – LÉVAY 1909, 262–263. K.: 1908.
Egy szomorúfűz. A kátnál – LÉVAY 1909, 264–269. K.: 1908.

Egy kis mámor – LÉVAY 1909, 270–271. K.: 1908.
Ő is elment – LÉVAY 1909, 272–273. K.: 1908.
Terített asztal – LÉVAY 1909, 274–276. K.: 1908.
Isten veled (Béranger) – LÉVAY 1909, 277–278. K.: 1908.

1909–1918

Tavaszt vártunk – LÉVAY 1925, 1–2. K.: 1909.
Egy szikra. A miskolci női Fülléregylet aranykönyvébe – LÉVAY 1925, 2–3. K.: 1909.
Akácok a temetőn – LÉVAY 1925, 3–5. K.: 1909.
A fecskekék – LÉVAY 1925, 5–7. K.: 1909.
Tátrai hang – LÉVAY 1925, 7–8. K.: 1909.
Gyermeksereg – LÉVAY 1925, 115–116. K.: 1909.
Mit kérjünk? mit várjunk? Egy valláserkölcsei felolvasáson – LÉVAY 1925, 8–10. K.: 1909.
A sírpalota mellett. Kossuthról – LÉVAY 1925, 10–11. K.: 1909.
Téli üdvözlét – LÉVAY 1925, 11–13. K.: 1909.
Télapó – LÉVAY 1925, 116–117. K.: 1909.
Feltámadás – LÉVAY 1925, 118–119. K.: 1910.
Pajkos gyerek – LÉVAY 1925, 119–121. K.: 1910.
Új tavasz – LÉVAY 1925, 15. K.: 1910.
A cenki sírbolt – LÉVAY 1925, 15–18. K.: 1910.
A magvető. Üdvözlét Mikszáth Kálmánnak – LÉVAY 1925, 18–19. K.: 1910.
Gyulai Pál sírkövére – LÉVAY 1925, 19. K.: 1910.
Bércek, erdők – LÉVAY 1925, 14–15. K.: 1910.
Titok – LÉVAY 1925, 19–20. K.: 1910.
Képzlet. Emlékezés Jókaira – LÉVAY 1925, 20–21. K.: 1910.
Aratás – LÉVAY 1925, 21–23. K.: 1910.
A fenyvesek búcsúja – LÉVAY 1925, 24. K.: 1910.
Előre. A Miskolci Napló tizedik évfordulójára – LÉVAY 1925, 24–25. K.: 1910.
Ismerkedés – LÉVAY 1925, 121–123. K.: 1910.
Oh, uram! – LÉVAY 1925, 25. K.: 1910.
Ki volt az? – LÉVAY 1925, 123–124. K.: 1910.
Gyermekeim – LÉVAY 1925, 26–28. K.: 1911.
Kisleány emlékkönyvébe – LÉVAY 1925, 124–125. K.: 1911.
Könnyek – LÉVAY 1925, 28–29. K.: 1911.
A szobor beszél. Rimaszombat, 1911. június 7. – LÉVAY 1925, 29–30. K.: 1911.
Ők hárman – LÉVAY 1925, 30–33. K.: 1911.
Utasok – LÉVAY 1925, 34. K.: 1911.
Hazafelé – LÉVAY 1925, 35. K.: 1911.
Válasz egy levélkére – LÉVAY 1925, 36. K.: 1911.
Pályaválasztás – LÉVAY 1925, 125–126. K.: 1911.
Jó ám papnak lenni – LÉVAY 1925, 37–39. K.: 1912.
Alkony – LÉVAY 1925, 39–40. K.: 1912.
Vadvirágok – LÉVAY 1925, 40–41. K.: 1912.

Verseim. Útitársak – LÉVAY 1925, 42. K.: 1912.
Édesanyám (Rudyard Kipling után, angolból) – LÉVAY 1925, 43. K.: 1912.
Isten fíja. A magyarbéli parkban – LÉVAY 1925, 43–45. K.: 1912.
Emlékeim – LÉVAY 1925, 46. K.: 1912.
Hangya és fülemüle – LÉVAY 1925, 47–49. K.: 1913.
Arnyak – LÉVAY 1925, 50. K.: 1913.
Noé galambja – LÉVAY 1925, 50–53. K.: 1913.
Fullánk – LÉVAY 1925, 127–128. K.: 1913.
Végtelen színjáték – LÉVAY 1925, 53–55. K.: 1913.
Napnyugta – LÉVAY 1925, 55–58. K.: 1913.
Viasz – LÉVAY 1925, 58. K.: 1913.
Madárének a zsolcai parkban – LÉVAY 1925, 58–60. K.: 1913.
Költő – LÉVAY 1925, 60–61. K.: 1913.
Szenvedély – LÉVAY 1925, 61. K.: 1913.
Jelenés – LÉVAY 1925, 62. K.: 1913.
Hívogató – LÉVAY 1925, 128–129. K.: 1914.
A pacsirtához – LÉVAY 1925, 63–64. K.: 1914.
Kálvin. A Kálvin-szövetség ünnepére – LÉVAY 1925, 65–67. K.: 1914.
Diagnózis – LÉVAY 1925, 67. K.: 1914.
A tehénke – LÉVAY 1925, 130. K.: 1914.
Korszerű dal – LÉVAY 1925, 68–69. K.: 1914.
A föld himnusza – LÉVAY 1925, 69–72. K.: 1914.
Észak ura – LÉVAY 1925, 73–74. K.: 1914.
Hegyalja – LÉVAY 1925, 74–75. K.: 1914.
Tűnődés – LÉVAY 1925, 76–77. K.: 1915.
Zászlótartó miskolci indulója – LÉVAY 1925, 78–79. K.: 1915.
Apródonkint – LÉVAY 1925, 79. K.: 1915.
Csokonai – LÉVAY 1925, 79–81. K.: 1915.
A megváltó – LÉVAY 1925, 82–84. K.: 1916.
Élő balottak – LÉVAY 1925, 84–86. K.: 1916.
A gyermek – LÉVAY 1925, 131–132. K.: 1916.
Tátrai doktor – LÉVAY 1925, 86–88. K.: 1916.
Búcsú az öreg szílfától – LÉVAY 1925, 88–91. K.: 1916.
A szalontai temető – LÉVAY 1925, 91–93. K.: 1916.
Arany bölcsője. Születése századik évfordulóján a Kiszalud-Társaságban – LÉVAY 1925, 93–96.
 Lásd még: LÉVAY 2018, 147–149. K.: 1916.
Görgey Arthur síremléke – LÉVAY 1925, 97. K.: 1917.
Szép öreg templom – LÉVAY 1925, 97–99. K.: 1917.
Papírhajó – LÉVAY 1925, 100–103. K.: 1917.
Miért? – LÉVAY 1925, 103. K.: 1917.
Tompa emléke. Születése százados évfordulójának ünnepén. Rimaszombat, 1917. szeptember 28.
 – LÉVAY 1925, 104–107. Lásd még: LÉVAY 2018, 150–152. K.: 1917.
Örök nyugalom – LÉVAY 1925, 107. K.: 1917.
Hadak útja – LÉVAY 1925, 108. K.: 1918.
Lenke – LÉVAY 1925, 109–110. K.: 1918.

Nagy költő – LÉVAY 1925, 110–111. K.: 1918.

Az ösztön (Teterrima causa belli. Horatius) – LÉVAY 1925, 111–113. K.: 1918.

Örömtűz az olasz fronton. Az „Isonzómenti Tárogató” ünnepi számába – LÉVAY 1925, 113–114. K.: 1918.

FORGÁCSOK A KÖLTŐ »TÁRCA«-KÖNYVÉBŐL

Tárca – LÉVAY 1925, 133. K.: 1893.

Csáti bor – LÉVAY 1925, 133–134.

Törött cserép – LÉVAY 1925, 134. K.: 1908.

Rossz idő a Tátrában – LÉVAY 1925, 134–135. K.: 1908.

Kamat – LÉVAY 1925, 135. K.: 1909.

Éjjeli gondolat – LÉVAY 1925, 136. K.: 1910.

Kis forrás – LÉVAY 1925, 136. K.: 1911.

Az a kéz... – LÉVAY 1925, 137. K.: 1911.

Szerelem, álom – LÉVAY 1925, 137. K.: 1912.

Mért keressek rimhez eszmét... – LÉVAY 1925, 137–138. K.: 1912.

Magamról – LÉVAY 1925, 138. K.: 1913.

Folt – LÉVAY 1925, 138–139. K.: 1913.

Hosszú élet – LÉVAY 1925, 139. K.: 1913.

Görgey István sírkövére – LÉVAY 1925, 139–140. K.: 1913.

Töprengés – LÉVAY 1925, 140. K.: 1913.

Viskóm – LÉVAY 1925, 141. K.: 1913.

Éjjel – LÉVAY 1925, 141. K.: 1914.

Dalocska – LÉVAY 1925, 141–142. K.: 1914.

Szállás – LÉVAY 1925, 142. K.: 1913.

Ha... – LÉVAY 1925, 143. K.: 1915.

Doktorságom – LÉVAY 1925, 143. K.: 1915.

Tanács – LÉVAY 1925, 143. K.: 1913.

Két sétatot – LÉVAY 1925, 144. K.: 1915.

Érzés, gondolat – LÉVAY 1925, 144. K.: 1915.

Igazság – LÉVAY 1925, 145. K.: 1915.

Míveltség – LÉVAY 1925, 145. K.: 1915.

Komoly intés – LÉVAY 1925, 145–146. K.: 1915.

Útitárs – LÉVAY 1925, 146. K.: 1915.

Nevek – LÉVAY 1925, 146–147. K.: 1916.

Felemás – LÉVAY 1925, 147. K.: 1916.

Maradék – LÉVAY 1925, 147–148. K.: 1916.

Fáj – LÉVAY 1925, 148. K.: 1916.

Mélázás – LÉVAY 1925, 148. K.: 1916.

Tévedés – LÉVAY 1925, 149. K.: 1916.

Utánzás – LÉVAY 1925, 149. K.: 1916.

Orvosok – LÉVAY 1925, 150. K.: 1916.

Múlt – LÉVAY 1925, 150. K.: 1917.

Kilencven év – LÉVAY 1925, 151. K.: 1917.

Önvád – LÉVAY 1925, 151. K.: 1917.

Örömeid – LÉVAY 1925, 152. K.: 1917.
Valamit – LÉVAY 1925, 152. K.: 1917.
Végzet – LÉVAY 1925, 152. K.: 1917.
Kölcsön – LÉVAY 1925, 153. K.: 1918.
Cseppek – LÉVAY 1925, 153–154. K.: 1918.

CÍMMUTATÓ

Az álló oldalszám a költemény helyét (kezdetét) jelzi a főszövegek között.

A barát (Angol balladák, III.) II/87, 432
A befogott Pegazus (Longfellow) I/512,
II/429

A bérci kápolna I/519, II/429

A bikszádi tölgyek II/148, 433

A bojtár I/290, II/425

A bokor és a szikla I/273, II/424

A bokrok dicsőítése I/539, II/430

A bolygó zsidó I/223, II/423

A bujdosó I/96, II/419

A cenki sírbolt II/335, 437

A csudafelhő I/239, II/423

A dalnok (Goethe) I/518, II/429

A dalnokok (Longfellow) I/500, II/429

A démon szerető (Skót ballada) I/526,
II/429

A dicső nap I/419, II/427

A fecskék (Béranger) I/137, II/420

A fecskék II/325, 437

A fejedelem I/48

A fenyvesek búcsúja II/340, 437

A fogoly (Béranger után franciából)
I/216, II/423

A föld alatt (Hulló levelek, 30.) II/286,
436

A föld himnusza II/374, 438

A földbe vagy téve I/208, II/422

A fülemüléhez II/194, 434

A gondolat. 1861. október 14. I/357,
II/426

A gyermek II/384, 438

A hableány (Skót ballada) I/472, II/428

A halál és az anya II/154, 433

A halász [I–II.] II/34, 430

A háromi völgyben II/18, 430

A hazatérő vitéz I/45, 125, II/420

A hívatlan vendég I/365, II/426

A holló (Poe Edgar) II/20, 430

A hős gyerek. 1849. I/47, 67, II/419

A huszár álma I/386, II/426

A Kárpátok II/243, 435

A kesergő lány (Angol ballada) I/534,
II/430

A két öreg II/179, 434

A kétség gyermeke I/361, II/426

A király menyasszonya (Angol balladák, I.)
II/81, 431

A királyné gyónása (Angol balladák, IX.)
II/97, 432

A kis paraszt I/283, II/424

A kisbíró lánya (Angol balladák, X.)
II/99, 432

A költő és a fülemüle I/359, II/426

A könny I/233, II/423

A kunyhó siralma I/292, II/425

A lengyelekhez I/47, 171, II/422

A liget. Április végén II/310, 436

A ligetben (Angol ballada) II/288, 436

A ló és a lovag I/284, II/424

A lomb (Arnault) I/440, II/427

A lúdtoll (Swift) II/277, 436

A magvető. Üdvözlét Mikszáth
Kálmánnak II/336, 437

A megváltó II/381, 438

A mi kertünk II/123, 432

A múzsa búcsúja I/21, 28, 37–40, 41, 44,
46, 55

A múzsa búcsúja I/21, II/185, 434

A múzsák bosszúja I/30, 541, II/430

A nap letűnt (Longfellow) I/494, II/429

A nő. Emléklap II/134, 433

A nyitott ablak (Longfellow) I/490, II/429

A pacsirtához II/370, 438

A pátriárka. Kun Bertalan püspök 90.
évfordulóján II/305, 436

A pozsonyi várban I/46, 167, II/422

A rab I/155, II/421

A rab tünődése I. A rab

A rabszolga álma (Longfellow) I/523,
II/429

A remény I/84, II/419

A rengetegben II/26, 430

A révpart I/426, II/427

A rózsza könnye I/495, II/429

A sajká [1–3.] I/18, 127, II/420

- A sírpalota mellett. Kossuthról II/329, 437
- A sors II/193, 434
- A szabadság fája (Burns) II/203, 434
- A szalontai temető II/388, 438
- A szántóvető I/453, II/428
- A szegény asszony (Béranger) I/160, II/421
- A szél ha zúg... I Lelkem
- A szendergő I/242, II/423
- A szentlélek hegyén II/52, 431
- A szerelmes betyár [1–2.] I/126, II/420
- A szerencse mosolya I/491, II/429
- A szeretők I/132, II/420
- A szinnai kő virága II/124, 432
- A szív hangja I/470, II/428
- A szív védelme. Válasz egy levélkére I/405, II/427
- A szobor beszél. Rimaszombat, 1911. június 7. II/346, 437
- A szobor mellett. Rimaszombat, 1908. június II/312, 436
- A szobránci nyírfák alatt II/119, 432
- A távol I/401, II/427
- A távolba [1.] I Vágy
- A távolba [2.] I Felhő
- A tehénke II/373, 438
- A tél haragja I/79, II/419
- A tél haragja. Előhang a vízkárosultak segélyezésére tartott műkedvelői előadáson. Miskolc, 1888. június 9. II/108, 432
- A tél oda van (Burns) I/485, II/428
- A temetőn... I/350, II/426
- A tetőn II/17, 430
- A tizenhárom magyar vértanú I Az aradi nap. 1849. október 6.
- A töprengő II/106, 432
- A vadon tündére I/183, II/422
- A választotthoz (Goethe) II/122, 432
- A vándor világa I/379, II/426
- A vasas német I/179, II/422
- A vén diófa II/135, 433
- A víg koldusok (Burns) II/295, 436
- A visszatérő I/131, II/420
- A völgy virágai (Skót ballada) I/513, II/429
- A völgyben maradtam II/158, 433
- Ábrándok [1–4.] I/422, II/427
- Aggódva (Hulló levelek, 25.) II/284, 436
- Ah, szerelem! I/403, II/427
- Akácok a temetőn II/324, 437
- Akkor és most. 1850. I/72, II/419
- Áldás I/36, II/51, 431
- Álföld I/300, II/425
- Alkony I/487, II/428
- Alkony II/353, 437
- Álmodjál szépeket... I Édesanyám
- Álmodom-e... I/44
- Álmodott dal I/506, II/429
- Álmok (Hulló levelek, 32.) II/286, 436
- Álom és ébredés I/435, II/427
- Álom és valóság I/236, II/423
- Álomért éjjel (Hulló levelek, 22.) II/283, 436
- Álomért I/154, II/421
- Álomkép (Történeti) I/450, II/428
- Aludni mennék... I/210, II/423
- Alvó hajós I/439, II/427
- Alvó rózsák I/46, 542, II/430
- Amott egy kis... I/149, II/421
- Amott II/131, 433
- Angyalok léptei (Longfellow) I/505, II/429
- Anyai szeretet (A nép után) I/380, II/426
- Ápolom a fájdalomat I/212, II/423
- Ápril 14-kén I/48
- Április 8. II/269, 436
- Apródonkint II/380, 438
- Ara emlékkönyvébe II/111, 432
- Arany „Őszikéi” II/236, 435
- Arany bölcsője. Születése századik évfordulóján a Kisfaludy-Társaságban I/44, II/390, 438
- Arany János emlékezete. A Kisfaludy-Társaság közülésén. 1883. október 28. I/44, 45, II/13, 430
- Aranykantár I/142, II/420
- Aratás II/339, 437
- Árnyak II/360, 438
- Arra vagy, ott lakol... I/144, II/421
- Árva golya I/384, II/426
- Árva lányka emlékkönyvébe [1–2.] II/103, 432
- Árvácskák [1–6.] II/28, 430
- Átok I/411, II/427
- Attila kardja I/529, II/429
- Az a kéz... II/405, 439

Az álom I/369, II/426
 Az álomról I/82, II/419
 Az angyalokhoz (Heine) II/44, 430
 Az apostolok. A Protestáns Irodalmi Társaság díszgyűlésén. 1901. szeptember 20. II/207, 434
 Az aradi nap. 1849. október 6. I/47, 375, II/426
 Az aradi vértanúk (Október 6-án 1849.) I. Az aradi nap. 1849. október 6.
 Az Arany-szoba. Nagy-Szalontán, 1898. augusztus 27. I/44, II/191, 434
 Az ég alja I/159, II/421
 Az éj az én barátom... I/156, II/421
 Az éj művésze I/536, II/430
 Az éj tündére I/402, II/427
 Az elmaradt vitéz I/437, II/427
 Az erdők titka I/468, II/428
 Az eredeti (A hőforrások mellett, 3. Trencsén-Teplic, 1898.) II/187, 434
 Az év utolján. 1850. decemb. 31. I. Az év végén. 1850. december 31.
 Az év végén. 1850. december 31. I/88, II/419
 Az idő patakja I/466, II/428
 Az időprófeta II/196, 434
 Az ifjúság albumába II/189, 434
 Az ismerős dal I/455, II/428
 Az ő lelke I/175, II/422
 Az ördög és a vénasszony (Angol balladák, V.) II/92, 432
 Az ösztön (Teterrima causa belli. Horatius) II/400, 439
 Az új évet... II/160, 433
 Az usherswelli nő (Skót ballada) I/367, II/426
 Az üzlet zárva II/128, 432
 Bábel tornya I/279, II/424
 Babiloni vizeknél. 1850. I/75, II/419
 Balgatag gyümölcsfák. 1867. I/531, II/429
 Barátom halálán II/130, 433
 Barátom voltál... I/28, 227, II/423
 Barna kislány I/298, II/425
 Bátorítás II/231, 435
 Beh szomorú... I/148, II/421
 Bércek között I/488, II/428
 Bércek, erdők II/337, 437
 Beszélő fák II/270, 436

Beteg vagyok... I/313, II/425
 Biztatás I/459, II/428
 Biztatás II/276, 436
 Bocskai. Nagykereki, 1849. április 29. [1–2.] I/47, 172, II/422
 Boldog harmat I/251, II/424
 Boldog házas élet I/105, II/420
 Boldog perc II/135, 433
 Boldogabb... I/268, II/424
 Boldogok az együgyűek... I/211, II/423
 Boldogság I/340, II/426
 Boldogság II/246, 435
 Bomlás után I/182, II/422
 Bornemisza Péter (Történeti) I/429, II/422
 Borongás I/52, II/233
 Borongás. 1850. I/73, II/419
 Borongok én I/181, II/422
 Borulj reám... I/147, II/421
 Botor vágy (Hulló levelek, 39.) II/288, 436
 Bölcsesség I/28, 498, II/429
 Buborék II/253, 436
 Búcsú a vidéktől II/153, 433
 Búcsú az öreg szilfától II/387, 438
 Búcsú I/333, II/426
 Búcsúzó szerelem I/28, 252, II/424
 Búcsúzó virágok I/444, II/428
 Búcsúzó... I/267, II/424
 Budavár ostroma. 1686-ban I/48
 Bús menyecske I/524, II/429
 Bús őszi nap II/141, 433
 Burns Róbert I/33
 Burns Róbert költeményei I/33
 Buzdítás I/278, II/424
 Buzdító I/169, II/422
 Bűbáj I/332, II/425
 Bűvös palota I/247, II/423
 Cato a lélek halhatatlanságáról (Addison színművéből) II/307, 436
 Cifra város I/415, II/427
 Csak azt tudnám! I/211, II/423
 Csak itthon II/152, 433
 Csak képzelet I/474, II/428
 Csak szeress I/410, II/427
 Csak vissza II/73, 431
 Csakhogy itt vagy... I/271, II/424

Csalatkozás II/226, 435
 Csalfa szerelem I/259, II/424
 Csalódás I/238, II/423
 Csalóka tél II/220, 435
 Csáthi bor *l.* Csáti bor
 Csáti bor I/46, II/403, 439
 Csekélység I/235, II/423
 Csendben I/501, II/429
 Csendes dalok I/207, II/422
 Csendes dalok [1.] *l.* Fedezz el...
 Csendes dalok [2.] *l.* Szép menyecske...
 Csendes dalok [3.] *l.* Mi száll ott...
 Csendes dalok [4.] *l.* Öregúr
 Csendes dalok [6.] *l.* Dalnok
 Csendes dalok [7.] *l.* Az ég alja
 Csendes dalok [8.] *l.* Szeress
 Csendes éjfél I/246, II/423
 Csendes öröm I/272, II/424
 Cseppek II/417, 440
 Csermely II/264, 435
 Csillagom II/251, 435
 Csillagtalan éjfél. 1851. I/78, II/419
 Csokonai II/380, 438
 Csónakom I/334, II/426
 Csudafürdő II/139, 433

 Dal I/139, II/420
 Dal I/460, II/428
 Dal II/53, 431
 Dalaimnak mécsvilága I/244, II/423
 Dalaimról I/17, 135, II/420
 Dalnok I/158, II/421
 Dalocska II/409, 439
 Dalt neked II/168, 434
 Debrecenből I/175, II/422
 Debreceni vöröspántlikások I/173, II/422
 Decembéri éj (Musset) II/162, 434
 Déli szellő I/165, II/421
 Délibáb II/111, 432
 Derű s boru *l.* Emléklapok
 Diagnózis II/372, 438
 Doktorságom II/410, 439
 Drága húgom... I/308, II/425
 Duna közepén I/319, II/425
 Dunbar Fáni (Burns) I/344, II/426
 Dús kincstár. Egy barátomnak II/245, 435

 Ébredés (Hulló levelek, 35.) II/287, 436
 Ébredez a szellő II/219, 435

Ébren alvó (Hulló levelek, 18.) II/282, 436
 Ébresztő dal I/232, II/423
 Édes ital II/249, 435
 Édes lánykám I/139, II/420
 Édesanyám (Rudyard Kipling után, angolból) II/355, 438
 Édesanyám I/66, II/419
 Ég és föld I/464, II/428
 Égi pelyhek II/291, 436
 Égi szép szabadság I/71, II/419
 Egy agg vitéz koporsójánál I/28
 Egy ajándék macskáról II/120, 432
 Egy államférfi temetésén II/214, 434
 Egy ara emlékkönyvébe. Esküvője előtti napon I/441, II/428
 Egy barátném távozásakor II/237, 435
 Egy hajadonhoz *l.* Zárdába készülő hajadonhoz
 Egy haldokló a forradalomban I/47
 Egy hang. Vadnai Károlynak. 1893. január 8. II/127, 432
 Egy hímzett virágkép alá (Nefelejcssek, 2.) II/125, 432
 Egy kis mámor II/316, 437
 Egy kis szelencéhez II/110, 432
 Egy kisasszonyhoz I/342, II/426
 Egy költő (Hulló levelek, 16.) II/282, 436
 Egy lányka mellett I/222, II/423
 Egy lánykának II/107, 432
 Egy nap emléke I/499, II/429
 Egy nap II/241, 435
 Egy nyári nap II/75, 431
 Egy szenvedőhöz I/479, II/428
 Egy szikra. A miskolci női Filléregylet aranykönyvébe II/323, 437
 Egy szívet (A hóforrások mellett, 1. Trencsén-Teplic, 1898.) II/186, 434
 Egy szomorúfűz. A kútnál II/313, 436
 Egy verseskönyv II/276, 436
 Egy vonás II/59, 431
 Egyedül (Hulló levelek, 28.) II/285, 436
 Egyedül II/128, 432
 Egyet szeress II/116, 432
 Együtt sírni *l.* Oh, miképp szeretnék...
 Éji dal a csatatéren I/469, II/428
 Éjjel II/408, 439
 Éjjeli gondolat II/405, 439
 Éjjeli kép I/291, II/425

- Ekebontó Borbála I/195, II/422
 El kell menni... I/298, II/425
 El nem felejttem... I/217, II/423
 Elborulás I/28, 112, II/420
 Elcsillapult a láng I/161, II/421
 Él-e még egy magyar? I/47, 177, II/422
 Elhagyott I/299, II/425
 Elhagyott sír II/156, 433
 Elhagyott vár I/48
 Elhangzott l. Mulandóság
 Elkésett madár II/50, 430
 Ellenem... I/256, II/424
 Elmegyek... I/416, II/427
 Elmerülök... l. Előre!
 Elmerülök l. Előre!
 Élő bánat II/266, 436
 Élő halottak II/383, 438
 Előhang. A bécsi Magyar Nemzeti Szövetség ezredévi ünnepélyére. 1896. november 28. II/159, 432
 Előhang. Jótékony célú családi hangversenyen. Mondja egy gyermeklányka mint Múza II/226, 435
 Előre! 1849. I/47, 68, II/419
 Előre. A Miskolci Napló tizedik évfordulójára II/341, 437
 Elpusztult ország (Lengyel népmonda után) I/389, II/426
 Elrejtve I/266, II/424
 Eltűnők I/318, II/425
 Élvek perce II/152, 433
 Elveszett éj I/497, II/429
 Elveszett nap I/496, II/429
 Elzeng a lant I/213, II/423
 Emberszeretet (Hulló levelek, 8.) II/280, 436
 Emil (Béranger) I/509, II/429
 Emlék I/354, II/436
 Emlékdalok l. Emlékdalok de La Grange asszonynak. 1850.
 Emlékdalok de La Grange asszonynak. 1850. [1–11.] I/7–13, 37, 44, 47, 55, 118, II/420
 Emlékeim II/357, 438
 Emlékezés könnyei II/118, 432
 Emlékezet (Hulló levelek, 38.) II/288, 436
 Emlékkönyvbe. Miskolc, 1863. szeptember 21. I/331, II/425
 Emléklapok [1–6.] I/346, II/426
 Emléksorok [1–3.] II/195, 434
 Emléksorok Szemere Bertalan fiának. Miskolcon I/511, II/429
 Emléksorok. K. P.-nak [1–2.] II/44, 430
 Emlékül I/408, II/427
 Emlékül. 1847. I/213, II/423
 Én istenem! I/100, II/420
 Ének a halálról II/161, 434
 Ének II/199, 434
 Engesztelés I/507, II/429
 Erdélyi János emléklapja. Nagy-Kaposon, 1894. szeptember 16. I/44, II/154, 433
 Erdő szélén II/47, 430
 Erény II/42, 430
 Érzés, gondolat II/410, 439
 Eskü (Hulló levelek, 24.) II/284, 436
 Esős nap (Longfellow) II/149, 433
 Esős napok II/63, 431
 Esti dal II/115, 432
 Estve van... I/154, II/421
 Észak ura II/376, 438
 Északi szél I/47, 67, II/419
 Év utólja II/77, 431
 Évforduló emléklapja. Egy ifjú nő emlékkönyvébe II/167, 434
 Ezredévi szózat a gyermekekhez. 1896. II/177, 434
 Fáj II/413, 439
 Falun I/448, II/428
 Falusi háznép I/192, II/422
 Fásultság II/250, 435
 Fecske cigány I/303, II/425
 Fecskefészek I/255, II/424
 Fedezz el... I/153, II/421
 Fehér cica I/447, II/428
 Fehér galamb I/18, 144, II/420
 Fehér házunk II/11, 430
 Fehér lapok II/130, 433
 Felejteti (Hulló levelek, 21.) II/283, 436
 Felejteti I/256, II/424
 Felelet. Egy fiatal leánynak II/252, 436
 Felemás II/412, 439
 Felhő I/99, II/420
 Felhők II/244, 435
 Félig (Hulló levelek, 15.) II/282, 436
 Felköszöntés I/138, II/420

- Felleg oszlik... I/265, II/424
 Fellegtábor II/248, 435
 Feltámadás II/332, 437
 Féltrelek II/74, 431
 Fenn van a nap I/252, II/424
 Fent repkedő pacsirta I/254, II/424
 Fény és homály I/452, II/428
 Fénybogár II/66, 431
 Férfiatlan II/293, 436
 Fogadás II/57, 431
 Fogy a dal II/78, 431
 Folt II/406, 439
 Folyam partján I/81, II/419
 Fölfelé (Hulló levelek, 12.) II/281, 436
 Fullánk II/362, 438
 Furcsa Balog I/102, II/420
 Furcsa emberke II/290, 436
 Furcsa hivatal I/352, II/426
 Furcsa tyúk II/45, 430
 Független nyugalom (Hulló levelek, 34.) II/287, 436
 Füles Miklós I/48
 Fürdői gyógyulás II/153, 433
 Fűszeres-bolt II/118, 432

 Gerlemadár I/295, II/425
 Gondolat II/244, 435
 Gondolatim I/321, II/425
 Góg (Hulló levelek, 29.) II/285, 436
 Görgey Arthur síremléke II/392, 438
 Görgey István sírkövére [1–3.] II/407, 439
 Gróf Teleki Eszter halálakor I/110, II/420

 Gyászoló poharak I/503, II/429
 Gyászpompa II/268, 436
 Gyenge virág I/456, II/428
 Gyermekeim II/344, 437
 Gyermekkorom tanúi [I–II.] I/305, II/425
 Gyermeksereg II/327, 437
 Gyógyíts meg! I/329, II/425
 Gyöngeség II/176, 434
 Gyöttrődés. 1851. I/77, II/419
 Gyulai Margit esküvőjére. 1883. április 21. II/12, 430
 Gyulai Pál sírkövére II/337, 437
 Gyulai Pálnak. Egy kis borküldeménnyel (Hulló levelek, 13.) II/281, 436

 Ha bujdosót látsz... I/44
 Ha én király volnék I/48
 Ha majd oda... I/164, II/421
 Ha meghalok I/33, 98, II/420
 Ha tudnád... I/263, II/424
 Ha... II/409, 439
 Habzó pohár I/436, II/427
 Hadak útja II/399, 438
 Hajdani tanítóm I/294, II/425
 Hajnal derül II/62, 431
 Hajnal hasadtakor I/207, II/422
 Hajnali álom I/257, II/424
 Hajnalkép. Egy jelmezestélyen X. Lilikének II/105, 432
 Haladás II/245, 435
 Halál a távol I/532, II/429
 Halálvágy I/204, II/422
 Halld a szellők... I/331, II/425
 Hallgassatok... I/263, II/424
 Hallgat a lant (Hulló levelek, 10.) II/280, 436
 Hámori levél. Horváth Lajosnak. 1883. július 20. II/36, 430
 Hang és harmat II/141, 433
 Hangya és fülemüle II/358, 438
 Hányódtam, vetődtem... I/146, II/421
 Harag I/472, II/428
 Harc II/263, 436
 Hármass emléke I/21
 Három a tánc I/17, 226, II/423
 Három holló (Angol balladák, VII.) II/95, 432
 Három könny I/357, II/426
 Három virág. Emléklap II/122, 432
 Hárpia I/286, II/424
 Havas eső I/141, II/420
 Hazafelé II/350, 437
 Hazafelé. Pozsony, 1848. I/83, II/419
 Hazajáró szellem II/231, 435
 Hazám édes lantja (Moore) I/45, 115, II/420
 Hazám II/267, 436
 Hegyalja II/377, 438
 Hegyek között I/475, II/428
 Hegyen-völgyön túl I/282, II/424
 Hegytetőn II/190, 434
 Henrik és Katalin (Angol balladák, VIII.) II/95, 432
 Hervadj, hervadj! I/203, II/422

Hervadt lomb I/434, II/427
 Hetyke legény II/292, 436
 Hideg forrás I/256, II/424
 Hímzett lepel II/114, 432
 Hinta-dal. *-nak II/169, 434
 Hiú kívánság (Nefelejcssek, 4.) II/126, 432
 Hiú küzdelem II/38, 430
 Hiú remények I/438, II/427
 Hívogató I/477, II/428
 Hívogató II/369, 438
 Hoc erat in votis. Vonatközás Arany
 használó című versére II/305, 436
 Hóköntösében I/212, II/423
 Hol keress I/488, II/429
 Hol nyugodjam? I/247, II/423
 Holló (Hulló levelek, 5.) II/279, 436
 Homályban II/256, 436
 Honvágy (Béranger) I/80, II/419
 Honvéd sírja I/179, II/422
 Hopp uram I/373, II/426
 Horatius ódája (Lib. II. Od. X.) II/13, 430
 Horatius ódája (Otium divas rogat) I/516,
 II/429
 Horog (Hulló levelek, 19.) II/283, 436
 Hosszú élet II/407, 439
 Hova repülsz... I. Szerellem galambja
 Hulló csillagok (Béranger után franciából)
 I/413, II/427
 Húzzák a harangot I/181, II/422

 Ide azzal a pohárral I. Pohár
 Idelent I/45, 515, II/429
 Idézés II/258, 436
 Időjós I/444, II/448
 Ifjú élet I/325, II/425
 Ifjú kedély I/421, II/427
 Ifjú lantos II/19, 430
 Ifjúkor búcsúja I/93, II/419
 Igazság II/411, 439
 Imakönyvbe (Nefelejcssek, 10.) II/127, 432
 Induló I/63, II/419
 Ismért a tengert... I/348, II/426
 Ismeretség I/215, II/423
 Ismeretvágy II/254, 436
 Ismerkedés II/341, 437
 Ismerős árnyak I/356, II/426
 Ismerős vidék I. Gyermekkorom tanúi
 Isten áldjon! I. Búcsú

Isten fája. A magyarbéli parkban II/356,
 438
 Isten hozzád I/65, II/419
 Isten hozzád I/269, II/424
 Isten tudja I/456, II/428
 Isten veled (A hőforrások mellett, 6.
 Trencsén-Teplic, 1898.) II/189, 434
 Isten veled (Béranger) II/320, 437
 Itt születtem II/228, 435
 Itthon I/311, II/425

 Jámbor utas I/258, II/424
 Járok cél nélkül I/208, II/422
 Játszi sugár. H. M.-nak II/119, 432
 Jegyes nap II/69, 431
 Jelenés II/368, 438
 Jelenés. Mikor Baksay Sándort püspöki
 hivatalába igttatták II/242, 435
 Jó ám papnak lenni II/352, 437
 Jó barát I. Emléklapok
 Jó barátim I/94, II/419
 Jó éjszakát I/145, II/421
 Jó Petőfi I/322, II/425
 Jó szív II/80, 431
 Jó tanácsok I/431, II/427
 Jó természet I/525, II/429
 Jó vár I/339, II/426
 Jobb világ I/446, II/428
 Jön a' tavasz I. Új élet
 Jupiter pluvius II/240, 435

 Kakas-szó I/466, II/428
 Kálvin. A Kálvin-szövetség ünnepére
 II/371, 438
 Kamat II/404, 439
 Kapitány úr I/220, II/423
 Karácsonyi verebek II/199, 434
 Károly király [1–3.] I/28, 196, II/422
 Kárpátokról. 1846. I/63, II/419
 Kazinczy Gábornak. Bánfalván I/351,
 II/426
 Képzlet (Hulló levelek, 11.) II/281, 436
 Képzlet I/264, II/424
 Képzlet. Emlékezés Jókaira II/338, 437
 Képzletem I/145, II/421
 Képzelt tavasz I/277, II/4424
 Kérelem (A hőforrások mellett, 2.
 Trencsén-Teplic, 1898.) II/186, 434
 Kérelem I/471, II/428

- Kérlelés II/71, 431
 Kerted virági közt II/41, 430
 Kertemben II/234, 435
 Keskeny utcán I/161, II/421
 Késő ábránd I/249, II/423
 Késő bánat (Hulló levelek, 9.) II/280, 436
 Késő bánat I/425, II/427
 Két arckép II/252, 436
 Két hetes II/219, 435
 Két holló (Angol balladák, VI.) II/94, 432
 Két ima II/121, 432
 Két sétatot II/410, 439
 Kétkedés I/260, II/424
 Kétkedés II/65, 431
 Kettős alak II/68, 431
 Ki volt az? II/343, 437
 Kifelé áll... I/345, II/426
 Kihalt szeretet I/320, II/425
 Kilencven év II/415, 439
 Kis barna könyv. Emléklap II/117, 432
 Kis bokréta II/76, 431
 Kis forrás II/405, 439
 Kis gyermek árnyékához (Hugo V.) I/166, II/421
 Kis hajó II/211, 434
 Kis kereszt (Nefelejcssek, 9.) II/127, 432
 Kis lány sírja l. Kislyány sírja
 Kis leánynak II/147, 433
 Kis piros lap I/350, II/426
 Kísérj el... I/143, II/420
 Kísértet II/311, 436
 Kisfaludy Károly szobra. Leleplezési ünnepélyén. Győrben, 1892. október 2. II/139, 433
 Kiskertemben I/17, 152, II/421
 Kisleány emlékkönyvébe II/345, 437
 Kislyány sírja I/101, II/420
 Kit szeretnék I/141, II/420
 Kivándorló imája. Amerikában II/308, 436
 Kocsmában I/204, II/422
 Koldus Peti I/281, II/424
 Komámasszony I/297, II/425
 Komoly intés II/411, 439
 Koritnicai hang. Emléklap II/140, 433
 Korszerű dal II/373, 438
 Koszorú. Öreg barátom sírjára II/210, 434
 Kökényszem I/345, II/426
 Kölcsey sírjánál. Cseke, 1890. augusztus 10. I/44, II/132, 433
 Kölcsön II/416, 440
 Költemények I/13–21, 22, 27, 47, 48, 55
 Költő II/367, 438
 Könnyek II/345, 437
 Könnyek a távolból I/28
 Könnyű búcsú I/535, II/430
 Köszönet II/157, 433
 Közel I/407, II/427
 Közelgő tavasz I/478, II/428
 Künn jártam I/209, II/422

 Lakadalom I/151, II/421
 Láng I/142, II/420
 Lángol a nap... I/296, II/425
 Látnod amott... I/44
 Látogatás a hegyen II/60, 431
 Látogatók II/39, 430
 Ledöntött gyümölcsfa II/206, 434
 Ledülök... I/155, II/421
 Lelkem I/64, II/419
 Lelkem borong... I/48
 Lenge nő (Nefelejcssek, 7.) II/126, 432
 Lenke II/399, 438
 Litván népdalok [1–2.] I/493, II/429
 Lord Thomas és szép Elinor (Angol balladák, II.) II/85, 431

 Madárének a zsolcai parkban II/366, 438
 Magam I/486, II/428
 Magamról II/406, 439
 Magas hegyről I/327, II/425
 Magyar költők I/48
 Magyarok istene I/76, II/419
 Májusban II/66, 431
 Mályvalevél II/115, 432
 Maradék II/412, 439
 Marasztalás I/315, II/425
 Margit és Vilmos (Angol balladák, XI.) II/101, 432
 Margit szelleme (Angol balladák, IV.) II/90, 432
 Márton bátya I/45, 363, II/426
 Márton-nap után II/137, 433
 Más ég, más föld II/25, 430
 Másokért (Nefelejcssek, 1.) II/125, 432
 Megcsalt remény II/294, 436
 Megelégedés I/310, II/425

Megint borul... I/249, II/423
 Megnyugvás I/276, II/424
 Megsárgult a levél... I/163, II/421
 Mélázás II/129, 432
 Mélázás II/413, 439
 Merengés II/212, 434
 Mérgesen üvölt... I. Őszi szél
 Mért keressek rímhez eszmét... II/406, 439
 Mért szeretlek I/254, II/424
 Mértékletesség I/343, II/426
 Metszők dala I/540, II/430
 Mi a virágnak... I/202, II/422
 Mi haszna siratlak! I/211, II/423
 Mi lett belőled? I/212, II/423
 Mi száll ott... I/154, II/421
 Mi van még hátra? I/48
 Miért? II/396, 438
 Mikes. Rodostó, 1758. I/33, 35, 37, 47, 129, II/420
 Minek neked... I/403, II/427
 Mintha lettél volna I/146, II/421
 Miskolci barátimhoz. Kézsmárk, 1846. november. I/45, 205, II/422
 Mit aggódol... I/261, II/424
 Mit kérjünk? mit várjunk? Egy valláserkölcsei felolvasáson II/328, 437
 Mit sirjak én... I/48
 Mit zúg a fenyves? I/481, II/428
 Míveltség II/411, 439
 Morzsák (Hulló levelek, 23.) II/284, 436
 Mulandóság I/277, II/424
 Múlt II/414, 439
 Múzsza II/128, 432
 Múzsám I/231, II/423

 Nagy dolog II/58, 431
 Nagy költő II/400, 439
 Nagy szavak I/517, II/429
 Napkelte II/223, 435
 Napnyugta II/364, 438
 Ne fuss előlem... I/109, II/420
 Ne kérdjétek... I/320, II/425
 Ne mondd, ne mondd I/446, II/428
 Ne sírj II/69, 431
 Ne szállj még el! Marasztalás
 Nem élet ez I/97, II/419
 Nem halsz te meg... I/497, II/429
 Nem kérdem én I/408, II/427

Nem kötöttem fátyolt I/210, II/423
 Nem, nem azért dallok... I. Dalaimról
 Nem nyugszol egyedül I/210, II/422
 Nem sírok I/170, II/422
 Nem szeretni! I/260, II/424
 Nem találtunk... I/150, II/421
 Nem több verset (Béranger) II/309, 436
 Néma bánat II/129, 432
 Néma erdő (A hőforrások mellett, 4. Trencsén-Teplic, 1898.) II/188, 434
 Némely alak (Hulló levelek, 17.) II/282, 436
 Nemzeti jutalom. Ajánlva egy írónak I/36, II/140, 433
 Nép és király I/48
 Nevek II/412, 439
 Névnap II/72, 431
 Nincs ám mindig tavasz (Longfellow) II/146, 433
 Noé galambja II/360, 438

 Nyári felhő I/112, II/420
 Nyereség (Hulló levelek, 36.) II/287, 436
 Nyitott ablak II/71, 431
 Nyugalom I. Emléklapok
 Nyugtalan madár II/59, 431

 Ócska versezet. Új házasság alkalmatosságára I/410, II/427
 Óév I/340, II/426
 Oh! I/453, II/428
 Oh, miképp szeretnék... I/253, II/424
 Oh, ne csudáld... I/265, II/424
 Oh, nyisd ki... (Burns) I/433, II/427
 Oh, uram! II/342, 437
 Ohajtás I. Emléklapok
 Okos ember I. Gyermekkorom tanúi
 Októberben II/255, 436
 Olvasom Petőfit I/174, II/422
 Órák, napok II/53, 431
 Orvosok II/414, 439
 Óvakodás I/483, II/428
 Ő is elment II/317, 437
 Ők hárman I/21, II/347, 437
 Ömlengés I/420, II/427
 Öngyilkosról I/200, II/422
 Önvád II/62, 431
 Önvád II/415, 439
 Öreg nagyanyám I/115, II/420

Öregszünk. Viszhang Gyulai Pál
 „Vigasztalás” című költeményére
 II/224, 435
 Öregúr I/158, II/421
 Öregúr temetése I/17, 45, 108, II/420
 Örök nyugalom II/398, 438
 Öröm és bánat I/241, II/423
 Öröm I/537, II/430
 Örömeid II/415, 440
 Örömtűz az olasz fronton. Az
 Isonzómenti Tárogató ünnepe
 számába II/402, 439
 Ősz haj II/130, 433
 Őszi bokréta II/51, 431
 Őszi kép I/404, II/427
 Őszi kikircsek II/133, 433
 Őszi sugár (Hulló levelek, 27.) II/285, 436
 Őszi szél I/135, II/420
 Őszi táj I/338, II/426
 Összes költemények I/27–33, 39, 44, 45,
 47, 55
 Ötven év után. A kassai honvédek-
 kiállítás. 1898. II/197, 434
 Őzike II/251, 435
 Pajkos gyerek II/333, 437
 Pályák I/525, II/429
 Pályaválasztás II/351, 437
 Panaszt I/400, II/426
 Papírdarabka II/229, 435
 Papírhajó II/394, 438
 Parlag (Hulló levelek, 4.) II/279, 436
 Patak partján II/262, 436
 Philosoph számár I/45, 538, II/430
 Pipagyújtó csárda I/17, 83, II/419
 Piroska II/49, 430
 Pittypalatty (Hulló levelek, 26.) II/285,
 436
 Pohár I/165, II/421
 Pusztafalvi malom I/344, II/426
 Pünkösdi királyság I/201, II/422
 Rabság I/259, II/424
 Rachel. Pest, 1851. szeptember 10. I/28,
 225, II/423
 Rákóczi I/48, 49
 Recept (Hulló levelek, 33.) II/286, 436
 Régen volt az I/309, II/425
 Reggeli dal (Hulló levelek, 6.) II/279, 436

Régi árnyak II/33, 430
 Régi dal, régi bor I/330, II/425
 Régi emlék II/235, 435
 Régi könnyek. Kézsmárk, 1846. [1–5.]
 I/218, II/423
 Régi nóta, régi bor / Régi dal, régi bor
 Régi történet II/150, 433
 Régi zászló I/398, II/426
 Rejtett arckép II/74, 431
 Remény az istenben (A. de Musset)
 II/170, 434
 Repül már... / Csónakom
 Repülj, emlékezet! II/70, 431
 Részvét II/201, 434
 Részvét. Sz. Herminnek (Nefejejcsek, 6.)
 II/126, 432
 Revolúció. Francia emlék I/47
 Riadj I/169, II/422
 Richard (Skót ballada) I/429, II/427
 Richárd király (Heine) I/458, II/428
 Romok felett I/461, II/428
 Rossz idő a Tátrában I/46, II/404, 439
 Rossz nap II/247, 435
 Rózsabimbó. Emlékkönyvbe II/206, 434
 Rózsám, a szívedet... I/149, II/421
 Rózsámnak mondalak I/148, II/421
 Röpké múzsa II/109, 432
 Rövid ismeretség I/317, II/425
 Rövid versek II/76, 431
 Sárgarigó II/239, 435
 Senki Pál I/162, II/421
 Sereghajtó. Szobránci fürdő, 1889.
 szeptember II/116, 432
 Séta I/441, II/428
 Sétapadon (Hulló levelek, 31.) II/286, 436
 Síkon, pusztán I/174, II/422
 Sír az érzés I/498, II/429
 Siralomház I/288, II/425
 Síró szemek I/140, II/420
 Sírom felől I/323, II/425
 Soha I/492, II/429
 Sóják I/157, II/421
 Sóják (Longfellow) I/45, 502, II/429
 Sok a fővény I/421, II/427
 Száll az idő (Hulló levelek, 20.) II/283,
 436
 Szállás II/409, 439

Szállj le, csendes éj! I/502, II/429
 Szalmafüdes ház I/95, II/419
 Számadás (Hulló levelek, 1.) II/278, 436
 Számadás II/27, 430
 Szánalom II/132, 433
 Száraz ágon I/144, II/421
 Szárnyas napok I/328, II/425
 Szegény ember I/136, II/420
 Szegény magyar... I. Szegény magyar.
 1851.
 Szegény magyar. 1851. I/48, 157, II/421
 Szellő és patak II/104, 432
 Szemere Bertalan szobránál. Miskolc,
 1906. november 11. I/44, II/272, 436
 Szenvedély I/533, II/429
 Szenvedély II/368, 438
 Szép hajdon I/289, II/425
 Szép ifjú vándor I/65, II/419
 Szép menyecske... I/153, II/421
 Szép öreg templom II/392, 438
 Szép Waters (Skót ballada) I/480, II/428
 Széplak II/243, 435
 Szerelem galambja I/150, II/421
 Szerelem játéka I/250, II/423
 Szerelem kincse I/499, II/429
 Szerelem philosophiája (Shelley) I/45,
 262, II/424
 Szerelem útja II/230, 435
 Szerelem, álom II/406, 439
 Szerelmes ifjú. A holdhoz II/79, 431
 Szerelmes I/337, II/426
 Szerelmesem I/234, II/423
 Szeress engem I/90, II/419
 Szeress I/159, II/421
 Szeretem I/52, II/77, 431
 Szeretet II/138, 433
 Szeretet I. Szerelem játéka
 Szeretnék fa lenni... I/209, II/422
 Szeretnék változni... 1850. I/74, II/419
 Szerettem I/85, II/419
 Szikla van előttem I/48
 Színésznő emlékkönyvébe [1–2.] II/131,
 433
 Színjáték. A Táttra alatt II/238, 435
 Szív és ész II/277, 436
 Szívem s szíved I/409, II/427
 Szobám II/253, 436
 Szomorú dal I. Dalaimnak mécsvilága
 Szomorú őszi nap... I/147, II/421

Szomorú vagy... I/298, II/425
 Szomszédok II/266, 436
 Szózat. A Vöröskereszt ünnepén II/264,
 436
 Szózat dal I/324, II/425
 Szőke gyermek I/243, II/423
 Születésem napja I/17, 103, II/420
 Szület előtt II/80, 431
 Születünk I/33, 35, 106, II/420
 T. Aranka emlékkönyvébe II/43, 430
 Találkozás I/91, II/419
 Találkozás (Angol ballada) I/521, II/429
 Tanács II/410, 439
 Tárcá I/46, II/403, 439
 Tátrai doktor II/385, 438
 Tátrai hang II/326, 437
 Tátrai kép II/212, 434
 Tátrai patak II/222, 435
 Tavasz a temetőn I/152, II/421
 Tavasz az erdőben. A Nagypénteki
 Református Társaság albumába
 II/232, 435
 Tavaszi fény II/67, 431
 Tavaszi mennydörgés. 1885. március 6.
 II/32, 430
 Tavaszt vártunk II/323, 437
 Távol tőled II/61, 431
 Te vagy hívem I/499, II/429
 Tél és tavasz I/326, II/425
 Télapó II/331, 437
 Téli éj I/92, II/419
 Téli emlék II/202, 434
 Téli táj I/460, II/428
 Téli táj II/57, 431
 Téli üdvözlés II/330, 437
 Téli vers II/147, 433
 Téltre való II/151, 433
 Temetés I/176, II/422
 Terített asztal II/318, 437
 Tévedés II/413, 439
 Tiszta öröm (Hulló levelek, 2.) II/278,
 436
 Titkos bú I/113, II/420
 Titok I/270, II/424
 Titok II/338, 437
 Tizenhat éves. Xivkovich Lilikének I/45,
 II/48, 430

- Toldy Ferenc emlékezete. Születése századik évfordulója után az Akadémiában. 1906. március 25. *I/44, II/258, 436*
- Tompa emléke. Születése százados évfordulójának ünnepén. Rimaszombat, 1917. szeptember 28. *I/44, II/396, 438*
- Tompa Mihályról *I/19*
- Tompa sírjánál. Hanva, 1893. július 30. *I/44, II/143, 433*
- Tompa szobránál. Rimaszombat, 1902. június 4. *I/44, II/214, 434*
- Töprengés *I/484, II/428*
- Töprengés *II/408, 439*
- Törött cserép *I/46, II/403, 439*
- Turisták *II/209, 434*
- Tündérszállás *l. Elrejtve*
- Tűnődés [I–II.] *II/378, 438*
- Türelem *II/290, 436*
- Türelem *l. Emléklapok*
- Tűz. Az eperjesi tűzkárosultak albumába *II/105, 432*
- Tűzhelyem *I/245, II/423*
- Úgy eltűnök... *II/43, 430*
- Ugyancsak neki. Egy ércöntvény galambbal (Hulló levelek, 14.) *II/281, 436*
- Új élet *I/46, 168, II/422*
- Új ideál (Hulló levelek, 37.) *II/287, 436*
- Új tavasz *II/334, 437*
- Ujabb költemények *I/15, 21–27, 44, 55*
- Ujabb költemények *I/33–37, 44, 46, 55*
- Újév *I/341, II/426*
- Uram, Jézus *II/205, 434*
- Úrhatnám *I/427, II/427*
- Utánam jöttél *I/214, II/423*
- Utánzás *II/414, 439*
- Utasok *II/349, 437*
- Utazó hölgynek *l. Emléklapok*
- Útitárs *II/412, 439*
- Útlevel *II/256, 436*
- Utolsó versek *I/7, 41–43, 44, 46, 52, 55*
- Utolsó viola *I/490, II/429*
- Ünnep ez a szép nap *II/221, 435*
- Ünnepelő dal. A miskolci polgáregylet 50 éves fennállása emlékére. 1887. július 3. *II/55, 431*
- Üröm (Nefelejcssek, 8.) *II/127, 432*
- Vád *I/404, II/427*
- Vadásztanács *II/145, 433*
- Vadvirágok *II/354, 437*
- Vágy *I/98, II/420*
- Vágy és bú (A hőforrások mellett, 5. Trencsén-Teplíc, 1898.) *II/188, 434*
- Vak Álmos *I/85, II/419*
- Vak Álmos I. Vak Álmos
- Valaki *II/72, 431*
- Valamit *II/416, 440*
- Válasz egy levélkére *II/350, 437*
- Vallomás (Hulló levelek, 3.) *II/279, 436*
- Vallomás *I/274, II/424*
- Változás (Hulló levelek, 7.) *II/279, 436*
- Változás *I/312, II/425*
- Változás *I/399, II/426*
- Változás *II/64, 431*
- Vándor emlékei *I/111, II/420*
- Vándormadár *I/164, II/421*
- Van-e még nyugalmad *l. Képzetelem*
- Várlak téged... *I/270, II/424*
- Vég (Nefelejcssek, 3.) *II/125, 432*
- Végtelen színjáték *II/363, 438*
- Végzet *II/416, 440*
- Vegyünk búcsút *II/227, 435*
- Vén hegedűs *I/336, II/426*
- Vén Morgó *I/199, II/422*
- Vendég *I/177, II/422*
- Vergődés *II/217, 434*
- Verseim. Útitársak *II/355, 438*
- Vesztett paradicsom *I/424, II/427*
- Vesztett pör *I/28*
- Vezérhang *I/44*
- Viasz *II/366, 438*
- Vidd el a hírt... *I/44*
- Vigaszt *I/511, II/429*
- Vihar játéka *I/443, II/428*
- Vihar után *I/457, II/428*
- Viharok *II/293, 436*
- Vikta. Hátori idyll *II/50, 430*
- Virág a fal tövében *II/249, 435*
- Visegrád *II/142, 433*
- Viskóm *II/408, 439*
- Visszatekintés *I/19, 71, II/419*
- Visszatérve *I/504, II/429*
- Vitéz Mariska *I/69, II/419*

Vízkárosultak emléklapja. 1888. május 21.
II/107, 432

Wesselényi temetésén. Pest, 1850. április
23. I/114, II/420

Zajos napok. 1867. I/485, II/428
Zárdába készülő hajadonhoz I/134,
II/420

Zászló dal II/218, 434
Zászlótartó miskolci indulója II/379, 438

Zendülj meg... I/349, II/426

Zivatarban I/316, II/425

Zöld bokor II/194, 434

Zöld hegy oldalán II/49, 430

Zöld levél. Gyulai Pálnak. 1895. február
11. (Nefelejcssek, 5.) II/126, 432

Zsuzsikához I/17, 104, II/420

SZEMÉLYNÉVMUTATÓ

- Ábrám Tibor I/55
 Addison, Joseph II/307
 Áldor Imre I/46, 47, 48, 54
 Álmos, herceg (Árpád-házi) I/85–88
 Alszeghy Zsolt I/42, 54
 Ambrus Zoltán I/32, 54
 Arany János I/9, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21,
 23, 24, 25, 26, 29, 30, 35, 42, 47, 54,
 56, 57, 365, II/13–17, 50, 191–193,
 236, 270, 305, 347, 389, 390–392, 413,
 414
 Arisztotelész II/172
 Arnault, Antoine-Vincent I/440
 Árpád, magyar fejedelem I/530, II/177
 Atádi Vilmos I/15, 16, 17, 18, 19, 21, 54
 Attila, hun király I/529

 Baksay Sándor II/242
 Balázs Győző I/55
 Balázs Sándor I/15, 16, 17, 21, 37, 54
 Barabás Miklós I/8
 Bay Bertalan II/412
 Bebek Imre I/197
 Beimel József I/24, 55
 Beöthy Zsolt I/34, 35
 Béranger, Pierre-Jean de I/80, 137, 160,
 216, 223, 413, 509, 510, II/309, 320
 Berlasz Melinda I/57
 Bisztray Gyula I/18, 54, 57
 Bocskai István, fejedelem I/172
 Bodnár Zsigmond I/54
 Bodor László I/46, 47, 48, 54
 Bornemisza Péter I/429–430
 Bretán Miklós I/47
 Burger Zsigmond I/57
 Burns, Robert I/33, 34, 54, 55, 56, 344,
 433, 485, II/203, 295, 304
 Byron, George I/432

 Caesar, Caius Iulius II/305, 307
 Carlyle, Thomas I/33, 54
 Cato, Marcus Porcius II/307, 308
 Curtis, Roger II/304

 Csernák Béla I/41
 Csernátóni Gyula I/16, 17, 54
 Csokonai Vitéz Mihály II/380–381

 Debraux, Emil I/509, 510
 Debreczeni Attila I/44, 54
 Descartes, René II/172
 Dudics András I/450–452

 Eberle József I/47
 Edelmann Károly I/14, 15
 Eggenberger Ferdinánd I/15
 Egressy Béni I/8, 54, 57
 Eisenfels Rudolf I/55
 Eliott, George Augustus II/304
 Emich Gusztáv I/7, 9, 13, 14, 18, 19, 55
 Epikurosz II/172
 Erdélyi János II/154–156
 Erkel Ferenc I/8, 54
 Erzsébet (Kotromanić), királyné I/197

 Finta Zoltán I/42, 54
 Forgách Balázs I/197, 198
 Frankenburg Adolf I/8, 54
 Friebeisz István I/21, 22, 23, 24, 25, 26,
 45, 55, 57

 Garai János I/16
 Garai Miklós I/197, 198
 Geibel Károly I/14, 15
 Géza, I., király (Árpád-házi) I/87
 Goethe, Johann Wolfgang von I/35, 518,
 II/122
 Görgey Artúr II/291, 392
 Görgey István II/407
 Greguss Ágost I/25, 27, 37, 55

 Gyulai Éva I/29, 55
 Gyulai Margit II/12
 Gyulai Pál I/12, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 24,
 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37,
 38, 42, 55, II/126, 224, 281, 337, 410

- H. M. II/119
 Hartleben Konrád Adolf I/15
 Heckenast Gusztáv I/14, 24
 Hegedűs István I/38
 Heilprin Mihály I/14, 18
 Heine, Heinrich I/458, II/44
 Heinrich Gusztáv I/39, 40
 Henrik, II., német-római császár I/529
 Hollósy Kornél I/47
 Homérosz I/19
 Horatius, Quintus Flaccus I/35, 43, 516,
 II/13, 18, 25, 172, 305, 400
 Hortobágyfalusi András I/14, 55
 Horváth Barna I/56
 Horváth Lajos II/36, 38
 Hugo, Victor I/166
 Hunyadi László I/8

 Jókai Mór II/338–339

 K. P. II/44
 Kacziány Géza I/34, 36, 37, 55
 Kálmán, király (Árpád-házi) I/85–88
 Kálvin János II/371
 Kant, Immanuel II/176
 Károly, II., király (Anjou-házi) I/28, 196–
 198
 Kazinczy Ferenc I/44
 Kazinczy Gábor I/354
 Keil Ernő I/55
 Kelemen Mór I/16, 55
 Kerecsényi Dezső I/43, 55
 Kerényi Ferenc I/56
 Kerényi Frigyes I/24, 25
 Kertbeny Károly I/47, 48, 55
 Kilián György, ifj. I/14, 15
 Kipling, Rudyard II/355
 Kisfaludy Károly II/139–140
 Kissházy Gyula I/47
 Korompay H. János I/54
 Kossuth Lajos II/329
 Kovács Ferencné I/56
 Kozma Andor I/34
 Kozma Vazul I/24, 55
 Kozmata Ferenc I/29, 30
 Kölcsey Ferenc I/361, II/132–133
 Kristóf György I/39, 42, 55
 Kun Bertalan II/305

 La Bruyère, Jean de I/33
 La Grange, Anne de (Sztankovics Anna)
 I/7–9, 12, 55, 118
 Lajos, I., király (Anjou-házi) I/197
 Lantosi könyvkereskedő I/15
 Lampel Róbert I/14, 15
 Leibniz, Gottfried Wilhelm II/172
 Lisznai Damó Kálmán I/16, 17, 56
 Locke, John II/176
 Longfellow, Henry Wadsworth I/35, 490,
 494, 500, 502, 505, 512, 523, II/146,
 149
 Lőwy József I/31
 Lucretius, Titus Carus II/172

 Madách Imre I/57
 Maecenas, Caius II/305
 Magyar Mihály I/14, 15
 Mándoki László I/47, 56
 Mezey István I/7, 56
 Mikes Kelemen I/33, 35, 47, 129
 Mikszáth Kálmán II/336
 Milbacher Róbert I/17, 56
 Montaigne, Michel de II/172
 Moore, Thomas I/45, 115
 Musset, Alfred de I/35, II/162, 170
 Müller Gyula I/14, 15

 Nagy Ignác I/15, 16, 20, 21
 Napóleon, Bonaparte II/291
 Nemes Elemér I/47

 Orczy Gyula II/410

 Pájer Antal I/26, 56
 Pascal, Blaise II/172
 Péterfy Jenő I/32, 33, 34, 36, 56
 Petőfi Sándor I/15, 16, 17, 18, 20, 21, 29,
 33, 48, 56, 57, 174, 322, 432, II/37,
 347
 Platón II/172, 307
 Poe, Edgar Allan II/20
 Pollák Zsigmond I/29
 Pompéry János I/25
 Porkoláb Tibor I/19, 47, 56
 Pouche, Tom I/9–12
 Preszter Mihály I/47
 Püthagorasz II/172

Rákóczi Ferenc, II., fejedelem I/48, 49–
52, 129, 130, II/231

Ráth Mór I/27

Richárd, I., angol király I/458

Rohan-Montbazon, Marie de I/8

Ruttkay Veronika I/34, 56

Sáfrán Györgyi I/54

Sándor István I/47, 54, 56

Scheiber Sándor I/17, 56

Somogyi Sándor I/55

Spinoza, Baruch II/172

Sugár Kálmán l. Vadnay Károly

Swift, Jonathan II/277

Szabady Kata I/47

Szana Tamás I/32, 33, 37, 57

Szász Károly I/28, 29, 32, 34, 37, 57

Széchenyi István II/336

Szelestey László I/47, 57

Szemere Bertalan I/511, II/272–275

Szemere Miklós I/17

Sziklavári Károly I/9, 57

Szilágyi Erzsébet I/8

Szilágyi Márton I/47, 48, 56, 57

Szilágyi Sándor I/9, 12, 23, 47

Szilágyi Virgil I/17, 57

Szini Károly I/48

T. Aranka II/43

Tarjányi Eszter I/27, 57

Teleki Eszter I/110

Toldy Ferenc I/20, 37, 57, II/258–261

Tolnai Vilmos I/42, 57

Tompá Mihály I/16, 17, 18, 19, 21, 23, 24,

25, 42, 55, 57, II/143–145, 214–217,

347, 396–398

Tóth Endre I/48

Tóth Kálmán I/22, 47, 57

Tóth Kálmán [Miskolci] I/41, 57

Treichlinger József I/8

T. Szabó Levente I/55

Ujváry Zoltán I/47, 57

Vadnay Károly I/13, 17, 26, 57, II/127

Vahot Imre I/18, 47, 57

Vargha Gyula I/38, 40

Vasfi-Eisler Mór I/55

Vay Béla II/412

Vay Elemér II/412

Vay Lajos II/412

Vay Miklós II/412

Voinovich Géza I/7, 39, 41, 42, 43, 45, 46,
52, 55, 56, 57, 58

Voltaire II/172

Vörösmarty Mihály I/16

Wesselényi Miklós I/114

Wolfe, James II/304

Xivkovich Lilla II/48, 105

Zénón, Kitioni II/172

Zombori Andor I/36, 58

Zrínyi Ilona I/50, 51

Zrínyi Miklós I/14

Zsoldos Jenő I/17, 56

Zsóry György I/41